N. Anghelescu Temelie
Silviu Constantinescu

ANALIZE GRAMATICALE

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

N. Anghelescu Temelie

Silviu Constantinescu

ANALIZE GRAMATICALE

EDITURA ŞTIINŢIFICĂ ŞI ENCICLOPEDICĂ
BUCUREŞTI, 1985

CUVÎNT ÎNAINTE

Analiza gramaticală tradițională, constînd în analiza sintactică a frazei și analiza sintactico-morfologică a propoziției, rămîne metoda de bază pentru fixarea și verificarea cunoștințelor gramaticale, deși, în ultimul timp, metodele moderne de cercetare lingvistică pe care le-am putea numi, cu un singur cuvînt, structuraliste, se bucură la noi de o atenție tot mai sporită.

În abordarea teoretică a problemelor legate de analiza gramaticală, cei interesați beneficiază de existența Gramaticii Academiei, *o operă lingvistică de mare prestigiu științific dar, pentru aplicarea soluțiilor date de aceasta, se simte nevoia alcătuirii unor lucrări cu caracter practic, pentru îndrumarea celor ce efectuează analize gramaticale.*

Prin structura ei, lucrarea de față își propune să răspundă acestei nevoi, prezentînd o sută de propoziții și o sută de fraze, analizate drept model, cu respectarea strictă a indicațiilor date de Gramatica Academiei. *Mai precis, lucrarea nu se limitează la segmentele sintactice prevăzute în programele școlare, ci se ocupă de toate cele șaisprezece complemente studiate de* Gramatica Academiei, *precum și de elementul predicativ suplimentar, cu toate corespondentele din frază. În acest context se înscrie și preocuparea de a nu ocoli textele care comportă dificultăți de analiză, folosindu-se, ca material de lucru, excerpte din opere de diferite stiluri. Datorită acestor caracteristici, volumul poate oferi material și pentru dezbateri în seminarii cu studenții. Utilitatea practică a lucrării rezultă și din ultima parte în care sînt adunate texte propuse pentru analiză.*

În analiza frazei, propozițiile sînt numerotate conform sistemului practicat în toate facultățile cu profil filologic din țară, adică după ordinea de succesiune a predicatelor, acestea reprezentînd, de altfel, unicul criteriu de identificare a numărului propozițiilor din frază.

Pentru stabilirea numărului de propoziții subordonate existente într-o frază și înlăturarea confuziilor care se pot face între propozițiile principale și propozițiile subordonate, am considerat necesară folosirea semnului radical (√‾), prin care s-a marcat subînțelegerea fie a verbului predicativ sau a unui component al predicatului nominal, fie a elementului introductiv.

Considerăm folosirea acestui semn un element esențial, fiindcă deseori conținutul ideatic al unui text oferă o aparentă libertate de interpretare, alterîndu-se, prin aceasta, stratul semantic al întregului enunț, iar cauza care generează această neconcordanță este greșeala gravă de a considera propoziție principală o propoziție al cărei element relator nu este exprimat. *Or, marcarea, prin semnul radical, a acestui relator subînțeles, rezolvă, fără dificultate, stabilirea numărului exact al propozițiilor principale din frază.*

În acest scop, după delimitarea propozițiilor prin bare de demarcație și după numerotarea lor, sugerăm, ca ultimă etapă premergătoare analizei propriu-zise și a schemei relaționale, stabilirea raportului dintre numărul predicatelor și numărul

elementelor introductive. Diferența rezultată reprezintă numărul propozițiilor principale din frază. Acest raport se poate reda prin următoarea relație:

$$(P + \sqrt{P}) - (E + \sqrt{E}) = PP \text{ sau } (P - E) + (\sqrt{P} - \sqrt{E}) = PP$$

în care

P = *numărul predicatelor exprimate;* $\sqrt{P}$ = *numărul predicatelor neexprimate;* E = *numărul elementelor introductive exprimate;* $\sqrt{E}$ = *numărul elementelor introductive neexprimate, iar* PP = *numărul propozițiilor principale.*

SILVIU CONSTANTINESCU

ABREVIERI

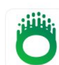
a. = atribut, (propoziție subordonată) atributivă
a.a. = atribut adjectival
abs. = absolută
Ac. = acuzativ
act. = activ(ă)
adj. = adjectiv, adjectival
adj. numer. = adjectiv numeral
adv. = adverb, adverbial; (coordonare) adversativă
ap. = apozițional, (propoziție subordonată) apozitivă
aprop. = de apropiere
art. = articol, articulat
a.s.gen. = atribut substantival genitival
a.s.prep. = atribut substantival prepozițional
c. = comun
c. ag. = complement de agent
cal. = calificativ
cant. = de cantitate
card. = cardinal
c.c. cumul. = complement circumstanțial cumulativ
c.c. instr. = complement cireumstanțial instrumental
c.c.l. = complement circumstanțial de loc
c.c.m. = complement circumstanțial de mod
c.c.m. comp. = complement circumstanțial de mod comparativ
c.c. opoz. = complement circumstanțial opozițional
c.c.t. = complement circumstanțial de timp
c.d. = complement direct, (propoziție subordonată) completivă directă
c.i. = complement indirect, (propoziție subordonată) completivă indirectă
com. = compus
comp. = (grad) comparativ, de comparație
conc. = (propoziție subordonată circumstanțială) concesivă
conc. ip. = (propoziție subordonată circumstanțială) concesivă ipotetică
concl. = (coordonare) conclusivă
cond. = condițional, (propoziție subordonată circumstanțială) condițională
conj. = conjunctiv
cons. = (propoziție subordonată circumstanțială) consecutivă
constr. = construcție
cop. = copulativ, (coordonare) copulativă
cumul. = (propoziție subordonată circumstanțială) cumulativă
cz. = (propoziție subordonată circumstanțială) cauzală
D. = dativ
dem. = demonstrativ
dep. = de depărtare
descript. = descriptiv(ă)
dezv. = dezvoltat(ă)
din. = dinamic
disj. = (coordonare) disjunctivă
distr. = distributiv
encl. = enclitic
e.p.s. = element predicativ suplimentar
exc. = (propoziție subordonată circumstanțială) de excepție
G. = genitiv
gen. = genitival
ger. = gerunziu, gerunzială
h. = hotărît
id. = de identitate; de identificare
impf. = imperfect
inc. = incidentă
incl. = inclus
ind. = indicativ
inf. = infinitiv, infinitivală
instr. = (propoziție subordonată circumstanțială) instrumentală
int. = interogativ
intr. = intranzitiv
ip. = ipotetic(ă)
iz. = izolat
înt. = de întărire
juxt. = (coordonare) prin juxtapunere
l. = (propoziție subordonată circumstanțială) de loc
loc. = locuțiune
m. = masculin; măsură; (propoziție subordonată circumstanțială) de mod
m. comp. = (propoziție subordonată circumstanțială) de mod comparativă
m.m.c.pf. = mai mult ca perfectul
m.m.ob. = mai multe obiecte
m.m.pos. = mai mulți posesori

mult. = multiplu
N. = nominativ
n. = neutru
neacc. = neaccentuat
neg. = negativ(ă)
neh. = nehotărît
neiz. = neizolat
nom. = nominal
nţ. = nuanţă
num. pred. = nume predicativ
numer. = numeral
numer. card. = numeral cardinal
numer. ord. = numeral ordinal
opoz. = (propoziţie subordonată circumstanţială) opoziţională
p. = (propoziţie subordonată) predicativă
part. = participiu
pas. = pasivă
pers. = personal
pf. = perfect
pf. c. = perfectul compus
pf. s. = perfectul simplu
pl. = plural
pos. = posedat, posesiv, posesor
poz. = (grad) pozitiv
pr. = propriu
prec. = de precizare
pred. nom. = predicat nominal
pred. verb. = predicat verbal
prep. = prepoziţie, prepoziţional
prez. = prezent
procl. = proclitic
pron. = pronume, pronominal
prop. = propoziţie
p.s. = (propoziţie subordonată) predicativă suplimentară
ref. = referitor
refl. = reflexiv
rel. = (propoziţie subordonată circumstanţială) de relaţie; relativ(ă)
restr. = restrictiv
s. = substantiv
sg. = singular
soc. = sociativ, (propoziţie subordonată circumstanţială) sociativă
sub. = subiect
subînţ. = subînţeles
sup. abs. = superlativ absolut
sup. rel. = superlativ relativ
super. = de superioritate
t. = (propoziţie subordonată circumstanţială) de timp
term. = terminaţie
tr. = tranzitiv
v. = verb
val. = cu valoare
var. = variabil
verb. = verbal

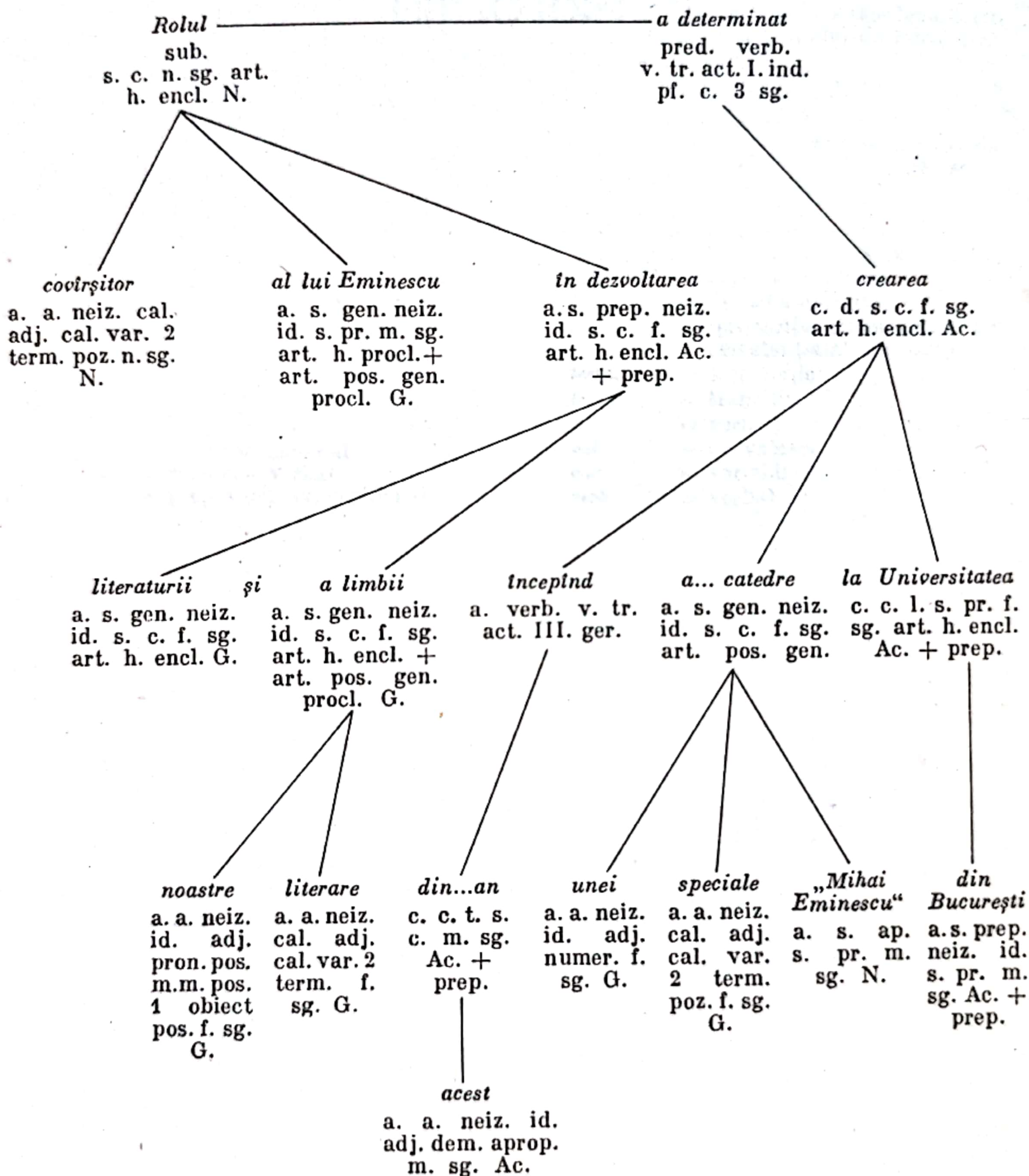
Partea întîi

SINTAXA PROPOZIŢIEI

1. Rolul covîrşitor al lui Eminescu în dezvoltarea literaturii şi a limbii noastre literare a determinat crearea, începînd din acest an, a unei catedre speciale „Mihai Eminescu“ la Universitatea din Bucureşti.

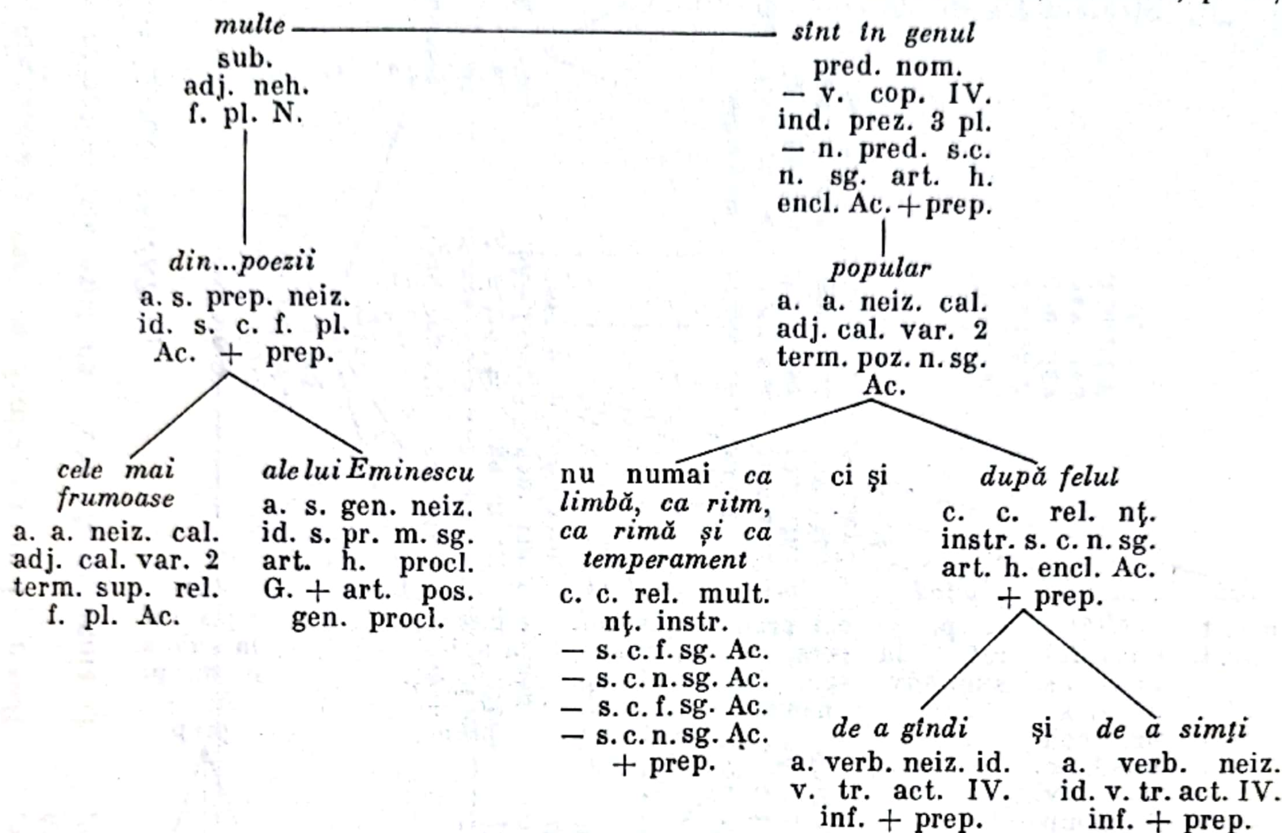
(„România literară“, nr. 44, 1971, p. 15)

Obs. La Universitatea este c.c.l. al substantivului *crearea*. (Vezi GA, II, § 593 e.)

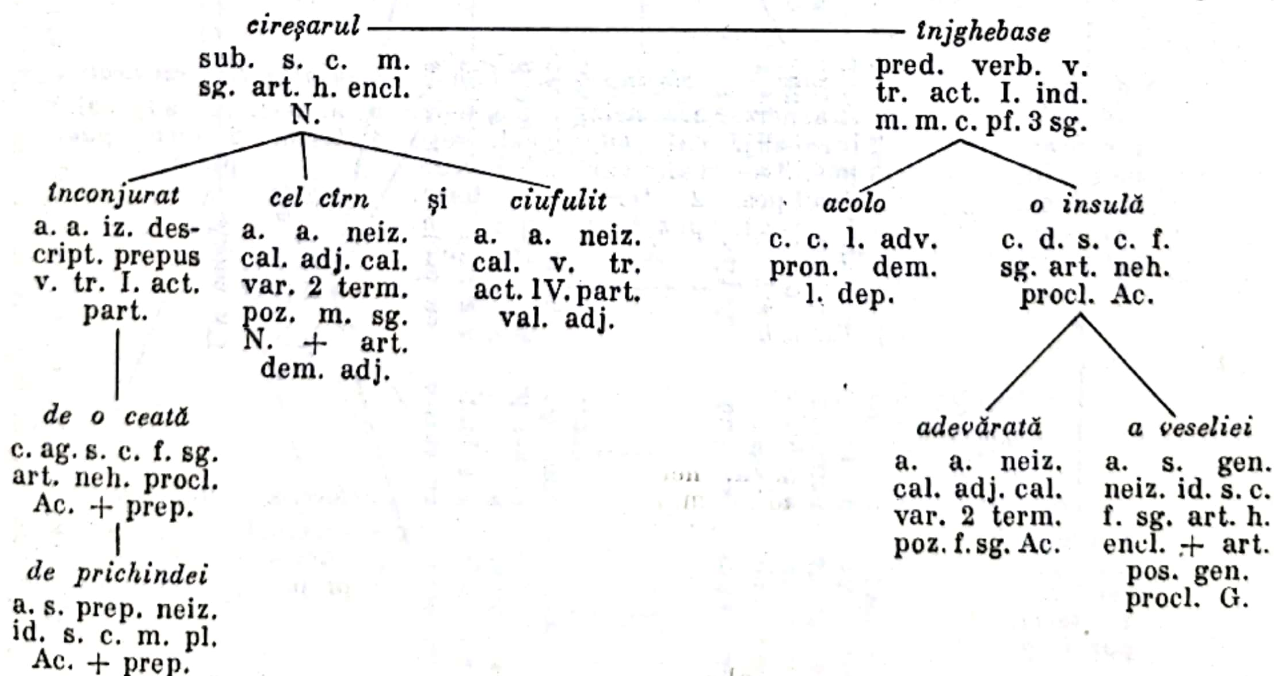
2. Multe din cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu sînt în genul popular nu numai ca limbă, ca ritm, ca rimă și ca temperament, ci și după felul de a gîndi și de a simți.

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 31)

3. Înconjurat de o ceată de prichindei, cireșarul cel cîrn și ciufulit înjghebase acolo o adevărată insulă a veseliei.

(CONSTANTIN CHIRIȚĂ, *Drum bun, cireșari!*, p. 23)

4. Azi, ca un sfînt dintr-o icoană veche,
Blînd îmi răsai cu fața ta blajină,
Cu zîmbet bun, cu ochi cuminți și limpezi,
Strălucitori de lacrimi și lumină.

(OCTAVIAN GOGA, *Opere*, II, p. 18)

(tu) — *răsai*

(tu): sub. incl.

răsai: pred. verb. v. tr. IV. act. ind. prez. 2 sg.

azi: c. c. t. adv. t.

ca un sfînt: e.p.s. ref. la sub. s. c. m. sg. art. neh. procl. Ac. + adv. m. comp. val. prep.

blînd: e. p. s. ref. la sub. adv. m.

îmi: c. i. pron. pers. m. sg. D. neacc.

cu fața: e.p.s. ref. la sub. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

cu zîmbet: e.p.s. ref. la sub. s. c. n. sg. Ac. + prep.

cu ochi: e.p.s. ref. la sub. s. c. m. pl. Ac. + prep.

dintr-o icoană: a. s. prep. neiz. id. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.

ta: a. a. neiz. id. adj. pos. 1 obiect pos. 1 pos. f. sg. Ac.

blajină: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. f. sg. Ac.

bun: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. n. sg. Ac.

cuminți și *limpezi* *strălucitori*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 1 term., 2 term. poz. m. pl. Ac.

veche: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. f. sg. Ac.

de lacrimi și *lumină*

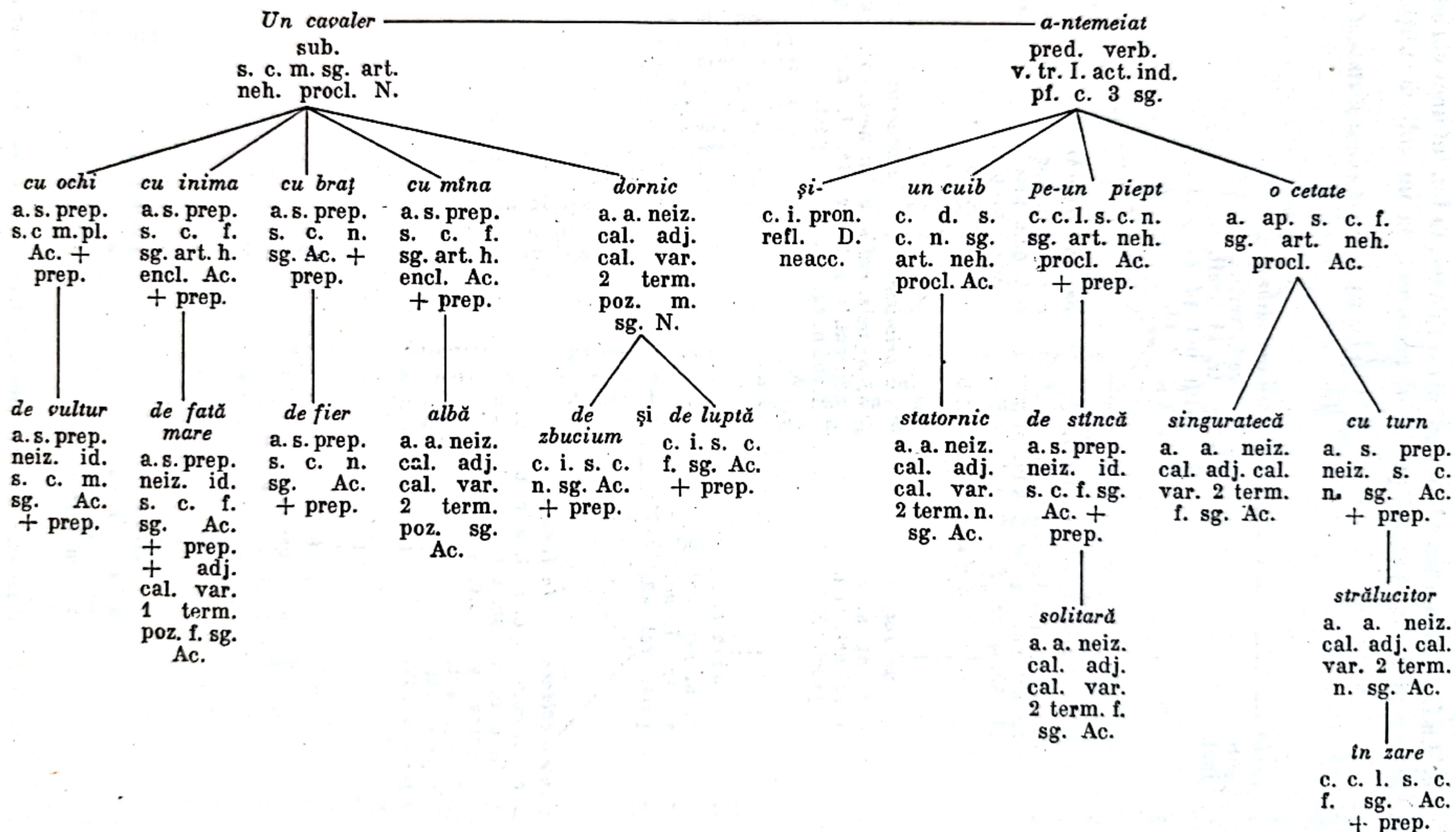
de lacrimi: c. c. cz. s. c. f. pl. Ac. + prep.

lumină: c. c. cz. s. c. f. sg. Ac. (+ prep. subînț.)

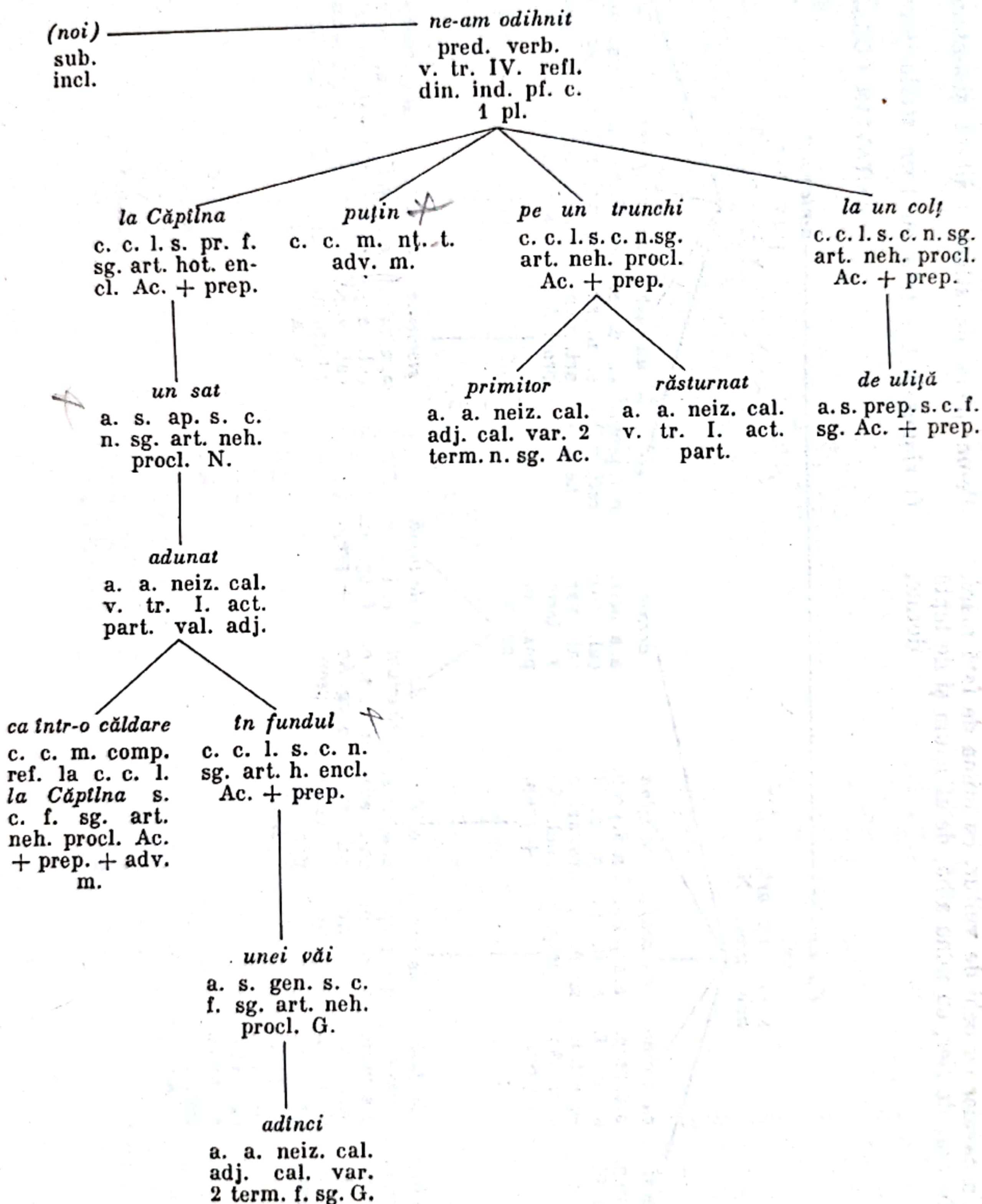
5. Un cavaler cu ochi de vultur, cu inima de fată mare,
Cu braţ de fier, cu mîna albă, de zbucium şi de luptă dornic,
Pe-un piept de stîncă solitară şi-a-ntemeiat un cuib statornic,
O singuratecă cetate cu turn strălucitor în zare.

(OCTAVIAN GOGA, *Poezii*, p. 235)

6. La Căpîlna, un sat adunat ca într-o căldare, în fundul unei văi adînci, ne-am odihnit puţin pe un trunchi primitor, răsturnat, la un colţ de uliţă.

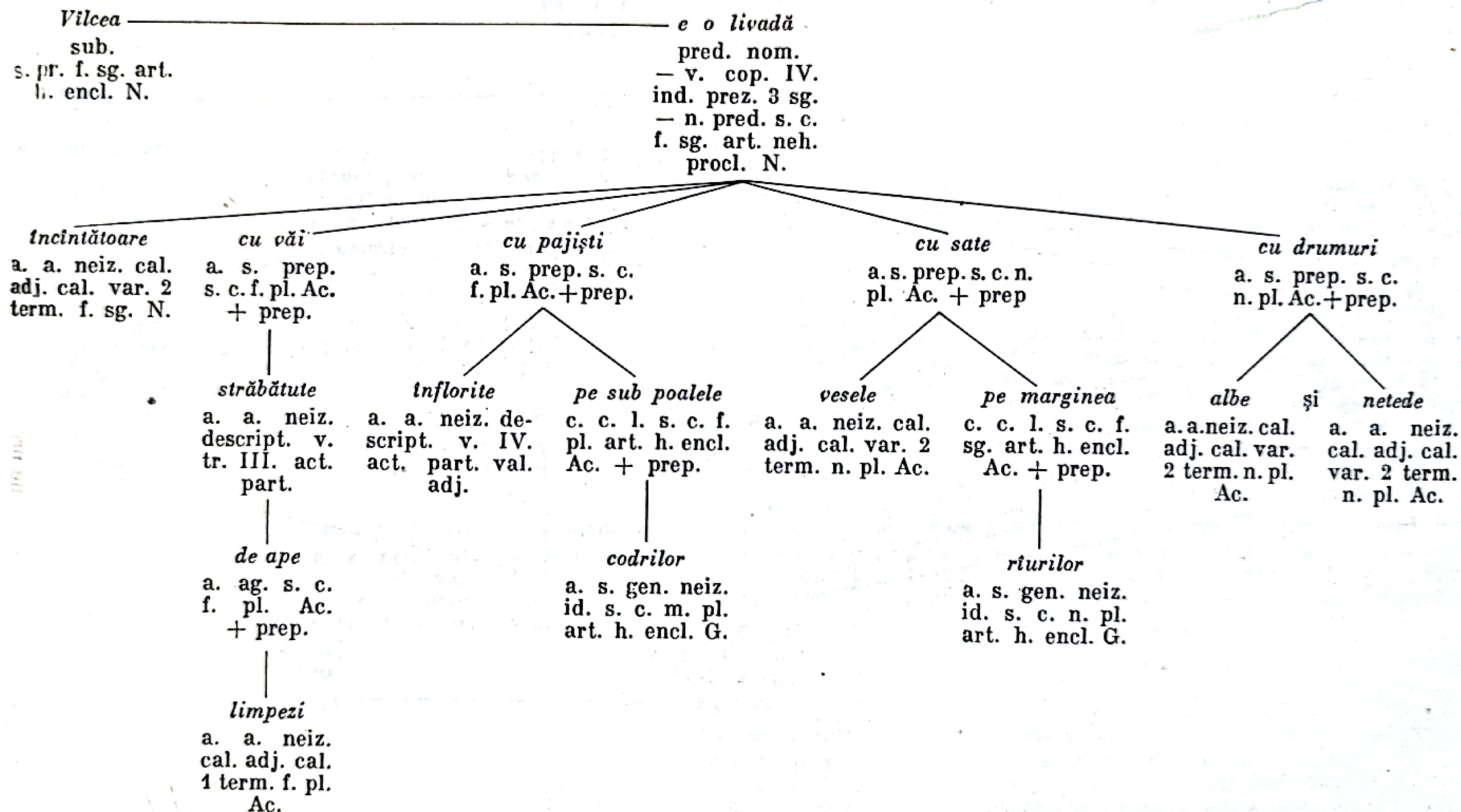
(LUCIAN BLAGA, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*, p. V)

Obs. *În fundul* nu este locuţiune prepoziţională deoarece are un caracter concret.

7. Vîlcea e o livadă încîntătoare, cu văi străbătute de ape limpezi, cu pajişti înflorite pe sub poalele codrilor, cu sate vesele pe marginea rîurilor, cu drumuri albe şi netede.

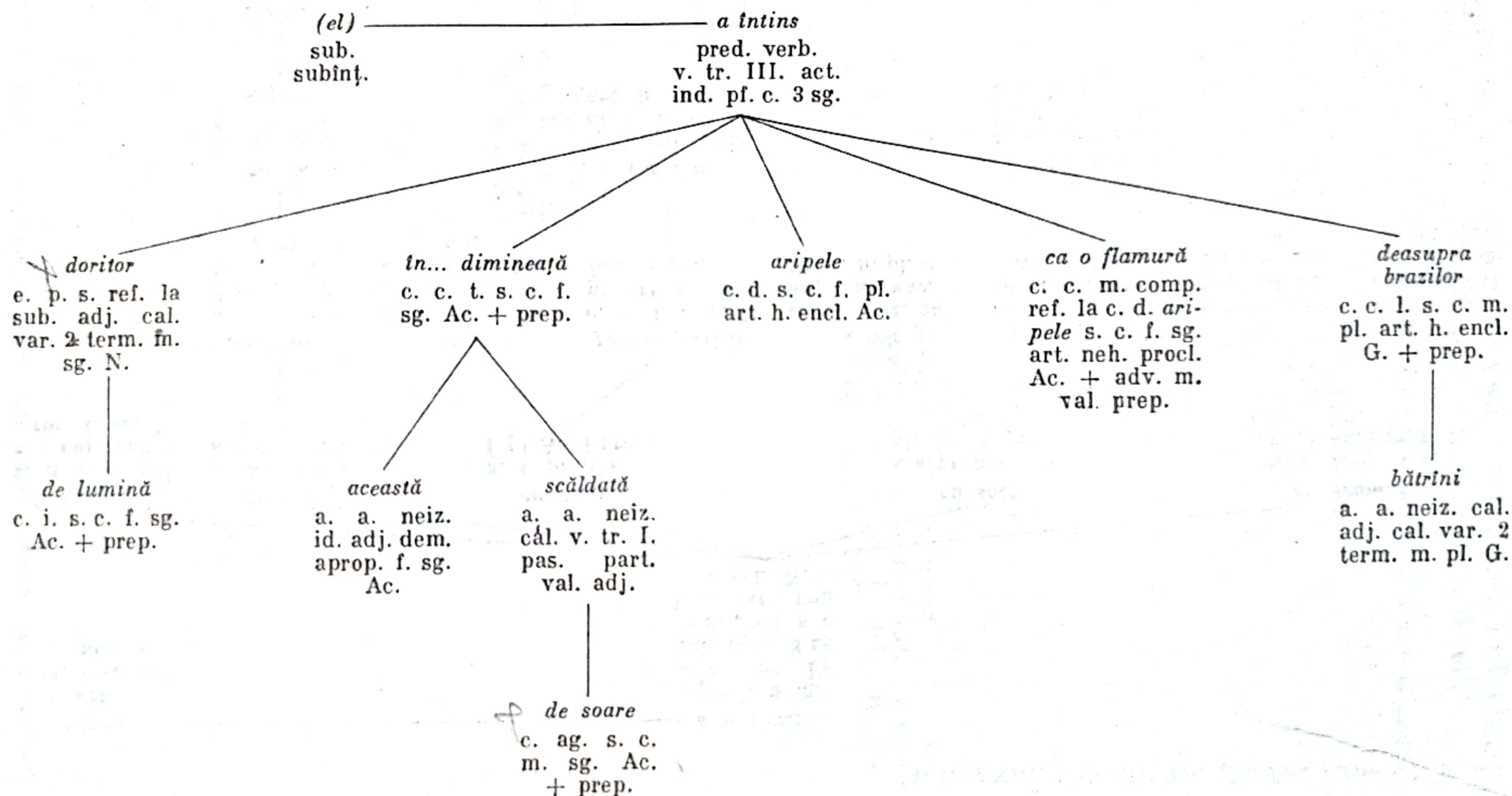
(ALEXANDRU VLAHUŢĂ, *România pitorească*, p. 39)

Obs. Pe marginea este c. c. l. al substantivului *sate* (GA, II, § 593 e). În realitate este c. c. l. al gerunziului *avînd*, înlocuit prin prepoziţia *cu*.

8. Şi doritor de lumină, în această dimineaţă scăldată de soare, a întins aripele, ca o flamură, deasupra brazilor bătrîni.

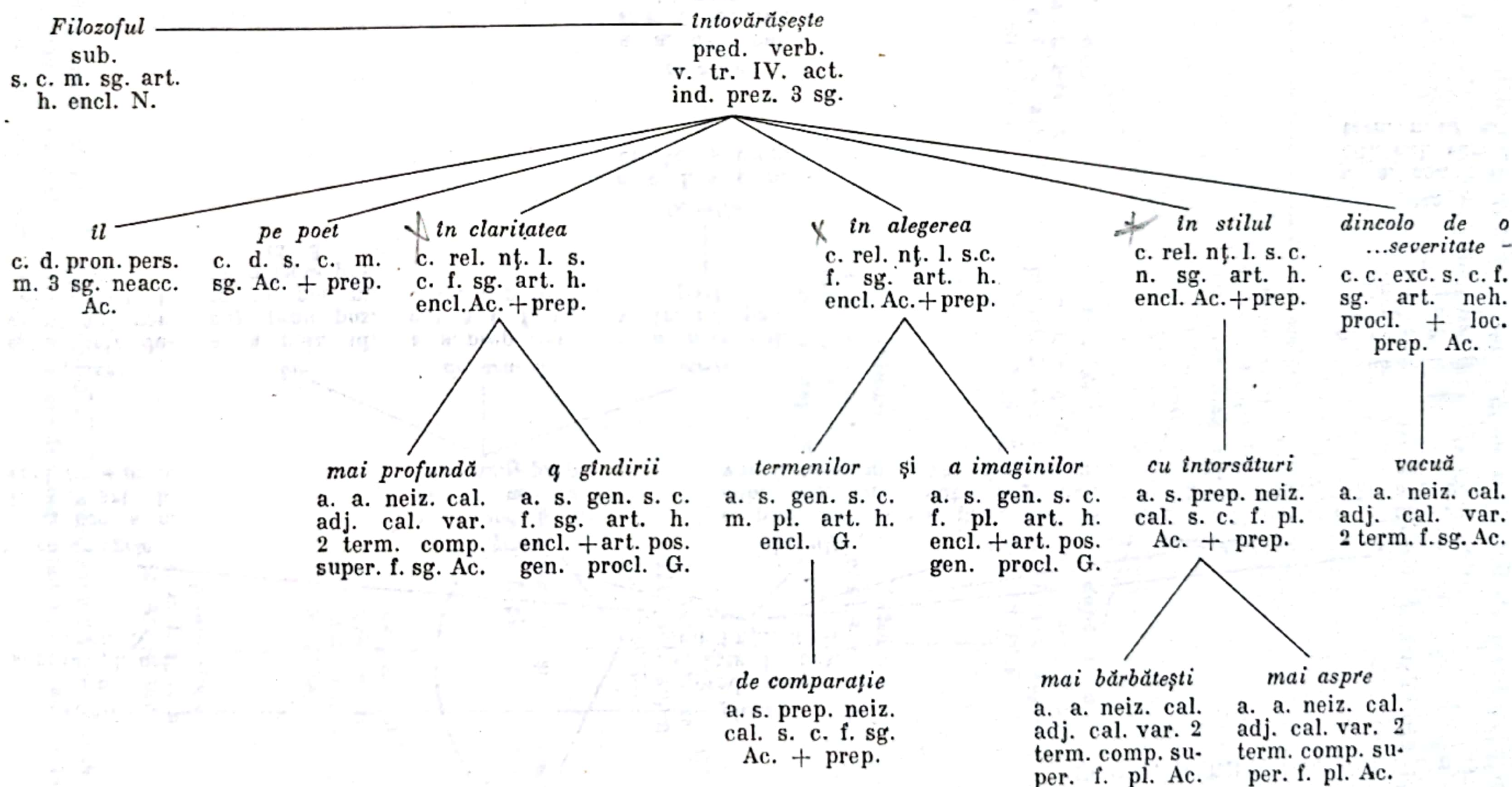
(EMIL GÎRLEANU, *Cea dintîi durere*, p. 47)

Obs. brazilor este în G., caz cerut de prep. *deasupra*.

9. Filozoful îl întovărăşeşte pe poet în claritatea mai profundă a gîndirii, în alegerea termenilor de comparaţie şi a imaginilor, în stilul cu întorsături mai bărbăteşti, mai aspre, dincolo de o vacuă severitate.

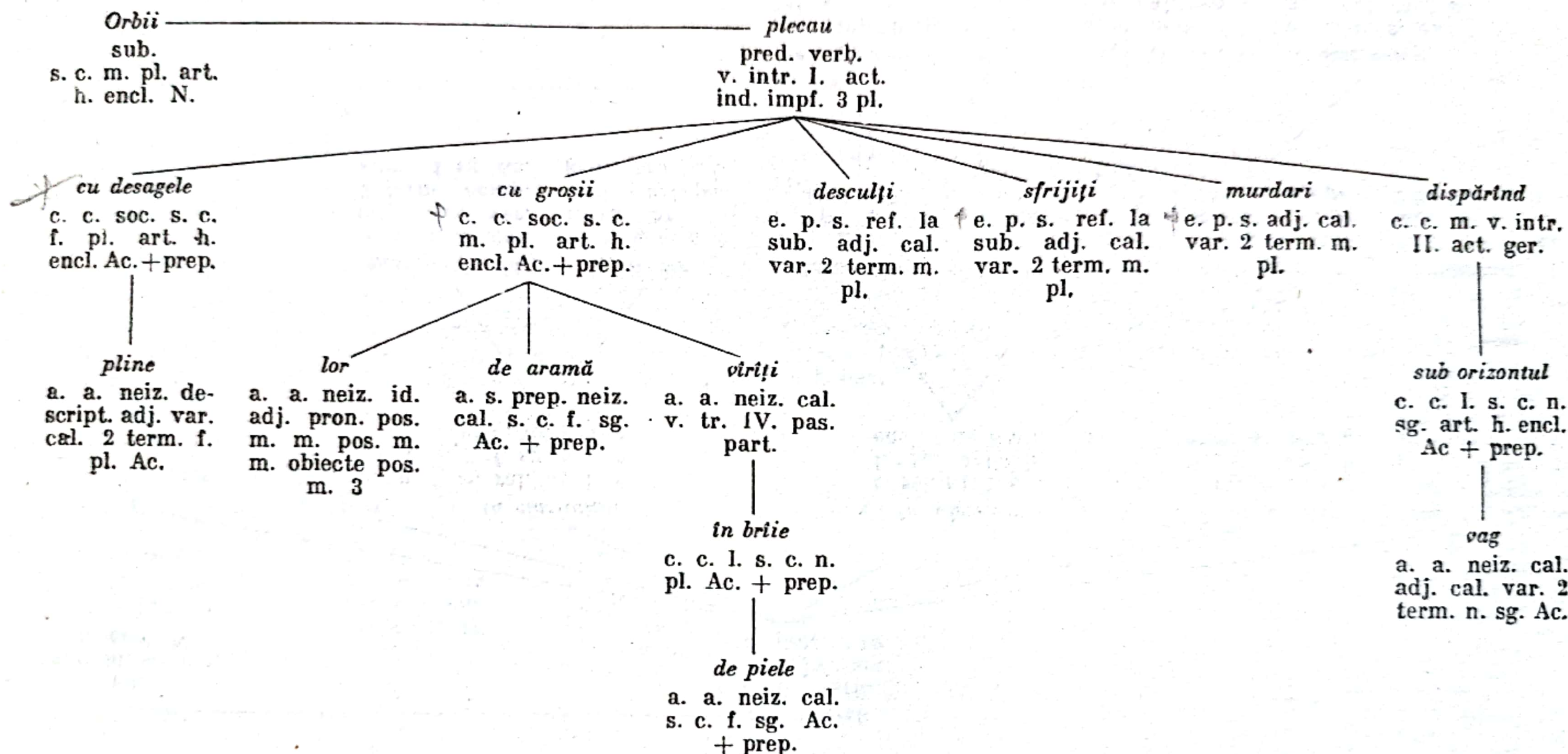
(ALEXANDRU BALACI, *Dante Alighieri*, p. 110)

Obs. Pronumele *îl* anticipează c. d. *pe poet*, verbul predicat construindu-se cu un singur c. d. [*pe poet*].

10. Orbii plecau cu desagele pline, cu groșii lor de aramă, vîrîți în brîie de piele, desculți, sfrijiți, murdari, dispărînd sub orizontul vag.

(EUGEN BARBU, *Incognito*, III, p. 22

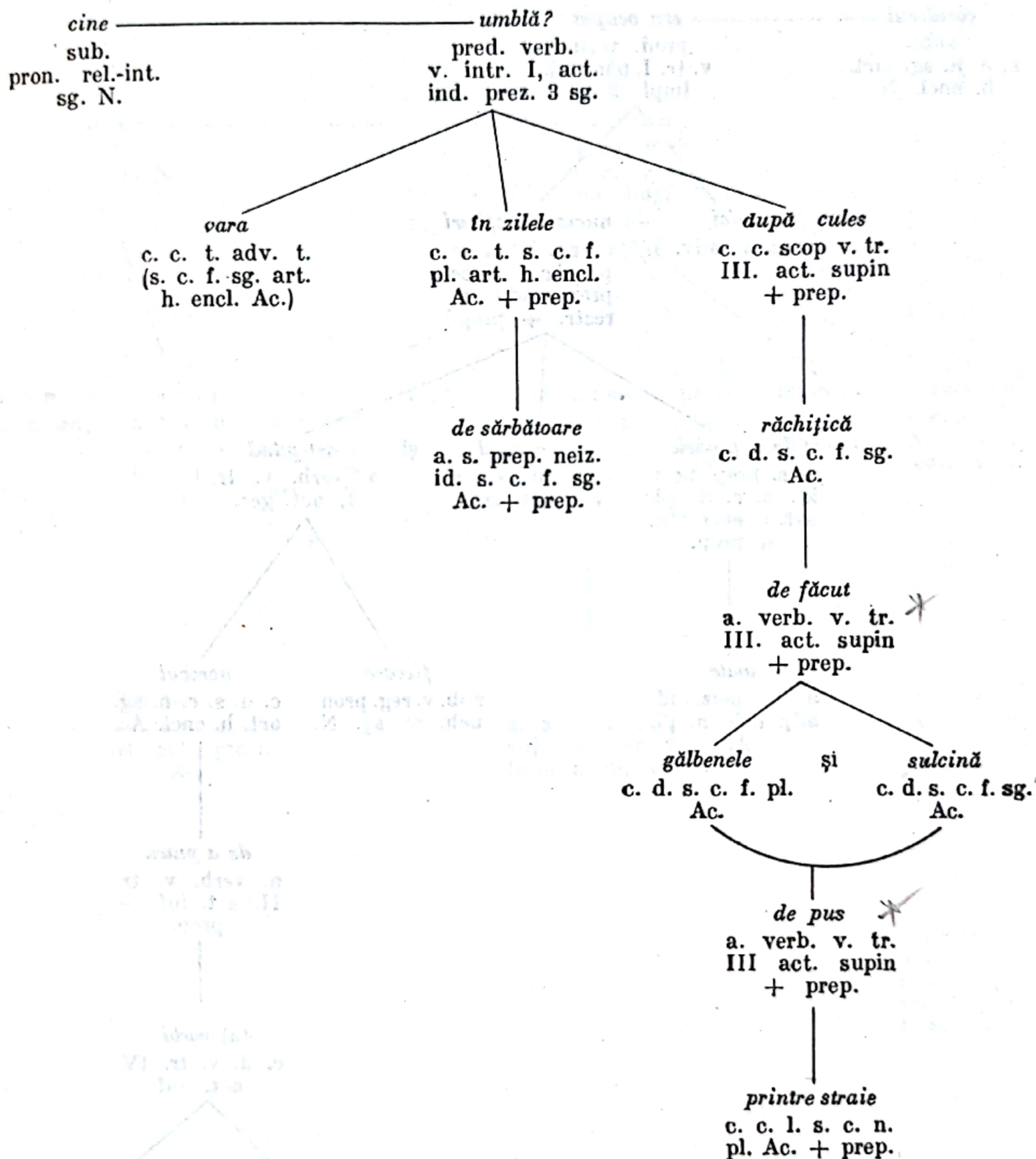
Obs. I. Cuvintele *cu desagele, cu groșii* nu sînt nici c. c. m. fiindcă nu arată modul cum se desfășoară acțiunea verbului regent, nici c.c. instr. fiindcă nu arată mijlocul prin care se săvîrșește acțiunea verbului regent, ci sînt c. c. soc. fiindcă arată lucrul care însoțește subiectul în săvîrșirea acțiunii verbului regent.

Obs. II. Cuvintele *desculți, sfrijiți* și *murdari* sînt e. p. s. fiindcă exprimă o caracteristică simultană cu acțiunea verbului regent.

Obs. III. Verbul *dispărînd* este c.c.m. fiindcă exprimă o acțiune care caracterizează acțiunea verbului regent, dar nu este simultană cu acțiunea verbului regent.

11. Vara, în zilele de sărbătoare, după cules răchiţică de făcut gălbenele şi sulcină de pus printre straie, cine umblă?

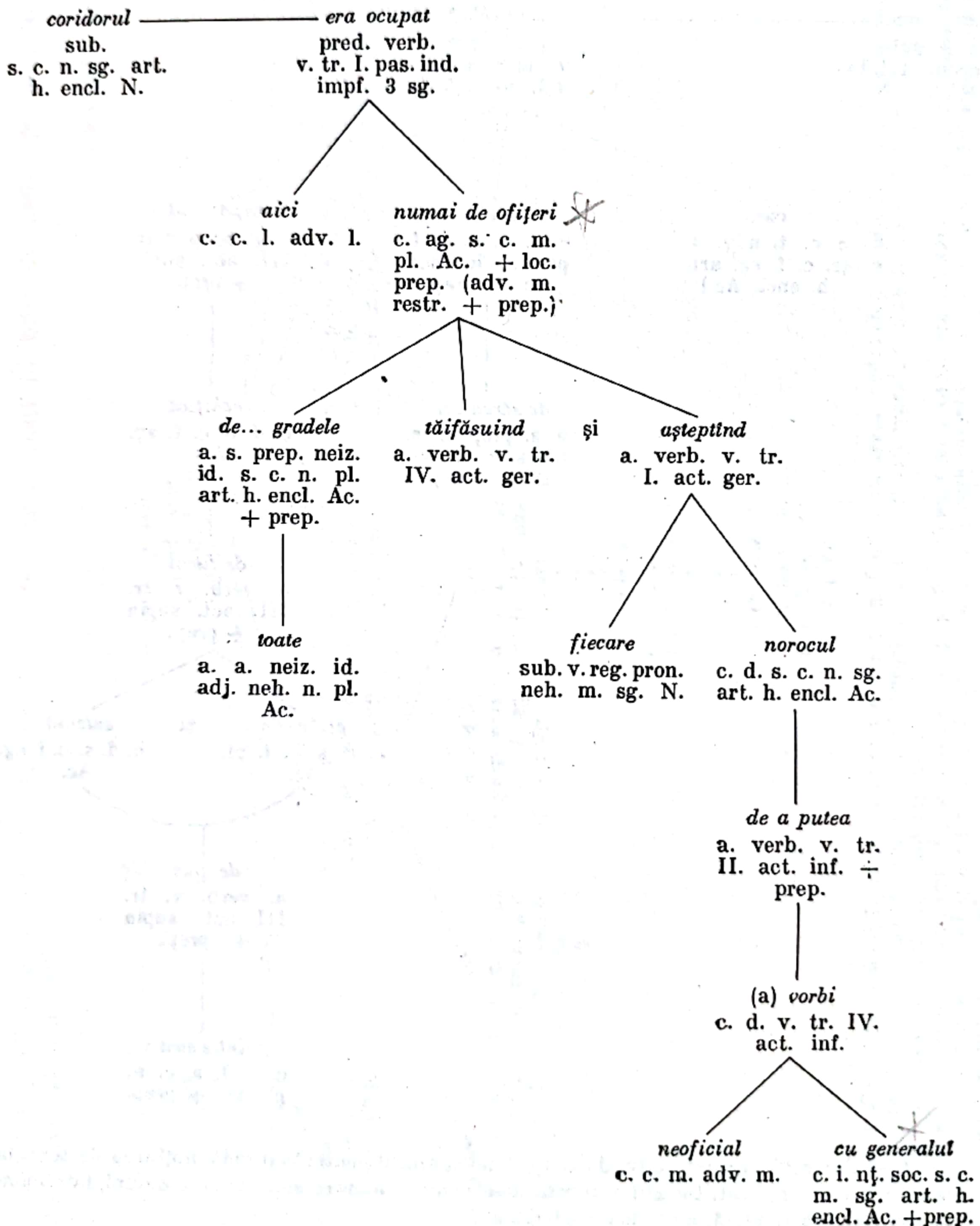
(ION CREANGĂ, *Pagini alese*, p. 214)

Obs. Cuvîntul *vara* este adv. de timp, fiindcă sensul contextual redă noţiunea de timp în relaţie cu verbul-predicat. De altfel, substantivele care denumesc anotimpurile anului, întrebuinţate sub formă articulată, au valoare adverbială.

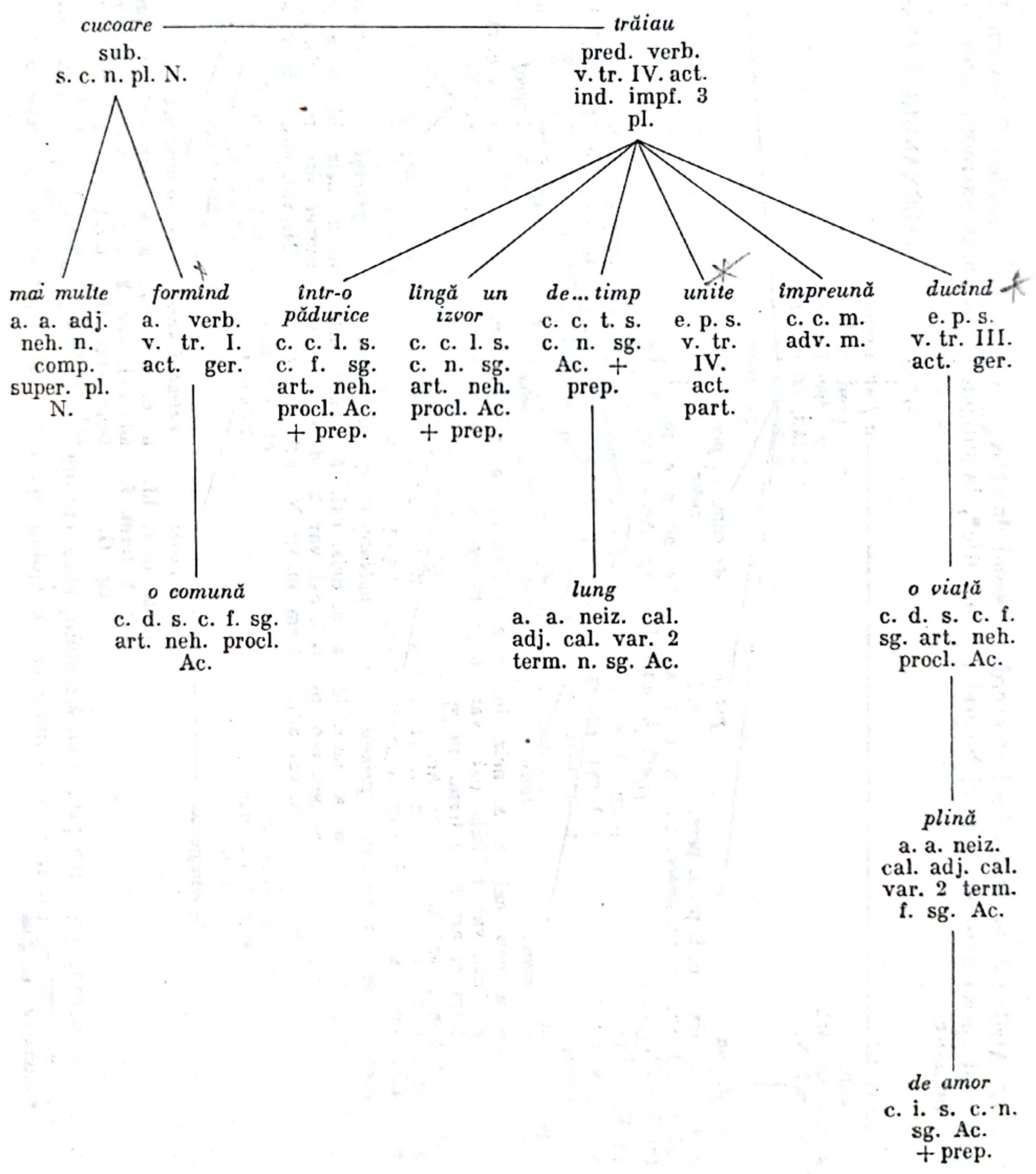
12. Aici coridorul era ocupat numai de ofiţeri de toate gradele, tăifăsuind şi aşteptînd, fiecare, norocul de a putea vorbi neoficial cu generalul.

(LIVIU REBREANU, *Pădurea spînzuraţilor*, p. 98)

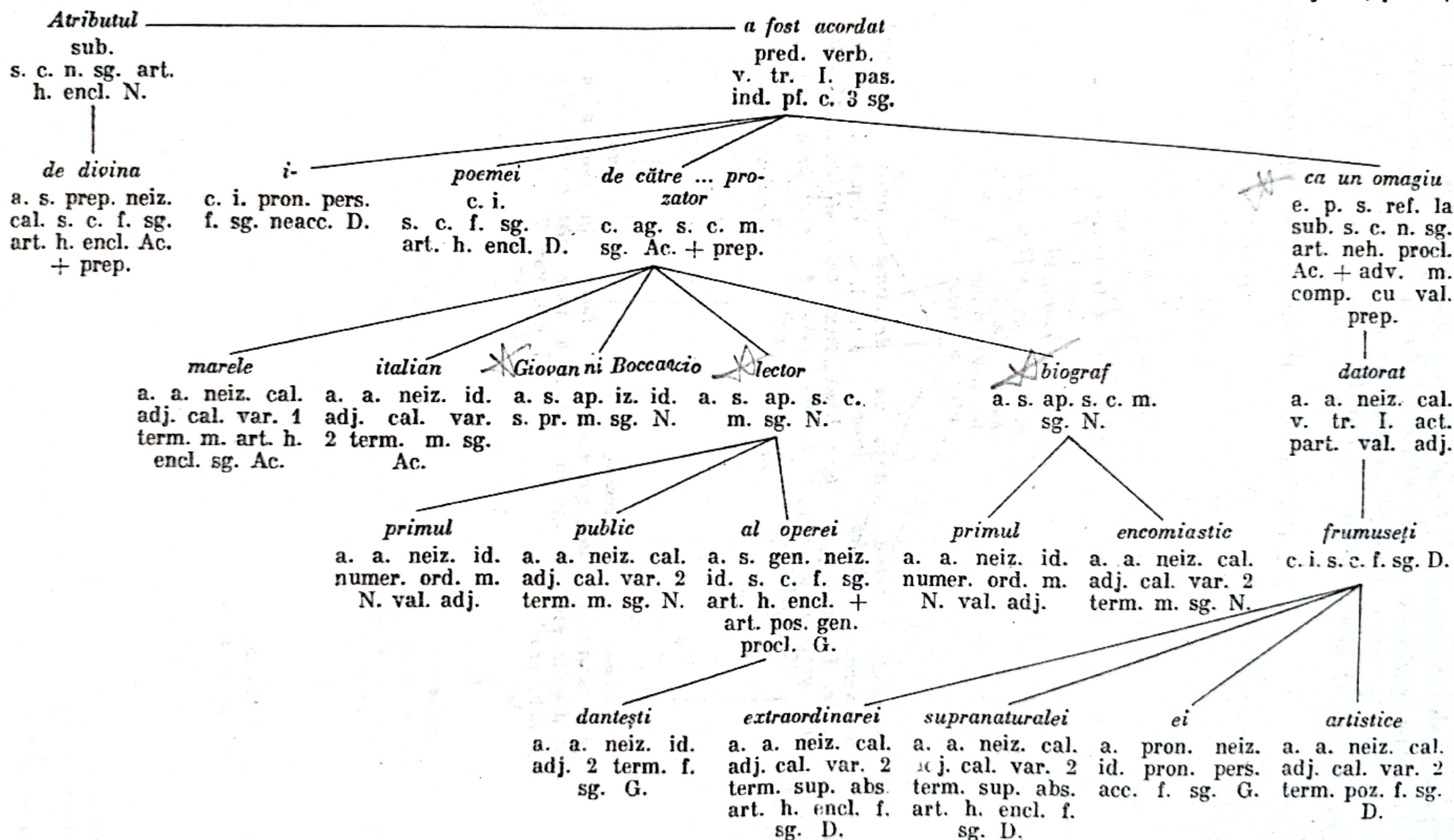
13. Mai multe cucoare, formînd o comună,
Într-o pădurice lîngă un izvor,
De lung timp unite trăiau împreună
Ducînd o viață plină de amor.

(CONSTANTIN CIUCHINDEL, *Antologia fabulei românești*, p. 150)

14. Atributul de *divina* i-a fost acordat poemei de către marele prozator italian, Giovanni Boccaccio, primul lector public al operei dantești, primul biograf encomiastic*, ca un omagiu datorat extraordinarei, supranaturalei ei frumuseți artistice.

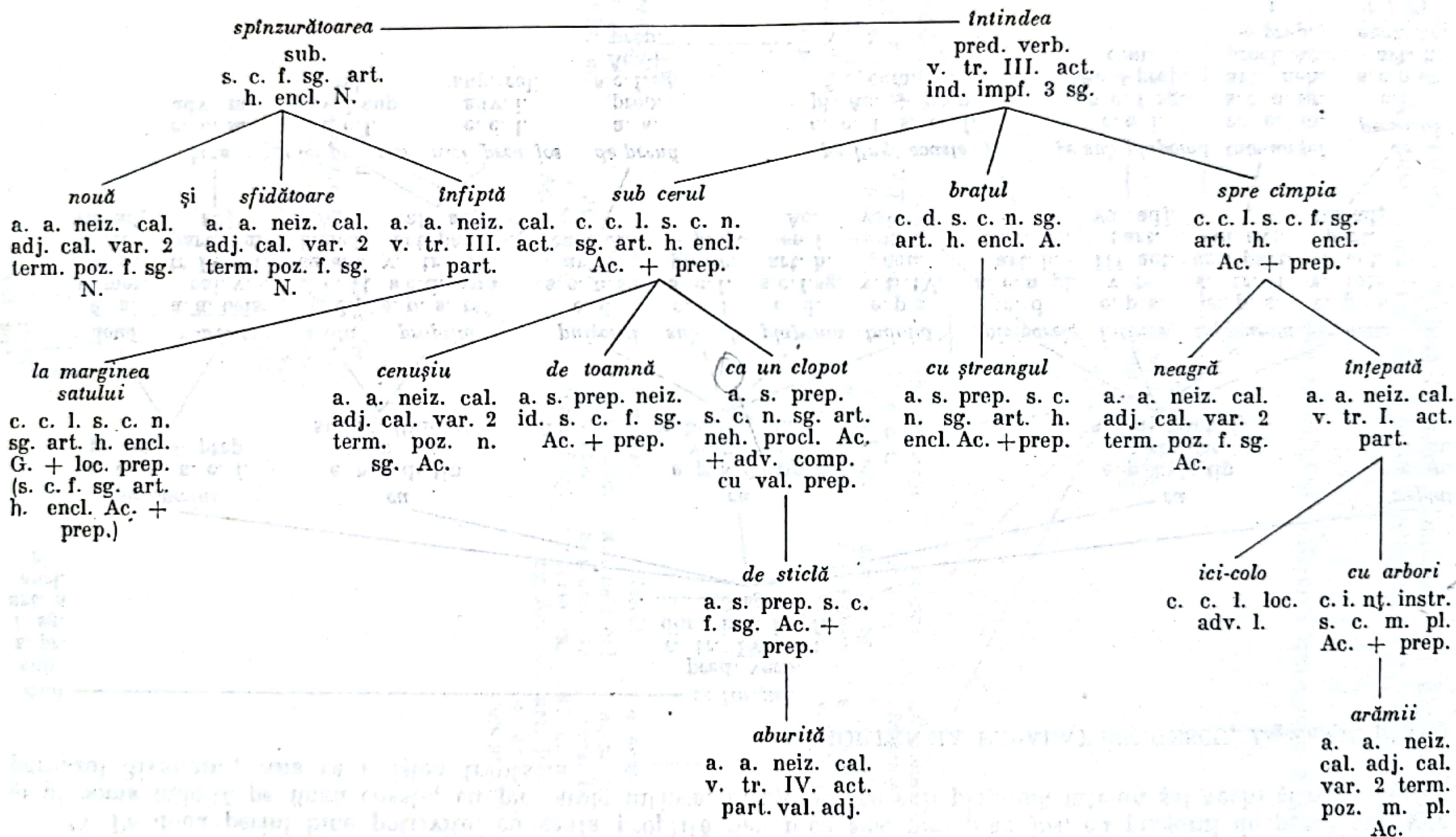
(ALEXANDRU BALACI, *Dante Alighieri*, p. 166)

* laudativ, elogios

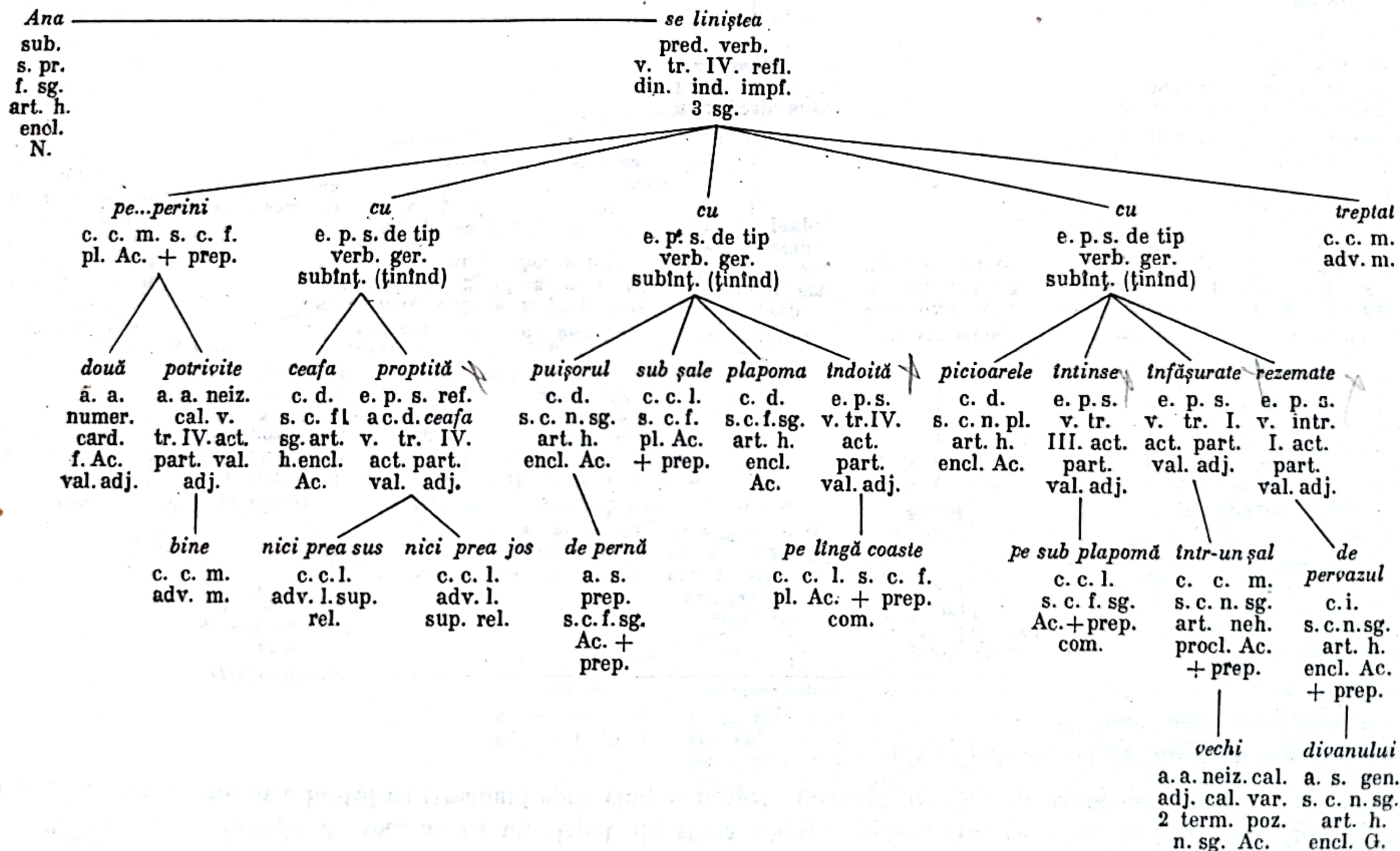
15. Sub cerul cenușiu de toamnă ca un clopot de sticlă aburită, spînzurătoarea nouă și sfidătoare înfiptă la marginea satului, întindea brațul cu ștreangul spre cîmpia neagră, înțepată ici-colo cu arbori arămii.

(LIVIU REBREANU, *Pădurea spînzuraților*, p. 5

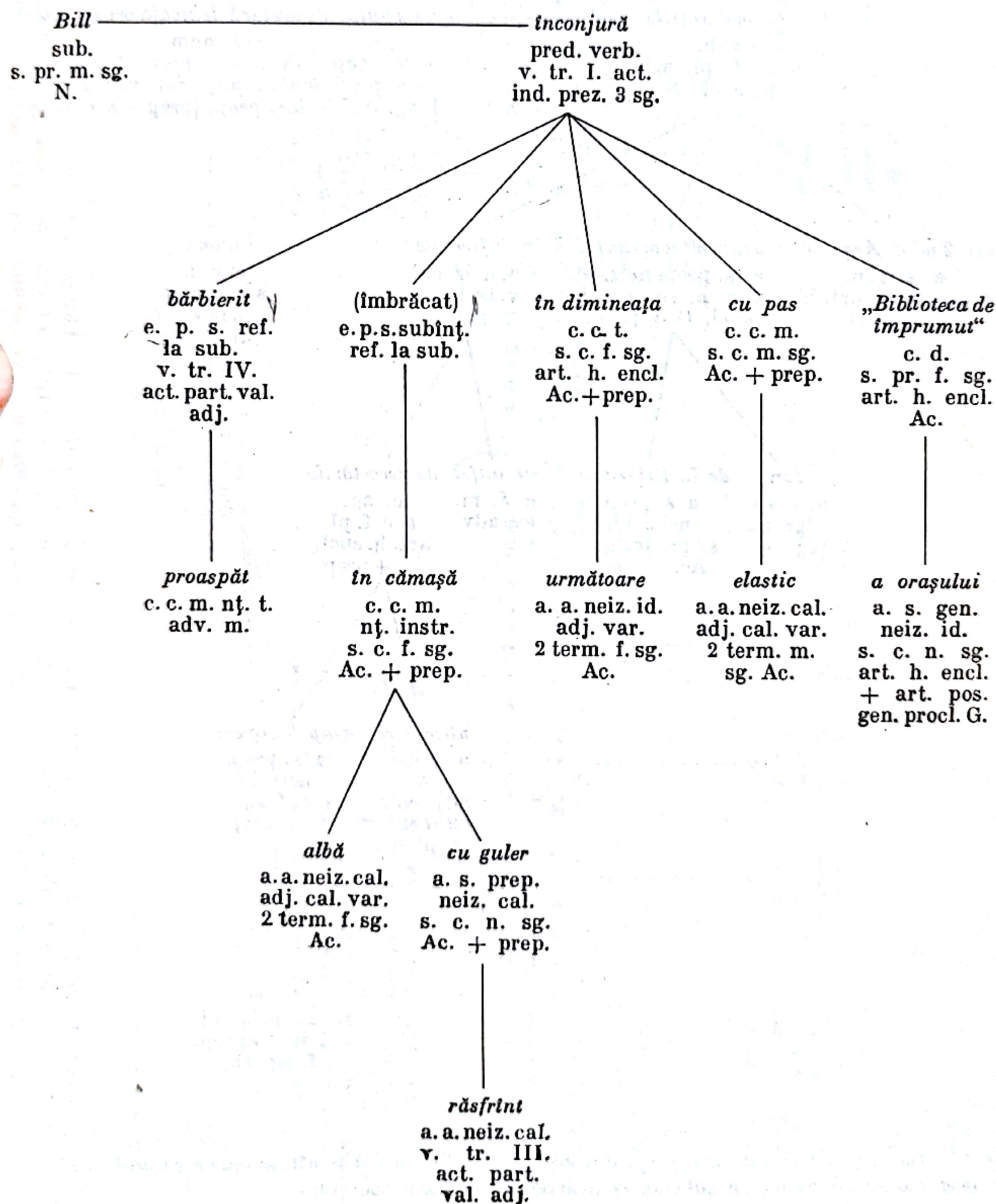
16. Pe două perini bine potrivite, cu ceafa proptită nici prea sus, nici prea jos, cu puişorul de pernă sub şale şi plapoma îndoită pe lîngă coaste, cu picioarele întinse, înfăşurate pe sub plapomă într-un şal vechi şi rezemate de pervazul divanului, Ana se liniştea treptat.

(HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU, *Logodnicul*, p. 187)

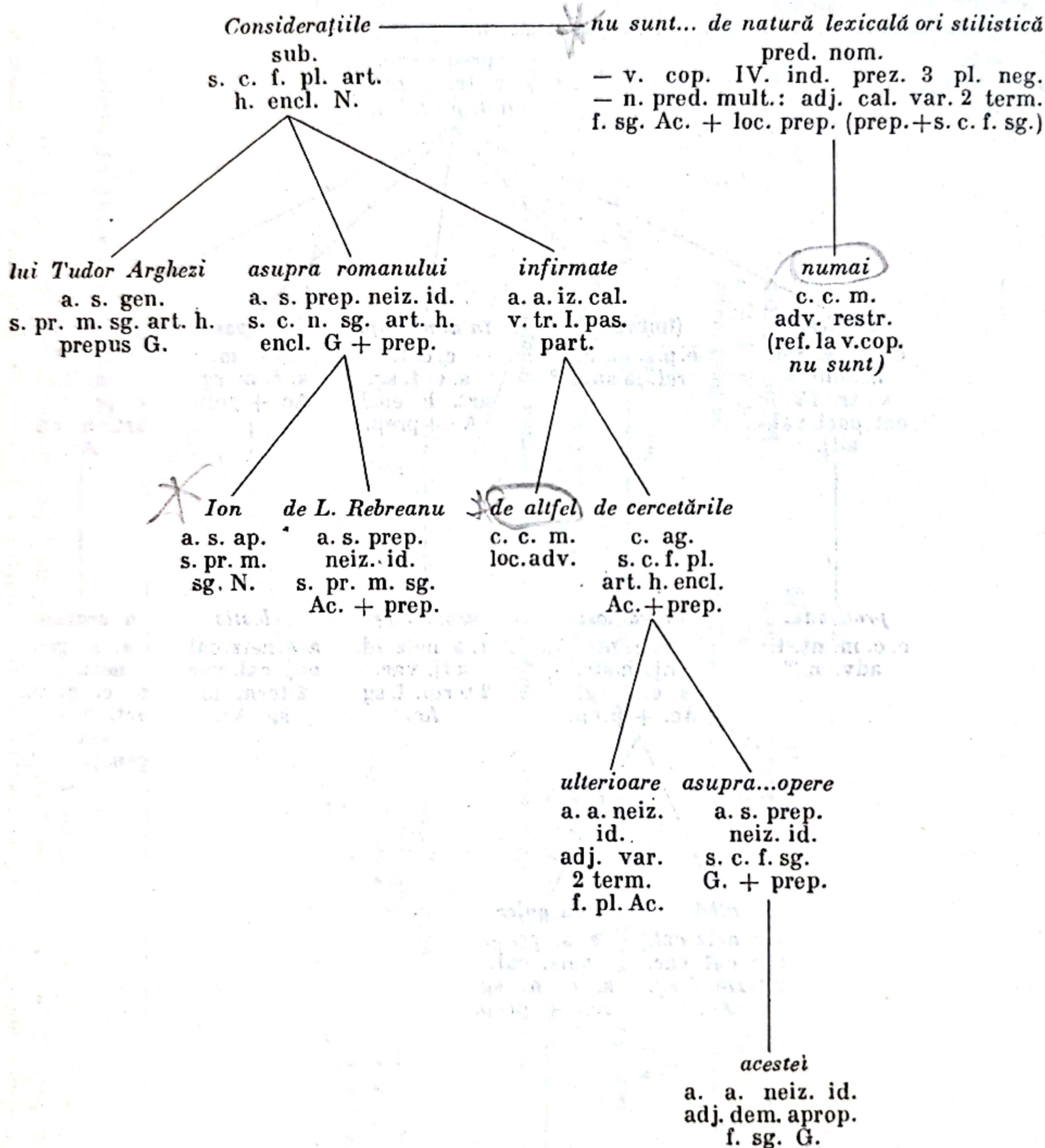
17. În dimineaţa următoare, proaspăt bărbierit, [îmbrăcat] în cămaşă albă cu guler răsfrînt, Bill înconjură cu pas elastic „Biblioteca de împrumut“ a oraşului.

(ION NEGULESCU, *Semnale necunoscute*, p. 49)

18. Consideraţiile lui Tudor Arghezi asupra romanului *Ion* de L. Rebreanu, infirmate, de altfel, de cercetările ulterioare asupra acestei opere, nu sunt, însă, numai de natură lexicală ori stilistică.

(ALEXANDRU BOJIN, *Studii de stil şi limbă literară*, p. 12)

Obs. De natură este loc. prep. din aceeaşi familie cu *din punct de vedere (moral...)* sau *în mod (corect...)*, avînd un substantiv nearticulat la finele locuţiunii.

*19. Paul se vedea prăbușit într-un compartiment de clasa a treia, legănat de zgomotul roților, amețit, călătorind fără țintă, o zi și o noapte, și încă o zi, și încă o noapte, coborînd undeva la o gară fără mine, în plină cîmpie, murdar, negru de funingine, descompus de nesomn și culcîndu-se pe pămînt înghețat.

(MIHAIL SEBASTIAN, *Accidentul*, p. 47)

Paul — (se) *vedea*

Paul: sub. s. pr. m. sg. N.

(se) *vedea*: pred. verb. v. tr. II. pron. obiectiv, act. ind. impf. 3 sg.

se: c. d. pron. refl. neacc. m. sg. Ac.

prăbușit: e. p. s. ref. la sub. v. tr. IV. act. part. val. adj.

— *într-un compartiment*: c. c. l. s. c. n. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.

— — *de clasa*: a. s. prep. neiz. cal. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

— — — *a treia*: a. a. numer. ord. f. val. adj.

legănat: e. p. s. ref. la sub. v. tr. I. act. part. val. adj.

— *de zgomotul*: c. ag. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

— — *roților*: a. s. gen. neiz. id. s. c. f. pl. art. h. encl. G.

amețit: e. p. s. ref. la sub. v. tr. IV. act. part. val. adj.

călătorind: e. p. s. ref. la sub. v. tr. IV. act. ger.

— *fără țintă*: c. c. m. s. c. f. sg. Ac. + prep.

— *zi*: c. c. t. s. c. f. Ac.

— — *o*: a. a. adj. numer. f. sg. Ac.

— și *noapte*: c. c. t. s. c. f. sg. Ac.

— — *o*: a. a. adj. numer. f. sg. Ac.

— și *încă... zi*: c. c. t. s. c. f. sg. Ac. + adv. m. cumul.

— — *o*: a. a. adj. numer. f. sg. Ac.

— și *încă... noapte*: c. c. t. s. c. f. sg. Ac. + adv. m. cumul.

— — *o*: a. a. adj. numer. f. sg. Ac.

coborînd: e. p. s. ref. la sub. v. tr. IV. act. ger.

— *undeva*: c. c. l. adv. l.

— *la o gară*: c. c. l. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.

— *fără mine*: c. ç. soc. neg. pron. pers. acc. sg. Ac. + prep.

— *în... cîmpie*: c. c. l. s. c. f. sg. Ac. + prep.

— — *plină*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.

— *murdar*: e. p. s. adj. cal. var. 2 term. sg. N.

— *negru*: e. p. s. adj. cal. var. 2 term. sg.

— — *de funingine*: c. c. cz. s. c. f. sg. Ac. + prep.

— *descompus*: e. p. s. v. tr. III. act. part. val. adj.

— — *de nesomn*: c. c. cz. s. c. n. sg. Ac. + prep.

și

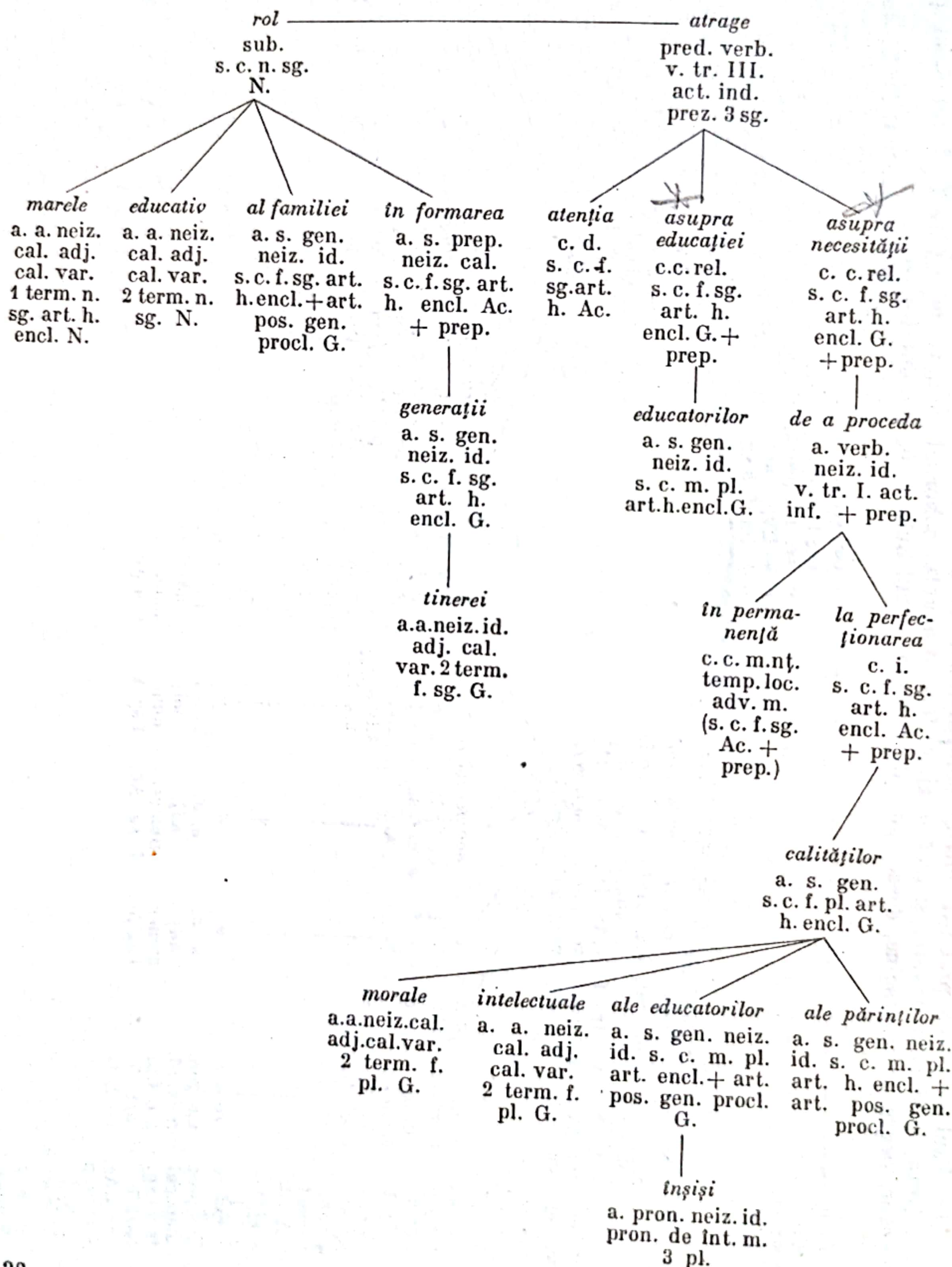
culcîndu-se: e. p. s. ref. la sub. v. tr. I. refl. ger.

— *pe pămînt*: c. c. l. s. c. n. sg. Ac. + prep.

— — *înghețat*: a. a. neiz. cal. v. tr. I act. part. val. adj.

20. Dar marele rol educativ al familiei în formarea tinerei generații atrage atenția asupra educației educatorilor, asupra necesității de a proceda în permanență la perfecționarea calităților morale, intelectuale ale înșiși educatorilor, ale părinților.

(GALA GALACTION, *O lume nouă*, p. 219)

21. Începe o muncă imensă de reorganizare şi centralizare administrativă, verigile intermediare între şeful statului şi popor fiind, de sus în jos, prefectul, subprefectul şi primarul.

(MANOLE NEAGOE, *Napoleon*, p. 93)

o muncă — *începe*

o muncă
sub.
s. c. f. sg. art.
neh. procl. N.

începe
pred. verb.
v. tr. III. act.
ind. prez. 3 sg.

imensă
a. a. neiz. cal.
adj. cal. var.
2 term. f. sg. N.

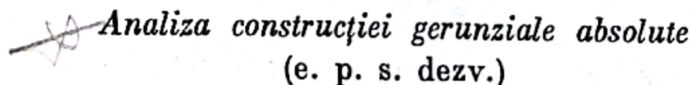
de reorganizare şi *centralizare*

de reorganizare
a. s. prep. neiz.
cal. s. c. f. sg.
Ac. + prep.

centralizare
a. s. prep. neiz.
cal. s. c. f. sg.
Ac. + prep.
(*de* subînţ.)

administrativă
a. a. neiz. cal.
adj. cal. var.
2 term. f. sg. Ac.

verigile intermediare între şeful statului şi popor fiind, de sus în jos, prefectul, subprefectul şi primarul
e. p. s. dezv. ref. la sub. *munca*
constr. ger. abs.

Analiza construcţiei gerunziale absolute
(e. p. s. dezv.)

verigile — *fiind prefectul, subprefectul şi primarul*

verigile
sub.
s. c. f. pl.
art. h. encl. N.

fiind prefectul, subprefectul şi primarul
pred. nom. al constr.
— v. cop. intr. IV. act. ger.
— num. pred. mult.: s. c. m. sg. art. h. encl. N.

intermediare
a. a. neiz. cal.
adj. cal. var. 2
term. f. pl. N.

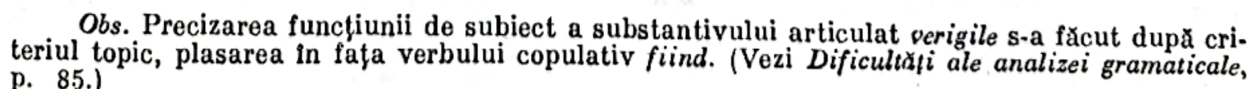
între şeful şi *popor*

între şeful
a. s. prep. s. c.
m. sg. art. h.
encl. Ac. + prep.

popor
a. s. prep.
s. c. n. sg.
Ac.

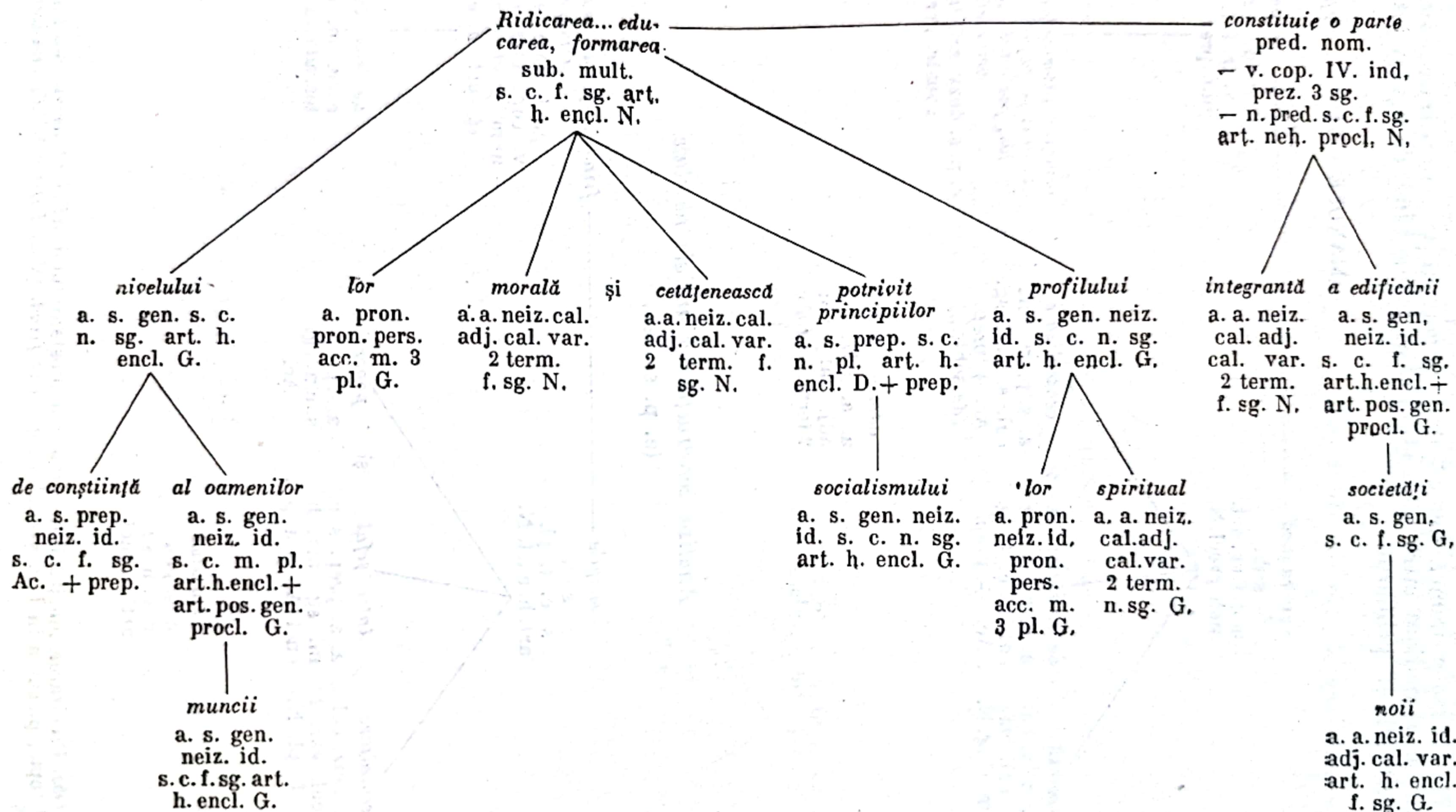
statului
a. s. gen.
s. c. n. sg.
art. h. encl.

de sus în jos
c. c. m. nţ. l.
loc. adv. m. nţ. l.

Obs. Precizarea funcţiunii de subiect a substantivului articulat *verigile* s-a făcut după criteriul topic, plasarea în faţa verbului copulativ *fiind*. (Vezi *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, p. 85.)

22. Ridicarea nivelului de conştiinţă al oamenilor muncii, educarea lor morală şi cetăţenească, potrivit principiilor socialismului, formarea profilului lor spiritual constituie o parte integrantă a edificării noii societăţi.

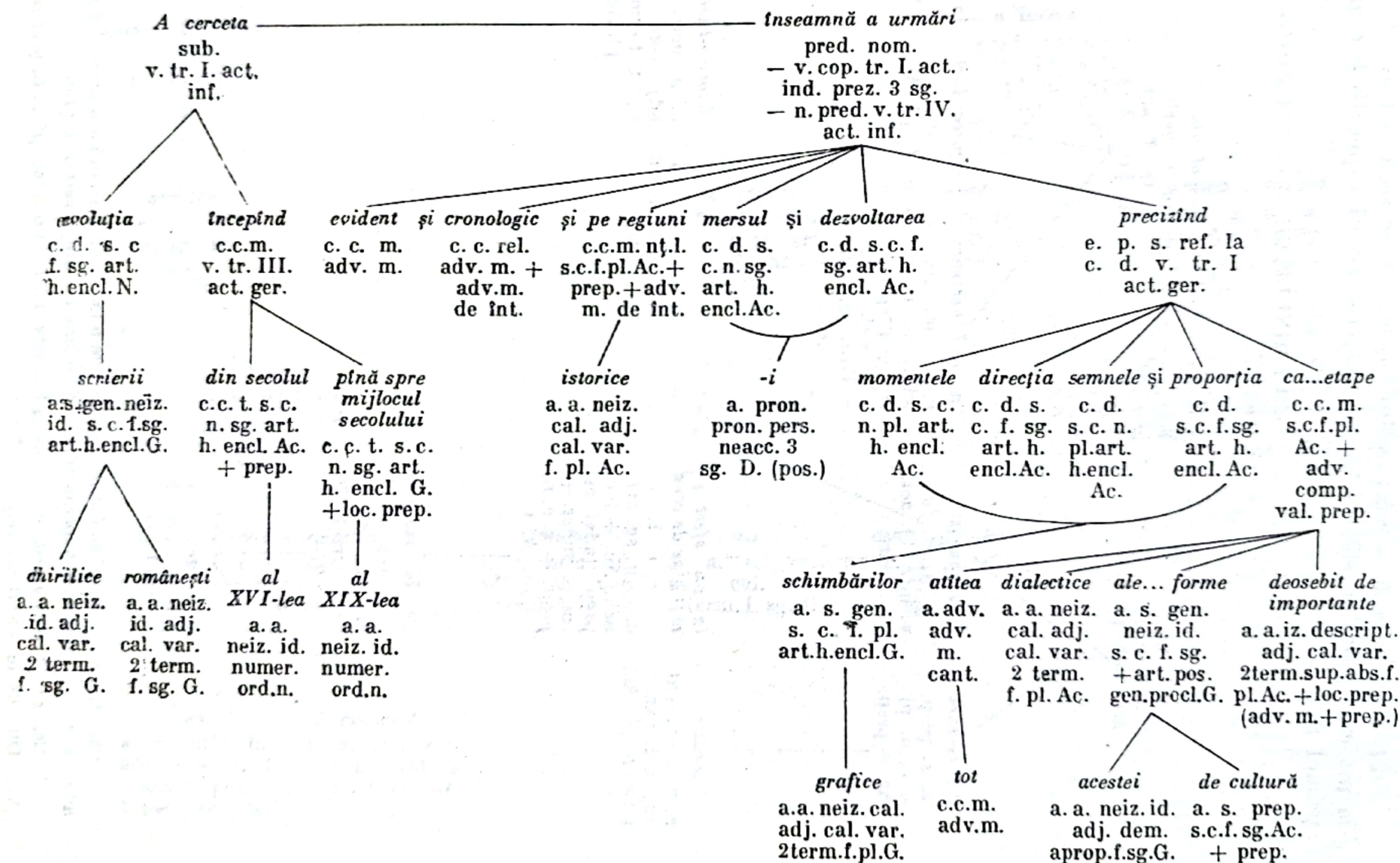
(ION ACHIM, TEODOR OLARU, *Cetăţean, societate, familie*, p. 11)

Obs. Verbul *constituie* este aici copulativ, echivalent ca înţeles cu verbul *este*.

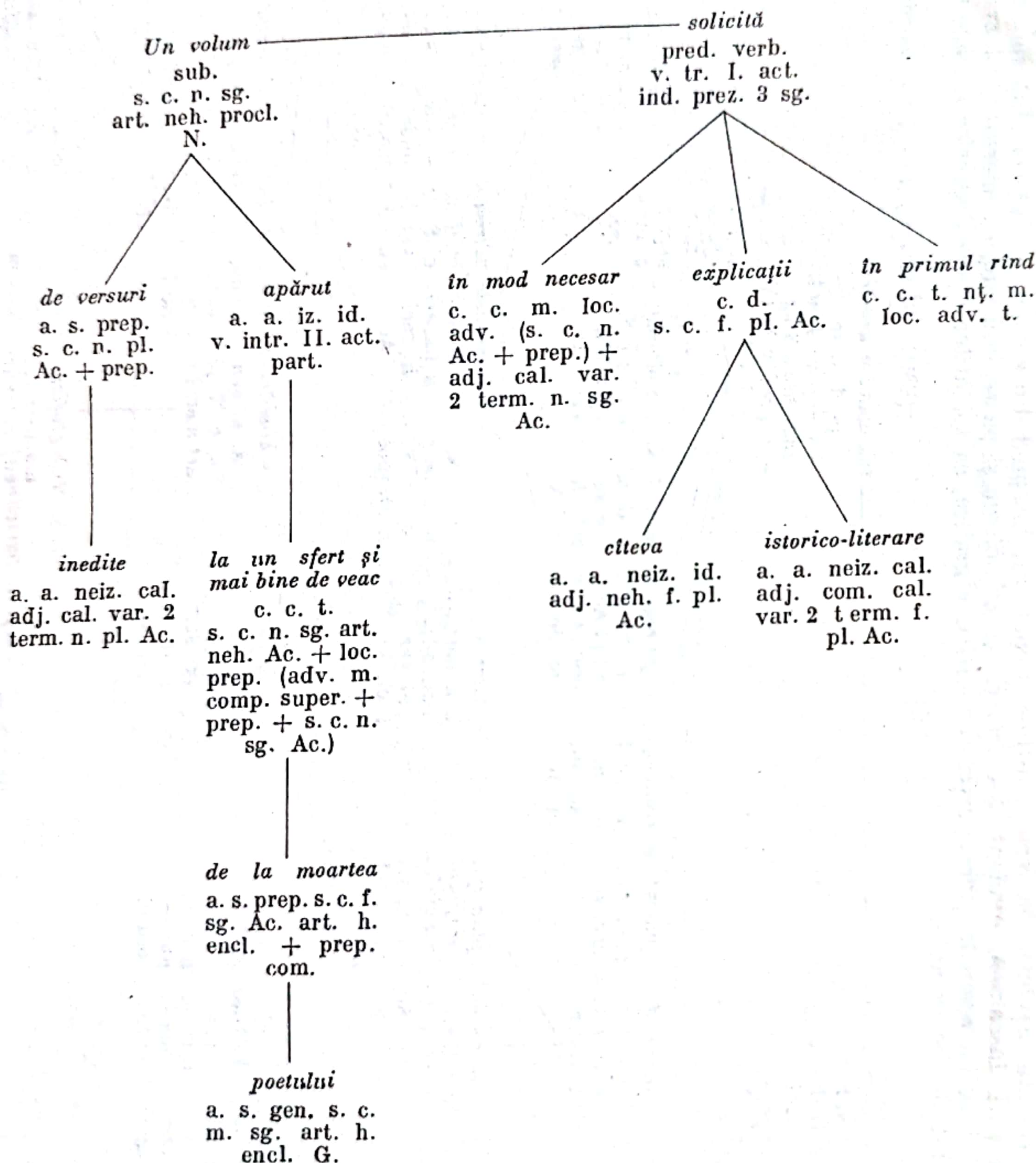
23. A cerceta evoluţia scrierii chirilice româneşti, începînd din secolul al XVI-lea pînă spre mijlocul secolului al XIX-lea [...], înseamnă, evident, a-i urmări, şi cronologic şi pe regiuni istorice, mersul şi dezvoltarea, precizînd momentele, direcţia, semnele şi proporţia schimbărilor grafice, ca tot atîtea etape dialectice ale acestei forme de cultură, deosebit de importante.

(EMIL VÎRTOSU, *Paleografia romăno-chirilică*, p. 36)

24. Un volum de versuri inedite, apărut la un sfert şi mai bine de veac de la moartea poetului, solicită în mod necesar cîteva explicaţii istorico-literare în primul rînd.

(ION MINULESCU, Prefaţă la *Banchetul meu*, p. 171)

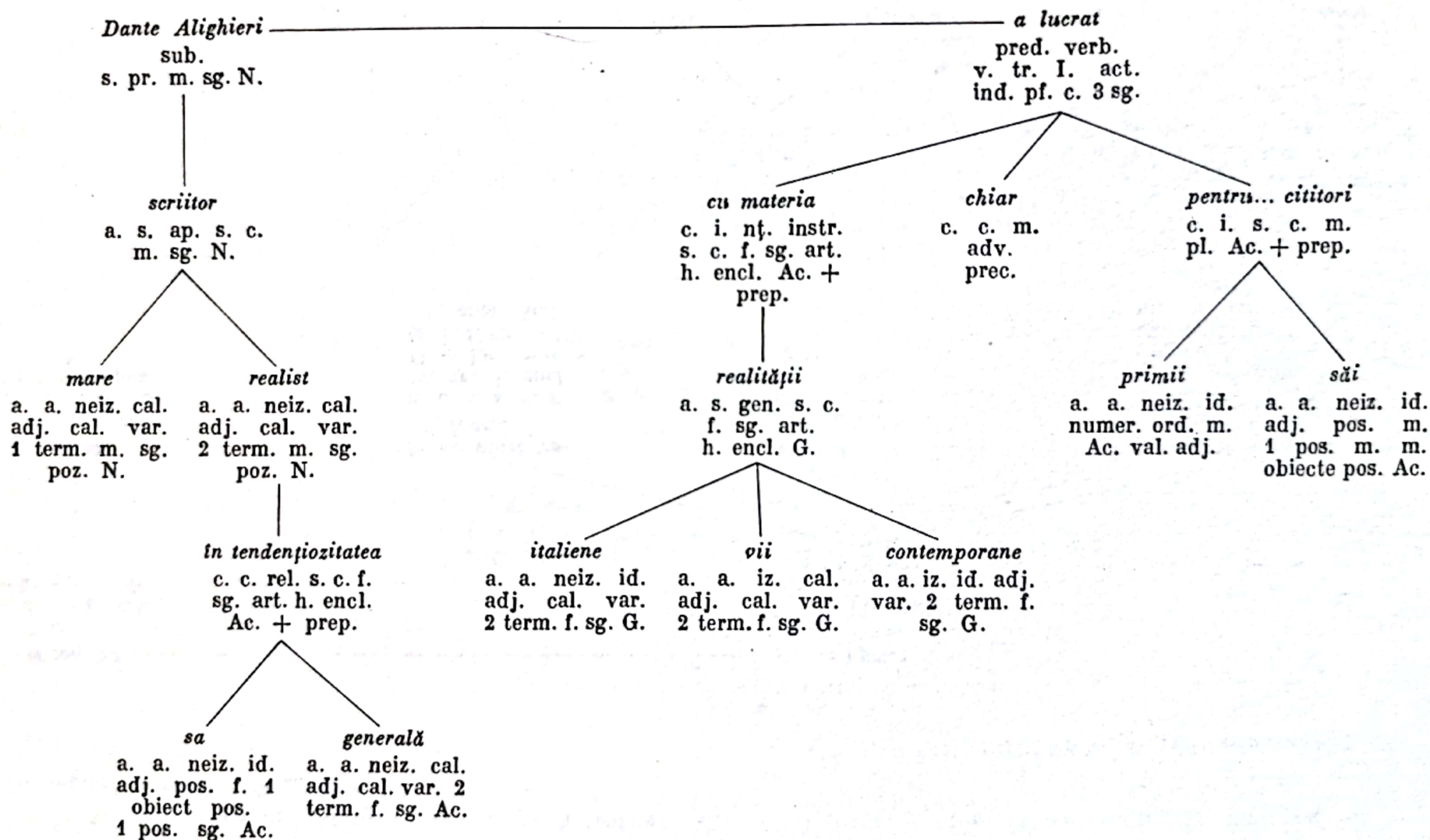

Obs. I. La un sfert şi mai bine de constituie o loc. prep. formată din prep. + subst. în Ac. + adv. la gradul comp. de superioritate (echivalent cu prep. *peste*) + prep.

Obs. II. În mod necesar constituie o loc. adv. formată din loc. prep. *în mod* şi adj. *necesar*. (Vezi Obs. de la textul nr. 18.)

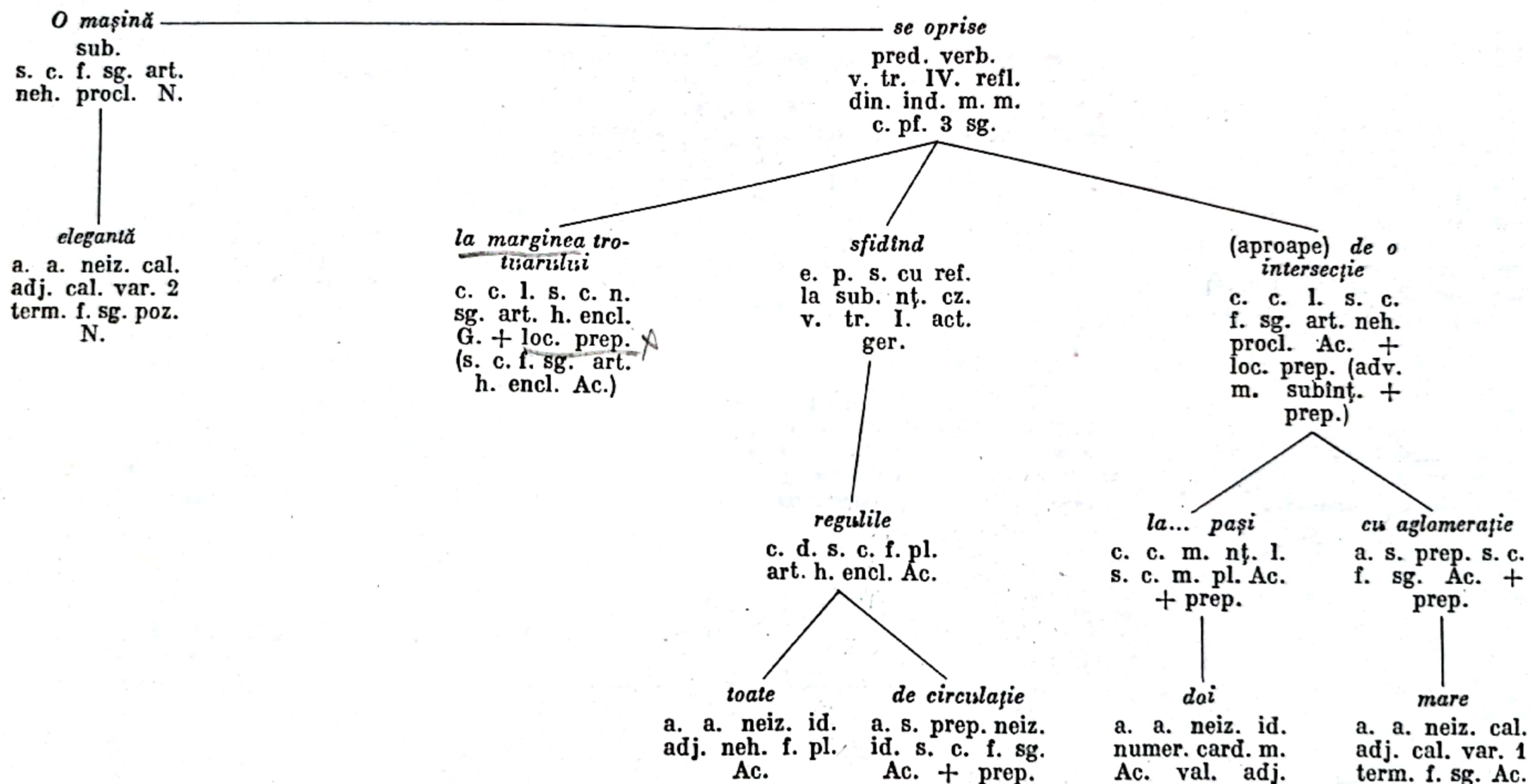
25. Dante Alighieri, mare scriitor realist în tendențiozitatea sa generală, a lucrat cu materia realității italiene, vii, contemporane, chiar pentru primii săi cititori.

(ALEXANDRU BALACI, *Dante Alighieri*, p. 174)

26. O maşină elegantă se oprise la marginea trotuarului, sfidînd toate regulile de circulaţie, la doi paşi de o intersecţie cu mare aglomeraţie.

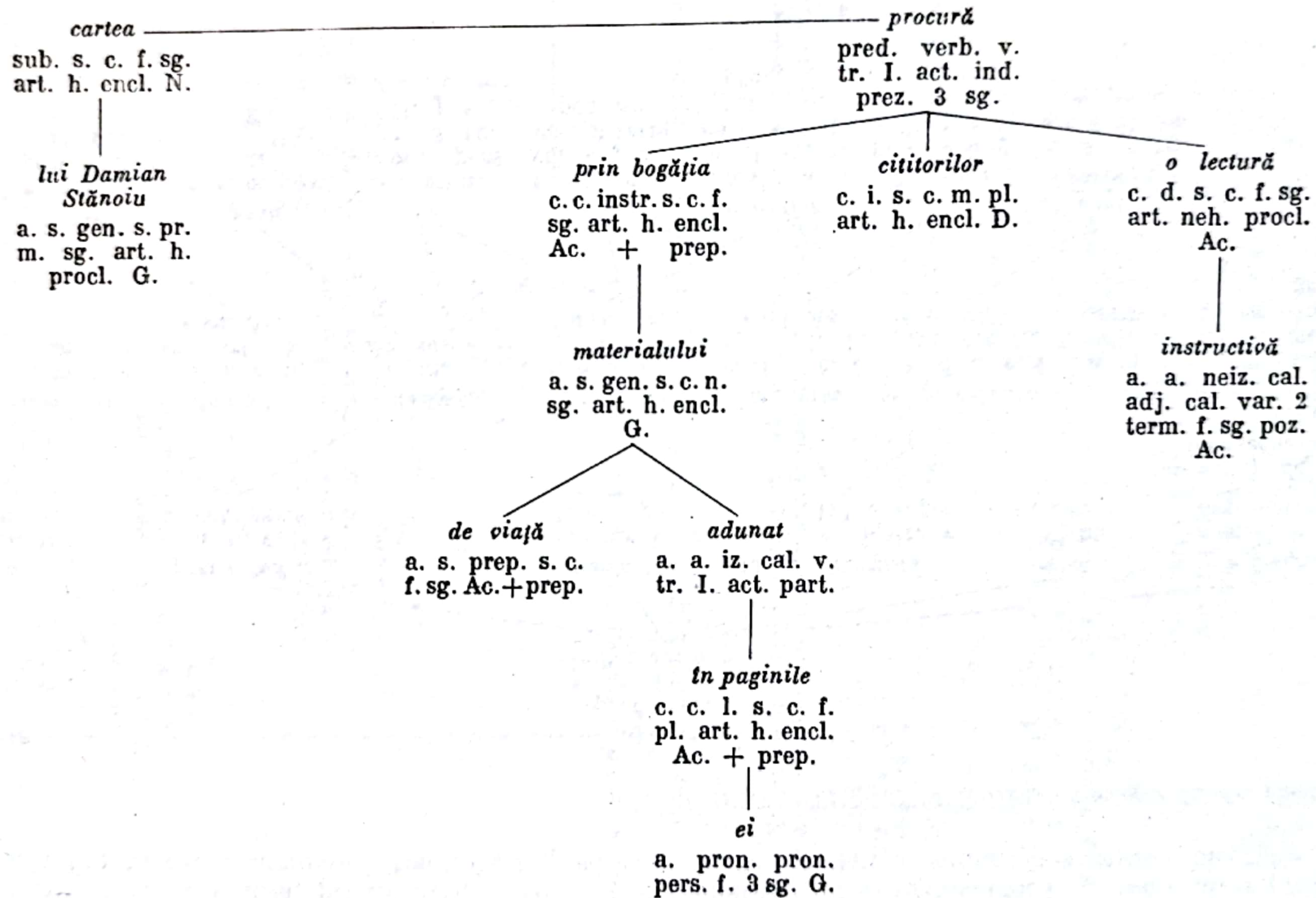
(ION NEGULESCU, *Semnale necunoscute*, p. 59)

Obs. Complementul circumstanţial de loc (aproape) *de o intersecţie* este introdus prin loc. prep. *aproape de*, în care adv. *aproape* este subînţeles, iar complementul circumstanţial de mod *la paşi* este subordonat acestui adverb subînţeles (cît de departe?).

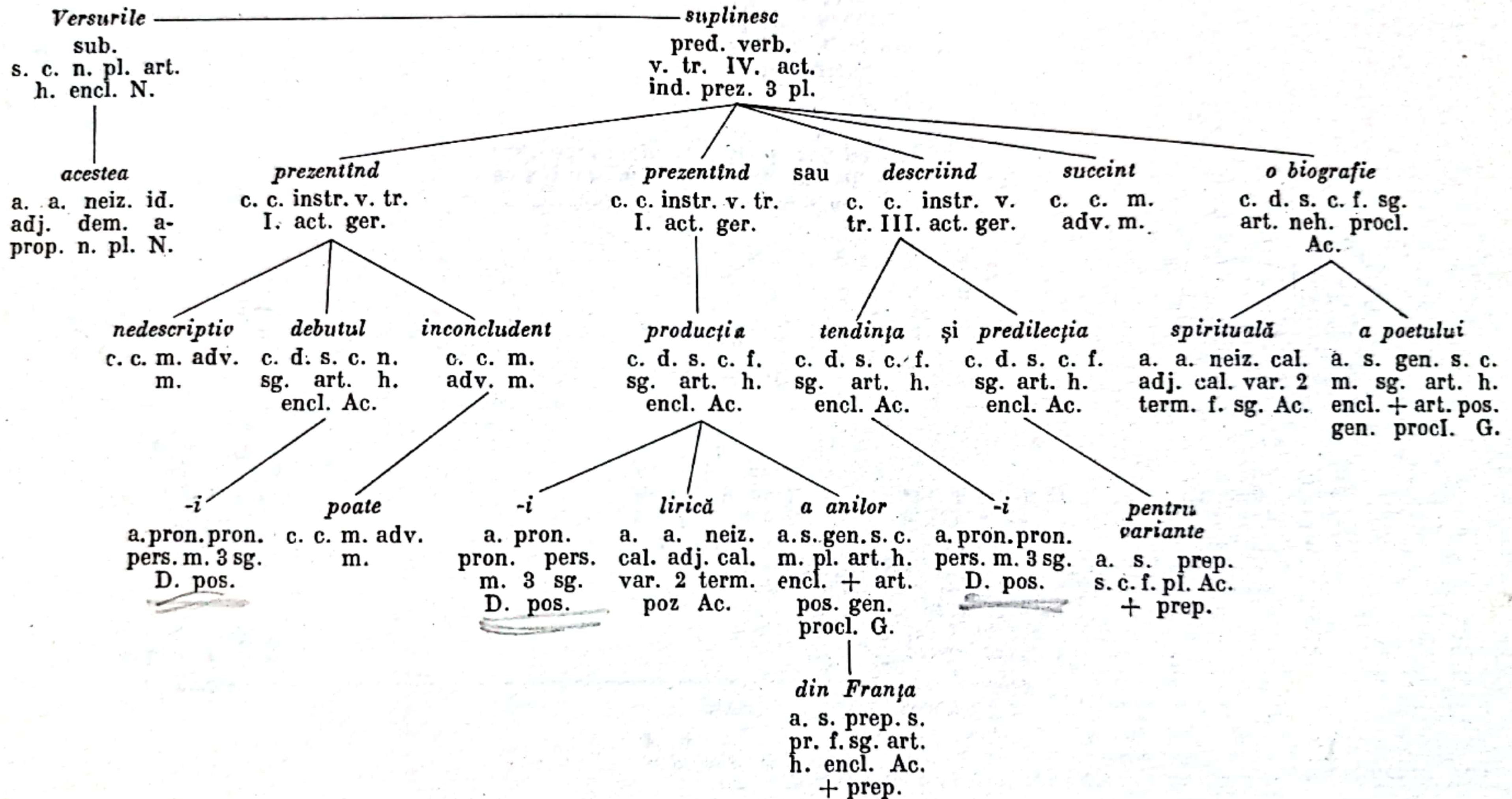
27. Prin bogăţia materialului de viaţă, adunat în paginile ei, cartea lui Damian Stănoiu procură cititorilor o lectură instructivă.

(Prefaţă la DAMIAN STĂNOIU, *Amintiri din mănăstire*, p. XI)

28. Versurile acestea, însă, prezentîndu-i nedescriptiv debutul, poate inconcludent, prezentîndu-i producţia lirică a anilor din Franţa sau descriindu-i tendinţa şi predilecţia pentru variante, suplinesc succint o biografie spirituală a poetului.

(CONSTANTIN CIUCHINDEL, *Antologia fabulei româneşti*, p. 172)

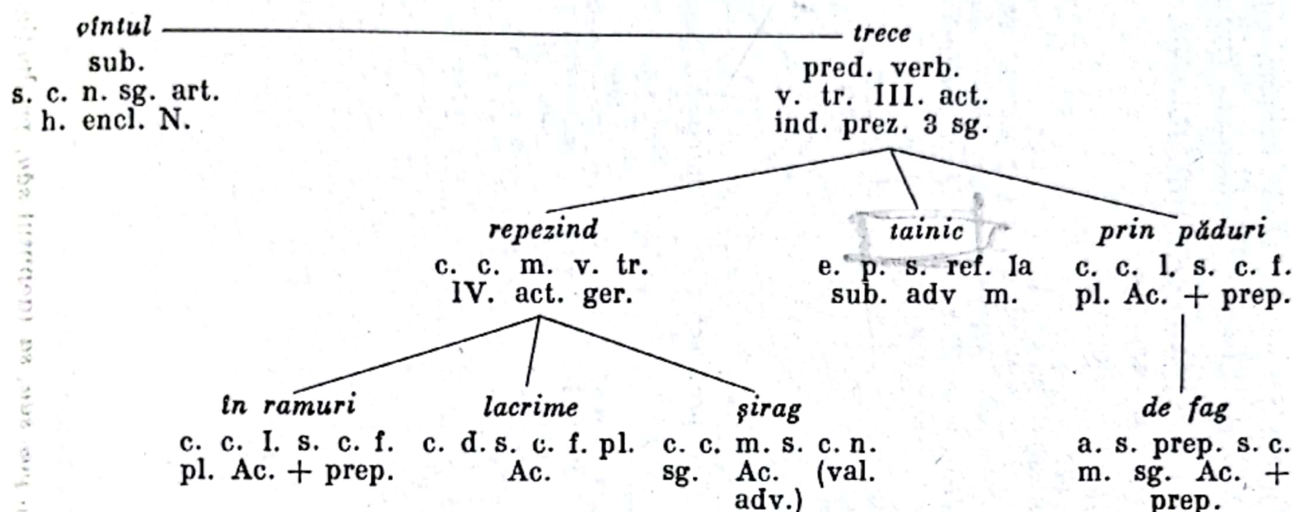

Obs. I. Complementele instrumentale arată mijlocul prin care se realizează acţiunea verbului regent.

Obs. II. Pronumele *i* în D. nu sînt c.i., deoarece au sens posesiv, ţinînd locul adj. pos. *său*, *sa* (debutul *său*, producţia *sa*).

29. Repezind în ramuri
Lacrime şirag,
Tainic trece vîntul
Prin păduri de fag.

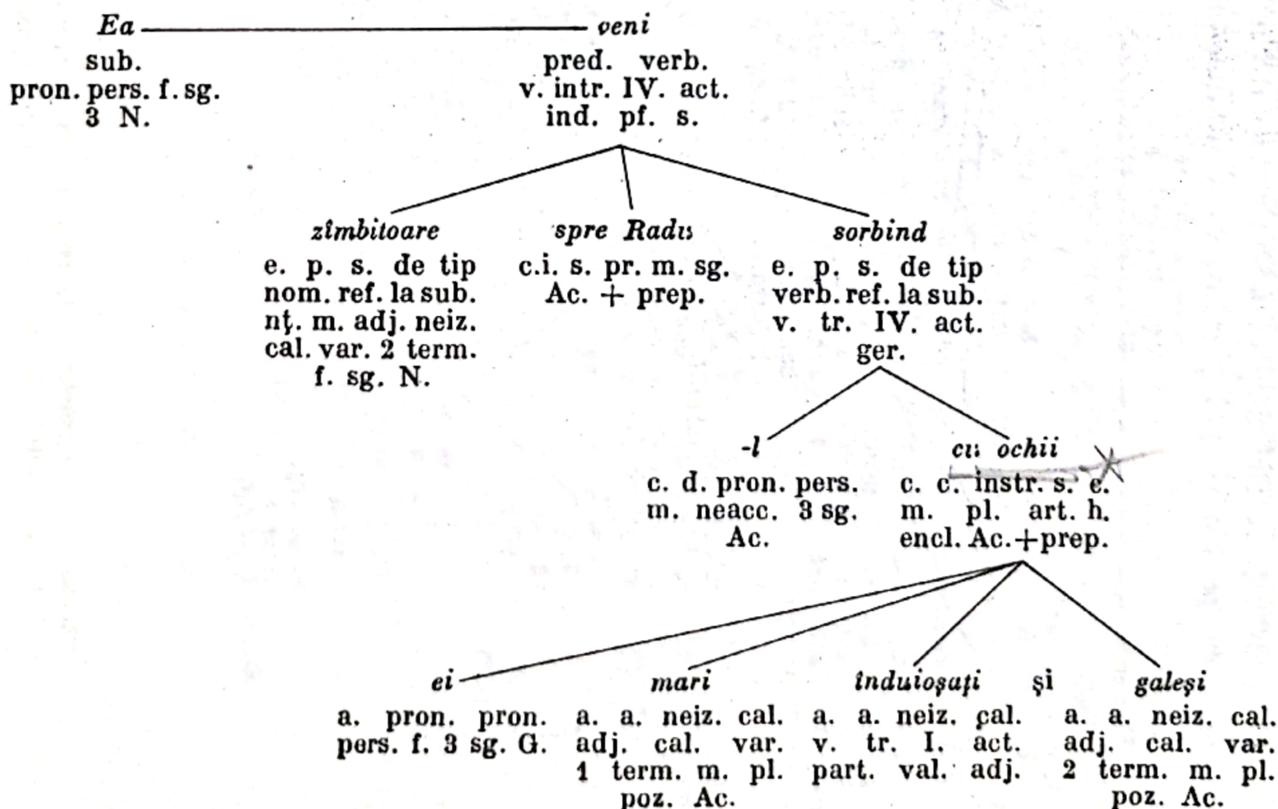
(PANAIT CERNA, *Poezii*, p. 69)

Obs. Substantivul *şirag* în Ac. este c. c. m. subordonat gerunziului *repezind*, deoarece arată modul în care apar *lacrimile*, ca un efect al acţiunii gerunziului. (Vezi GA, II, § 638 c.)

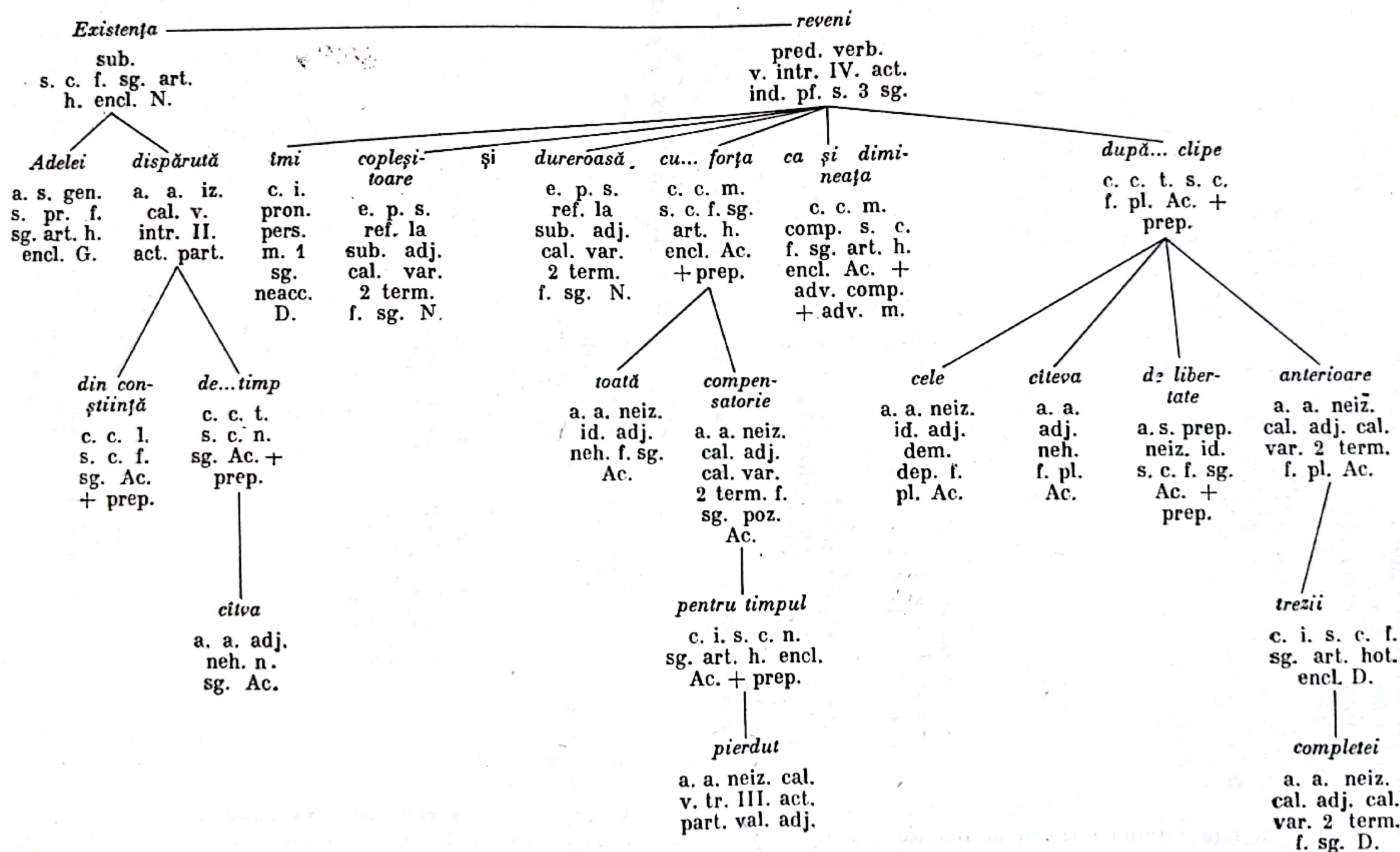
30. Ea veni zîmbitoare spre Radu, sorbindu-l cu ochii ei mari, înduioşaţi şi galeşi.

(ALEXANDRU VLAHUŢĂ, *Versuri şi proză*, p. 159)

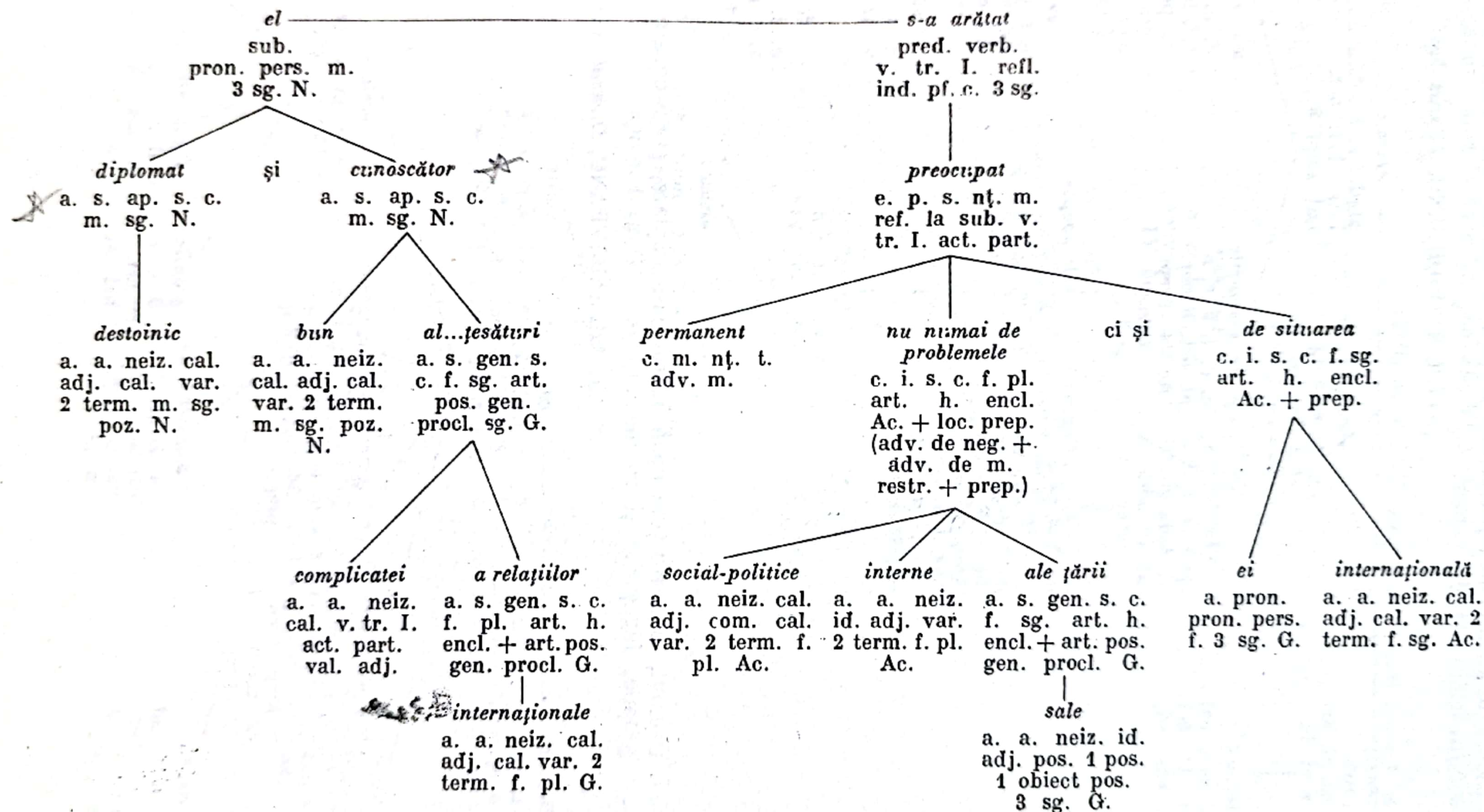
31. Existența Adelei, dispărută din conștiință de cîtva timp, îmi revine copleșitoare și dureroasă, cu toată forța compensatorie pentru timpul pierdut, ca și dimineața, după cele cîteva clipe de libertate anterioare completei trezii.

(GARABET IBRĂILEANU, *Adela*, p. 111)

32. Destoinic diplomat şi bun cunoscător al complicatei ţesături a relaţiilor internaţionale, el [N. Titulescu] s-a arătat permanent preocupat nu numai de problemele social-politice interne ale ţării sale, ci şi de situarea ei internaţională.

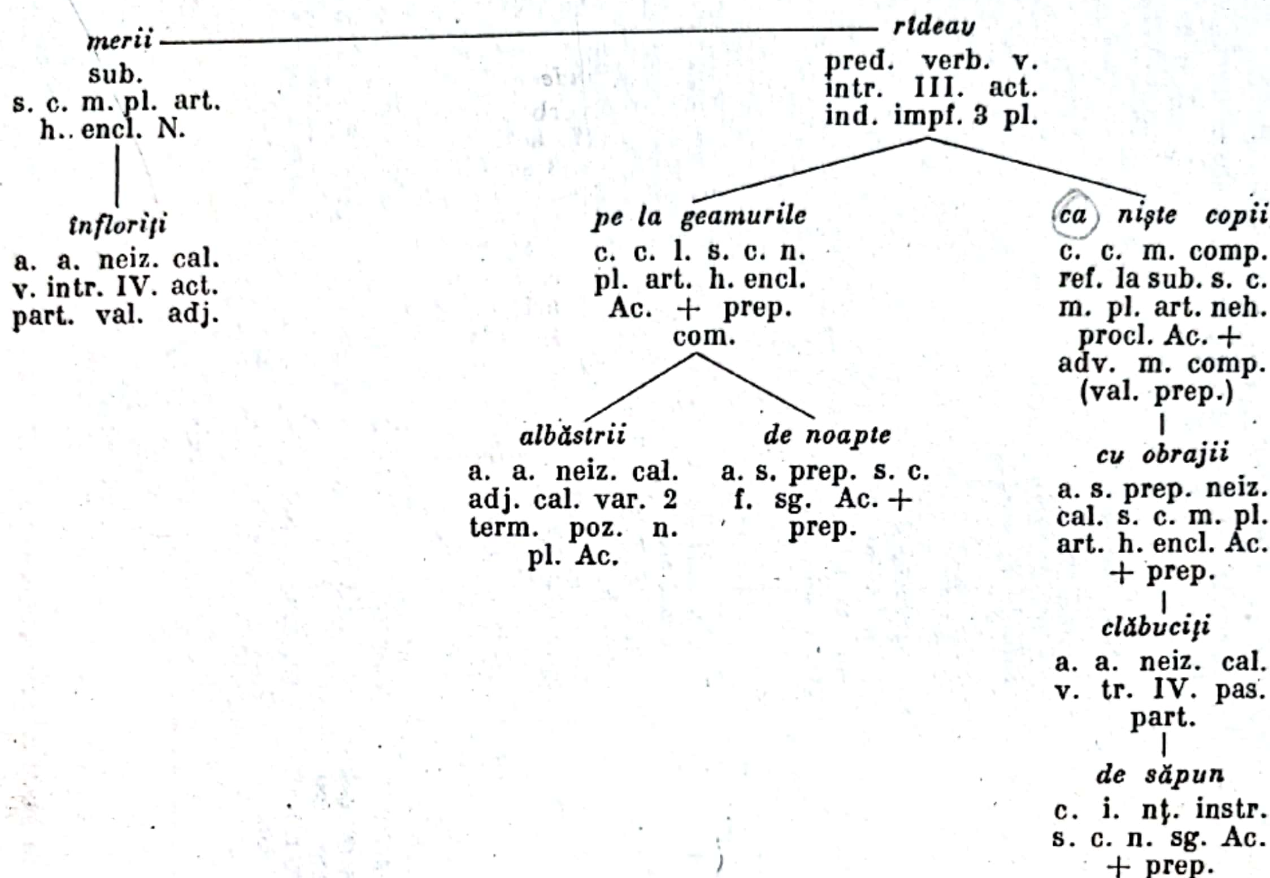
(*Diplomaţi iluştri*, p. 239)

Obs. Cuvintele *diplomat* şi *cunoscător* sînt apoziţii antepuse, în cazul N. ca şi subiectul *el*.

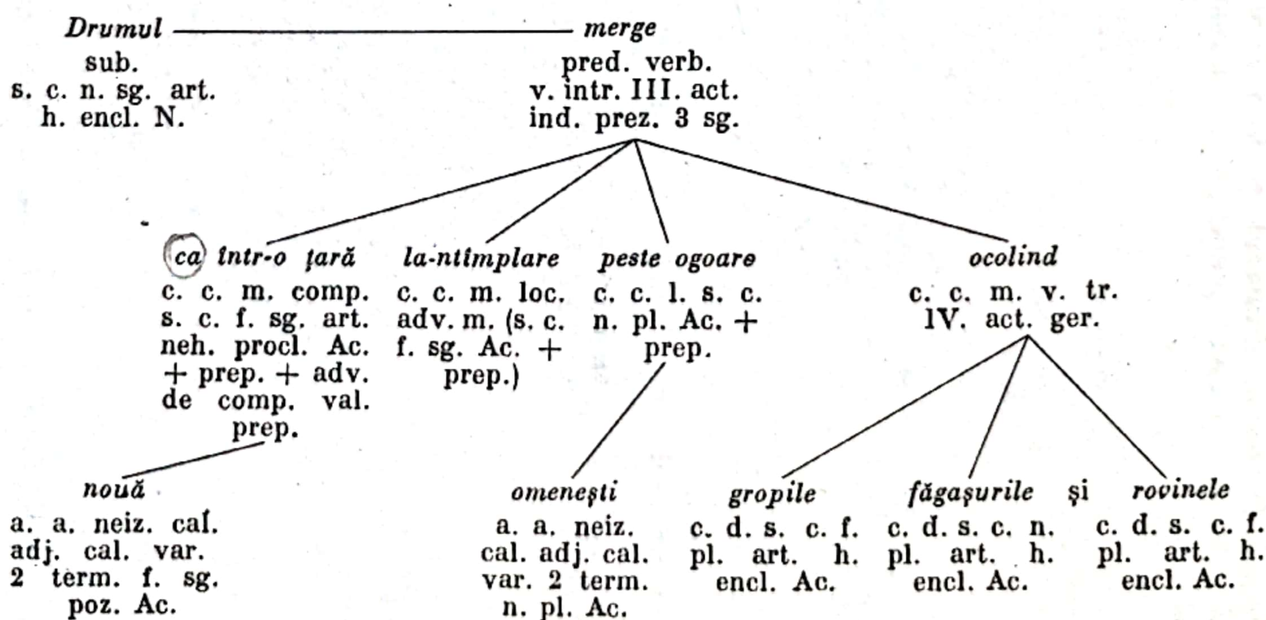
33. Pe la geamurile albăstrii de noapte, rîdeau merii înfloriţi, ca nişte copii cu obrajii clăbuciţi de săpun.

(IONEL TEODOREANU, *În casa bunicilor*, p. 201)

34. Drumul, ca într-o ţară nouă, merge la-ntîmplare, peste ogoare omeneşti, ocolind gropile, făgaşurile şi rovinele.

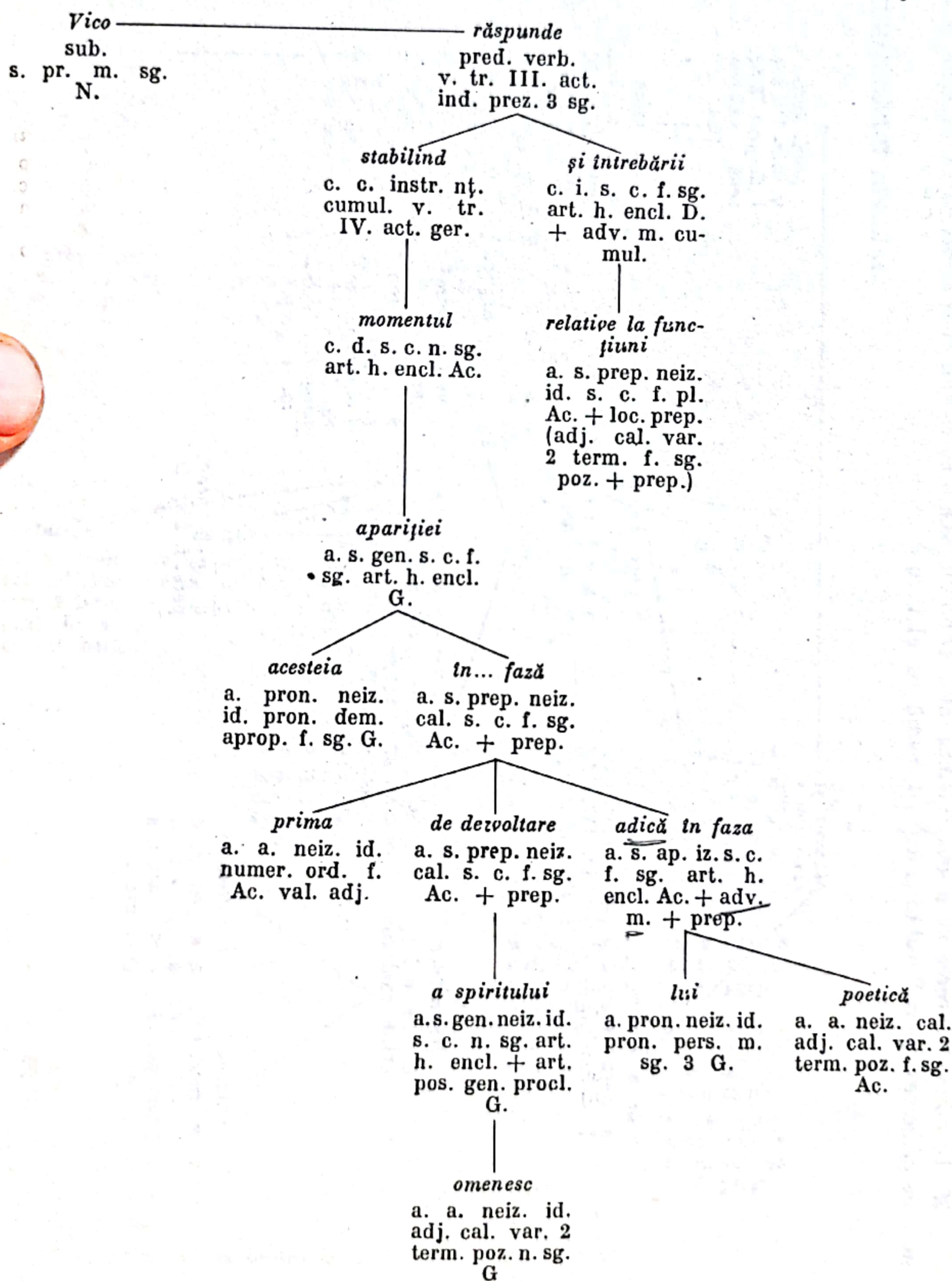
(MIHAIL SADOVEANU, *Divanul persian*, p. 318)

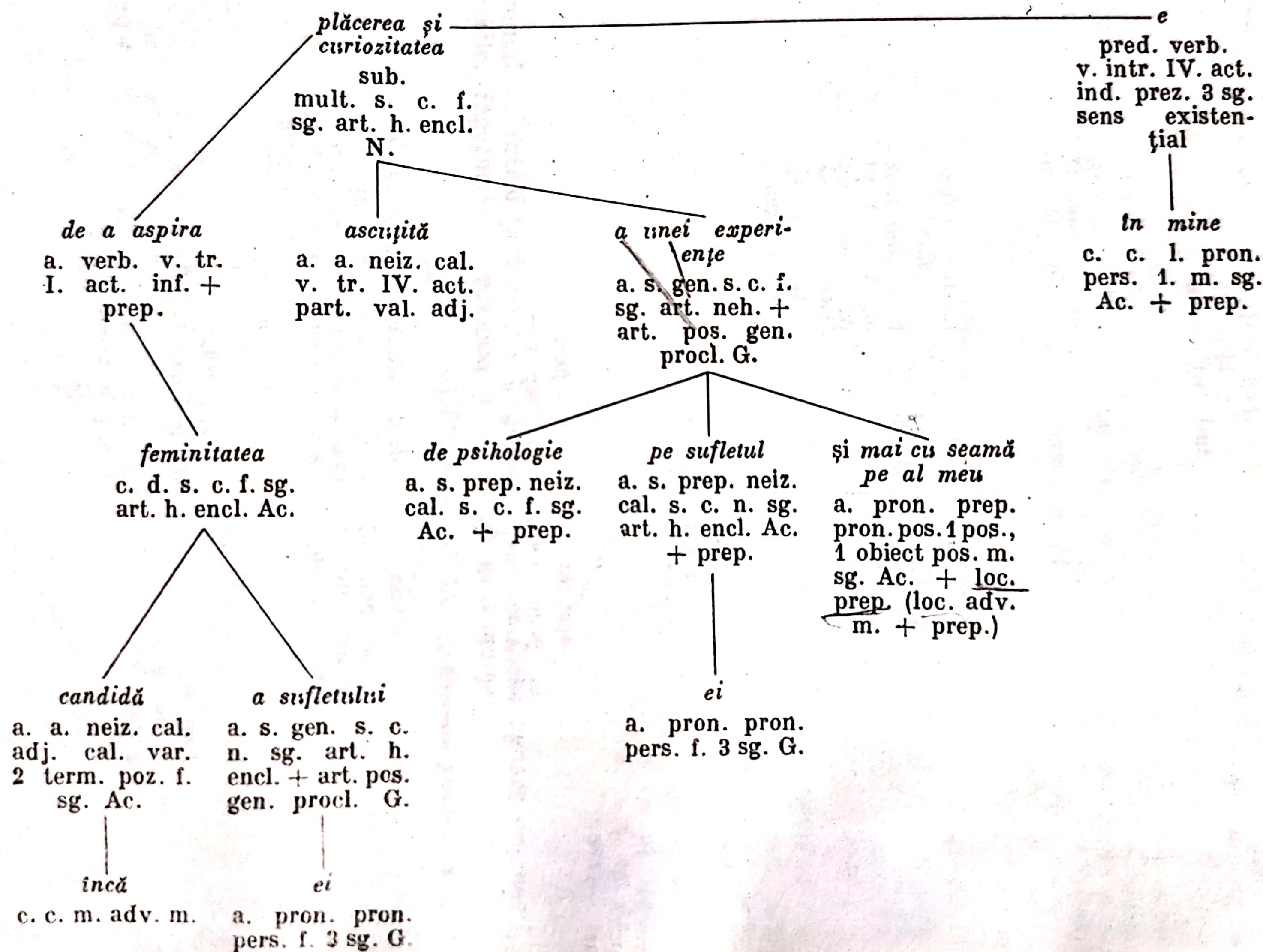
35. Stabilind momentul apariției acesteia în prima fază de dezvoltare a spiritului omenesc, adică în faza lui poetică, Vico răspunde și întrebării relative la funcțiuni.

(TUDOR VIANU, *Despre stil și arta literară*, p. 34)

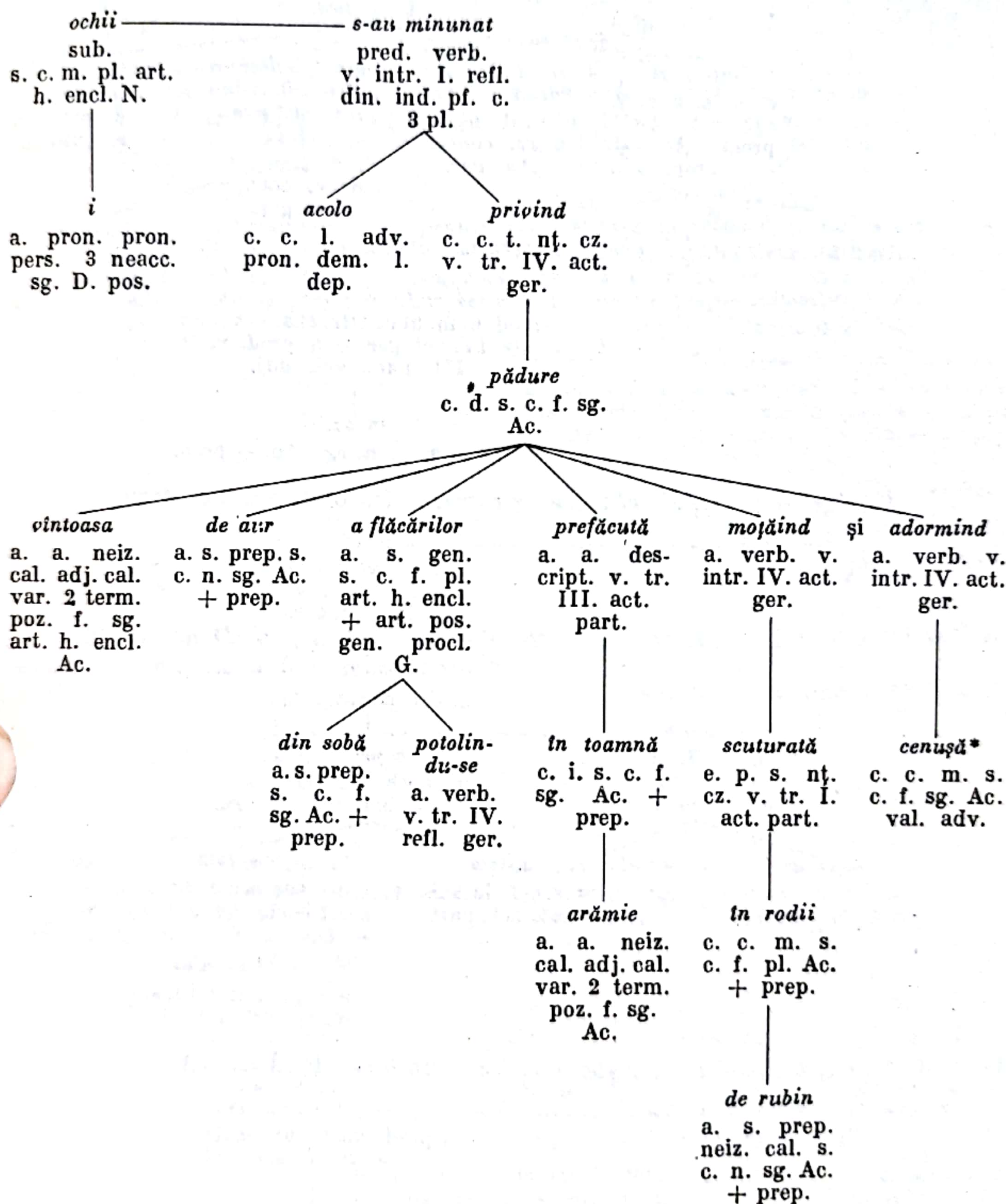
36. În mine e plăcerea de a aspira feminitatea candidă încă a sufletului ei şi curiozitatea ascuţită a unei experienţe de psihologie pe sufletul ei şi mai cu seamă pe al meu.

(GARABET IBRĂILEANU, *Adela*, p. 48)

37. Acolo i s-au minunat ochii, privind vîntoasa pădure de aur a flăcărilor din sobă potolindu-se, prefăcută în toamnă arămie, moțăind scuturată în rodii de rubin și adormind cenușă.

(IONEL TEODOREANU, *În casa bunicilor*, p. 27)

* Vezi Obs. II, la textul nr. 29.

38. Într-o zi, fiind Irinuca dusă în sat şi avînd obicei a şedea uitată cu fata vătămanului, noi n-avem ce lucra?

(ION CREANGĂ, *Amintiri din copilărie*, p. 28)

noi — *n-avem*

sub. pron. pers. 1 pl. N.

pred. verb. v. tr. II. act. ind. prez. 1 pl. neg.

într-o zi
c. c. t. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.

fiind Irinuca dusă în sat
c. c. t. nţ. cz. dezv. constr. abs. ger.

şi avînd obicei a şedea uitată cu fata vătămanului
c. c. t. nţ. cz. dezv. constr. abs. ger.

ce lucra
c. d. dezv. constr. rel. inf.

*Analiza construcţiei absolute gerunziale** (c. c. t. nţ. cz. dezv.)

Irinuca — *fiind dusă*

sub. constr.

pred. nom. al constr. abs. — v. cop. intr. IV. act. ger. — n. pred. v. tr. III. part. val. adj.

în sat
c. c. l. s. c. n. sg. Ac. + prep.

Analiza construcţiei absolute gerunziale (c. c. t. nţ. cz. dezv.)

(Irinuca) — *avînd*

sub. subînţ.

pred. verb. al constr. abs. v. tr. II. act. ger.

obicei
c. d. s. c. n. sg. Ac.

a şedea
n. verb. v. intr. II. act. inf.

uitată
e. p. s. ref. la sub. v. tr. I. act. part.

cu fata
c. c. soc. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

vătămanului
a. s. gen. neiz. id. s. c. m. sg. art. h. encl. G.

Analiza construcţiei relative infinitivale (c. d. dezv.)

(noi) — (a) *lucra*

sub. subînţ.

pred. verb. al constr. rel. v. tr. I. act. inf.

ce
c. d. pron. rel. Ac.

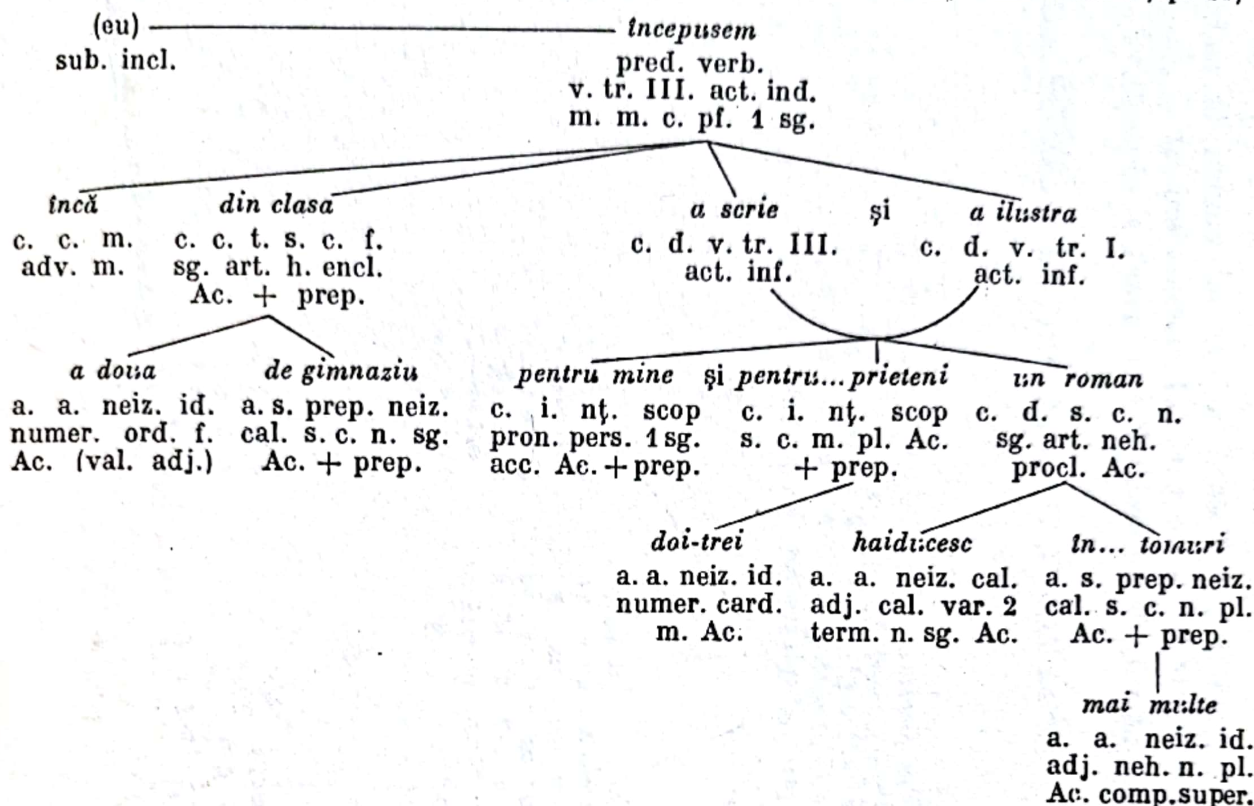
---

* Vezi GA, II, § 511.

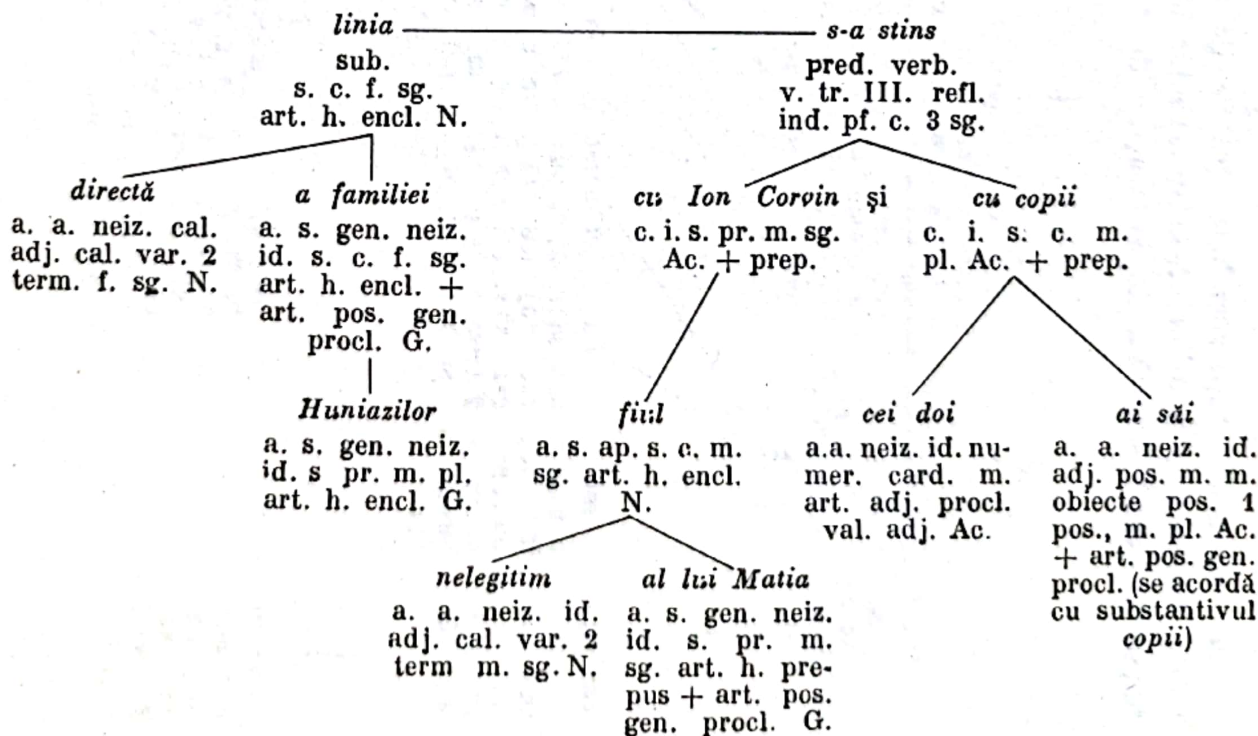
39. Încă din clasa a doua de gimnaziu începusem a scrie şi a ilustra, pentru mine şi pentru doi-trei prieteni, un roman haiducesc în mai multe tomuri.

(MIHAIL SADOVEANU, *Nada Florilor*, p. 35)

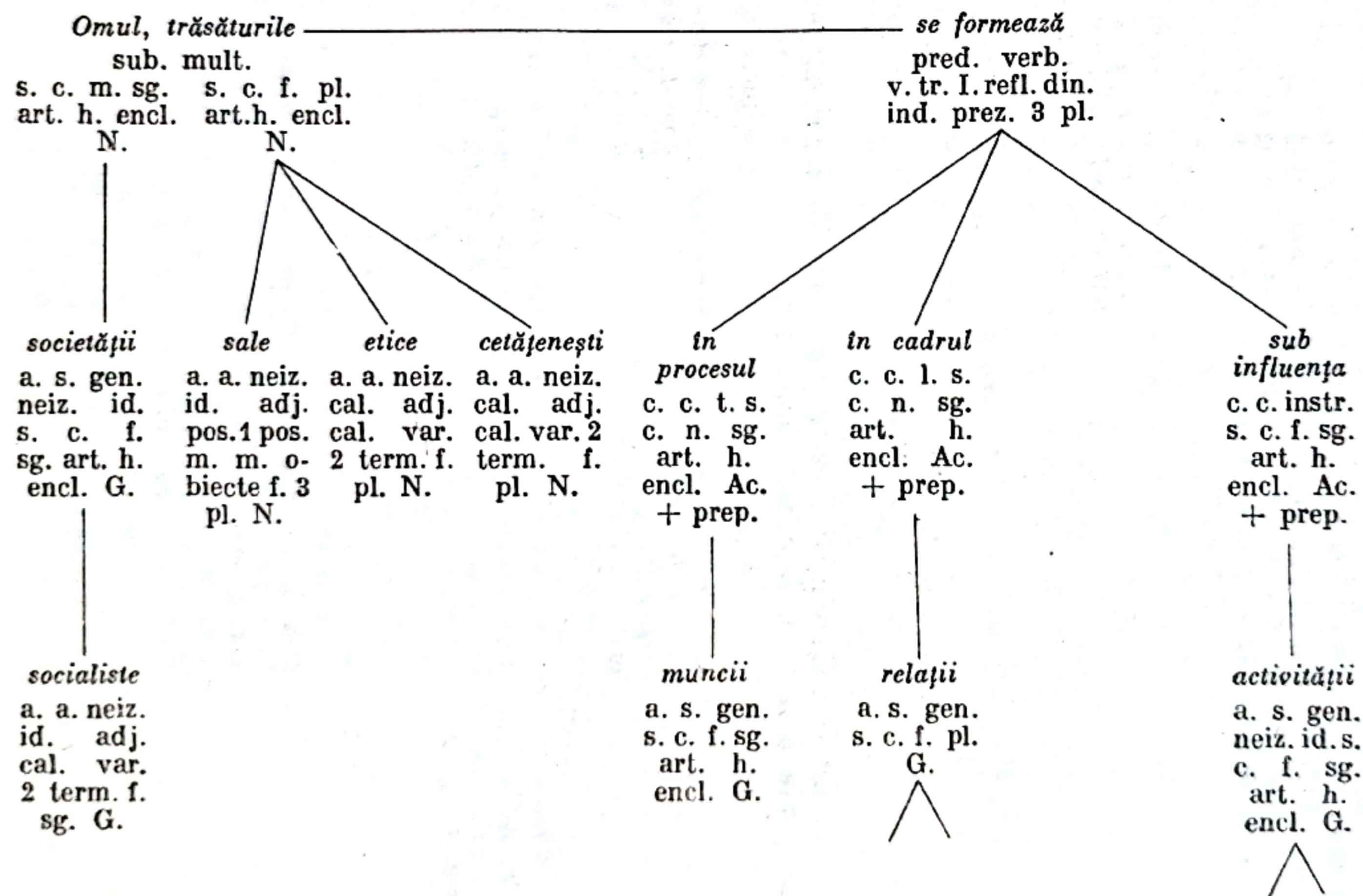
40. Cu Ion Corvin, fiul nelegitim al lui Matia, şi cu cei doi copii ai săi, s-a stins linia directă a familiei Huniazilor.

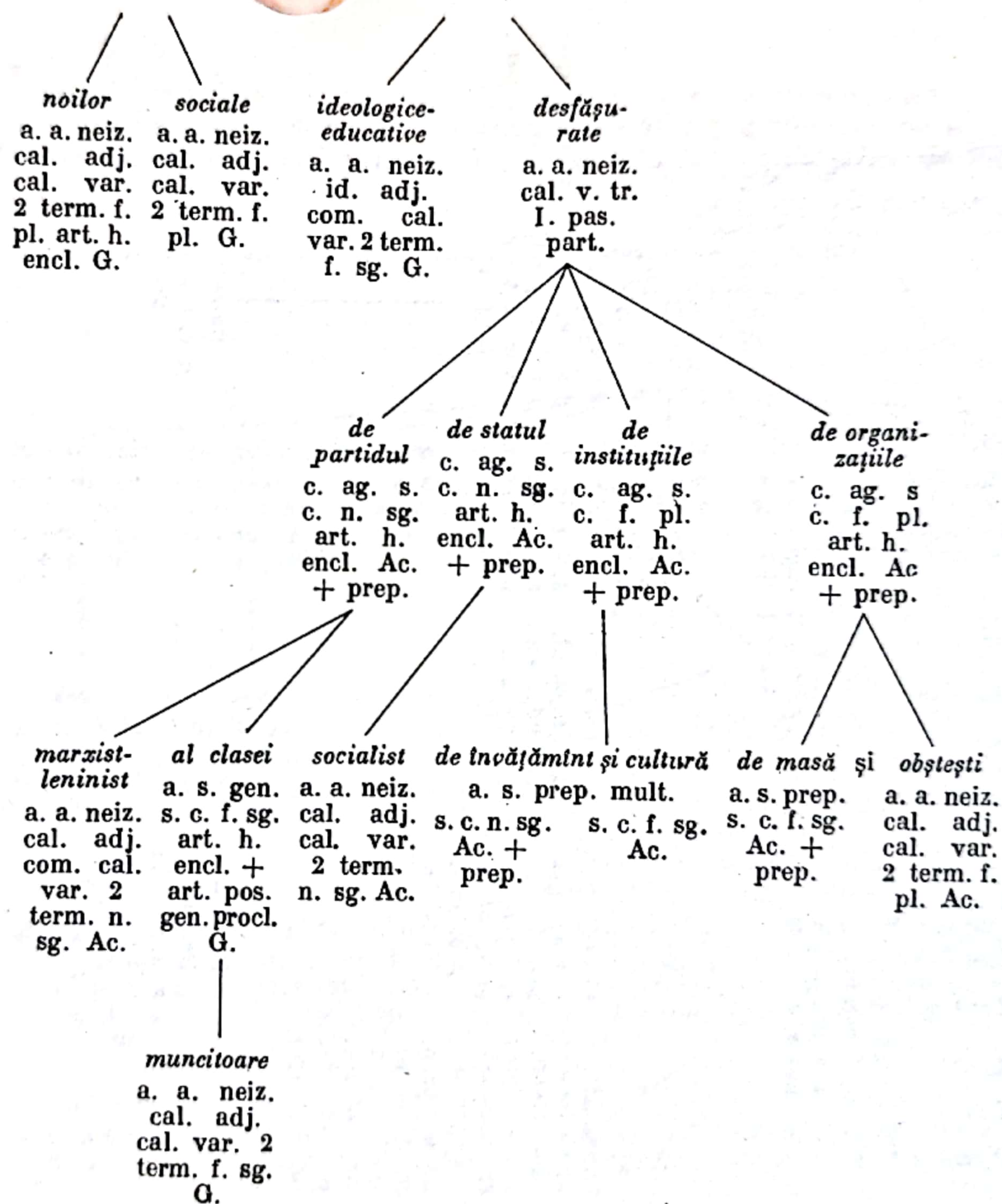
(„Magazin istoric", nr. 7, 1967, p. 35

41. Omul societăţii socialiste, trăsăturile sale etice, cetăţeneşti se formează în procesul muncii, în cadrul noilor relaţii sociale şi sub influenţa activităţii ideologice-educative desfăşurate de partidul marxist-leninist al clasei muncitoare, de statul socialist, de instituţiile de învăţămînt şi cultură, de organizaţiile de masă şi obşteşti.

(IONEL ACHIM, TUDOR OLARU, *Cetăţean, societate, familie*, p. 12)

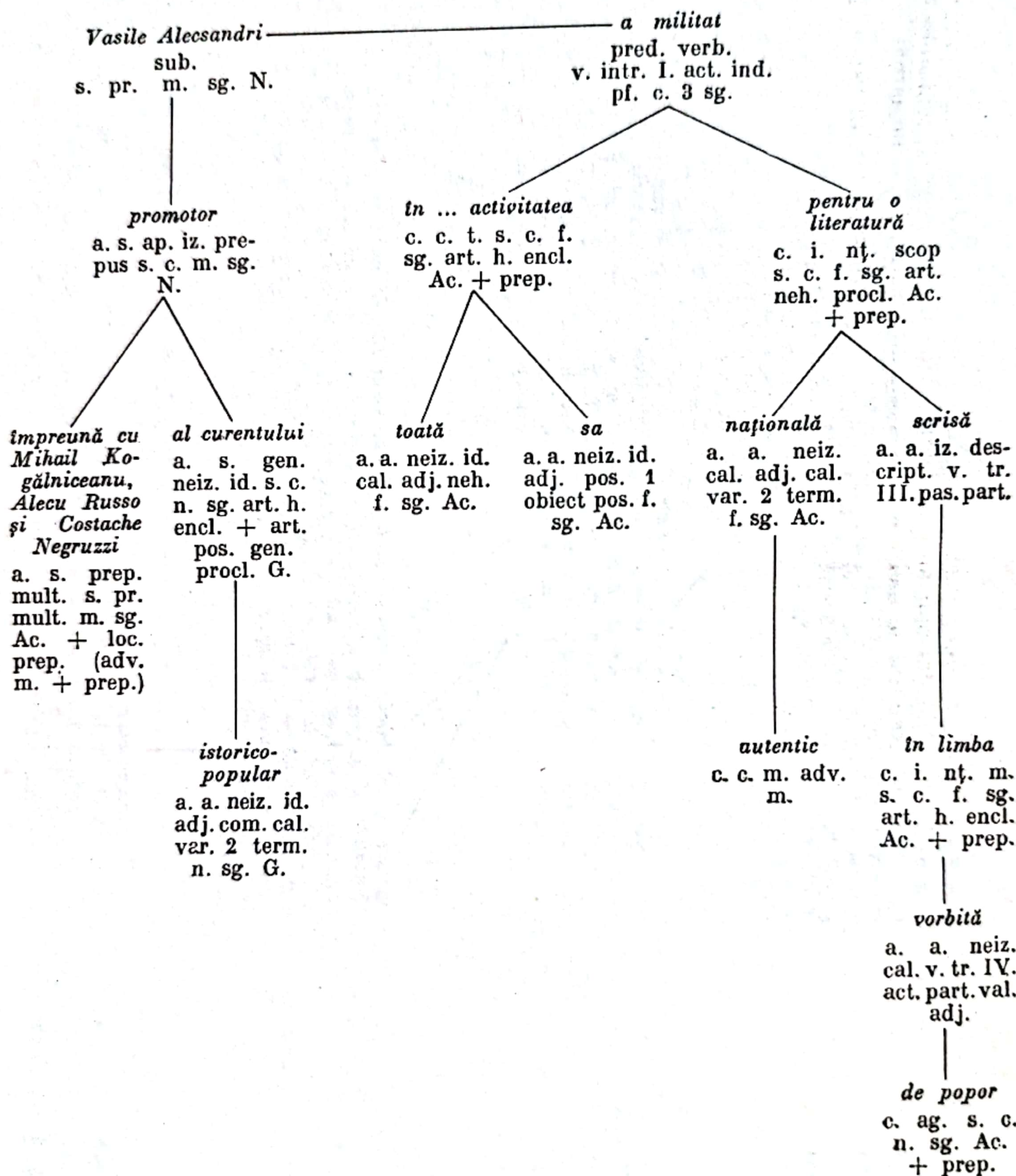

noilor
a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. pl. art. h. encl. G.
sociale
a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. pl. G.
ideologice-educative
a. a. neiz. id. adj. com. cal. var. 2 term. f. sg. G.
desfășurate
a. a. neiz. cal. v. tr. I. pas. part.
de partidul
c. ag. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.
de statul
c. ag. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.
de instituțiile
c. ag. s. c. f. pl. art. h. encl. Ac. + prep.
de organizațiile
c. ag. s c. f. pl. art. h. encl. Ac + prep.
marxist-leninist
a. a. neiz. cal. adj. com. cal. var. 2 term. n. sg. Ac.
al clasei
a. s. gen. s. c. f. sg. art. h. encl. + art. pos. gen. procl. G.
socialist
a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. n. sg. Ac.
de învățămînt și cultură
a. s. prep. mult.
s. c. n. sg. Ac. + prep.
s. c. f. sg. Ac.
de masă
a. s. prep. s. c. f. sg. Ac. + prep.
și
obștești
a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. pl. Ac.
muncitoare
a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. G.

42. Promotor, împreună cu Mihail Kogălniceanu, Alecu Russo şi Costache Negruzzi, al curentului istorico-popular, Vasile Alecsandri a militat, în toată activitatea sa, pentru o literatură autentic naţională, scrisă în limba vorbită de popor.

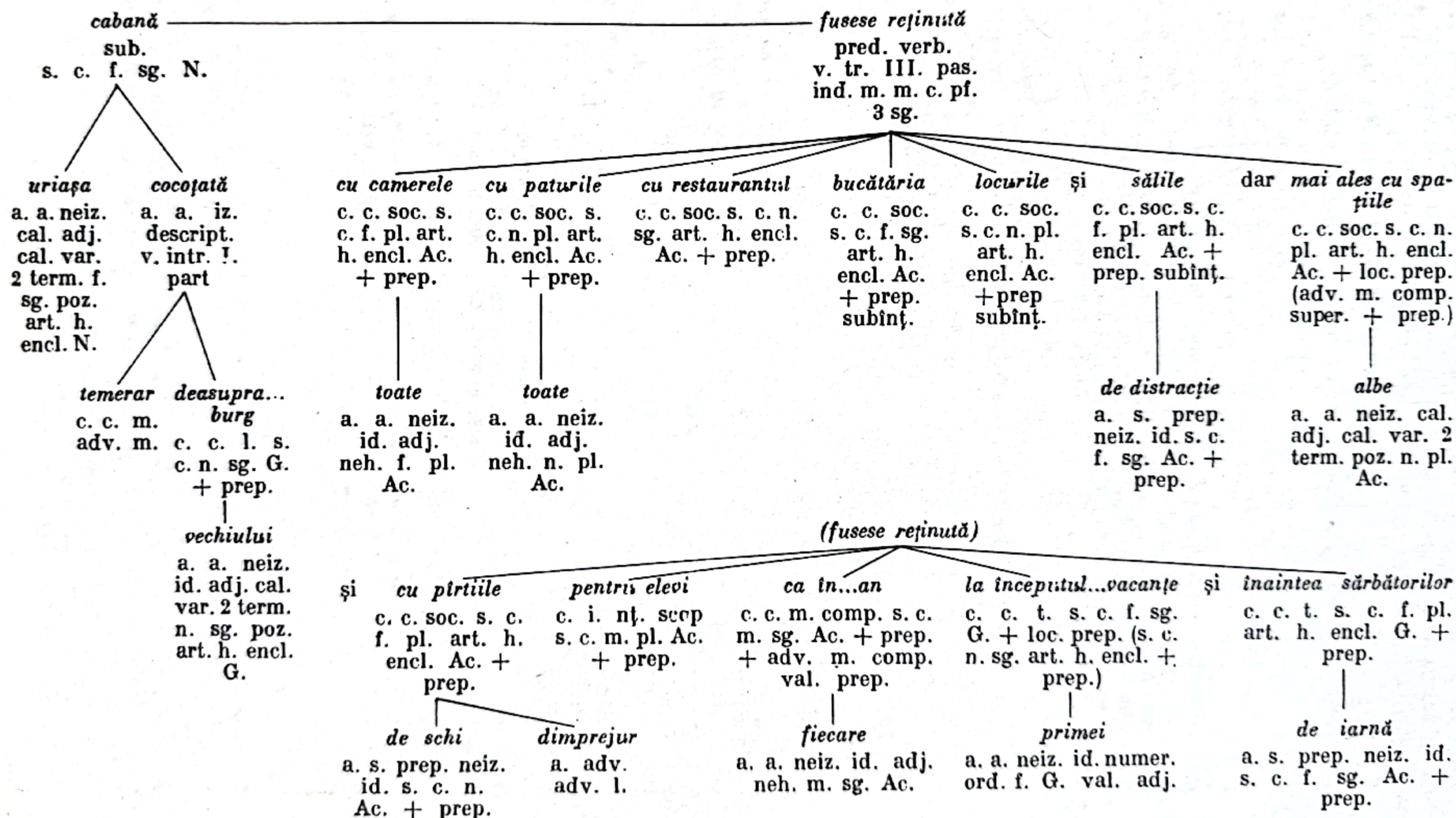
(„România literară", nr. 29, 1971, p. 6)

Obs. Cuvîntul *promotor*, care poate avea şi valoare adjectivală, este în această propoziţie substantiv, avînd ca determinante două atribute substantivale.

43. Uriaşa cabană, cocoţată temerar deasupra vechiului burg, cu toate camerele, cu toate paturile, cu restaurantul, bucătăria, locurile şi sălile de distracţie, dar mai ales cu spaţiile albe şi cu pîrtiile de schi dimprejur, fusese reţinută pentru elevi, ca în fiecare an la începutul primei vacanţe şi înaintea sărbătorilor de iarnă.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, *Teroarea Albă*, p. 5)

Obs. Complementele sociative sînt izolate prin virgule, deoarece sînt aşezate între subiect şi predicat. Ele sînt complemente, şi nu atribute, fiindcă nu sînt asociate noţiunii de *cabană*, ci predicatului *fusese reţinută*. Sînt însă referitoare la substantivul *cabană*.

44. Înainte de tratatul de la Adrianopol, acum un veac şi mai bine, întreaga populaţie rurală a principatelor era îmbrăcată de mîna gospodinelor, iscusite în meşteşugul de ţesut inul, cînepa şi lîna.

(MIHAIL SADOVEANU, *Anii de ucenicie*, p. 186)

populaţie — *era îmbrăcată*

populaţie: sub. s. c. f. sg. N.

era îmbrăcată: pred. verb. v. tr. I. pas. ind. impf. 3 sg.

întreaga: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. art. h. sg. N.

rurală: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. N.

a principatelor: a. s. gen. neiz. id. s. c. n. pl. art. h. encl. + art. pos. gen. procl. G.

înainte de tratatul: c. c. t. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + loc. prep. (adv. t. + prep.)

de la Adrianopol: a. s. prep. neiz. id. s. pr. m. sg. Ac. + prep. com.

acum un veac şi mai bine: c. c. t. dezv. constr. abs. ger.

de mîna: c. ag. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

gospodinelor: a. s. gen. neiz. id. s. c. f. pl. art. h. encl. G.

iscusite: a. a. iz. nţ. cz. v. intr. IV. part.

în meşteşugul: c. c. rel. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

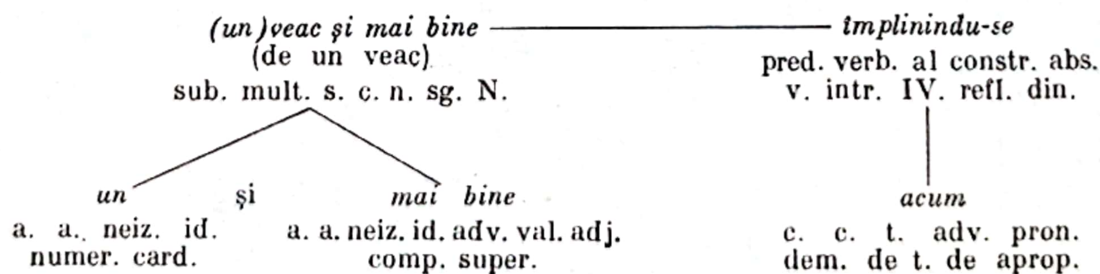
de ţesut: a. verb. v. tr. III. act. supin

inul: c. d. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac.

cînepa: c. d. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac.

şi lîna: c. d. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac.

Analiza construcţiei absolute gerunziale (c. c. t. dezv.)

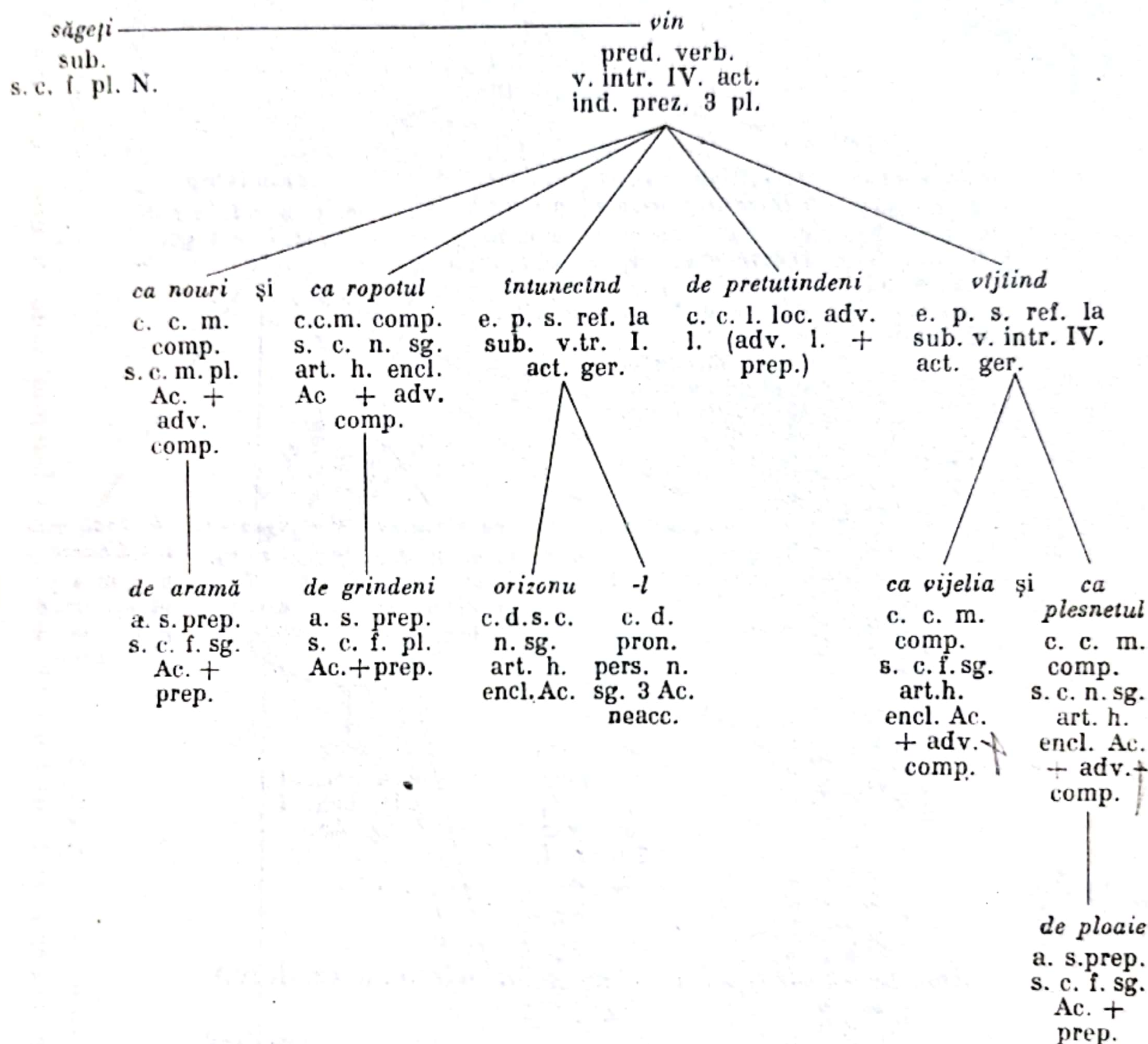

Obs. I. Complementul circumstanţial de timp *acum un veac şi mai bine* este o construcţie absolută gerunzială în care gerunziul *împlinindu-se* este subînţeles. Construcţia astfel completată ar suna: *acum împlinindu-se un veac şi mai bine*. Construcţia aceasta nu poate fi considerată o loc. adv., deoarece subiectul ei, *un veac*, poate fi înlocuit prin alt subiect: *un deceniu*, *un mileniu* etc. Or, locuţiunile au, de regulă, formă fixă, cuvintele din componenţa lor neputînd fi înlocuite prin altele. Ea nu este deci o unitate morfologică, ci una sintactică.

Obs. II. *Mai bine* are înţelesul de *mai mult (de un veac)*.

45. Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecîndu-l vin săgeţi de pretutindeni,
Vîjîind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie...

(MIHAI EMINESCU, *Poezii*, p. 140)

Obs. I. Elementul predicativ suplimentar *întunecînd*, deşi este aşezat înaintea verbului regent, *vin*, se grupează cu complementele circumstanţiale de mod comparative *ca nouri* şi *ca ropotul* şi, prin aceasta, implicit cu verbul regent. În schimb, elementul predicativ suplimentar *vîjîind* este aşezat normal, în urma verbului regent. Topica acestor două elemente predicative suplimentare este cerută de tehnica prozodică.

Obs. II. Complementele circumstanţiale de mod comparative *ca vijelia* şi *ca plesnetul* se referă la subiect.

Obs. III. Pronumele *-l* este reluarea c. d. antepus *orizonu*.

46. De data aceasta, date fiind legăturile lor de prietenie, vorbeau foarte deschis, examinînd împreună politica europeană cu toată rigoarea şi vigoarea la înălţimea lui Churchill.

(*Diplomaţi iluştri*, p. 384)

(ei) — *vorbeau*
sub. subînţ.

vorbeau
pred. verb.
v. tr. IV.
act. ind.
impf. 3 pl.

de data aceasta
c. c. t. loc. adv.
t. (s. c. f. sg.
art. h. encl. Ac.
+ prep. + adj.
dem. aprop. f.
sg. Ac.)

date fiind legăturile lor de prietenie
c. c. cz. dezv.
constr. abs. ger.
v. tr. I. pas.
ger. + s. f. pl.
art. h. encl. N.
+ pron. pers.
3 pl. + s. c. f.
sg. Ac. + prep.

foarte deschis
c. c. m.
adv. m.
sup.
abs.

examinînd
e. p. s. ref. la sub.
v. tr. I. act. ger.

împreună
c. c. m.
adv. m.

politica
c. d. s. c.
f. sg.
art. h.
encl. Ac.

cu rigoarea şi *vigoarea*

cu rigoarea
c. c. m. s. c.
f. sg. art. h.
encl. Ac. +
prep.

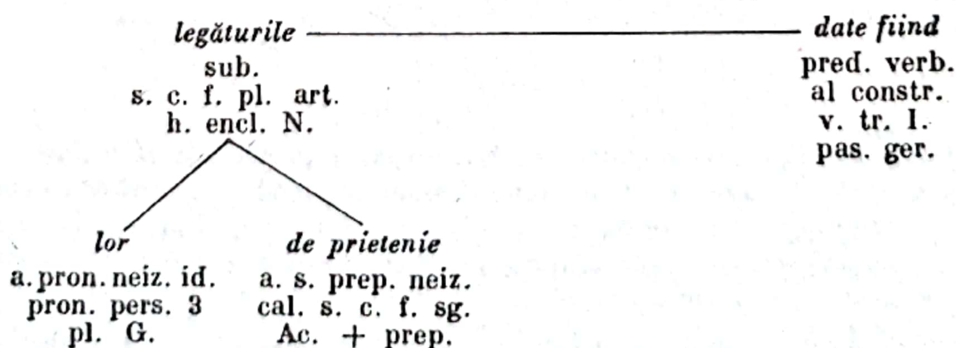
vigoarea
c. c. m.
s. c. f. sg.
art. h.
encl. Ac.

la înălţimea lui Churchill
c. c. m. s. pr.
m. sg. art. h.
procl. G. +
loc. prep.

europeană
a. a. neiz.
cal. adj.
cal. var.
2 term. f.
sg. Ac.

toată
a. a. neiz. id.
adj. neh. f.
sg. Ac.

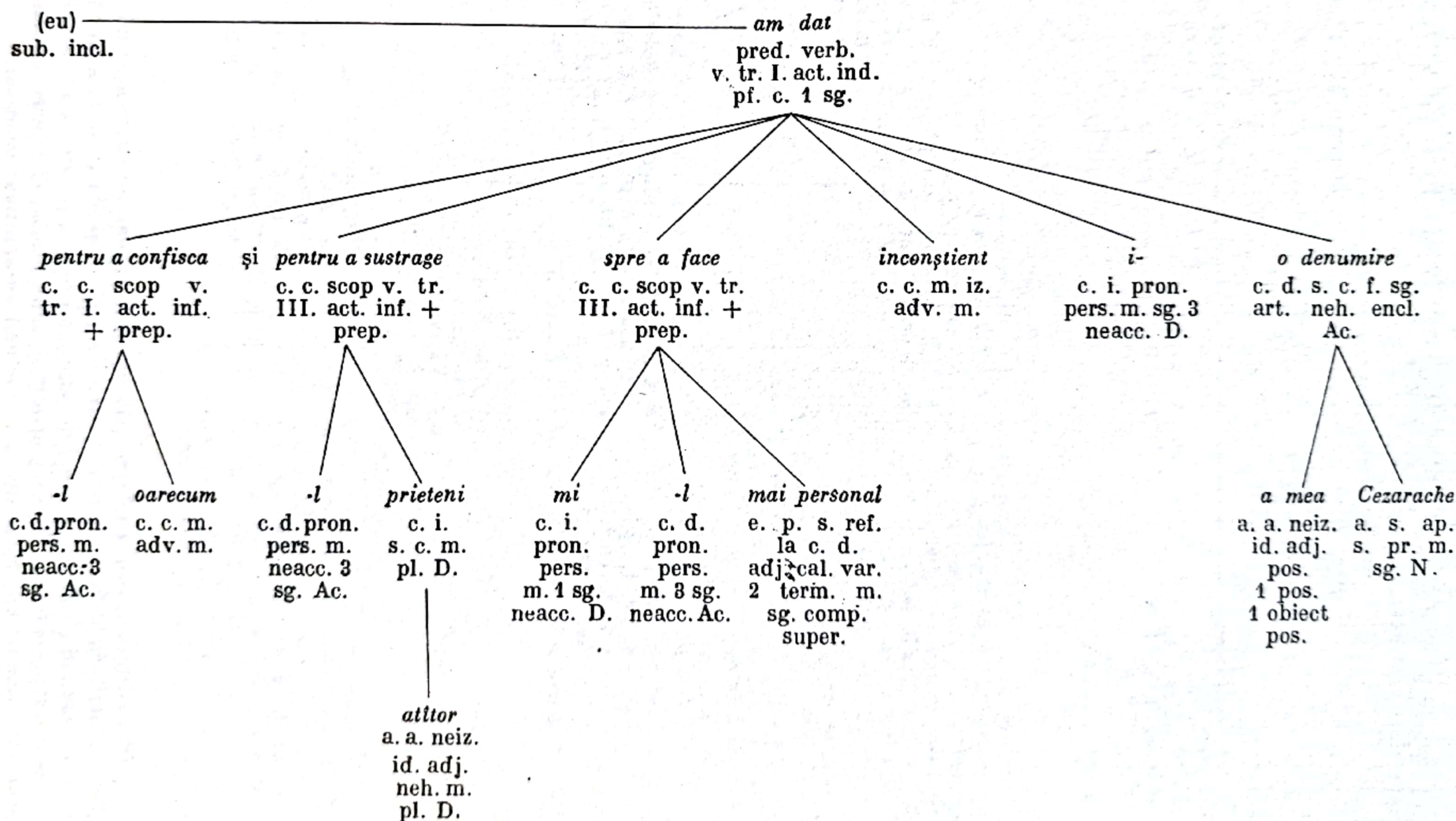
Analiza construcţiei absolute gerunziale (c. c. cz. dezv.)

Obs. Complementul circumstanţial de mod *la înălţimea lui Churchill* este introdus prin loc. prep. *la înălţimea*.

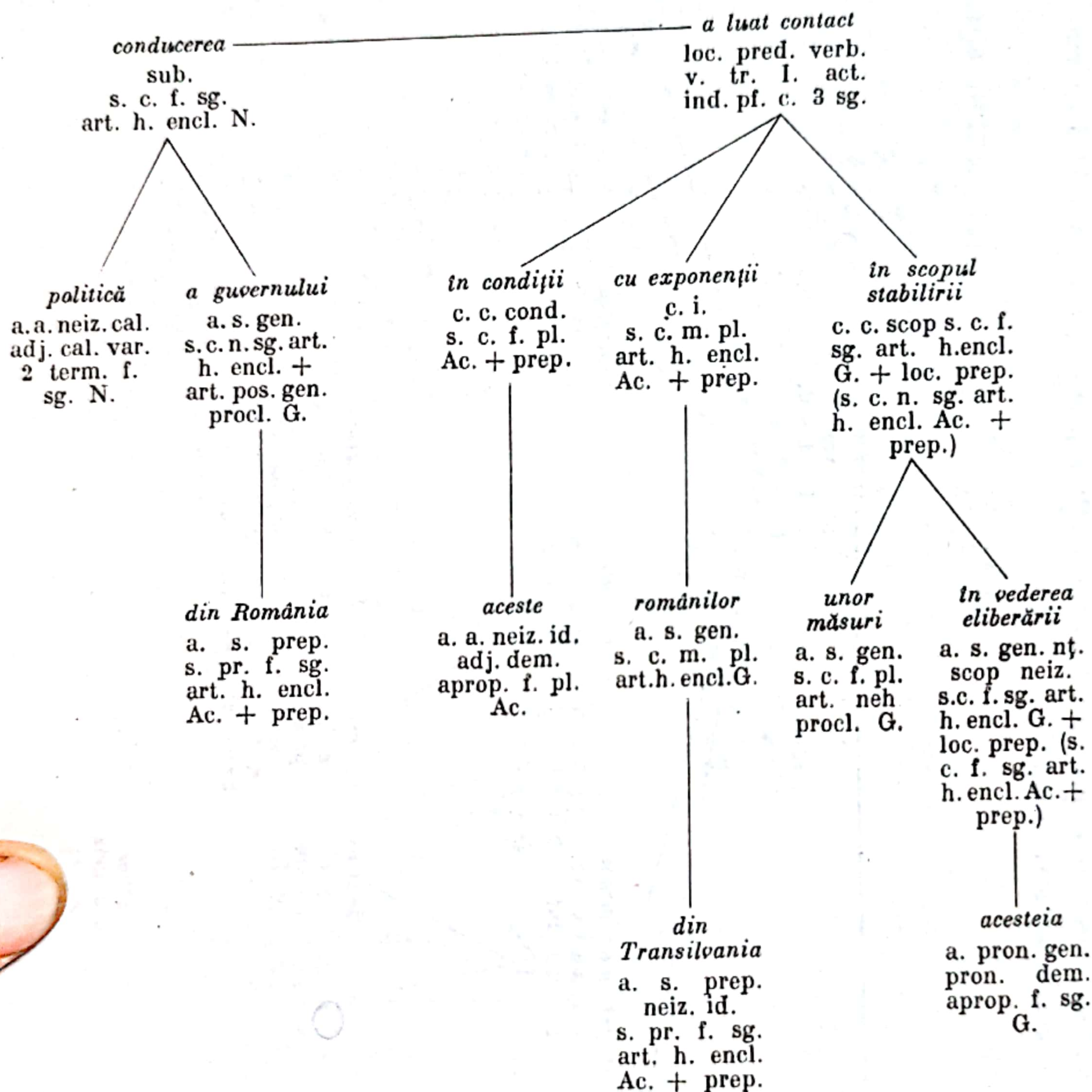
47. Pentru a-l confisca oarecum şi pentru a-l sustrage atîtor prieteni, spre a mi-l face mai personal — inconştient — i-am dat o denumire a mea: Cezarache.

(DEMOSTENE BOTEZ, *Memorii*, p. 250)

48. În aceste condiții, conducerea politică a guvernului din România a luat contact cu exponenții românilor din Transilvania, în scopul stabilirii unor măsuri în vederea eliberării acesteia.

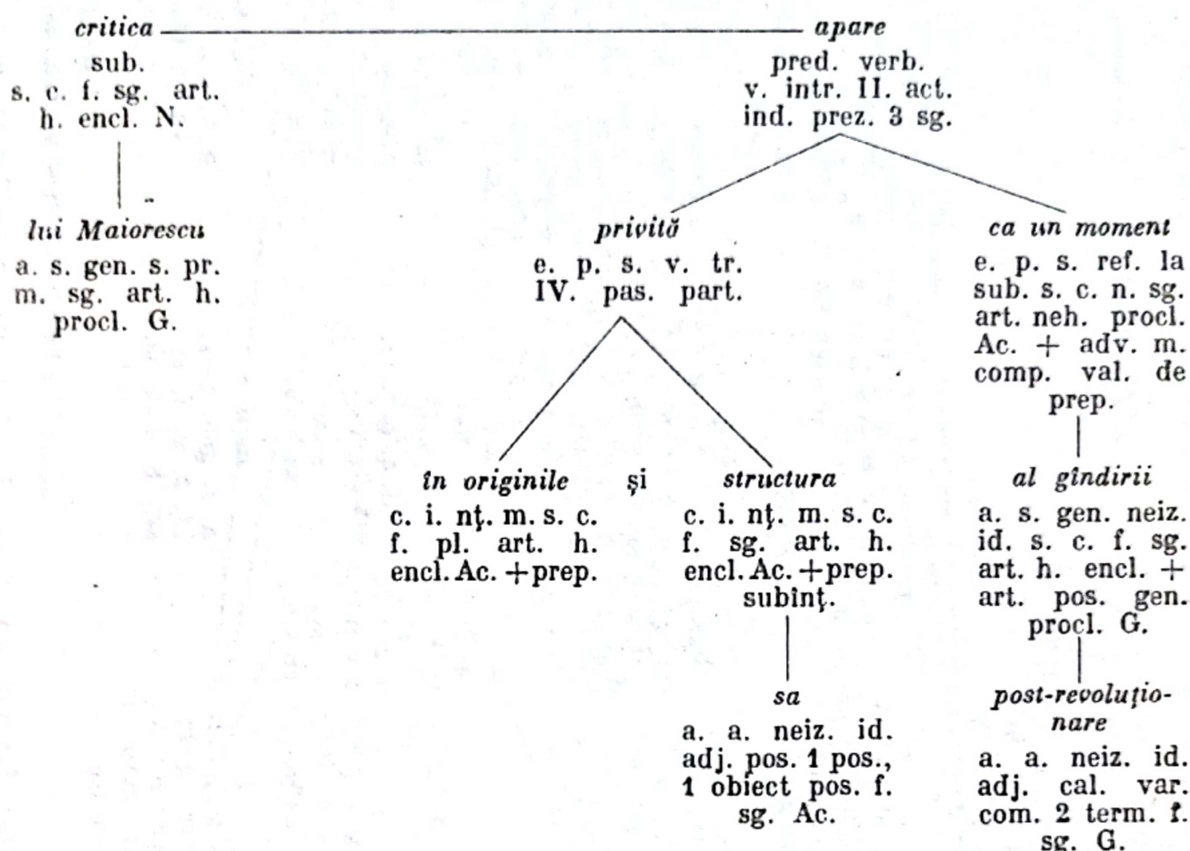
(„Magazin istoric", nr. 4, 1970, p. 26)

Obs. Grupul *în scopul* din componența complementului circumstanțial de scop este locuțiune prepozițională, deoarece are un caracter abstract și funcționează numai în cadrul unei propoziții, neputînd fi determinat de o propoziție atributivă *(în scopul să...* sau *în scopul că...)*. De asemenea, el poate fi înlocuit cu o prepoziție *(pentru stabilirea)*. Observația este valabilă și pentru grupul *în vederea* din componența atributului substantival genitival.

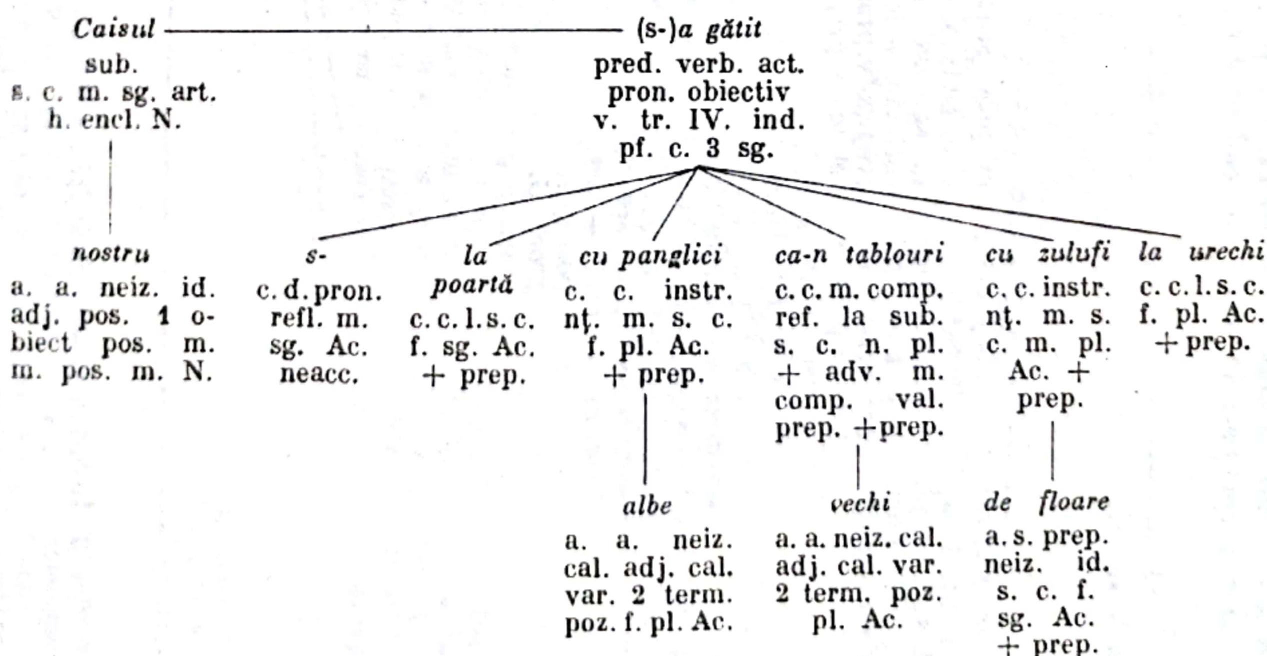
49. Privită în originile şi structura sa, critica lui Maiorescu apare ca un moment al gîndirii post-revoluţionare.

(TUDOR VIANU, *Scriitori români*, II, p. 53)

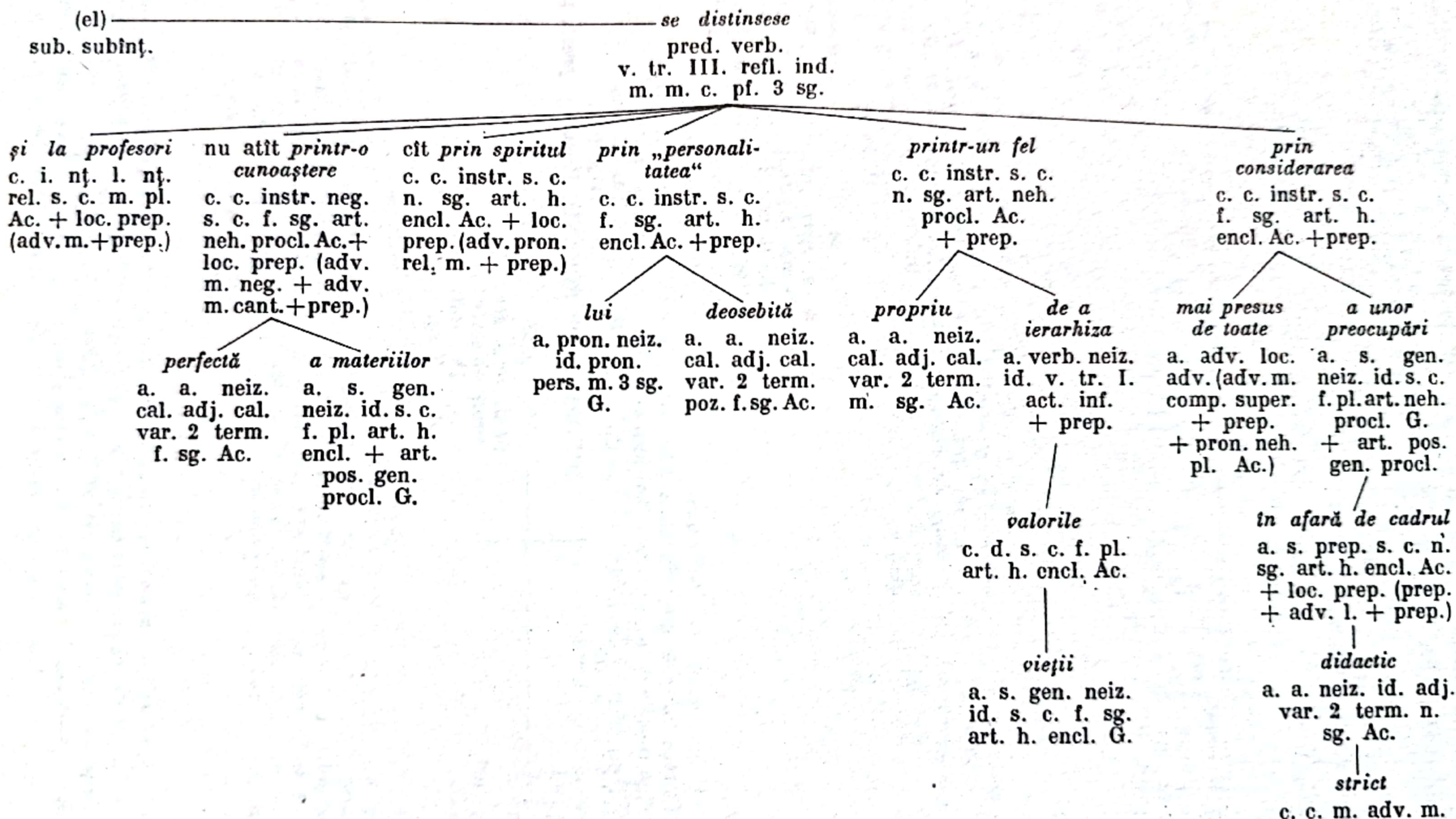
50. Caisul nostru s-a gătit la poartă
Cu panglici albe, ca-n tablouri vechi,
Şi cu zulufi de floare la urechi.

(GEORGE TOPÎRCEANU, *Versuri şi proză*, p. 176)

51. Se distinsese şi la profesori, nu atît printr-o cunoaştere perfectă a materiilor [...], cît prin spiritul, prin „personalitatea“ lui deosebită, printr-un fel propriu de-a ierarhiza valorile vieţii, prin considerarea mai presus de toate a unor preocupări în afară de cadrul strict didactic [...].

(DEMOSTENE BOTEZ, *Memorii*, p. 213)

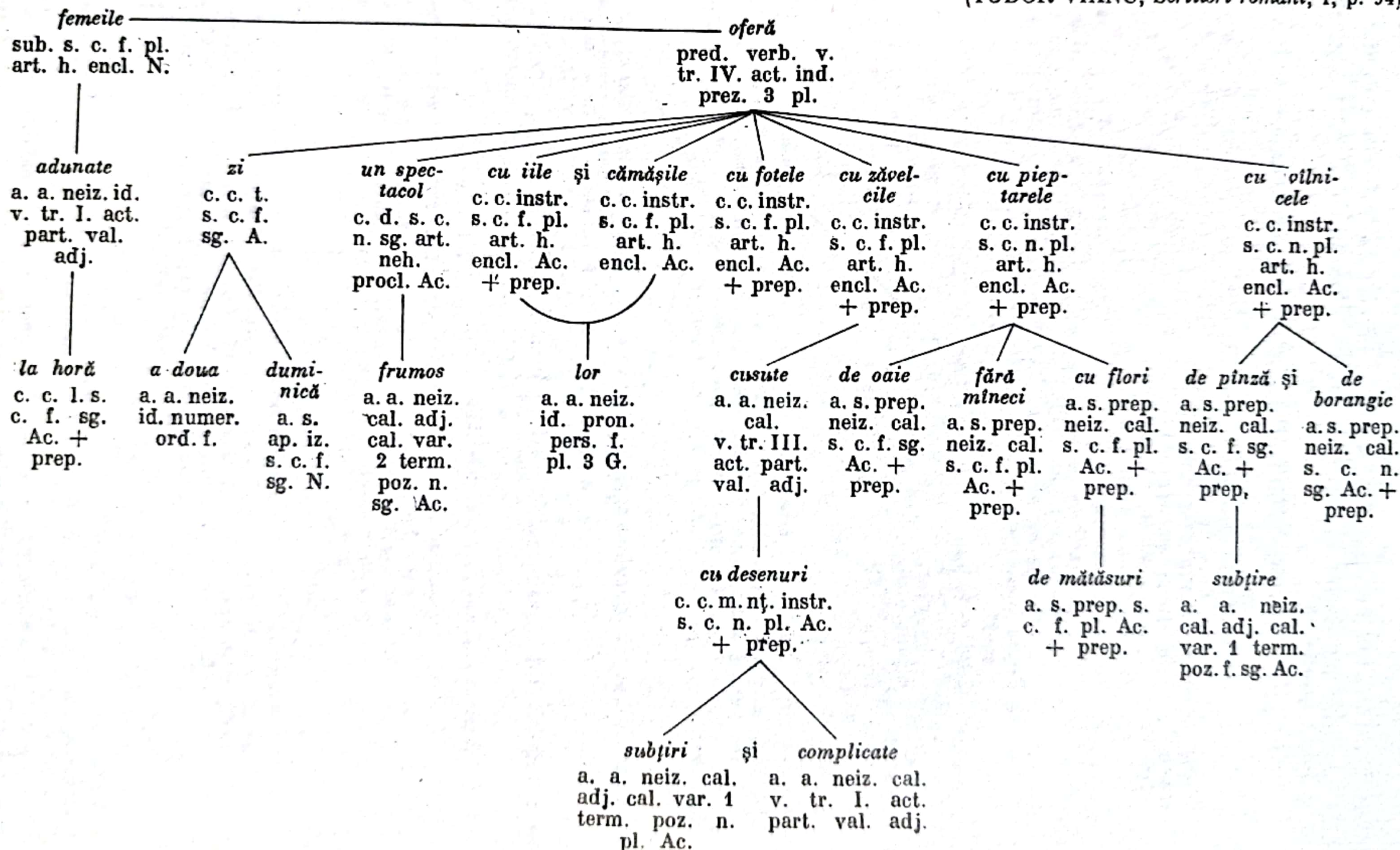

Obs. I. În grupul *şi la profesori*, *şi* are valoare adverbială (= chiar), formînd cu prepoziţia *la* o locuţiune prepoziţională construită cu acuzativul.

Obs. II. Cuvintele *nu atît ... cît (şi)* sînt corelative şi stabilesc un raport coordonator între părţile de propoziţie copulative. În text, complementele circumstanţiale instrumentale *printr-o cunoaştere*, *prin „personalitatea“*, *printr-un fel* sînt prezentate de vorbitor ca asociate.

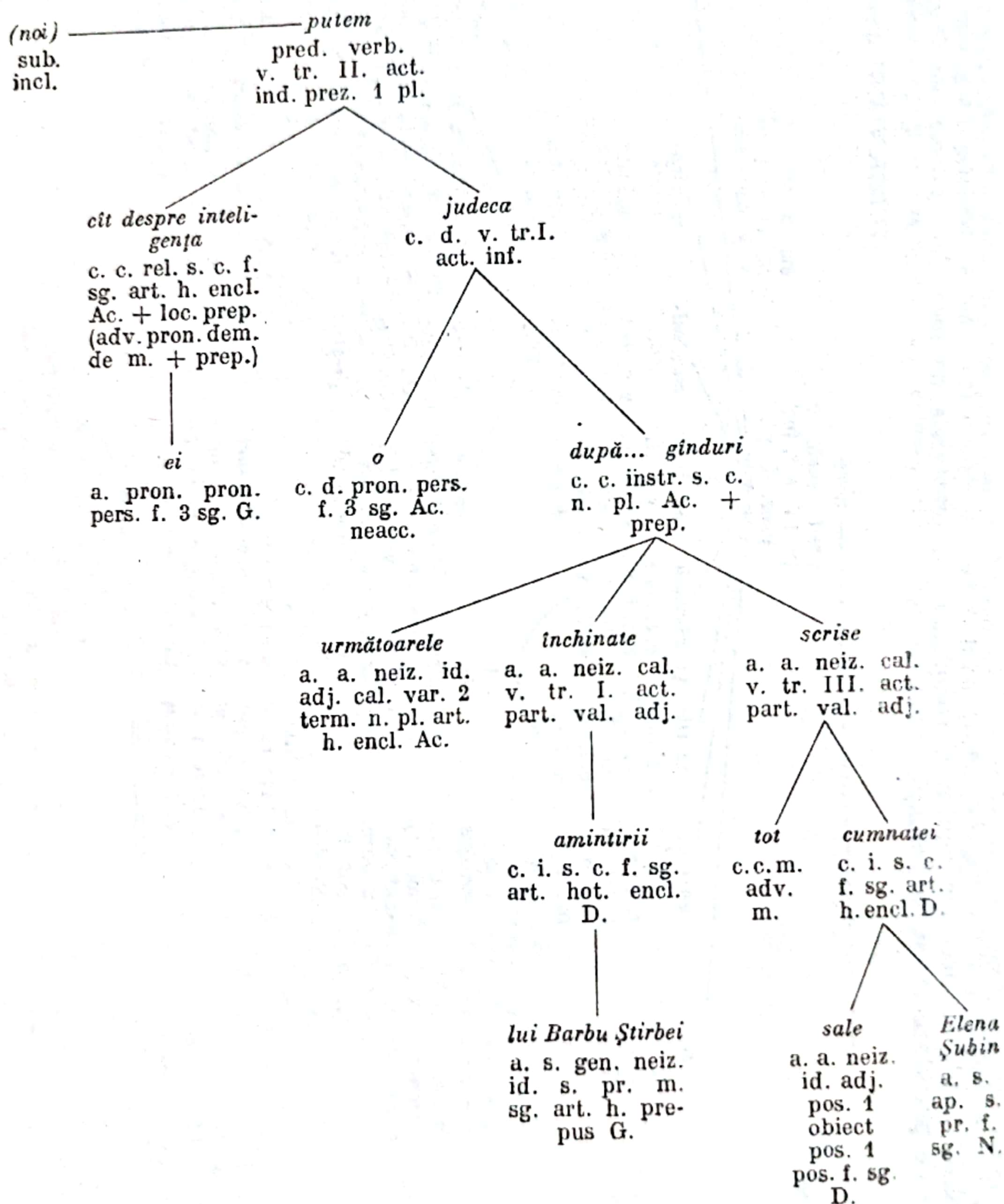
52. Dar a doua zi, duminică, femeile adunate la horă oferă un frumos spectacol cu iile și cămășile lor, cu fotele, cu zăvelcile cusute cu desenuri subțiri și complicate, cu pieptarele de oaie, fără mîneci, cu flori de mătăsuri, cu vîlnicele de pînză subțire și de borangic.

(TUDOR VIANU, *Scriitori români*, I, p. 94)

53. Cît despre inteligenţa ei, o putem judeca după următoarele gînduri închinate amintirii lui Barbu Ştirbei şi scrise tot cumnatei sale Elena Şubin.

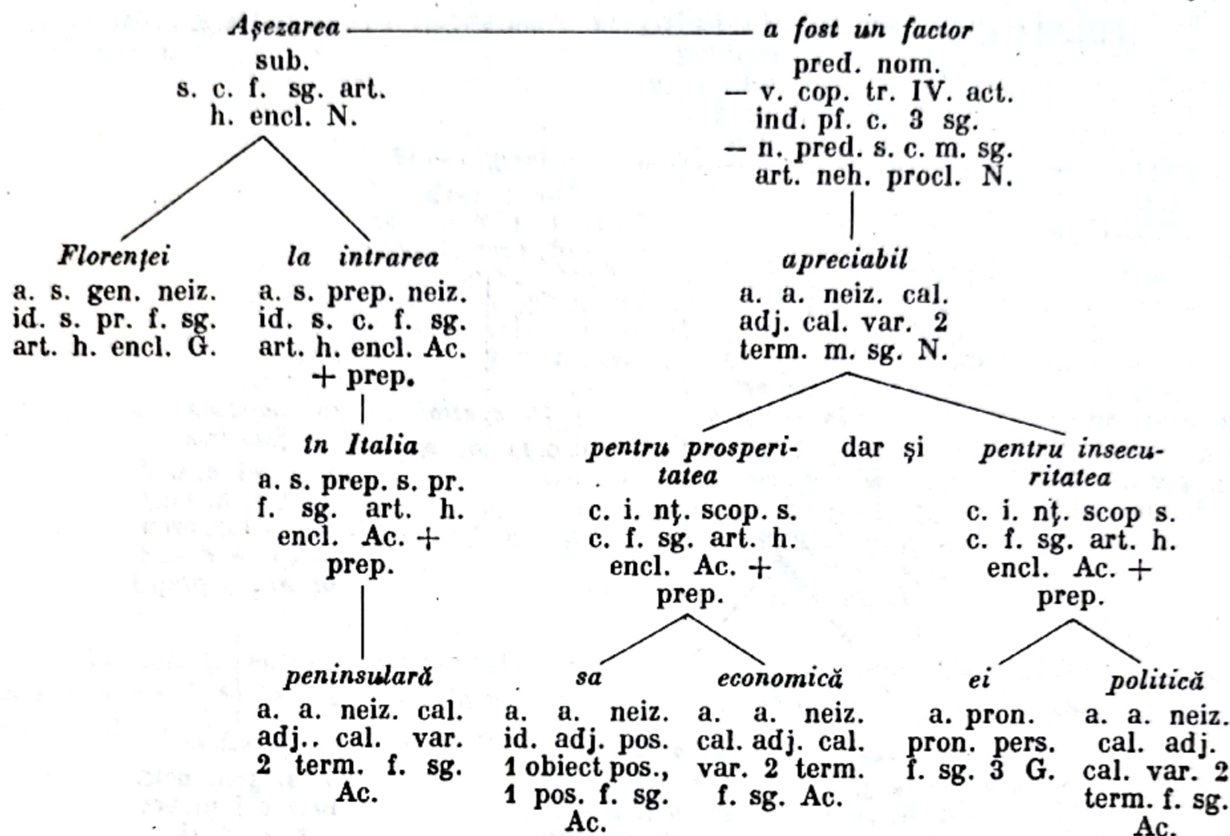
(CONSTANTIN GANE, *Trecute vieţi de doamne şi domniţe*, III. p. 275)

Obs. Complementul *după gînduri* este instrumental, şi nu modal, deoarece arată *mijlocul* prin care se realizează acţiunea verbului *(a) judeca*, şi nu modul ei. (Vezi GA, II § 648 şi § 650.)

54. Aşezarea Florenţei la intrarea în Italia peninsulară a fost un factor apreciabil pentru prosperitatea sa economică, dar şi pentru insecuritatea ei politică.

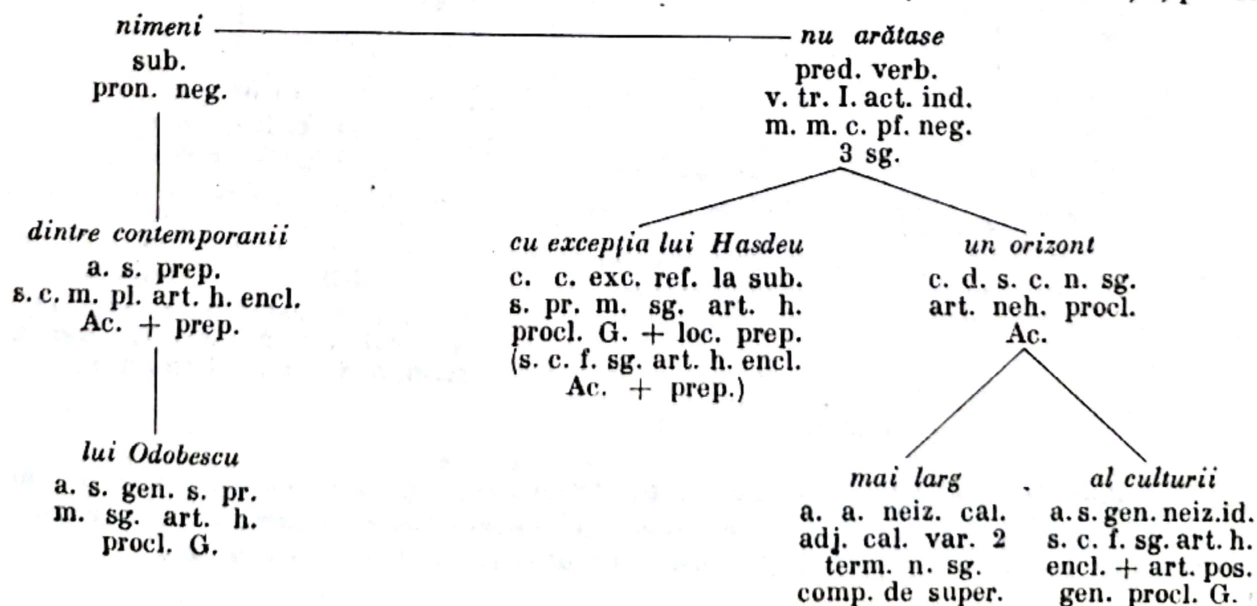
(*Diplomaţi iluştri*, p. 51)

Obs. Dar şi este o conjuncţie compusă alcătuită din două conjuncţii simple şi realizează un raport coordonator copulativ.

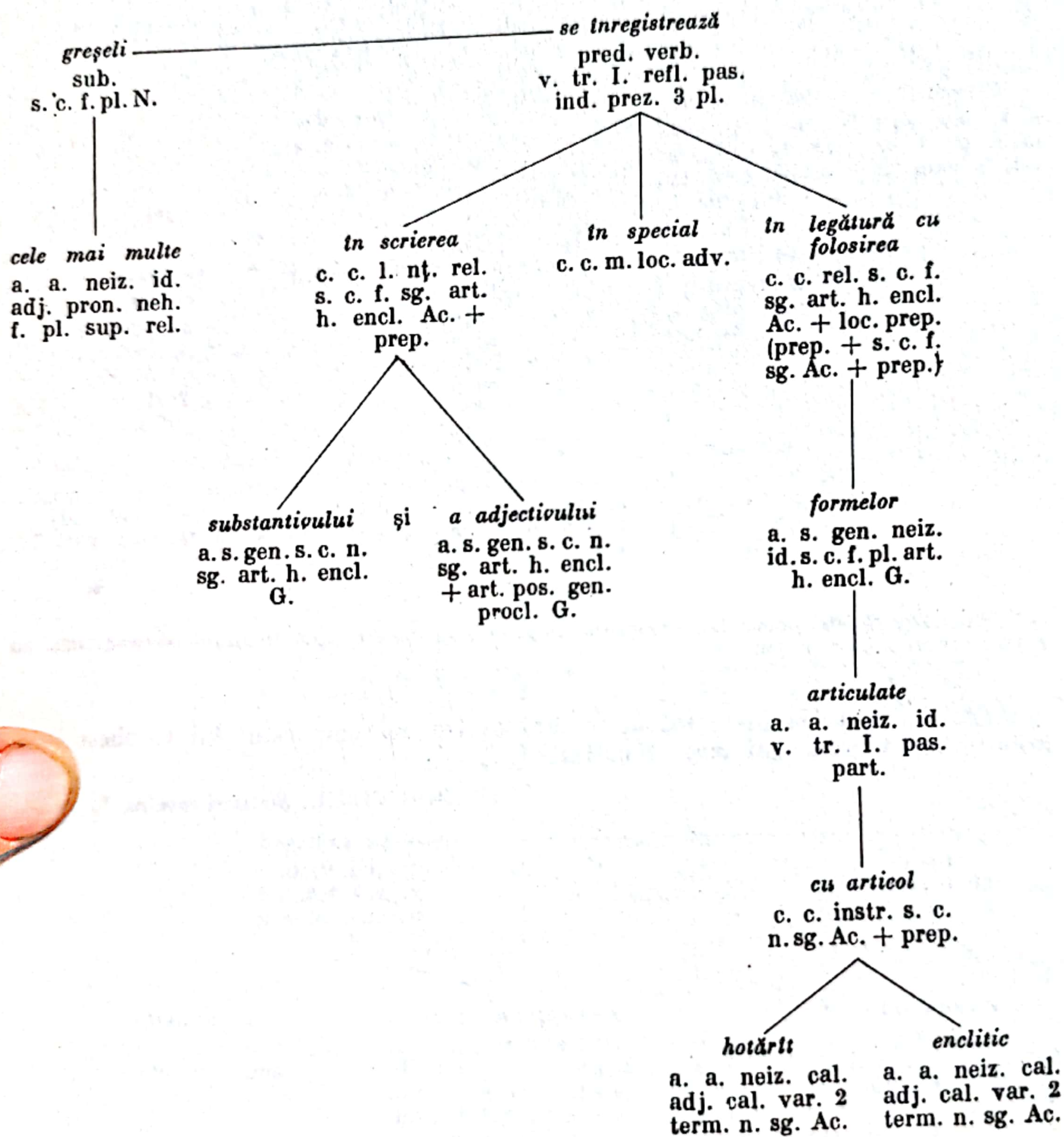
55. Cu excepţia lui Hasdeu, nimeni dintre contemporanii lui Odobescu nu arătase un orizont mai larg al culturii [...].

(TUDOR VIANU, *Scriitori români*, I, p. 144)

56. În scrierea substantivului şi a adjectivului cele mai multe greşeli se înregistrează în special în legătură cu folosirea formelor articulate cu articol hotărît enclitic.

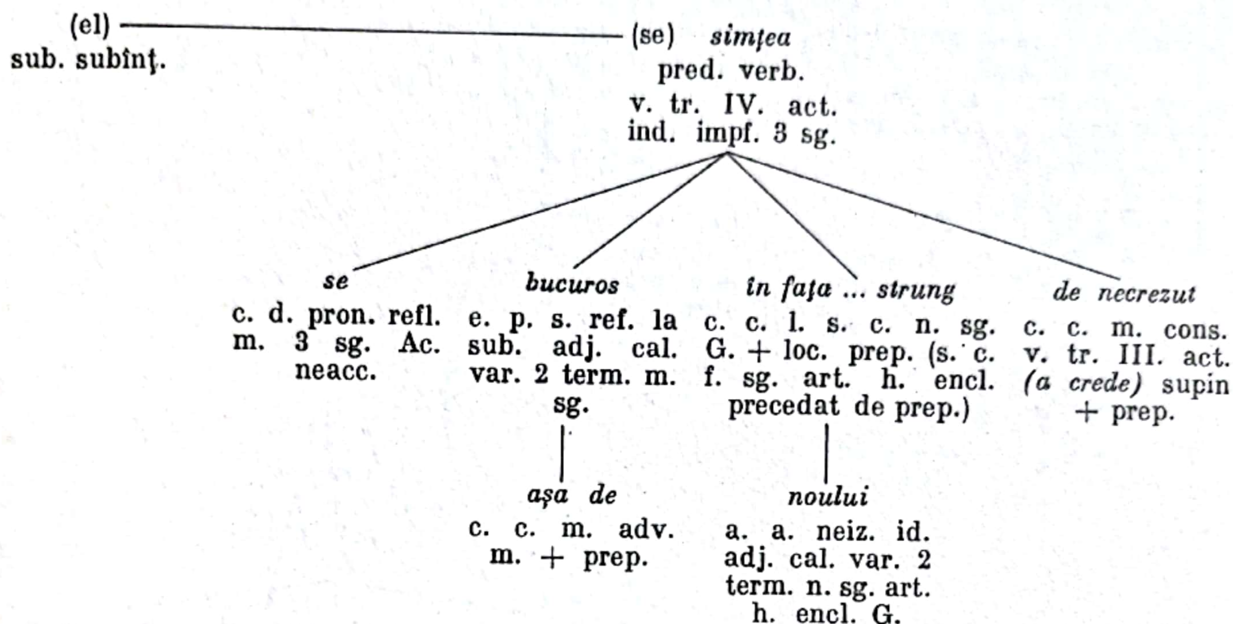
(FULVIA CIOBANU—LIDIA SFÎRLEA, *Cum scriem, cum pronunţăm corect*, p. 18)

Obs. Complementul indirect *cu articol* (hotărît) are nuanţă modală, fiind echivalent cu complementul exprimat prin adverbul de mod *hotărît* şi totodată nuanţă instrumentală, exprimînd mijlocul prin care se realizează acţiunea exprimată de participiul-adjectiv *articulate*.

57. Se simţea aşa de bucuros în faţa noului strung, de necrezut.

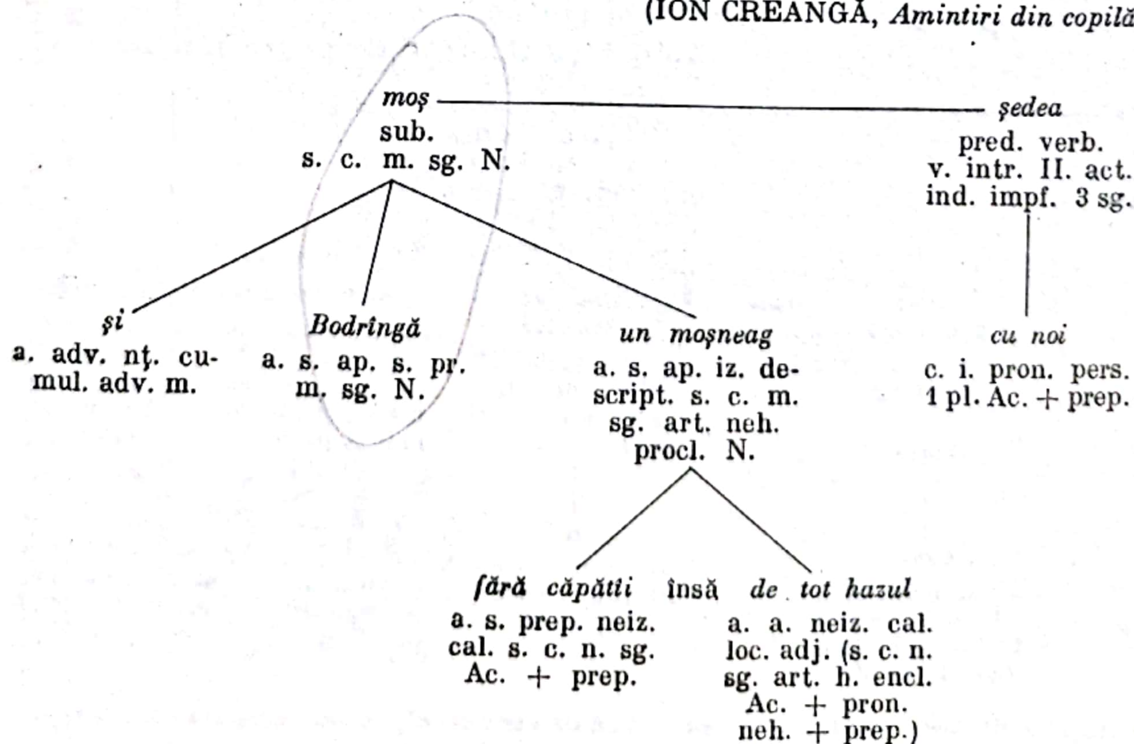
(„România literară", nr. 14, 1972)

Obs. Complementul circumstanţial de mod consecutiv, *de necrezut*, este subordonat verbului *se simţea* care include, din punct de vedere logic, şi elementul predicativ suplimentar *bucuros*, încît îl determină implicit şi pe acesta.

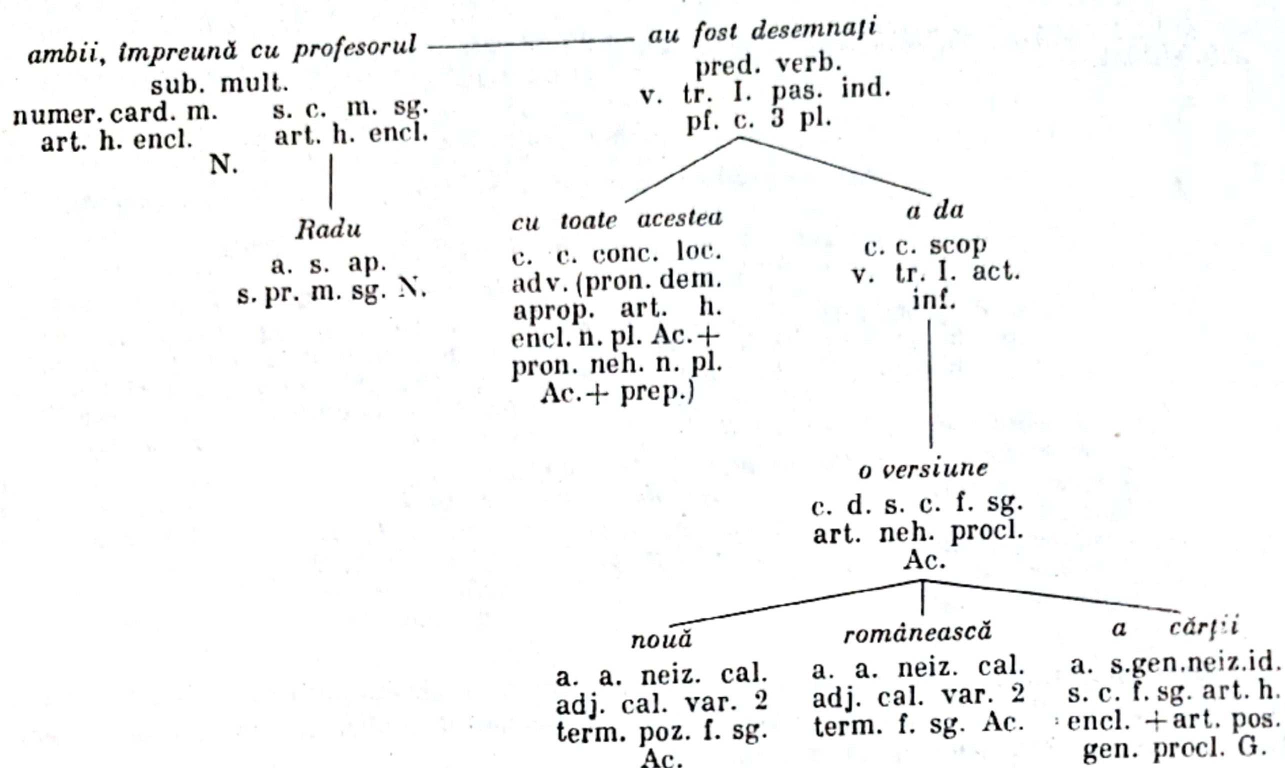
58. Cu noi şedea şi moş Bodrîngă, un moşneag fără căpătîi, însă de tot hazul.

(ION CREANGĂ, *Amintiri din copilărie*, p. 61)

59. Cu toate acestea, ambii, împreună cu profesorul Radu, au fost desemnaţi a da o nouă versiune românească a cărţii.

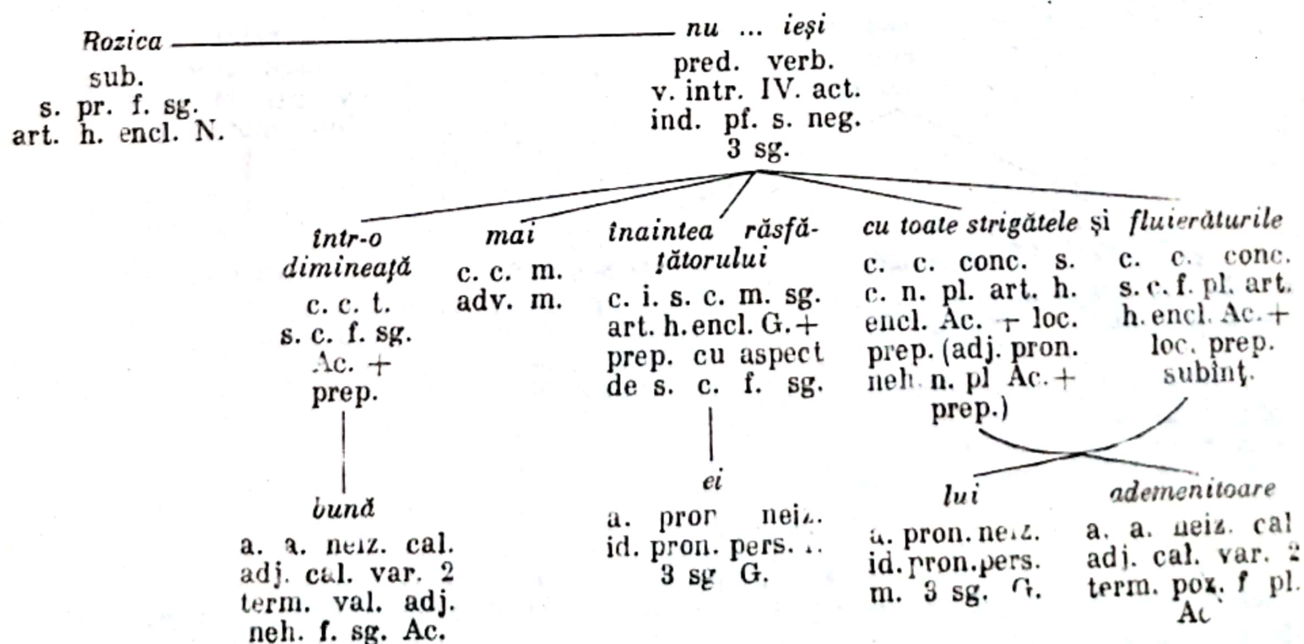
(AUREL LEON, *Umbre*, p. 44)

Obs. Construcţia *împreună cu profesorul* nu este complement circumstanţial sociativ, ci component al subiectului multiplu, alături de numeralul cardinal colectiv, substantivizat *ambii*, predicatul fiind la pers. 3 pl.

60. Într-o bună dimineaţă, Rozica nu mai ieşi înaintea răsfăţătorului ei, cu toate strigătele şi fluierăturile lui ademenitoare.

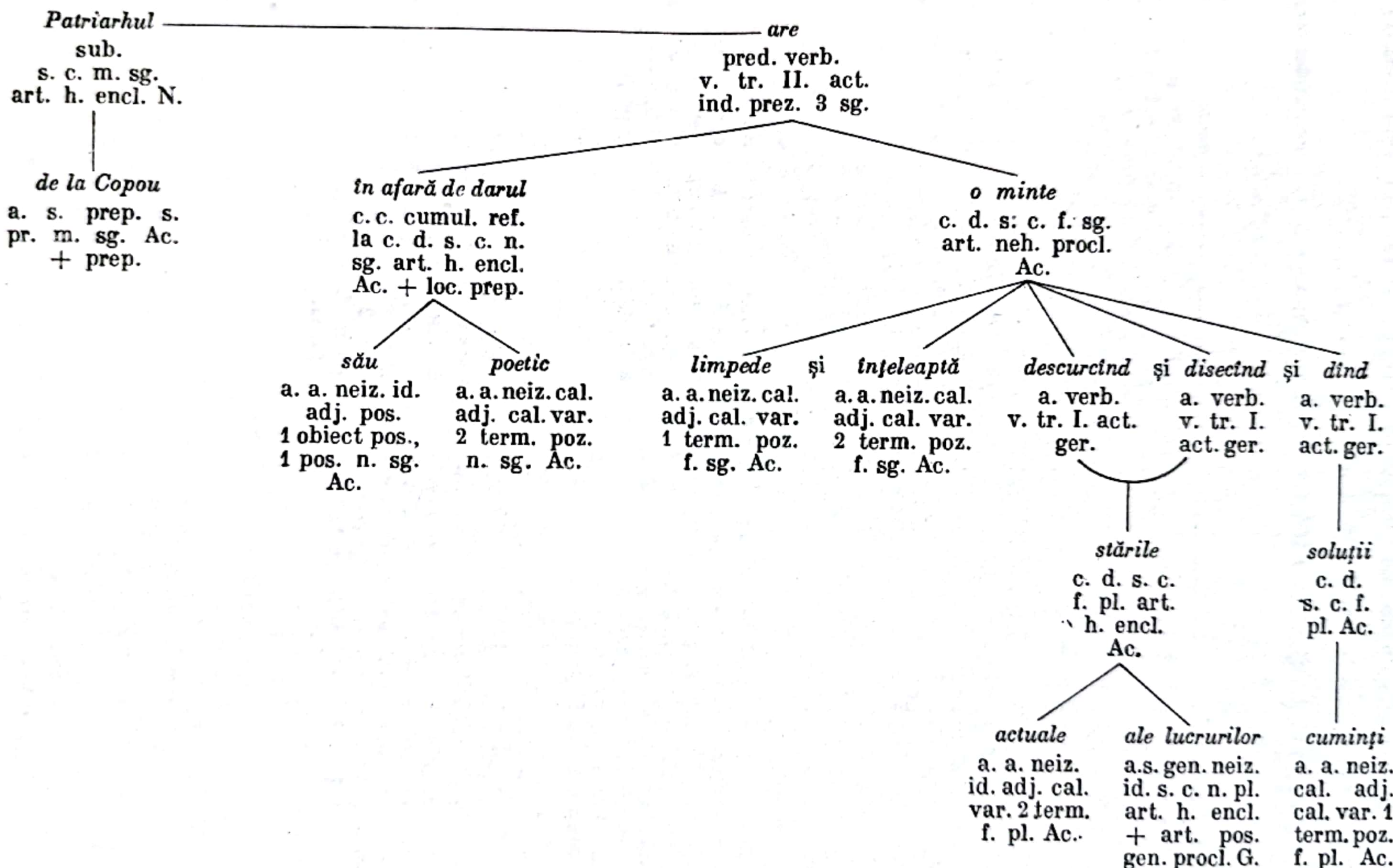
(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 49)

Obs. Adjectivul *bună*, cu funcţiunea sintactică de atribut adjectival neizolat calificativ, are valoarea adjectivului nehotărît *oarecare*.

61. Patriarhul de la Copou, în afară de darul său poetic, are o minte limpede și înțeleaptă, descurcînd și disecînd stările actuale ale lucrurilor și dînd soluții cuminți.

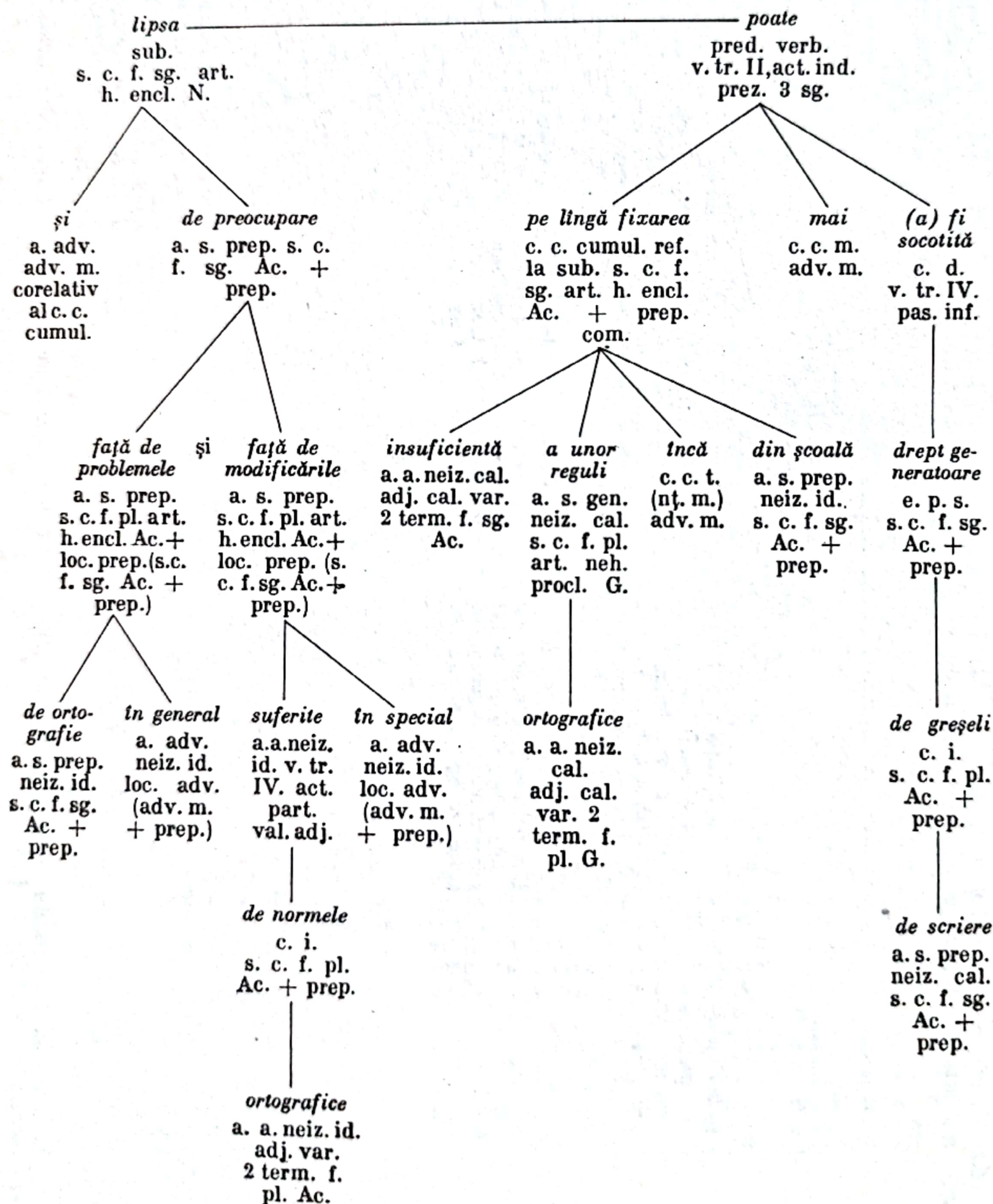
(PROFIRA SADOVEANU, *Stele și luceferi*, p. 303)

Obs. Verbele la gerunziu: *descurcînd, dișecînd, dînd* sînt atribute fiindcă au ca regent substantivul *o minte;* sînt verbale fiindcă au o complinire. (Vezi GA, II, § 583.)

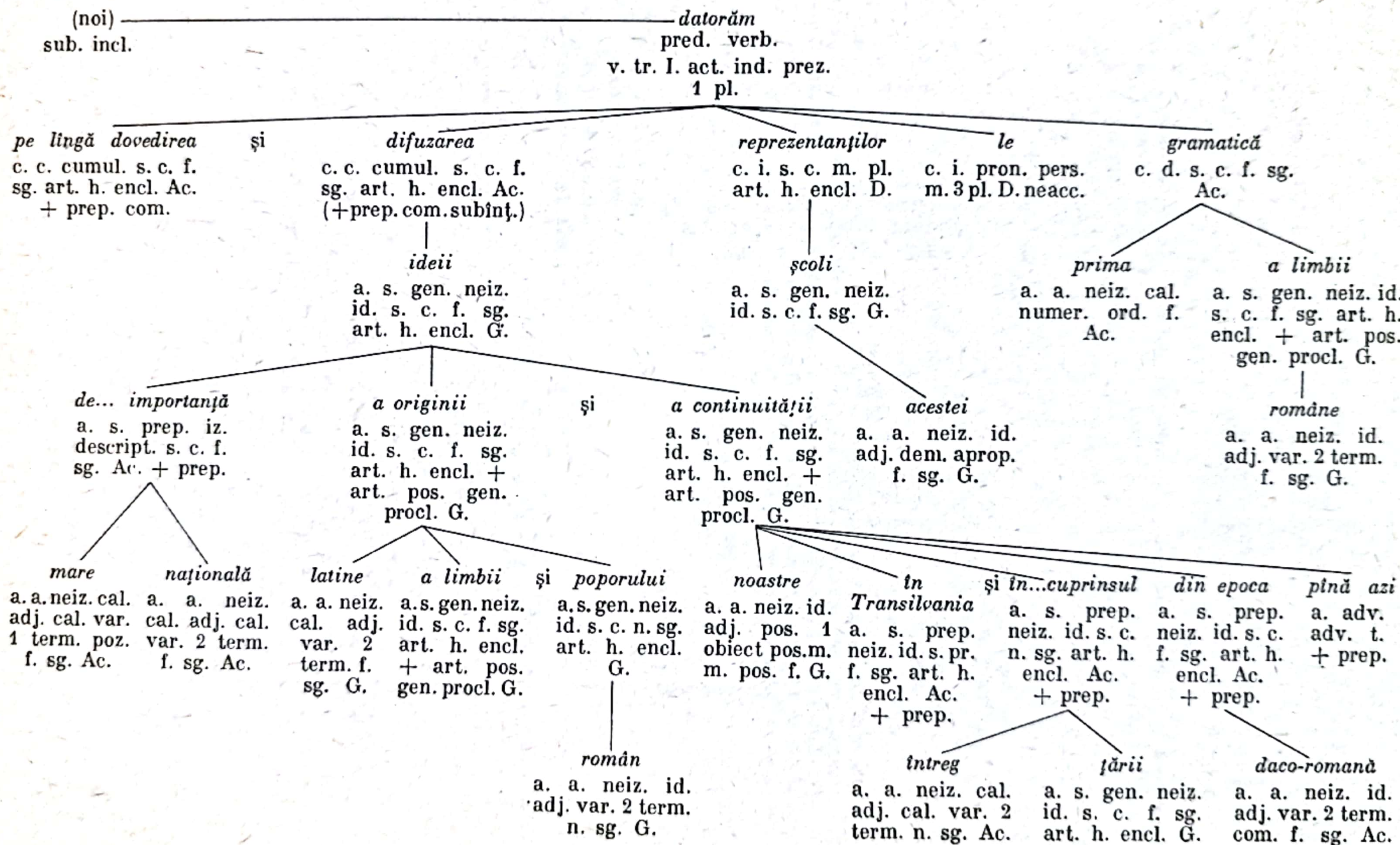
62. Pe lîngă fixarea insuficientă a unor reguli ortografice încă din şcoală, mai poate fi socotită drept generatoare de greşeli de scriere şi lipsa de preocupare faţă de problemele de ortografie, în general, şi faţă de modificările suferite de normele ortografice, în special [...].

(FULVIA CIOBANU – LIDIA SFÎRLEA, *Cum scriem, cum pronunţăm corect*, p. 13)

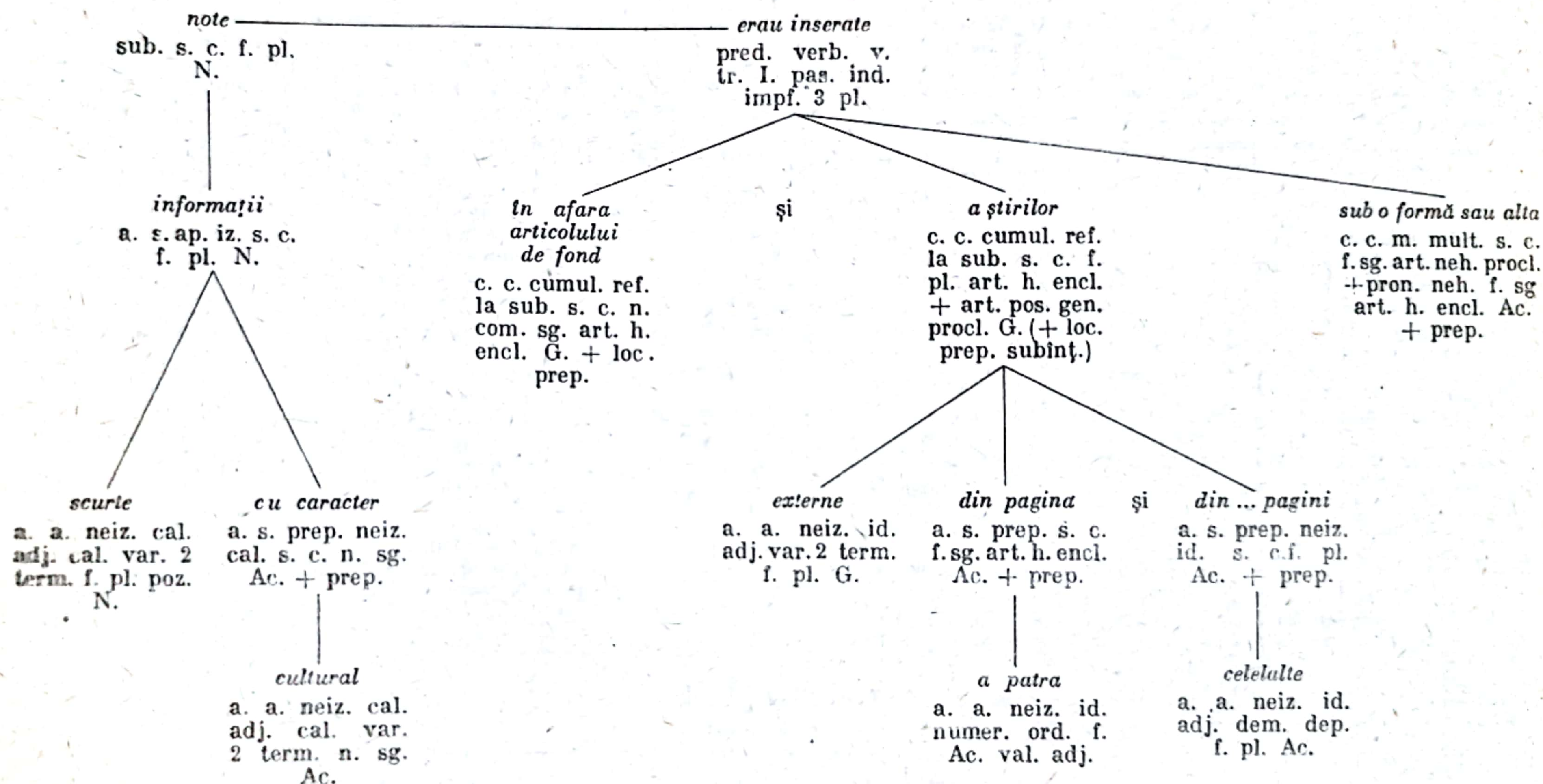
63. Pe lîngă dovedirea și difuzarea ideii, de mare importanță națională, a originii latine a limbii și poporului român și a continuității noastre în Transilvania și în întreg cuprinsul țării, din epoca daco-romană pînă azi, reprezentanților acestei școli le datorăm prima gramatică a limbii române [...]

(„România literară“, nr. 1, 1970, p. 10)

64. În afara articolului de fond şi a ştirilor externe din pagina a patra, şi din celelalte pagini, sub o formă sau alta erau inserate note, informaţii scurte cu caracter cultural [...]

(TUDOR VIANU, *Scriitori români*, I, p. 117)

Obs. În complementul circumstanţial de mod multiplu *sub o formă sau alta*, cuvîntul *alta* este pronume nehotărît, avînd formă articulată. El nu este adjectiv nehotărît *(altă)* care ar fi înlăturat interpretarea dată (complement circumstanţial de mod multiplu). Întregul grup este în cazul acuzativ precedat de prepoziţia *sub*.

65. În loc de portrete sau tablouri, pereţii erau acoperiţi numai de arme de foc şi de tot felul de săbii şi iatagane.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 246)

pereţii —————— *erau acoperiţi*

pereţii: sub. s. c. m. pl. art. h. encl. N.

erau acoperiţi: pred. verb. v. tr. IV. pas. ind. impf. 3 pl.

în loc de portrete sau tablouri: c. c. opoz. mult. s. c. n. pl. Ac. + loc. prep. (s. c. n. sg. Ac. + prep.)

numai de arme: c. i. nţ. instr. s. c. f. pl. Ac. + loc. prep. (adv. m. restr. + prep.)

de foc: a. s. prep. neiz. cal. s. c. n. sg. Ac. + prep.

şi

de săbii: c. i. nţ. instr. s. c. f. pl. Ac. + prep.

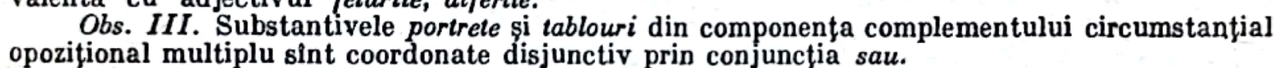
şi

iatagane: c. i. nţ. instr. s. c. n. pl. Ac.

de tot felul: a. a. neiz. cal. loc. adj. Ac. (s. c. n. sg. art. h. encl. + adj. pron. neh. n. sg. + prep.)

Obs. I. Complementul indirect cu nuanţă instrumentală *numai de arme* este introdus prin loc. prep. *numai de* compusă din adverbul de mod restrictiv *numai* şi prepoziţia *de*. Acest complement nu poate fi analizat complement de agent, deoarece agentul (autorul) acţiunii *erau acoperiţi* este *persoana* neexprimată care a acoperit pereţii cu obiectele respective, şi nu aceste *obiecte*.

Obs. II. Atributul adjectival *de tot felul* este exprimat printr-o locuţiune adjectivală echivalentă cu adjectivul *felurite, diferite*.

Obs. III. Substantivele *portrete* şi *tablouri* din componenţa complementului circumstanţial opoziţional multiplu sînt coordonate disjunctiv prin conjuncţia *sau*.

66. Şi din vălul de zăpadă,
Ca o mută arătare
Legănîndu-se pe stradă,
Un drumeţ ciudat răsare...

(GEORGE TOPÎRCEANU, *Balade vesele şi triste*, p. 63)

Un drumeţ —————— *răsare*

Un drumeţ: sub. s. c. m. sg. art. neh. procl. N.

ciudat: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. m. sg. N.

răsare: pred. verb. v. intr. IV. act. ind. prez. 3 sg.

din vălul: c. c. l. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

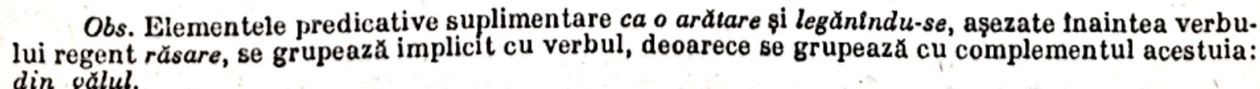
de zăpadă: a. s. prep. s. c. f. sg. Ac. + prep.

ca o ... arătare: e. p. s. nţ. m. comp. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + adv. comp. val. prep.

mută: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.

legănîndu-se: e. p. s. ref. la sub. v. tr. I. refl. ger.

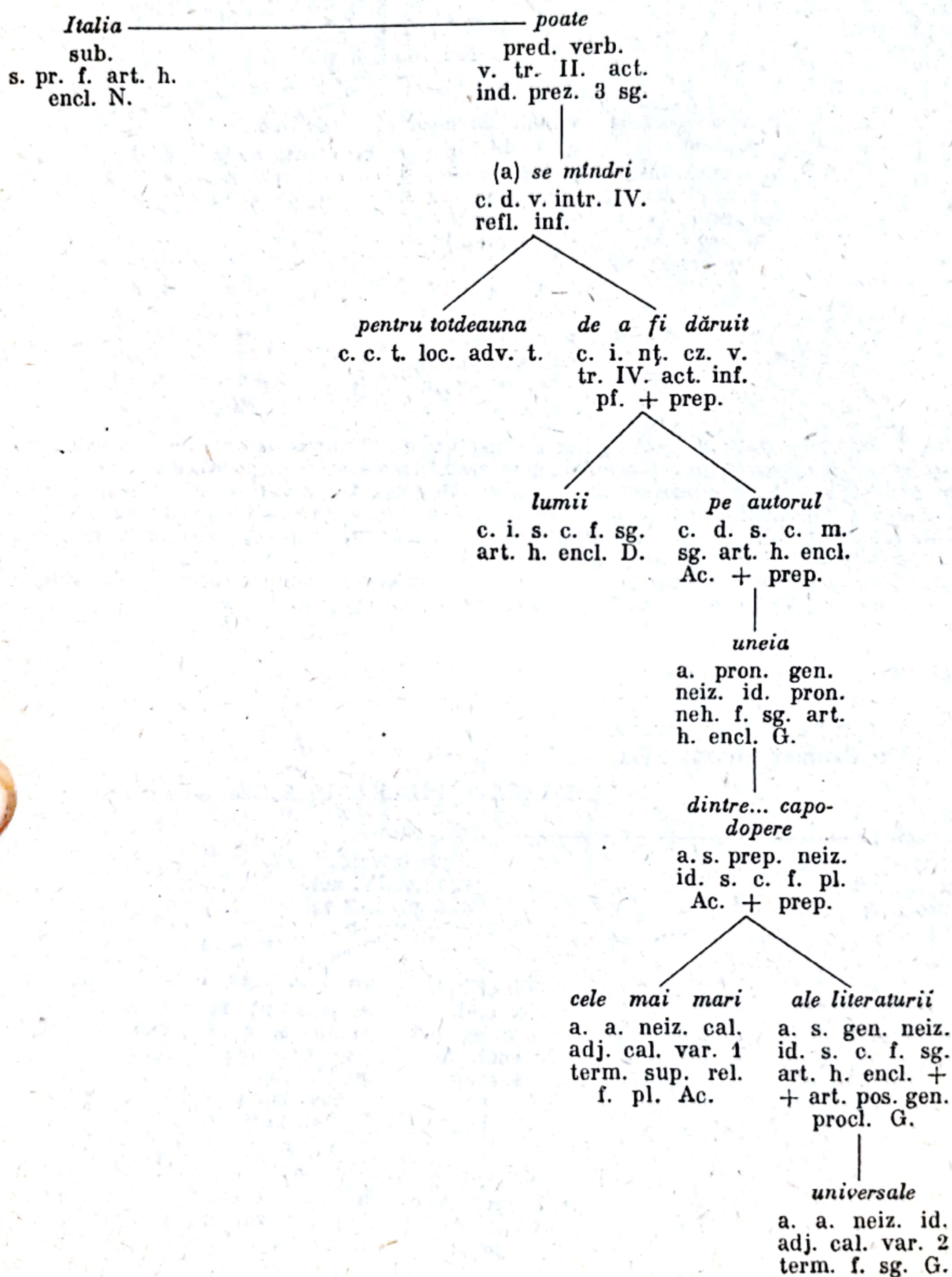
pe stradă: c. c. l. s. c. f. sg. Ac. + prep.

Obs. Elementele predicative suplimentare *ca o arătare* şi *legănîndu-se*, aşezate înaintea verbului regent *răsare*, se grupează implicit cu verbul, deoarece se grupează cu complementul acestuia: *din vălul*.

67. Italia se poate pentru totdeauna mîndri de a fi dăruit lumii pe autorul uneia dintre cele mai mari capodopere ale literaturii universale.

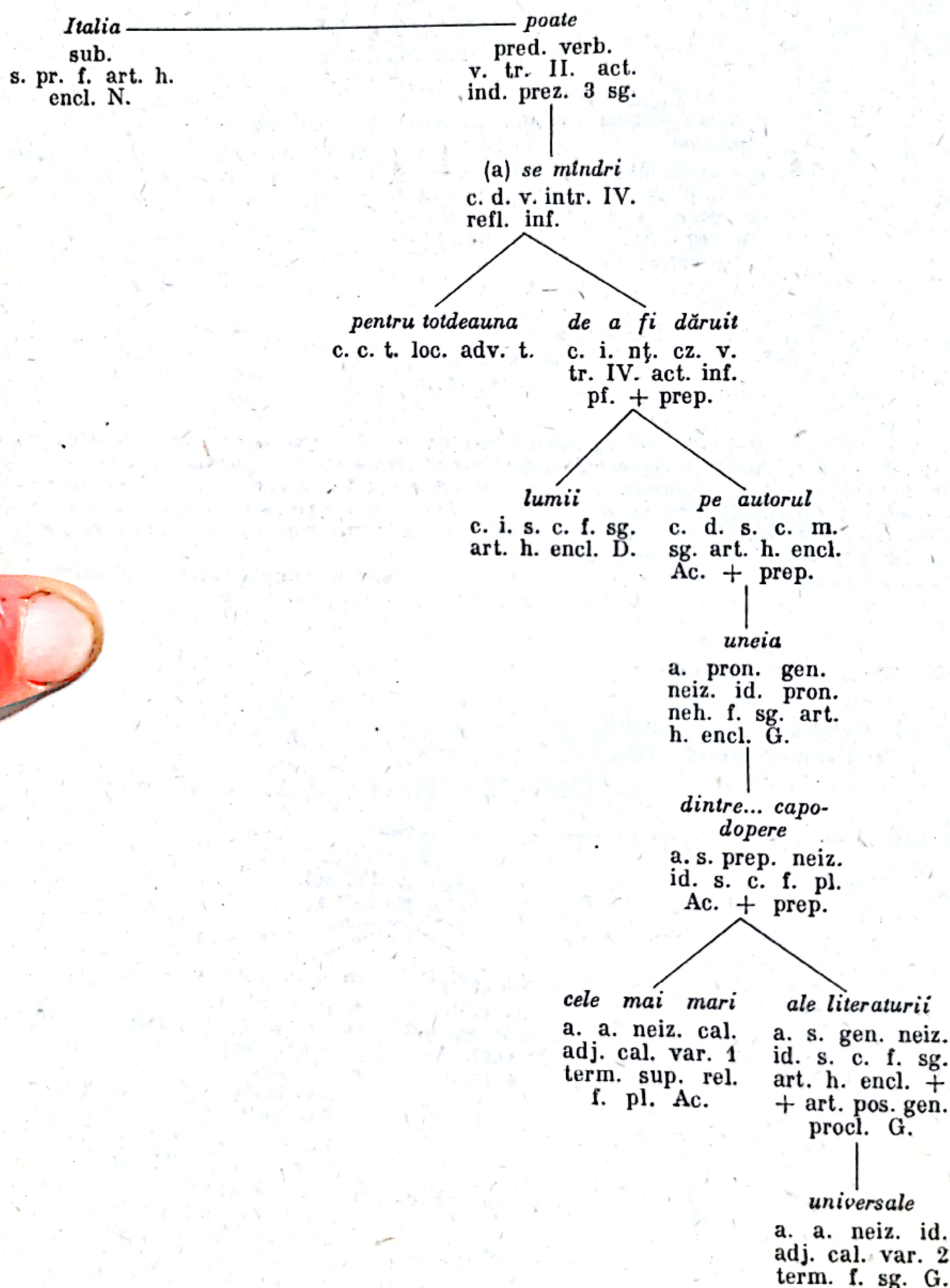
(ALEXANDRU BALACI, *Dante Alighieri*, p. 157)

Obs. Pronumele reflexiv *se*, deşi se grupează topic cu verbul *poate*, aparţine verbului *a (se) mîndri*, complement direct al verbului *poate*, predicatul propoziţiei.

67. Italia se poate pentru totdeauna mîndri de a fi dăruit lumii pe autorul uneia dintre cele mai mari capodopere ale literaturii universale.

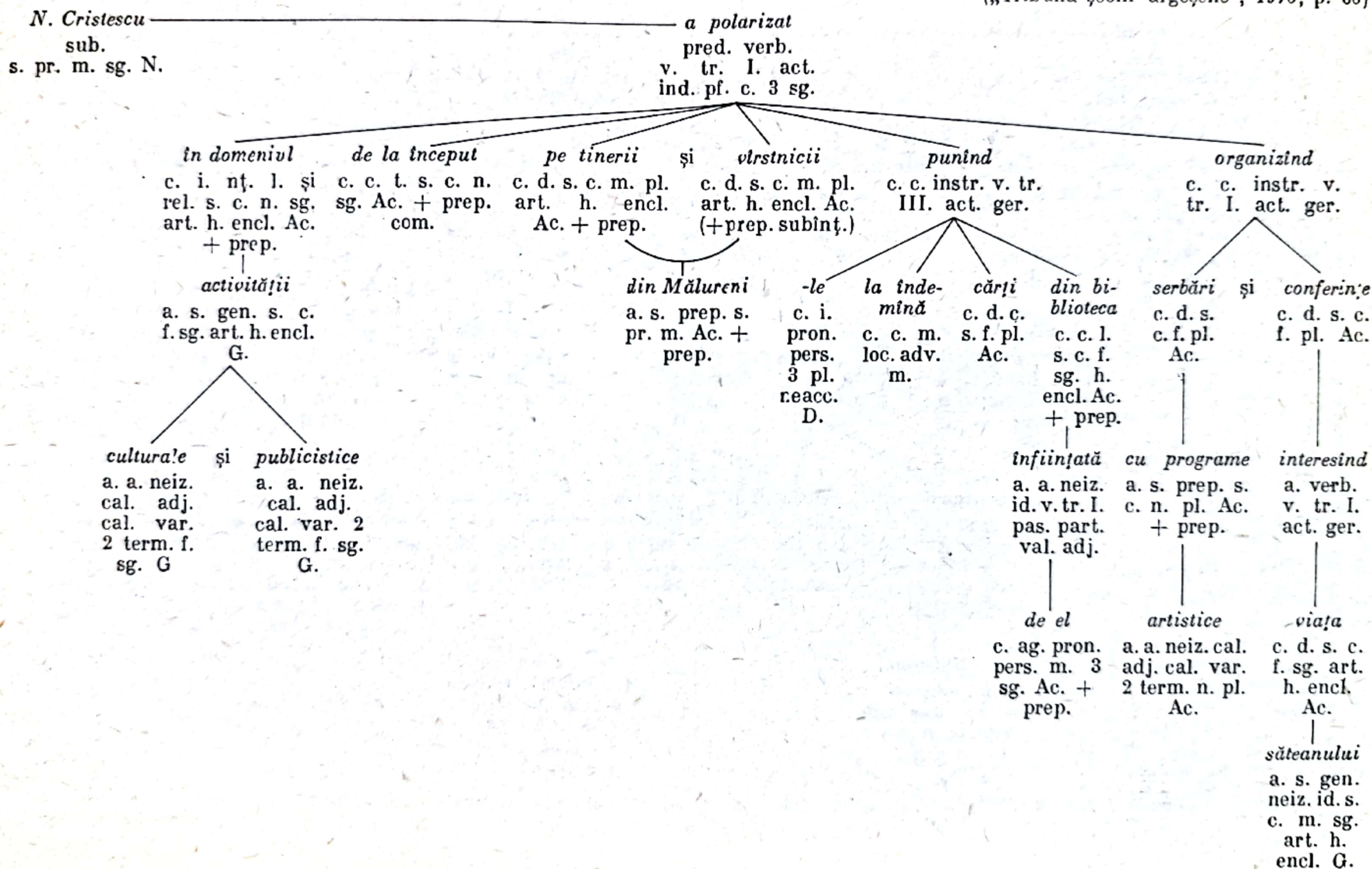
(ALEXANDRU BALACI, *Dante Alighieri*, p. 157)

Obs. Pronumele reflexiv *se*, deşi se grupează topic cu verbul *poate*, aparţine verbului *a (se) mîndri*, complement direct al verbului *poate*, predicatul propoziţiei.

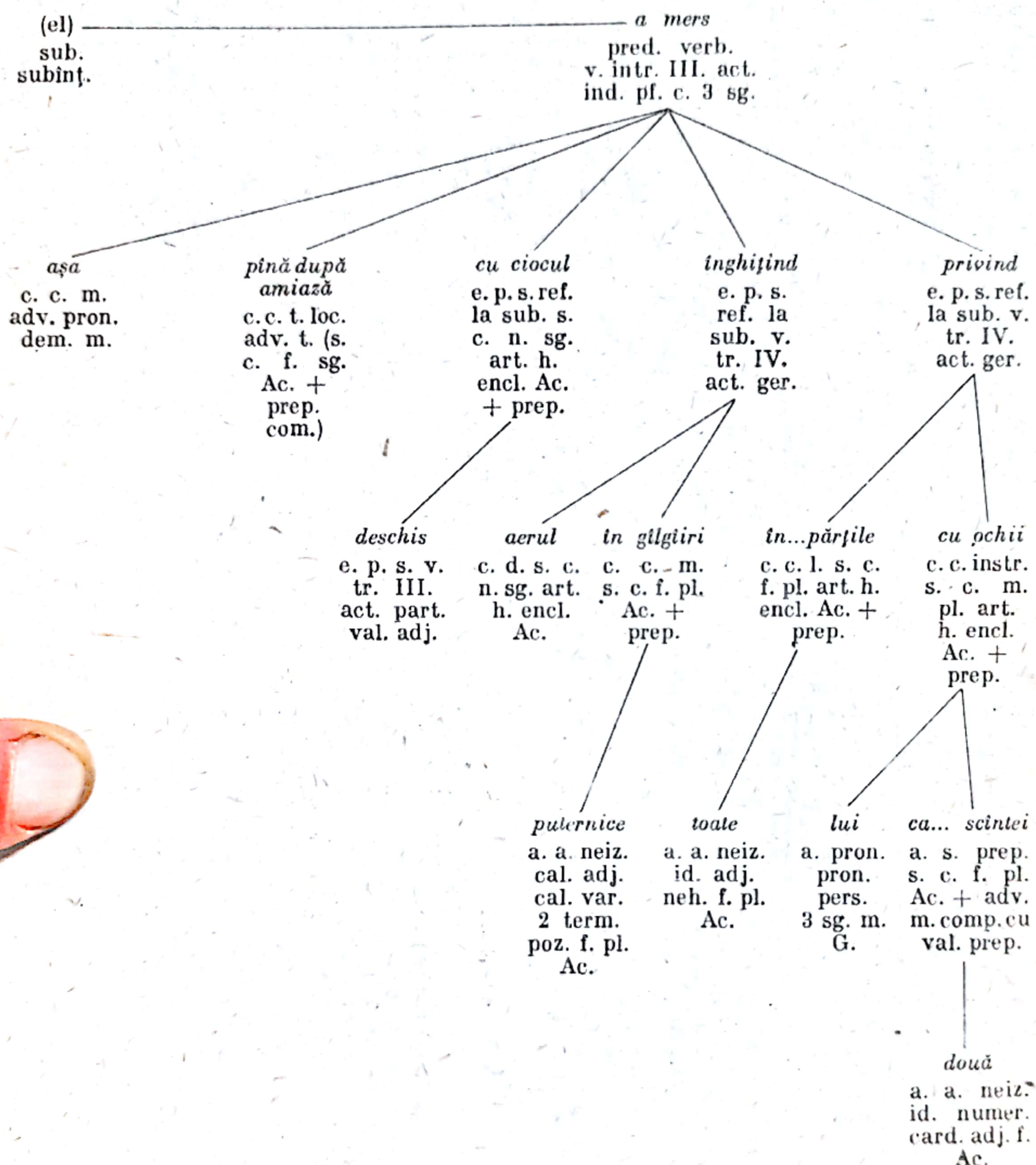
68. În domeniul activității culturale și publicistice, N. Cristescu a polarizat de la început pe tinerii și vîrstnicii din Mălureni, punîndu-le la îndemînă cărți din biblioteca înființată de el, organizînd serbări cu programe artistice și conferințe interesînd viața săteanului.

(„Tribuna școlii argeșene", 1970, p. 60)

69. Şi aşa a mers pînă după amiază, cu ciocul deschis, înghiţind aerul în gilgîiri puternice, privind în toate părţile cu ochii lui ca două scîntei.

(EMIL GÎRLEANU, *Cea dintîi durere*, p. 48)

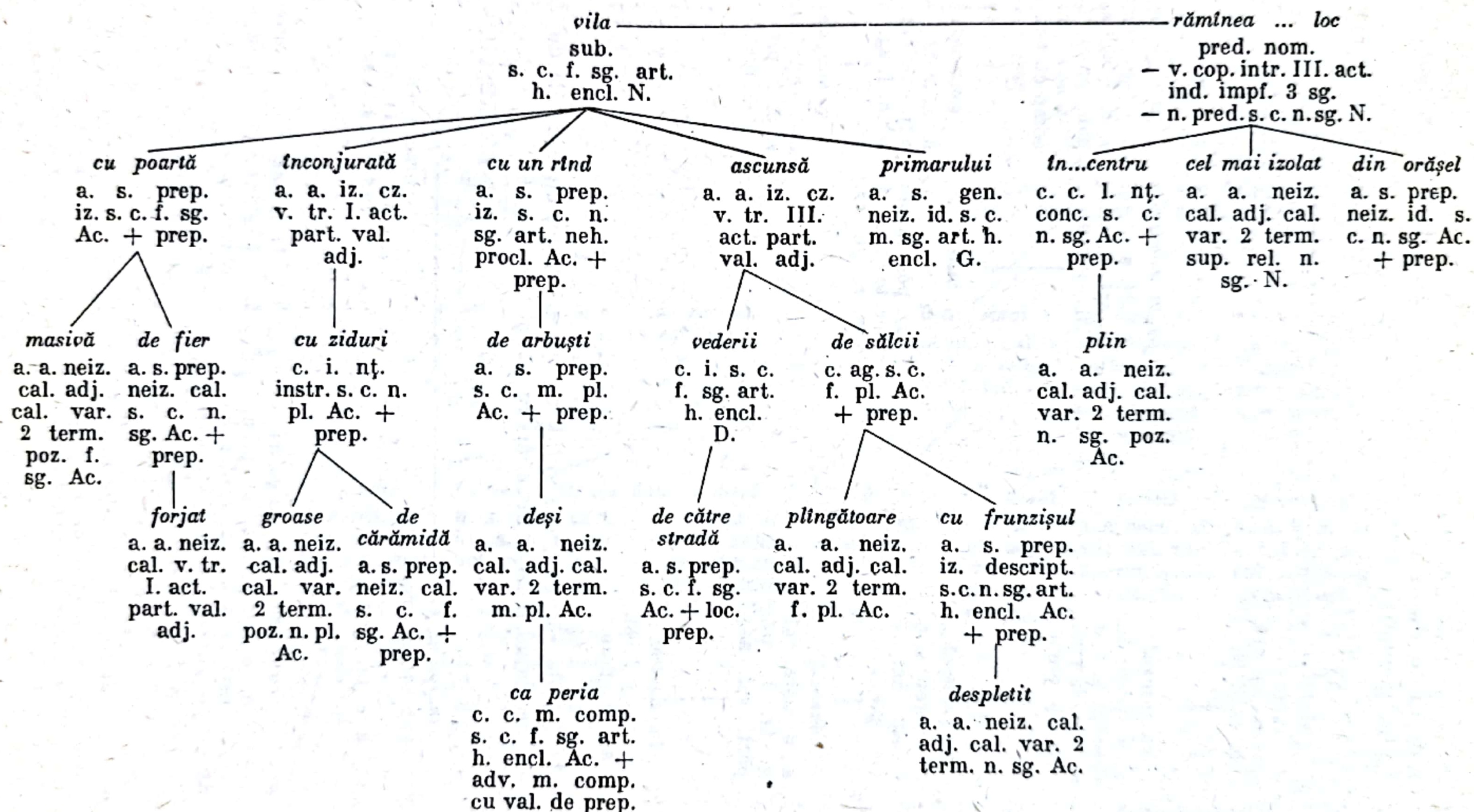

Obs. I. Prep. *cu* din e. p. s. *cu ciocul* are valoare de verb la gerunziu *(ţinînd)*.

Obs. II. E.p.s. *deschis* este subordonat gerunziului subînţeles *ţinînd*, înlocuit prin prep. *cu* şi referitor la c. d. *ciocul* al acestui gerunziu.

70. În plin centru, cu poartă masivă de fier forjat, înconjurată cu ziduri groase de cărămidă, cu un rînd de arbuști deși ca peria, ascunsă vederii de către stradă de sălcii plîngătoare, cu frunzișul despletit, vila primarului rămînea cel mai izolat loc din orășel.

(ȘTEFAN LUCA, *Balul intelectualilor*, p. 53)

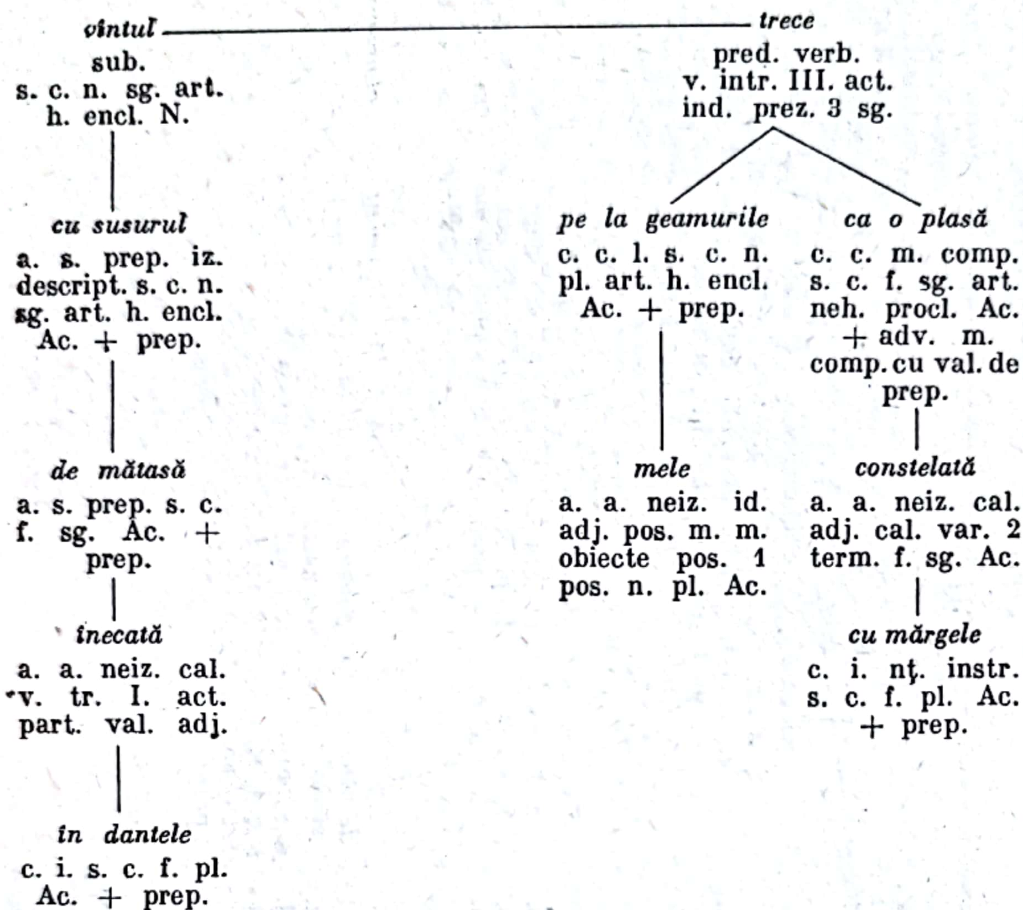

Obs. În plin centru este complement circumstanțial de loc cu nuanță concesivă al întregului predicat nominal *rămînea* (cel mai izolat) *loc* (din orășel). (Vezi GA, II, § 593 e.)

71. Cu susurul de mătasă
Înecată în dantele
Pe la geamurile mele

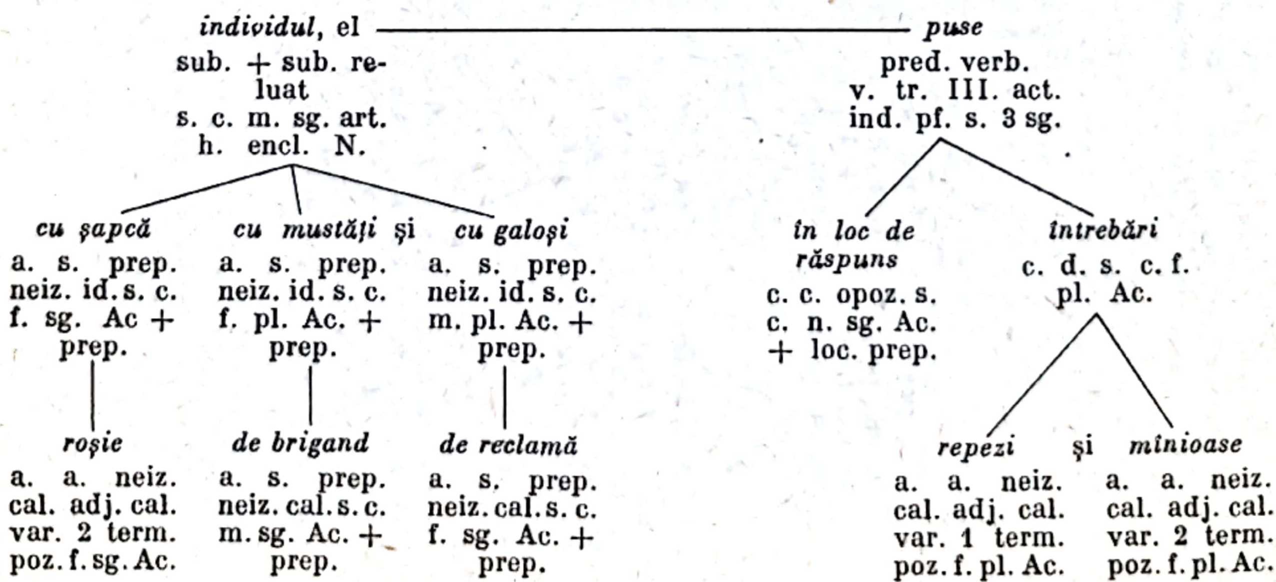
Trece vîntul ca o plasă
Constelată cu mărgele.

(TUDOR ARGHEZI, *Versuri*, p. 75)

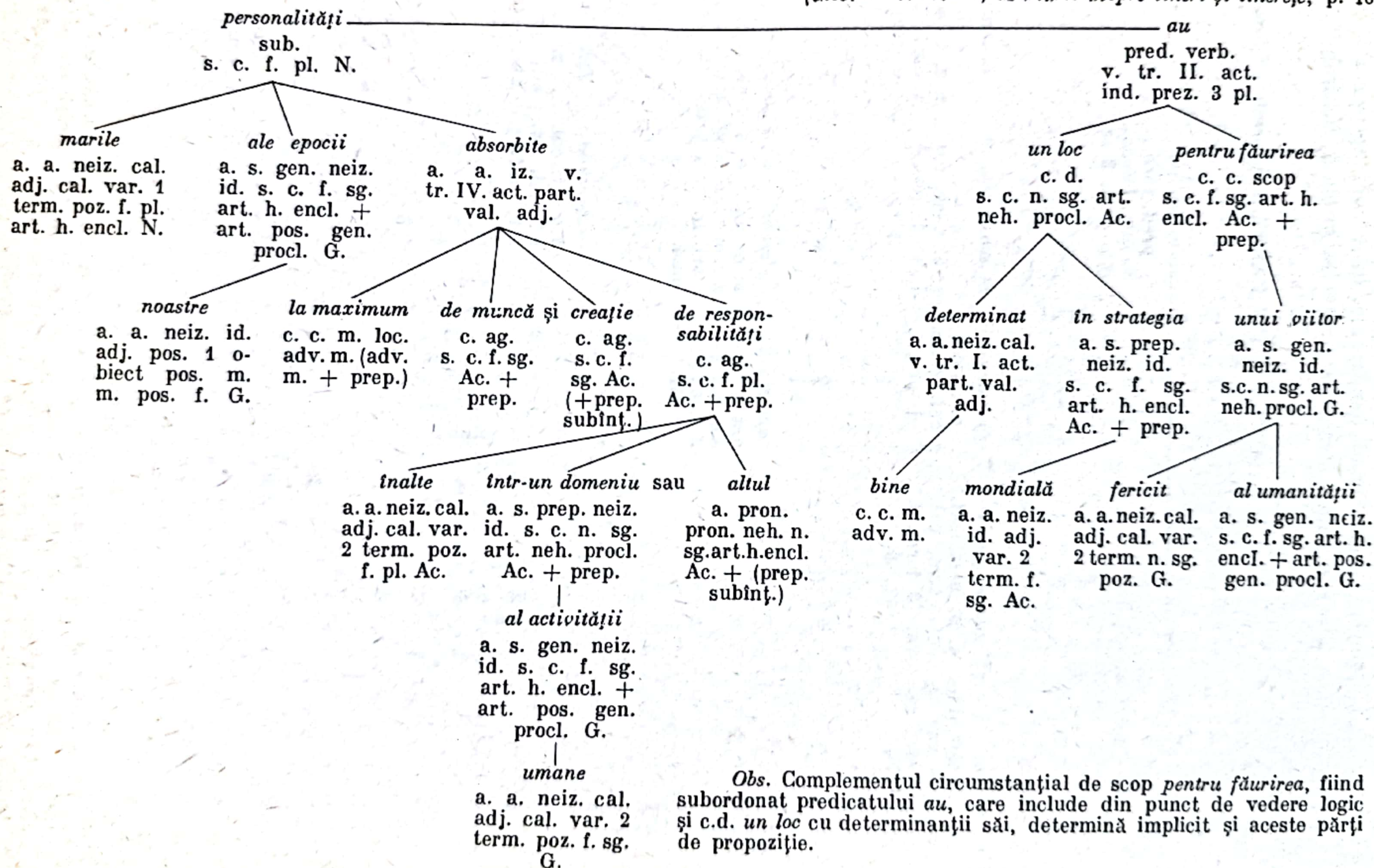
72. În loc de răspuns, individul cu șapcă roșie, cu mustăți de brigand și cu galoși de reclamă puse el întrebări repezi și mînioase.

(CEZAR PETRESCU, *Apostol*, p. 6)

73. Marile personalități ale epocii noastre, absorbite la maximum de muncă și creație, de înalte responsabilități într-un domeniu sau altul al activității umane, au un loc bine determinat în strategia mondială pentru făurirea unui viitor fericit al umanității.

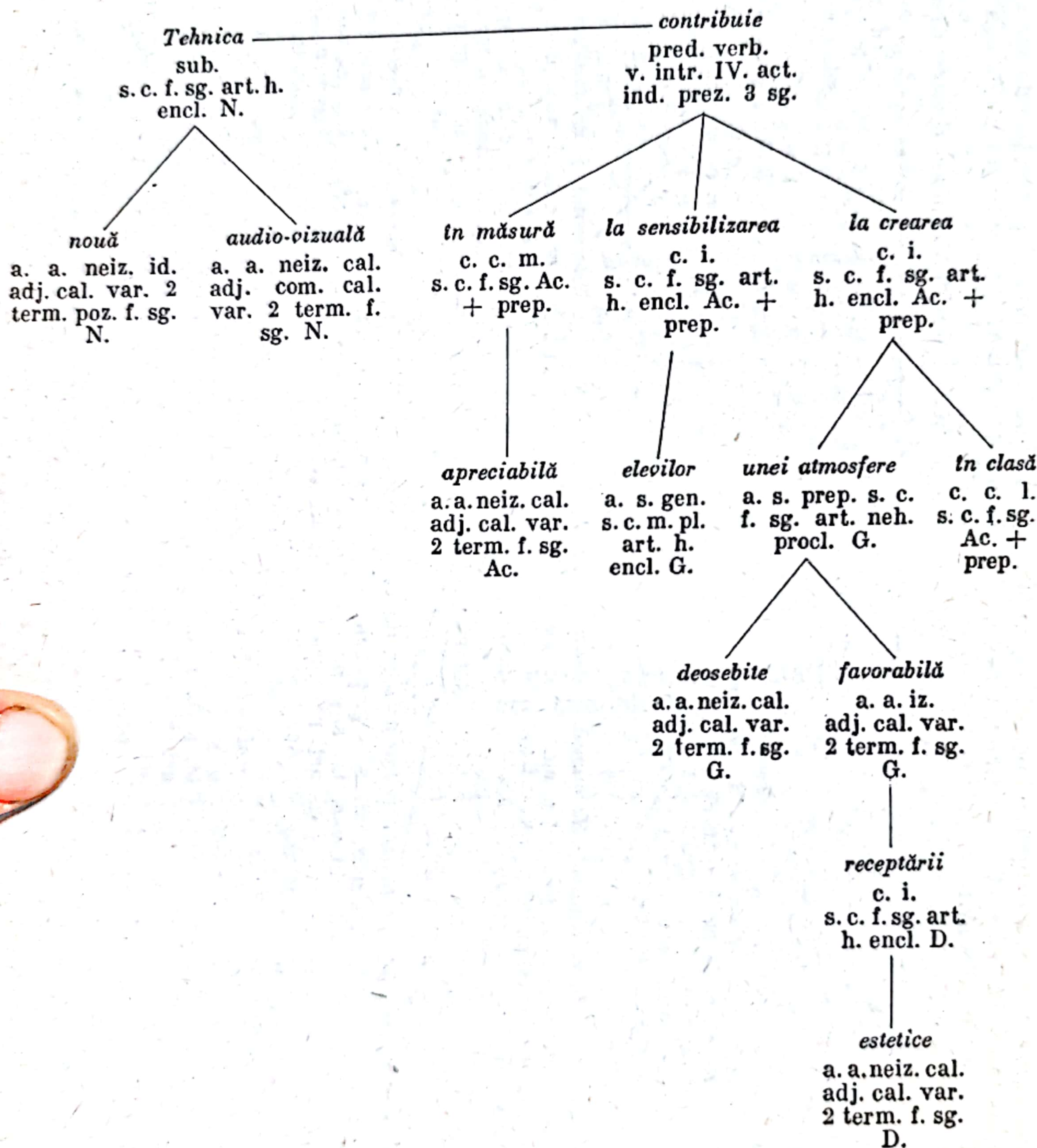
(CAROL ROMAN, *Mărturii despre tineri și tinerețe*, p. 10)

Obs. Complementul circumstanțial de scop *pentru făurirea*, fiind subordonat predicatului *au*, care include din punct de vedere logic și c.d. *un loc* cu determinanții săi, determină implicit și aceste părți de propoziție.

74. Tehnica nouă audio-vizuală contribuie, în măsură apreciabilă, la sensibilizarea elevilor, la crearea unei atmosfere deosebite în clasă, favorabilă receptării estetice.

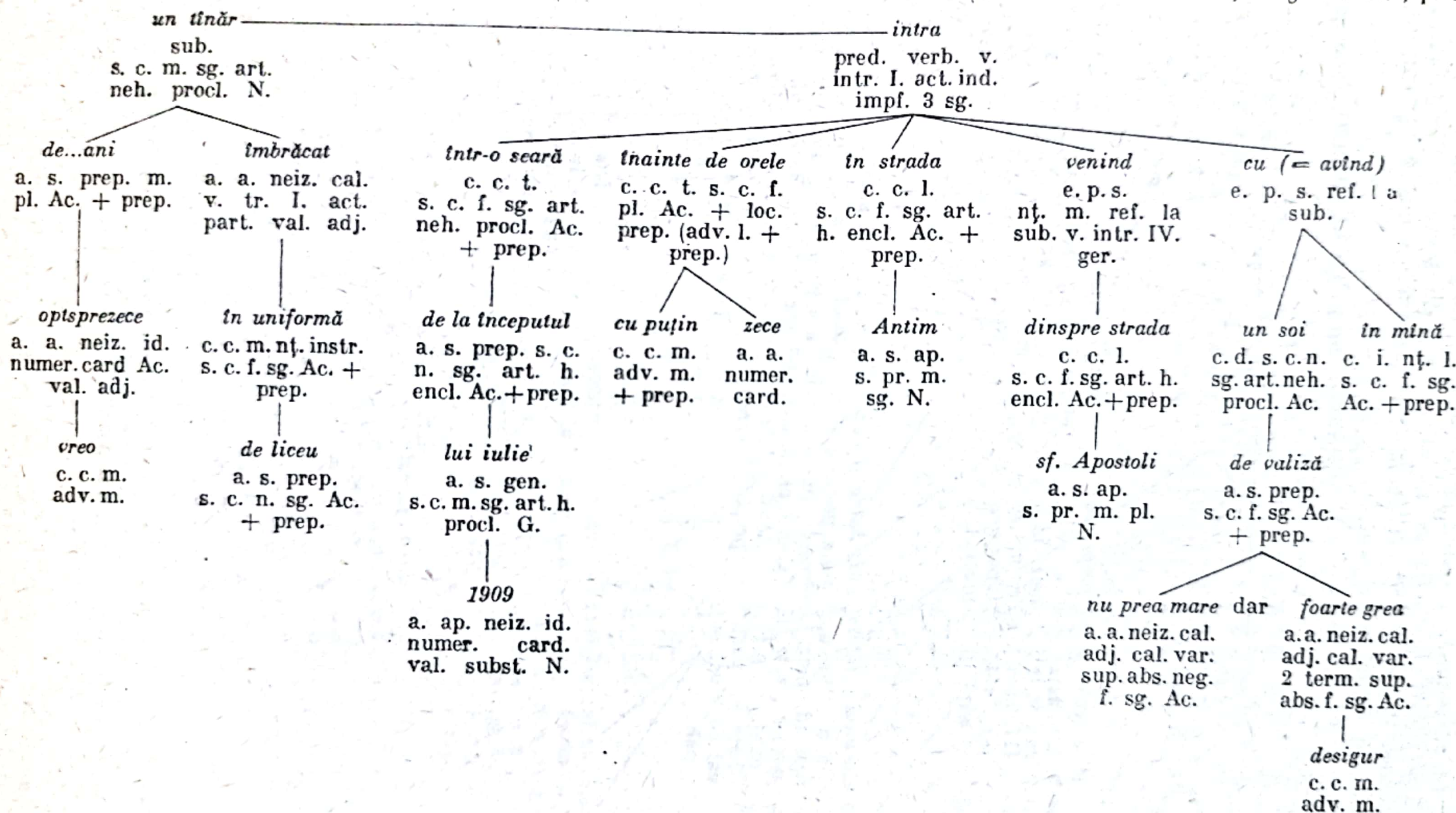
(CONSTANTIN PARFENE, *Literatura în școală*, p. 89)

Obs. Complementul circumstanțial de loc *în clasă* este un complement al substantivului *la crearea*, care, la rîndul lui, este tot un complement. GA, II (§ 593 e) înregistrează complemente ale unui substantiv numai în situația în care substantivul determinat are „funcțiunea de atribut substantival (prepozițional sau apoziție), de obicei izolat“.

75. Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele zece, un tînăr de vreo optsprezece ani, îmbrăcat în uniformă de liceu, intra în strada Antim, venind dinspre strada sf. Apostoli cu un soi de valiză în mînă, nu prea mare, dar desigur foarte grea.

(GEORGE CĂLINESCU, *Enigma Otiliei*, p. 5)

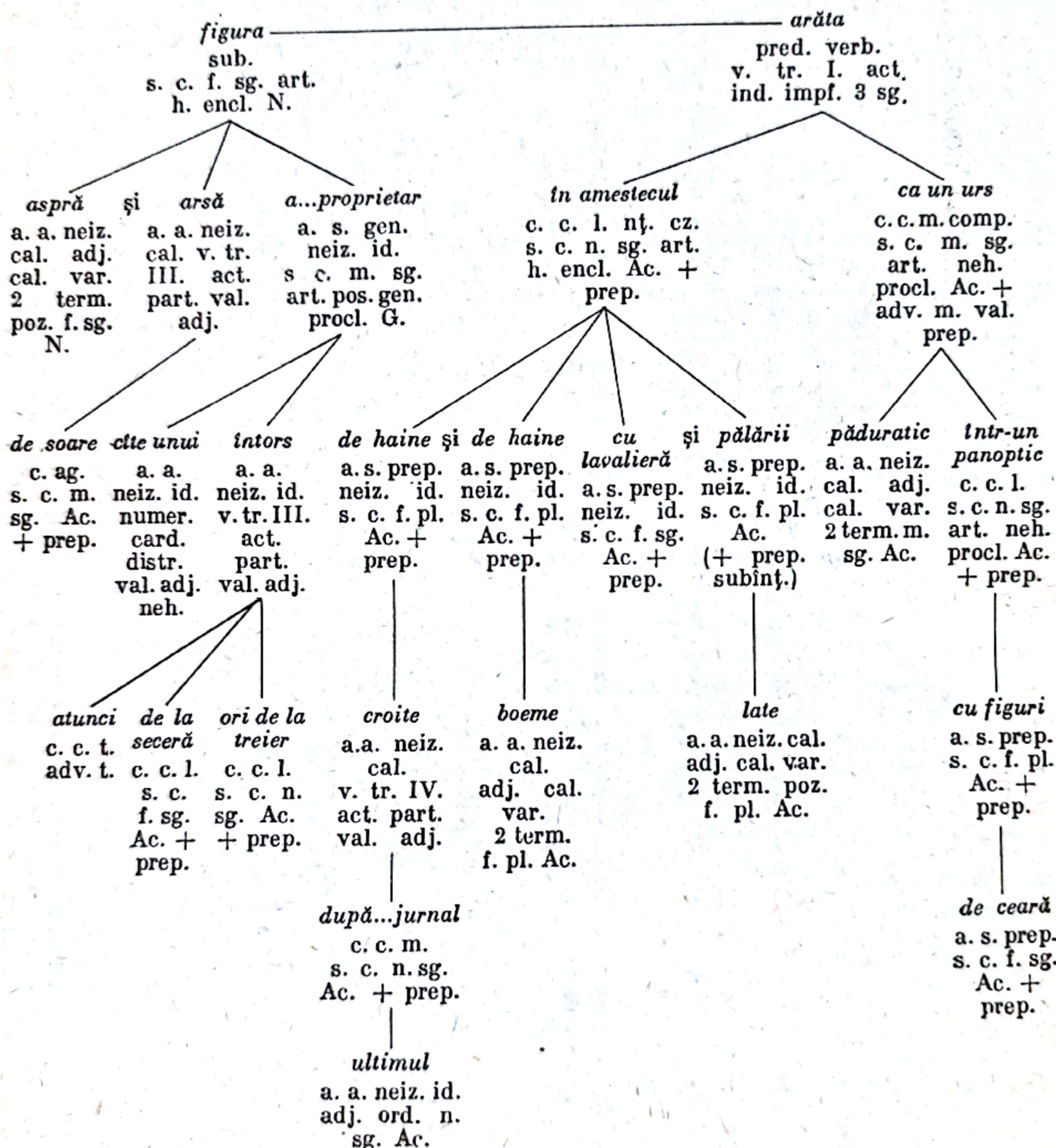

Obs. I. Cuvîntul *vreo* plasat înaintea unui numeral este adverb și exprimă aproximația.

Obs. II. Prepoziția *cu* ține locul gerunziului *avînd* cu funcțiunea de element predicativ suplimentar de tip verbal subordonat predicatului *intra* și referitor la subiect. În lipsa acestei interpretări referitoare la valoarea verbală gerunzială a prepoziției *cu*, complementul direct *un soi* și complementul circumstanțial de loc *în mînă* ar rămîne fără element regent.

76. În amestecul de haine croite după ultimul jurnal şi de haine boeme, cu lavalieră şi pălării late, figura aspră şi arsă de soare a cîte unui proprietar, atunci întors de la seceră ori de la treier, arăta ca un urs păduratic, într-un panoptic* cu figuri de ceară.

(CEZAR PETRESCU, *Întunecare*, p. 53)

Obs. I. Grupul *cîte unui* este numeral cardinal distributiv, cu valoare adjectivală, avînd funcţiunea de atribut adjectival neizolat de identificare.

Obs. II. Participiul-adjectiv subînţeles *aflat* este absolut necesar, ca regent al c. c. l. *într-un panoptic*. (Vezi GA, II, § 593 e.)

---

* muzeu al cărui interior poate fi cuprins dintr-o singură privire.

77. Azi, ca un sfînt dintr-o icoană veche,
Blînd îmi răsai cu fața ta blajină,
Cu zîmbet bun, cu ochi cuminți și limpezi,
Strălucitori de lacrimi și lumină.

(OCTAVIAN GOGA, *Opere*, II, p. 18)

(tu) — sub. incl.

răsai — pred. verb. v. intr. IV. act. ind. prez. 2 sg.

îmi — c. i. pron. pers. m. 1 sg. neacc. D.

azi — c. c. t. adv. t.

ca un sfînt — c. c. m. comp. s. c. m. sg. art. neh. procl. Ac. + adv. comp. cu val. de prep.

blînd — e. p. s. ref. la sub. adj. cal. var. 2 term. m. sg.

cu fața — e. p. s. ref. la sub. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

cu zîmbet — e. p. s. ref. la sub. s. c. n. sg. Ac. + prep.

cu ochi — e. p. s. ref. la sub. s. c. m. pl. Ac. + prep.

dintr-o icoană — a. s. prep. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.

ta — a. a. neiz. id. adj. pos. 1 obiect 1 pos. f. Ac.

blajină — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. f. sg. Ac.

bun — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. n. sg. Ac.

cuminți și — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 1 term. poz. m. pl. Ac.

limpezi — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 1 term. poz. m. pl. Ac.

strălucitori — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. m. pl. Ac.

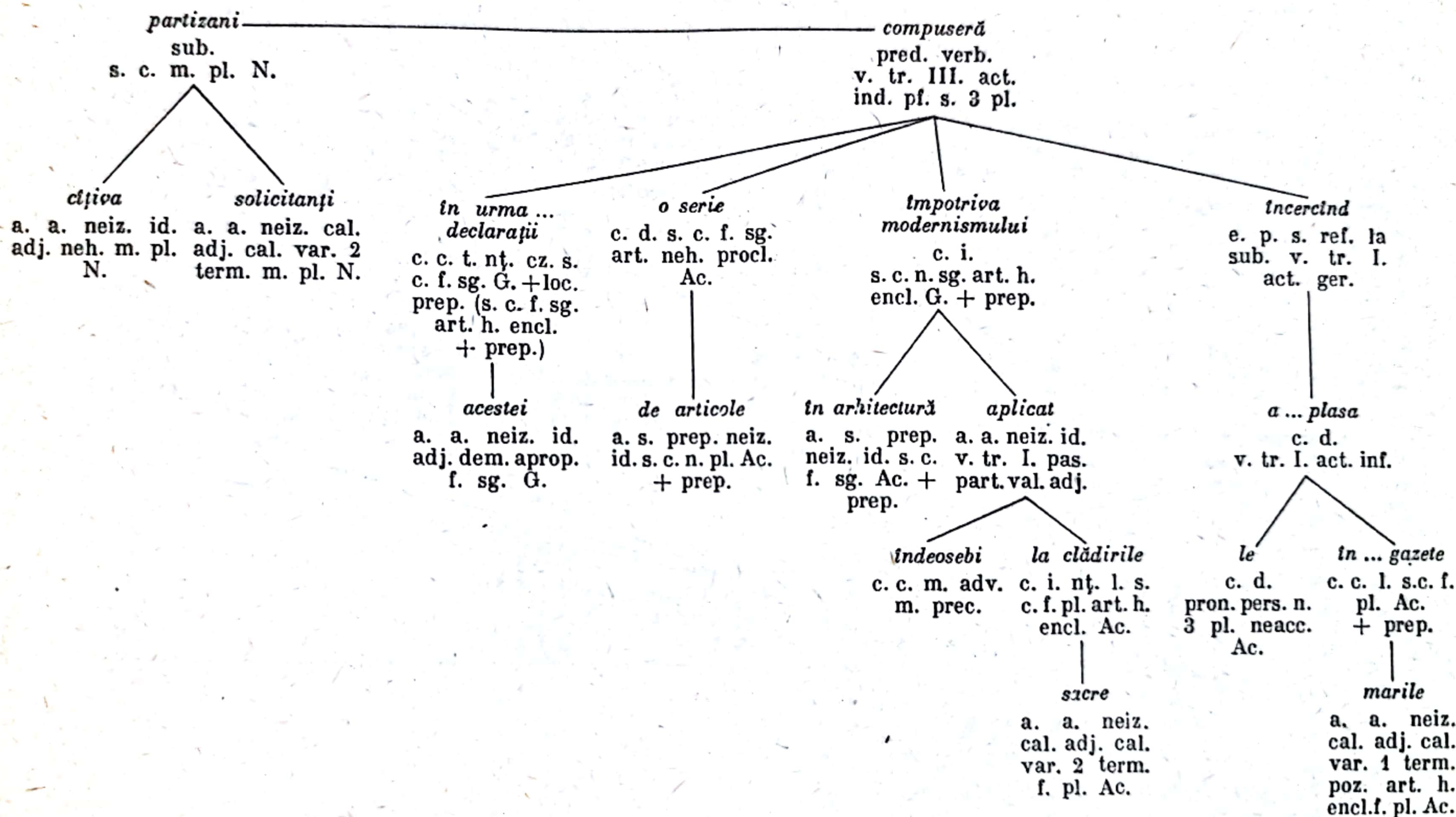
veche — a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.

de lacrimi și — c. c. cz. s. c. f. pl. Ac. + prep.

lumină — c. c. cz. s. c. f. sg. Ac. (+ prep. *de* subînț.)

78. În urma acestei declarații, cîțiva partizani solicitanți compuseră o serie de articole împotriva modernismului în arhitectură aplicat îndeosebi la clădirile sacre, încercînd a le plasa în marile gazete.

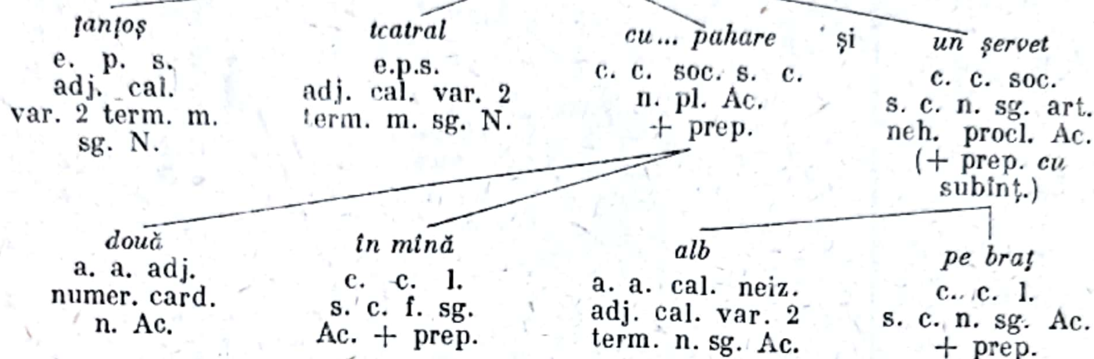
(GEORGE CĂLINESCU, *Bietul Ioanide*, p. 468)

Obs. *Împotriva modernismului* este complement indirect, subordonat verbului regent *compuseră*, fiind inerent acțiunii acestui verb. Cazul genitiv este cerut de prepoziția *împotriva*.

79. Se prezentă ţanţoş, teatral, cu două pahare în mînă şi un şervet alb pe braţ.

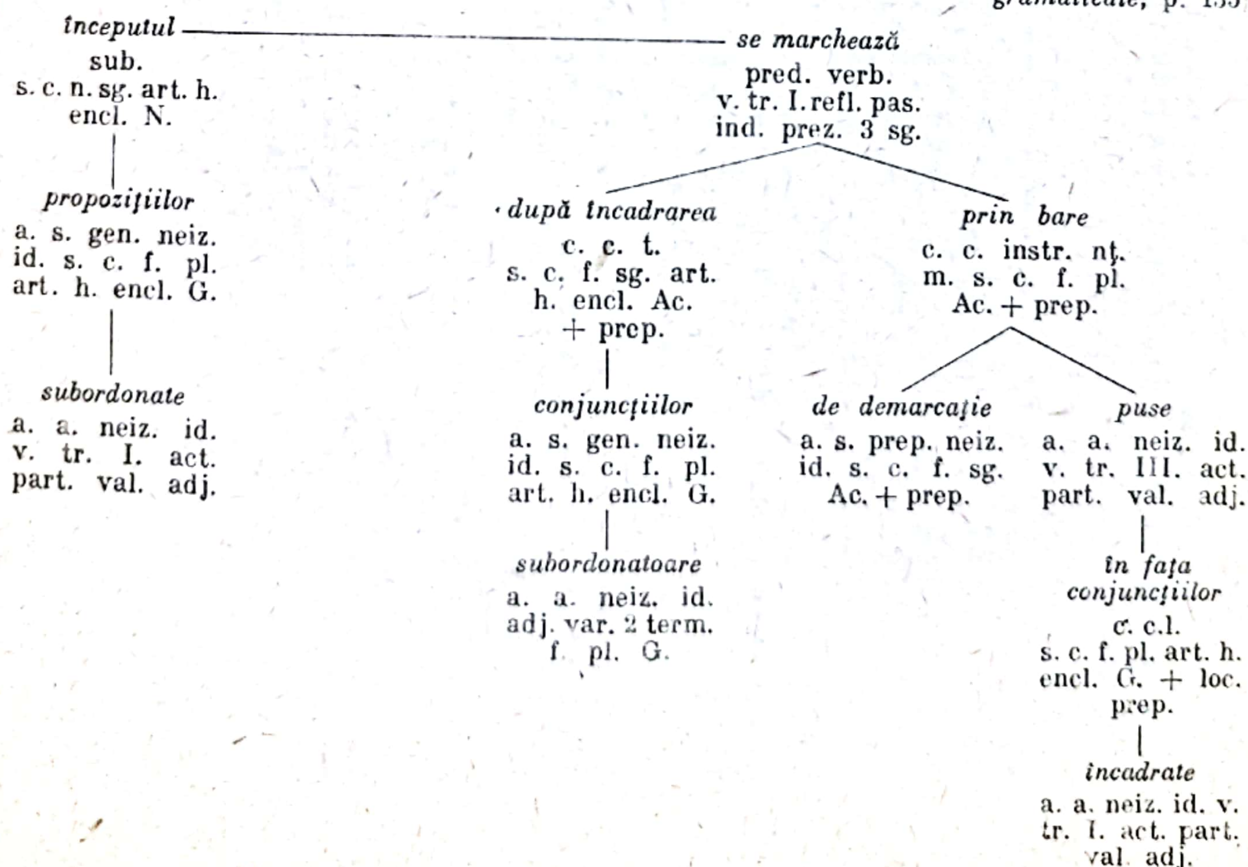
(HENRIETTE YVONNE STAHL, *Lena, fata lui Anghel Mărgărit*, p. 155)

Obs. Cuvintele *în mînă* şi *pe braţ* sînt complemente circumstanţiale de loc, deşi determină substantivele (cu) *pahare* şi *un şervet* care nu au funcţiune de atribut prepoziţional sau de apoziţie. (Vezi GA, II, § 593 e.)

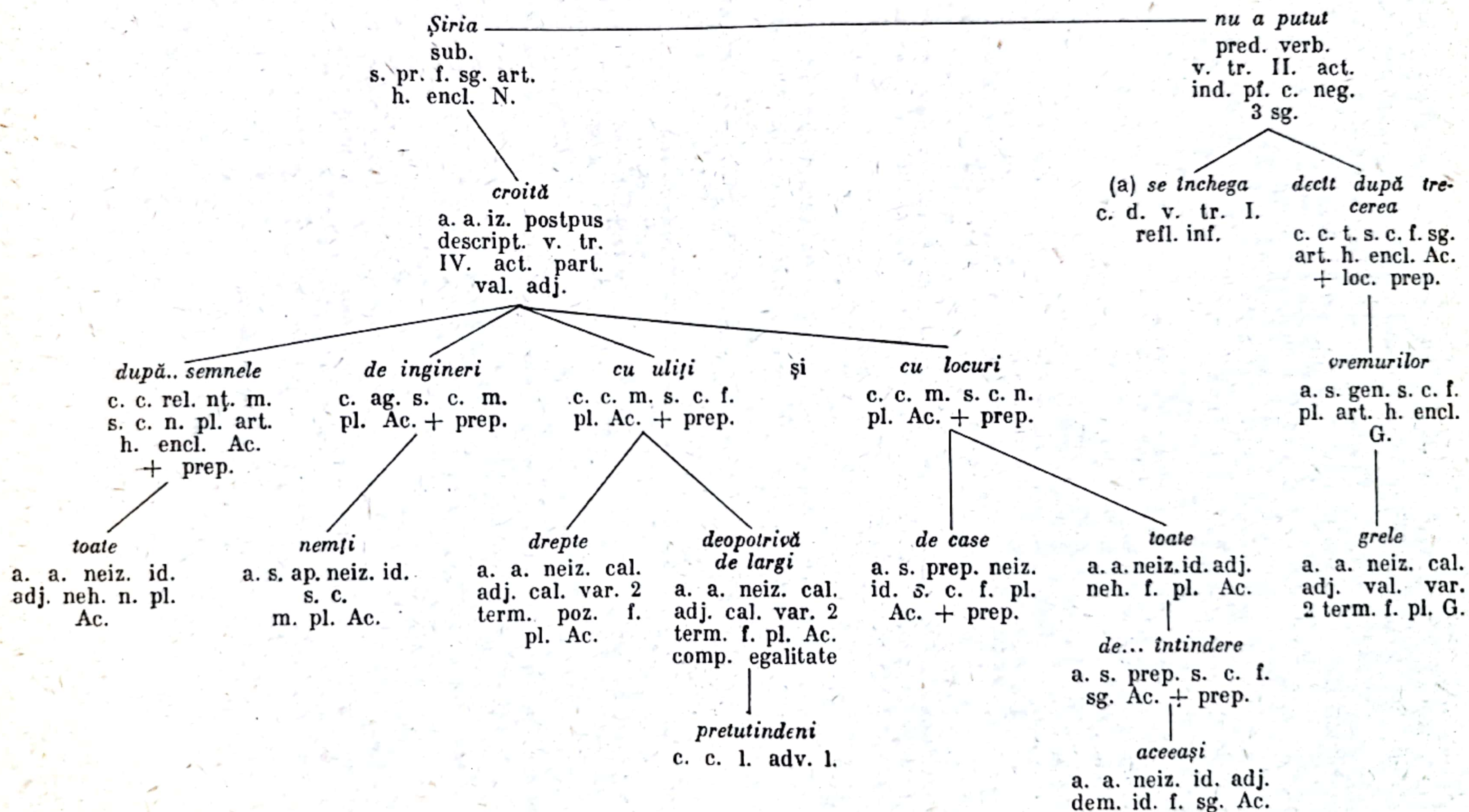
80. După încadrarea conjuncţiilor subordonatoare se marchează începutul propoziţiilor subordonate prin bare de demarcaţie puse în faţa conjuncţiilor încadrate.

(N. ANGHELESCU TEMELIE, ADRIAN GH. POPESCU, *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, p. 135)

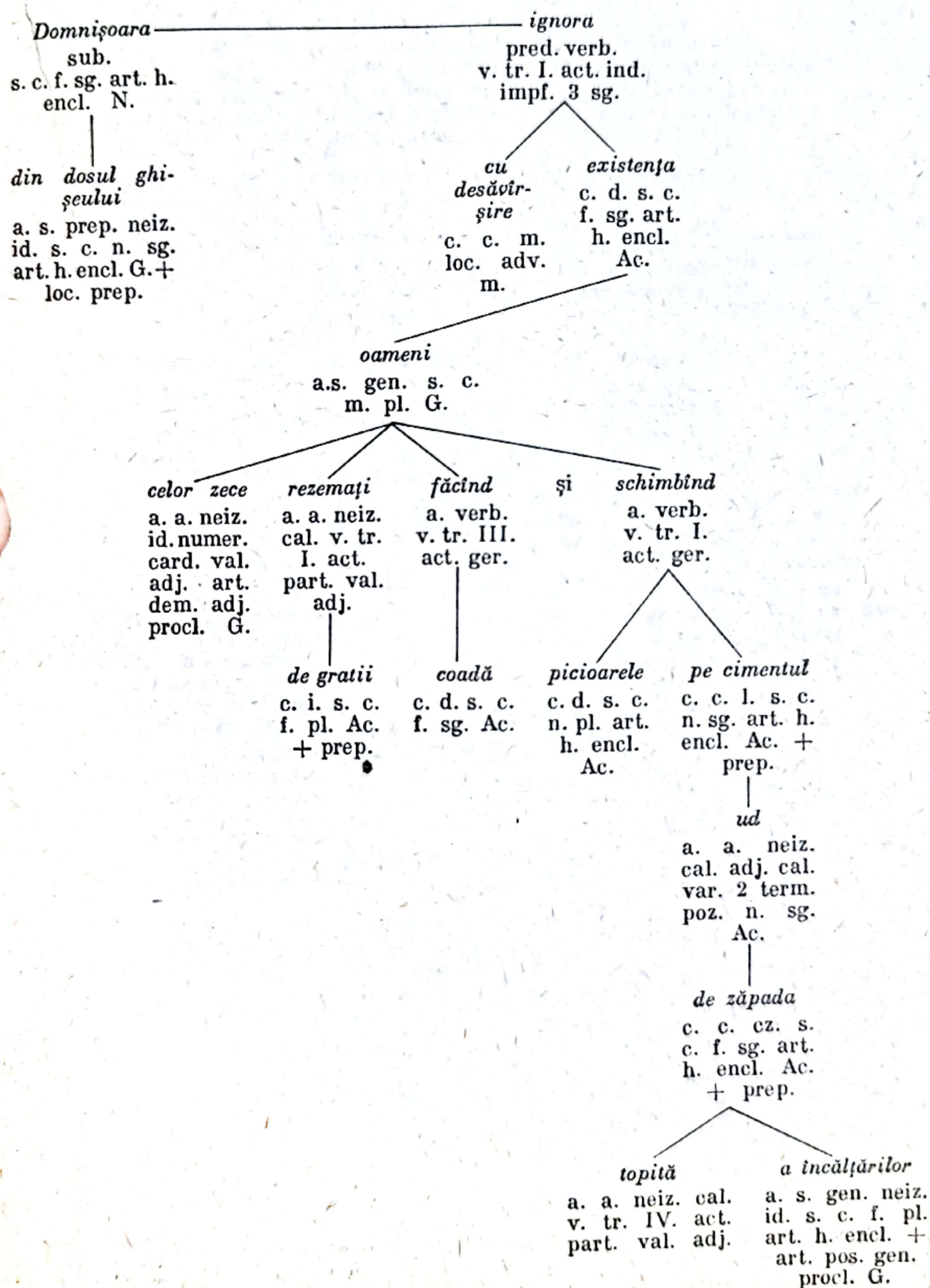
81. Şiria, croită, după toate semnele, de ingineri nemţi, cu uliţi drepte, pretutindeni deopotrivă de largi, şi cu locuri de case toate de aceeaşi întindere, nu s-a putut închega decît după trecerea vremurilor grele.

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 182)

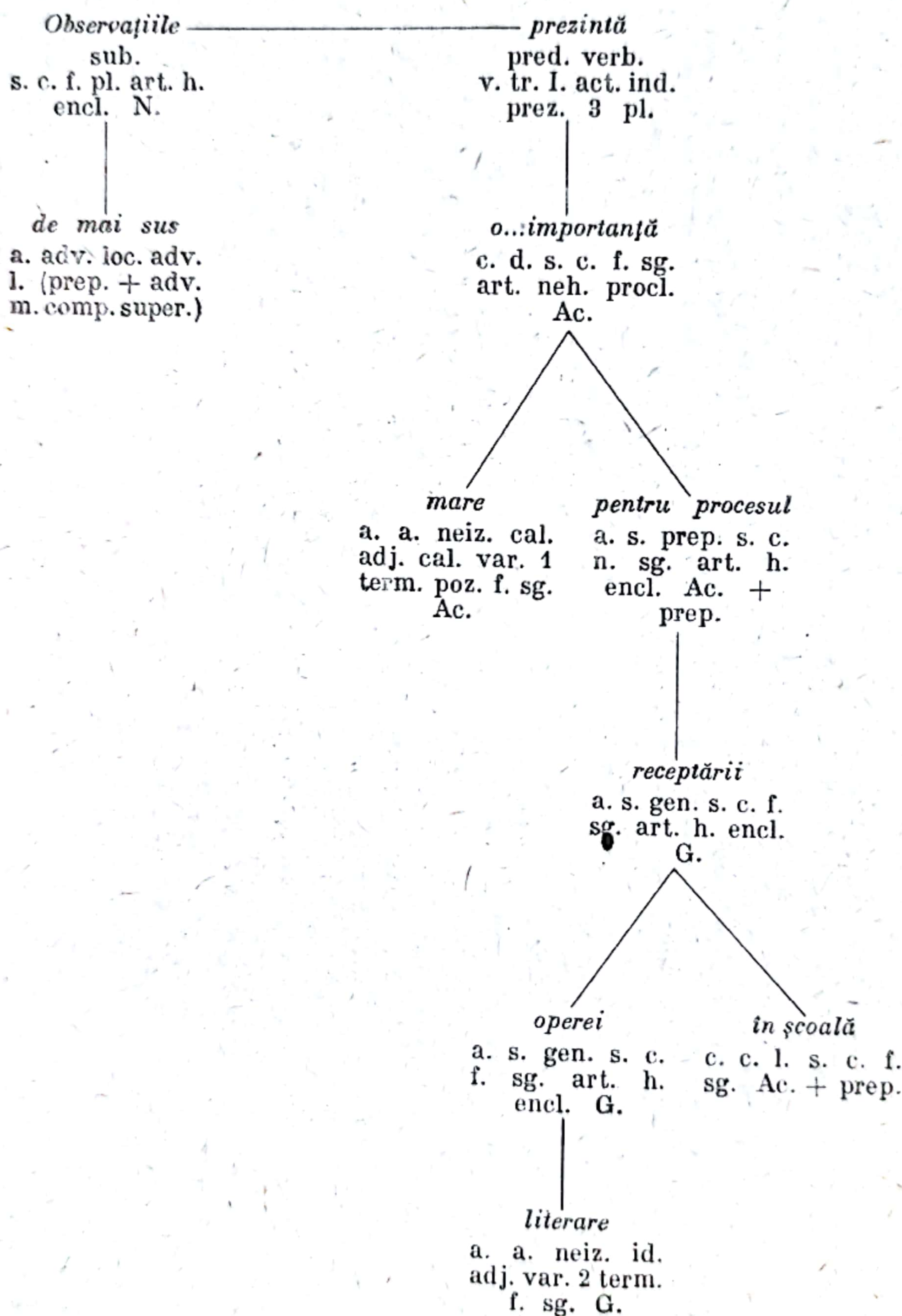
82. Domnişoara din dosul ghişeului ignora cu desăvîrşire existenţa celor zece oameni rezemaţi de gratii, făcînd coadă şi schimbînd picioarele pe cimentul ud de zăpada topită a încălţărilor.

(CEZAR PETRESCU, *Întunecare*, p. 182)

83. Observaţiile de mai sus prezintă o mare importanţă pentru procesul receptării operei literare în şcoală.

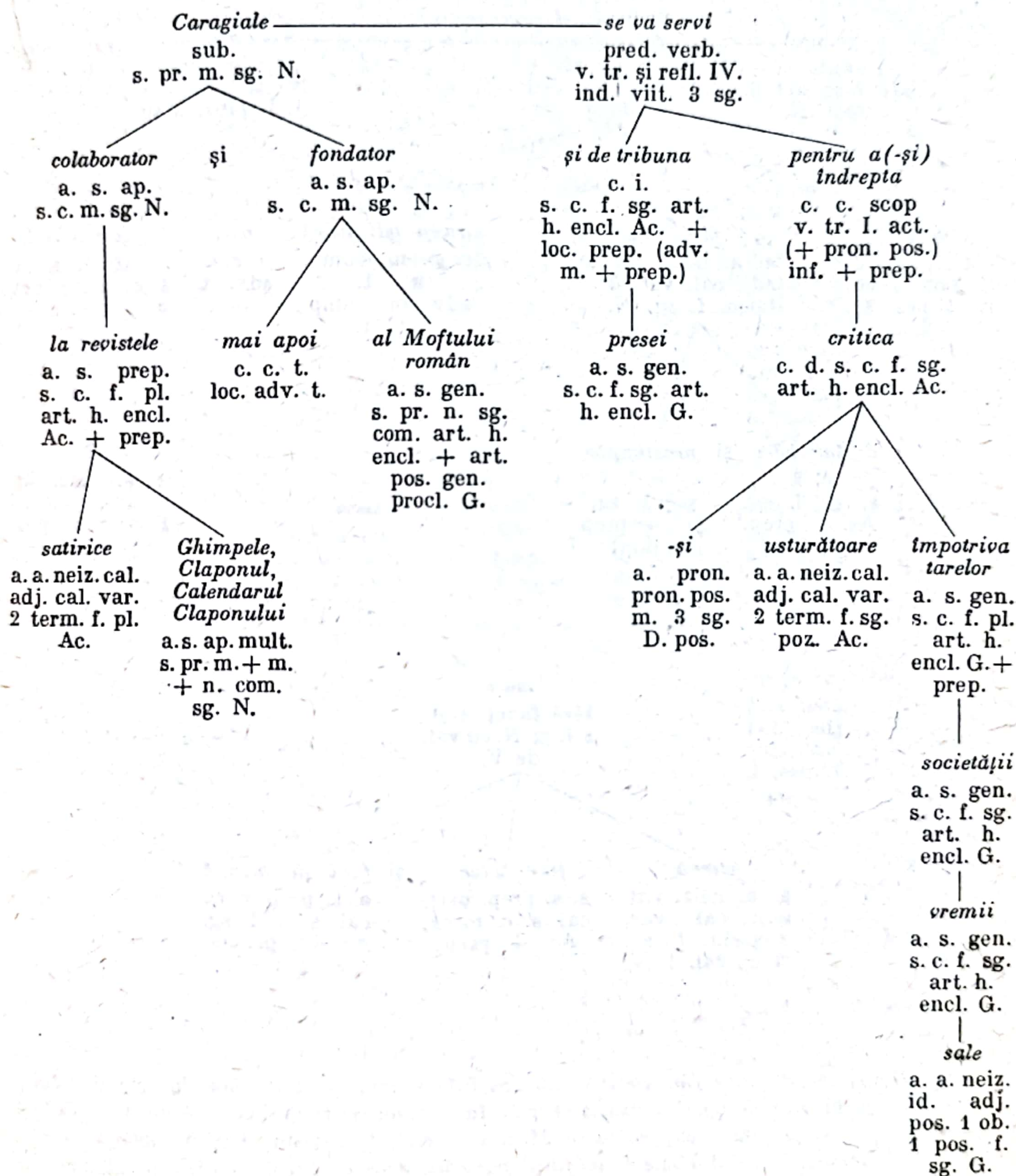
(CONSTANTIN PARFENE, *Literatura în şcoală*, p. 15)

Obs. *În şcoală* este complement circumstanţial de loc al substantivului *receptării* cu funcţiunea de atribut substantival genitival. GA, II (§ 593 e) admite un complement numai al unui substantiv cu funcţiunea de atribut subst. prep. sau apoz., de obicei izolat şi cu nuanţă verbală.

84. Colaborator la revistele satirice: *Ghimpele*, *Claponul*, *Calendarul Claponului* şi mai apoi fondator al *Moftului român*, Caragiale se va servi şi de tribuna presei pentru a-şi îndrepta critica usturătoare împotriva tarelor societăţii vremii sale

(VLADIMIR STREINU, *Clasicii noştri*, p. 184)

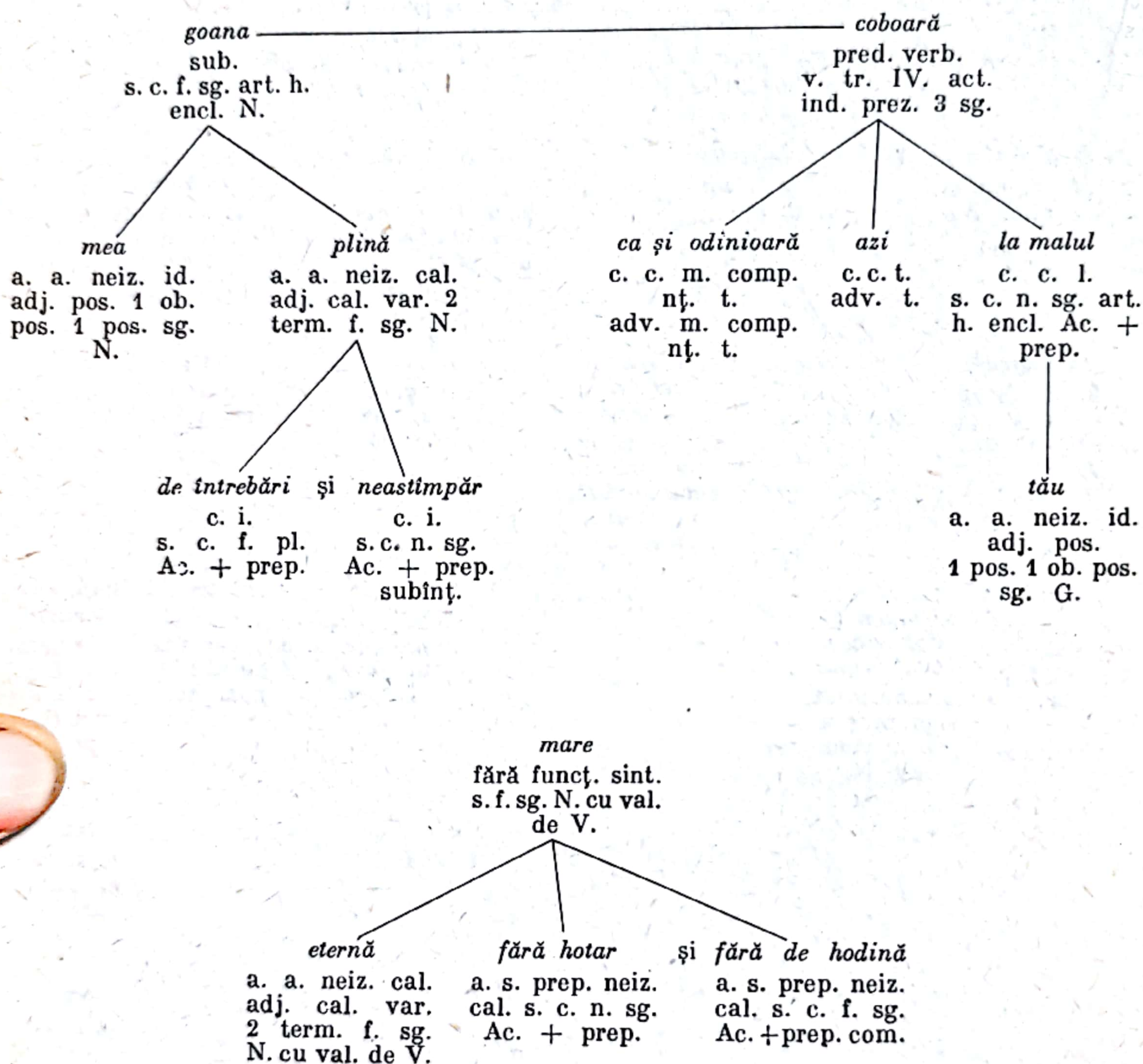

Obs. I. Mai apoi este complement al substantivului *fondator* care are funcţiunea de atribut substantival apoziţional.

Obs. II. Raportate la verbul predicat, *colaborator* şi *fondator* pot fi considerate c. c. t., subînţelegîndu-se gerunziul *fiind*.

85. Eternă mare, ca şi odinioară,
Fără hotar şi fără de hodină,
De întrebări şi neastîmpăr plină,
Azi goana mea la malul tău coboară.

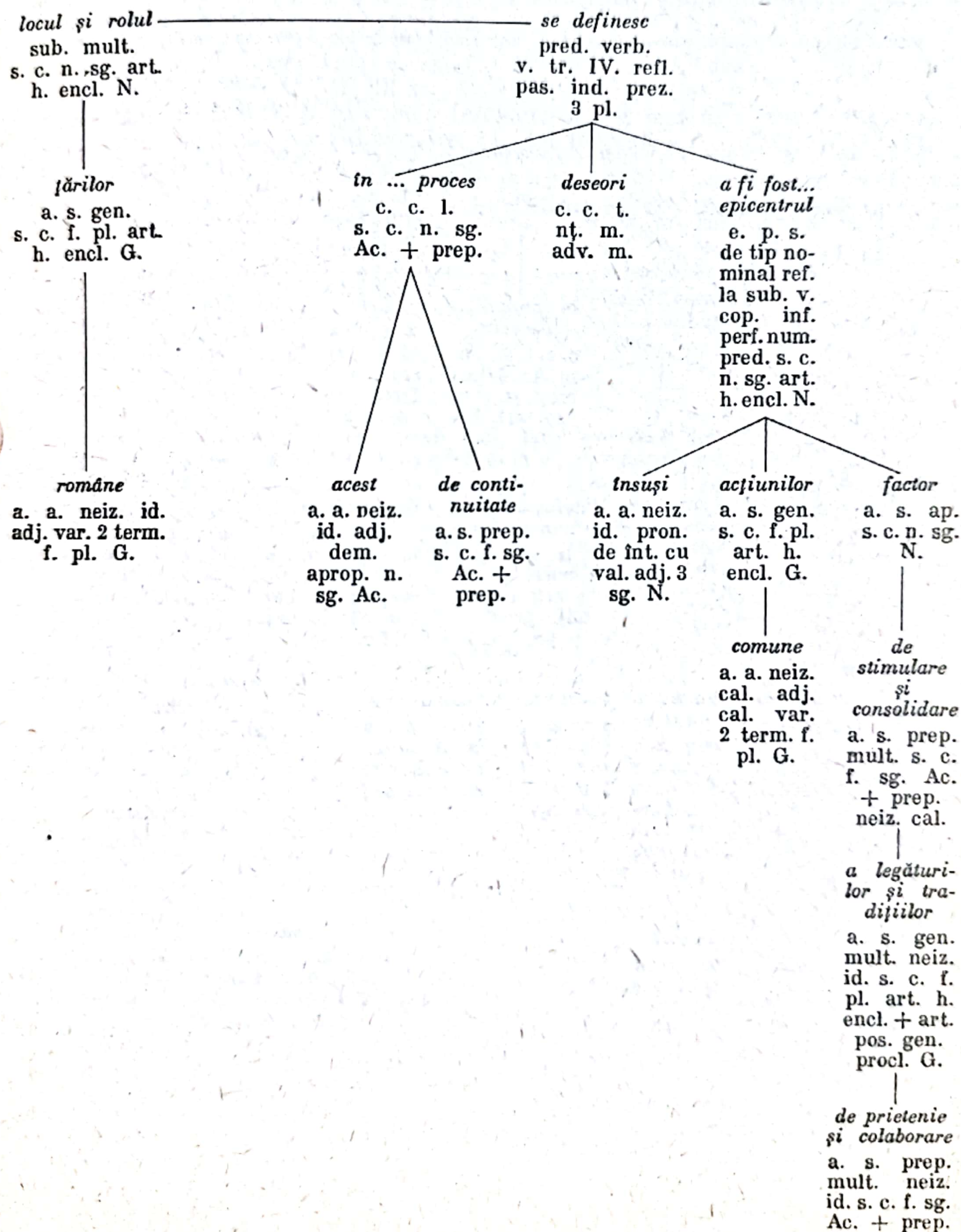
(OCTAVIAN GOGA, *Opere*, I, p. 113)

Obs. Substantivul *mare*, în vocativ, nu are funcţiune sintactică; are, în schimb, determinanţi. În cazul nostru acest substantiv este în nominativ cu valoare de vocativ. Soluţia dată se sprijină şi pe opinia exprimată de Mioara Avram, în revista „Limba română", nr. 2, 1980, p. 163–164 în studiul *Poate fi vocativul parte de propoziţie?* din care cităm: „După cum se ştie, în limba contemporană se răspîndeşte din ce în ce mai mult întrebuinţarea cu valoare de vocativ a unor forme de nominativ, marcate exclusiv prin intonaţie şi pauză. [...] E de menţionat că vocativul cu formă de nominativ are mai multe posibilităţi de a primi determinări atributive decît cel cu formă specifică..."

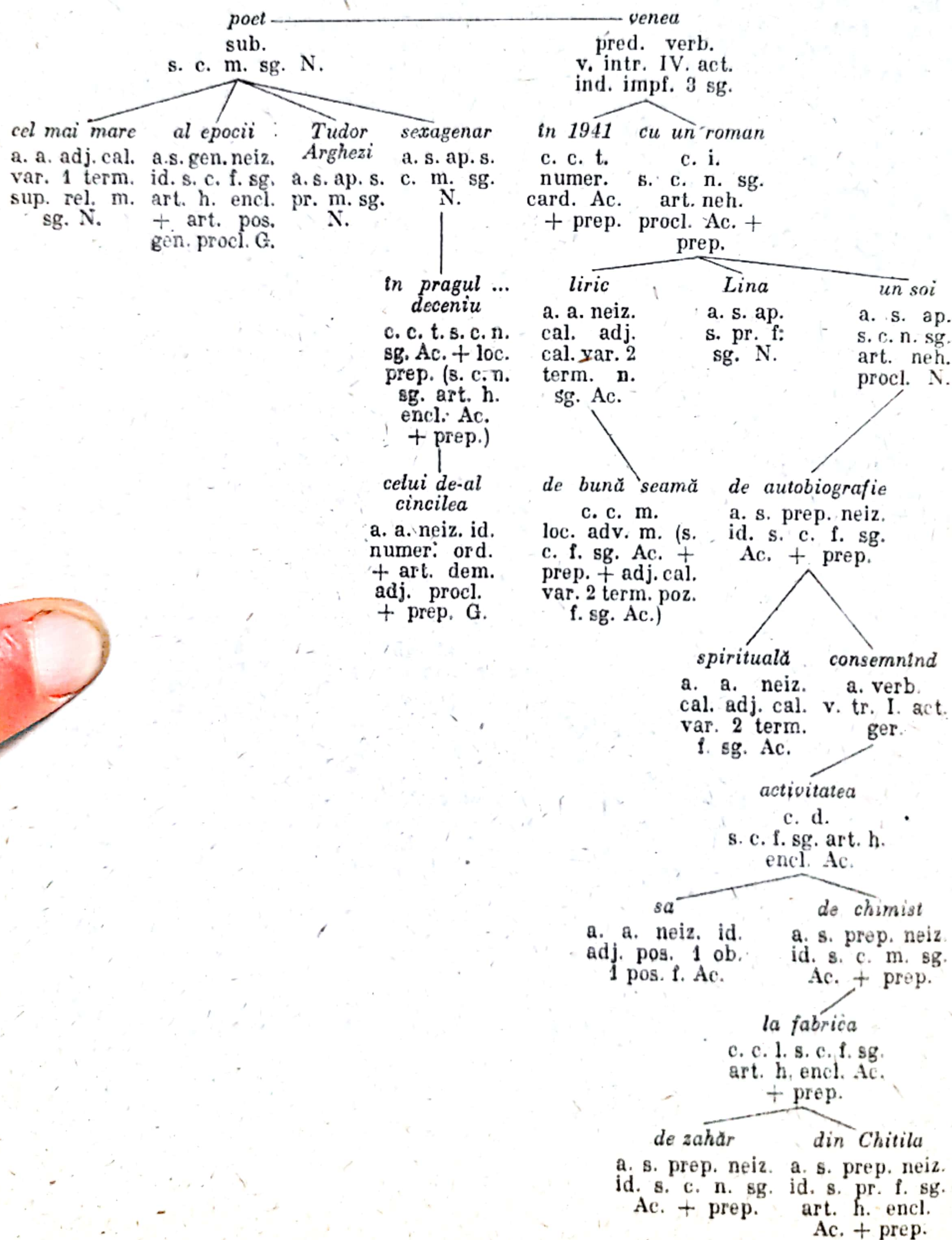
86. În acest proces de continuitate, locul și rolul țărilor române se definesc deseori a fi fost însuși epicentrul acțiunilor comune, factor de stimulare și consolidare a legăturilor și tradițiilor de prietenie și colaborare.

(CRISTIAN POPIȘTEANU, *România în Antanta Balcanică*, p. 51)

87. Cel mai mare poet al epocii, Tudor Arghezi, sexagenar în pragul celui de-al cincilea deceniu, venea în 1941 cu un roman, liric de bună seamă, *Lina*, un soi de autobiografie spirituală, consemnînd activitatea sa de chimist la fabrica de zahăr din Chitila.

(ALEXANDRU PIRU, *Panorama deceniului literaturii române, 1940–1950*, p. 3)

Obs. I. Atributul substantival genitival *al epocii*, subordonat substantivului *poet*, nu poate fi considerat complement al superlativului relativ *cel mai mare*, deoarece este construit cu genitivul, şi nu cu acuzativul cu prepoziţie *(din* sau *dintre)*. (Vezi GA, II, § 645.)

Obs. II. În pragul... deceniu nu a fost considerat atribut substantival prepoziţional, ci complement al substantivului *sexagenar*. În aceeaşi situaţie se găseşte şi *la fabrica*, fiind complement al substantivului *chimist*. Ambele cazuri se încadrează în punctul de vedere al GA, II, § 593 e, privind funcţiunea sintactică a termenilor determinaţi: atribut substantival prepoziţional sau apoziţional.

Obs. III. Construcţia *un soi de autobiografie spirituală* poate fi apoziţie dezvoltată.

88. Mai mult decît o hiperbolă tendenţioasă şi mai mult decît o apreciere vizionară a trecutului poeziei noastre, elogiul bătrînilor din *Epigonii* determină locul în istorie al lui Eminescu însuşi.

(ION NEGOIŢESCU, *Poezia lui Eminescu*, p. 17)

elogiul — *determină*

elogiul: sub. s. c. n. sg. art. h. encl. N.

determină: pred. verb. v. tr. I. act. ind. prez. 3 sg.

bătrînilor: a. s. gen. s. c. m. pl. art. h. encl. G.

din Epigonii: a. s. prep. s. pr. m. pl. Ac. + prep.

mai mult decît o hiperbolă şi *mai mult decît o apreciere*

mai mult decît o hiperbolă: c. c. m. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + loc. prep. (adv. m. comp. super. + adv. m. val. prep.)

mai mult decît o apreciere: c. c. m. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + loc. adv. (adv. m. comp. super. + adv. m. val. prep.)

locul: c. d. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac.

tendenţioasă: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. poz. f. sg. Ac.

vizionară: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.

a trecutului: a. s. gen. s. c. n. sg. art. h. encl. + art. pos. gen. procl. G.

poeziei: a. s. gen. s. c. f. sg. art. h. encl. G.

noastre: a. a. neiz. id. adj. pos. m. m. pos. 1 obiect pos. f. G.

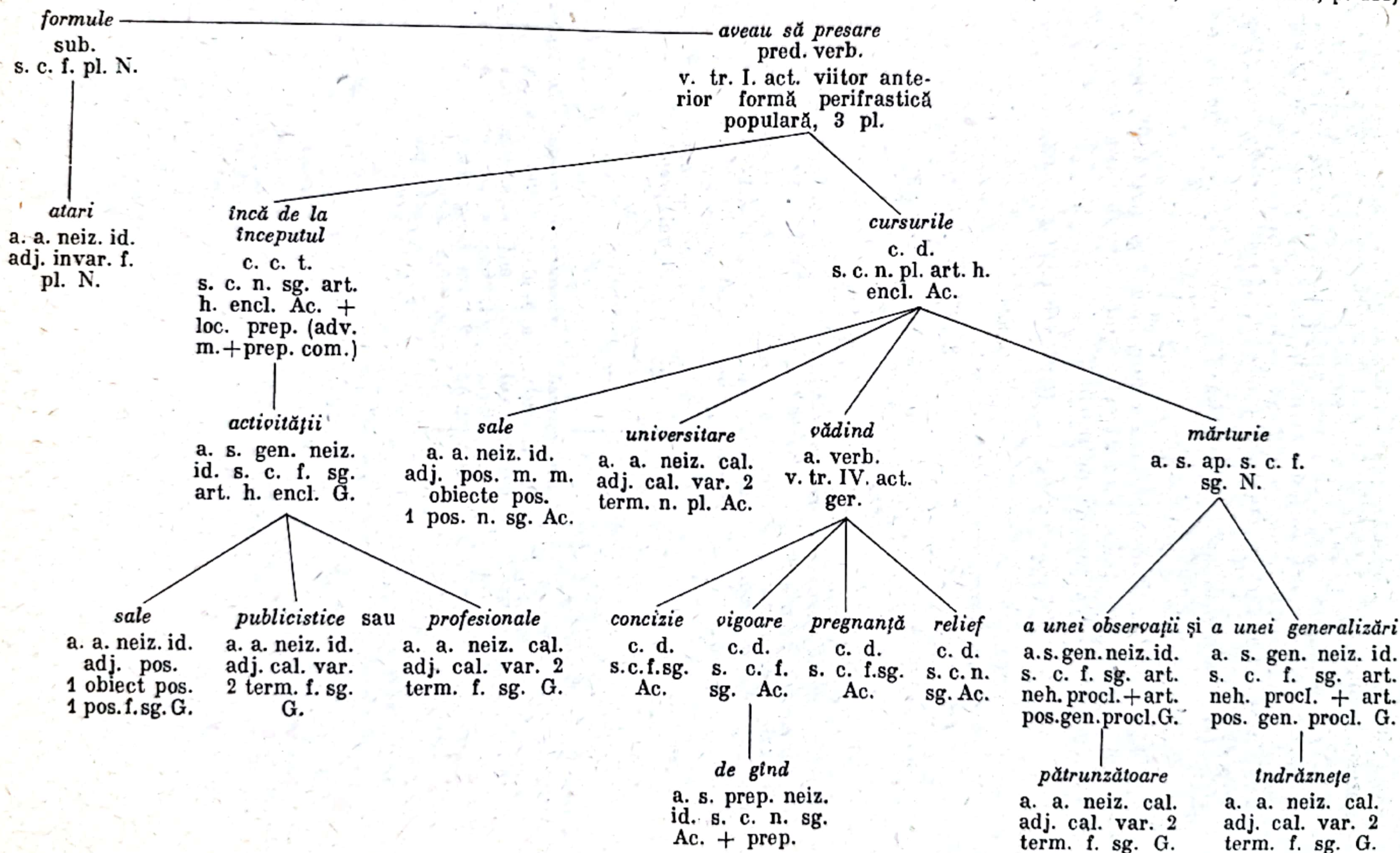
în istorie: a. s. prep. s. c. f. sg. Ac. + prep.

al lui Eminescu: a. s. gen. s. pr. m. sg. art. h. procl. + art. pos. gen. procl. G.

însuşi: a. a. neiz. id. adj. pron. de înt. m. 3 sg. G.

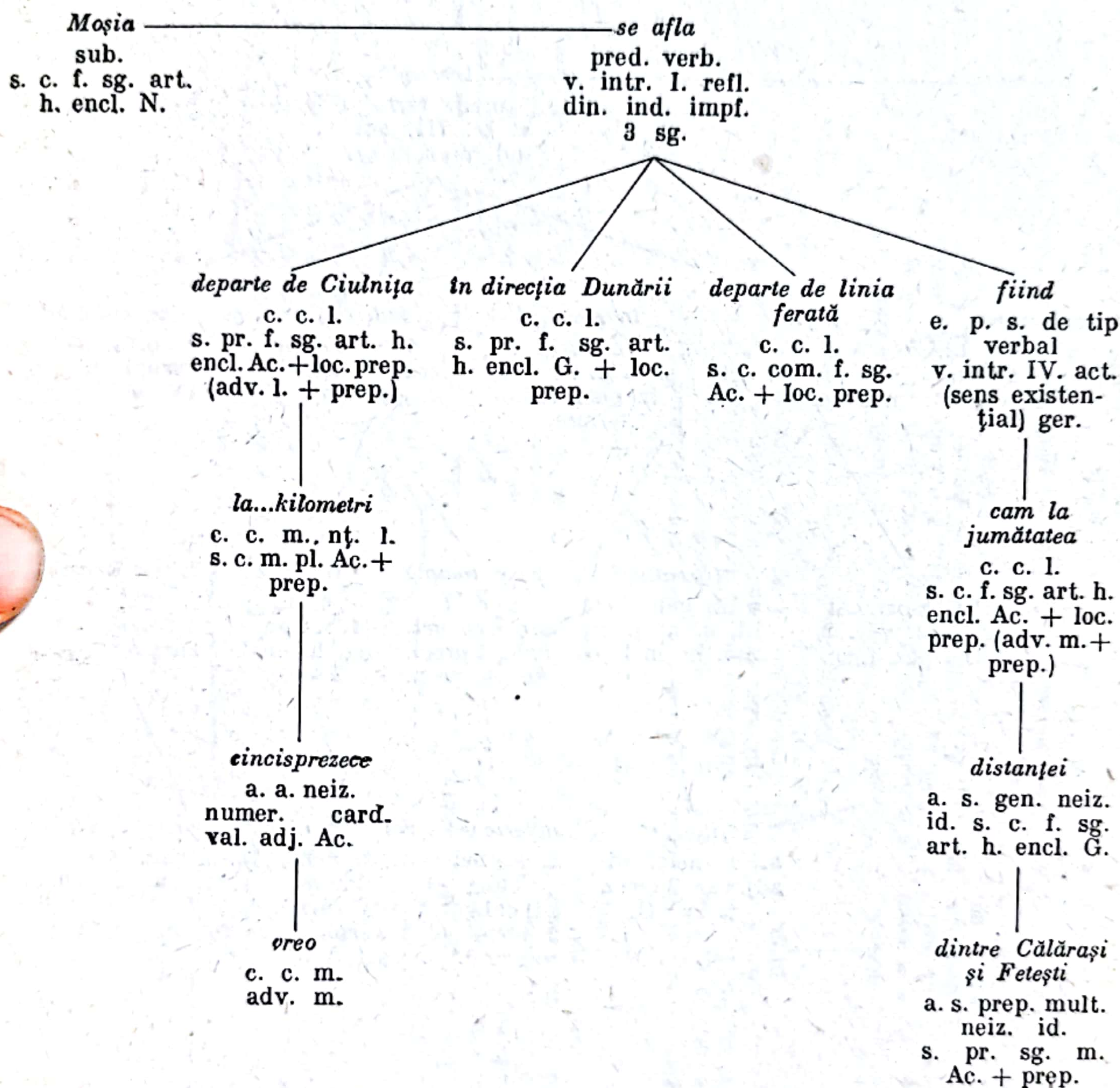
89. Încă de la începutul activității sale publicistice sau profesionale, atari formule aveau să presare cursurile sale universitare, vădind concizie, vigoare de gînd, pregnanță, relief, mărturie a unei observații pătrunzătoare și a unei generalizări îndrăznețe [...]

(ION BIBERI, *Tudor Vianu*, p. 211)

90. Moşia se afla la vreo cincisprezece kilometri departe de Ciulniţa, în direcţia Dunării, departe de linia ferată, fiind cam la jumătatea distanţei dintre Călăraşi şi Feteşti.

(GEORGE CĂLINESCU, *Enigma Otiliei*, p. 68)

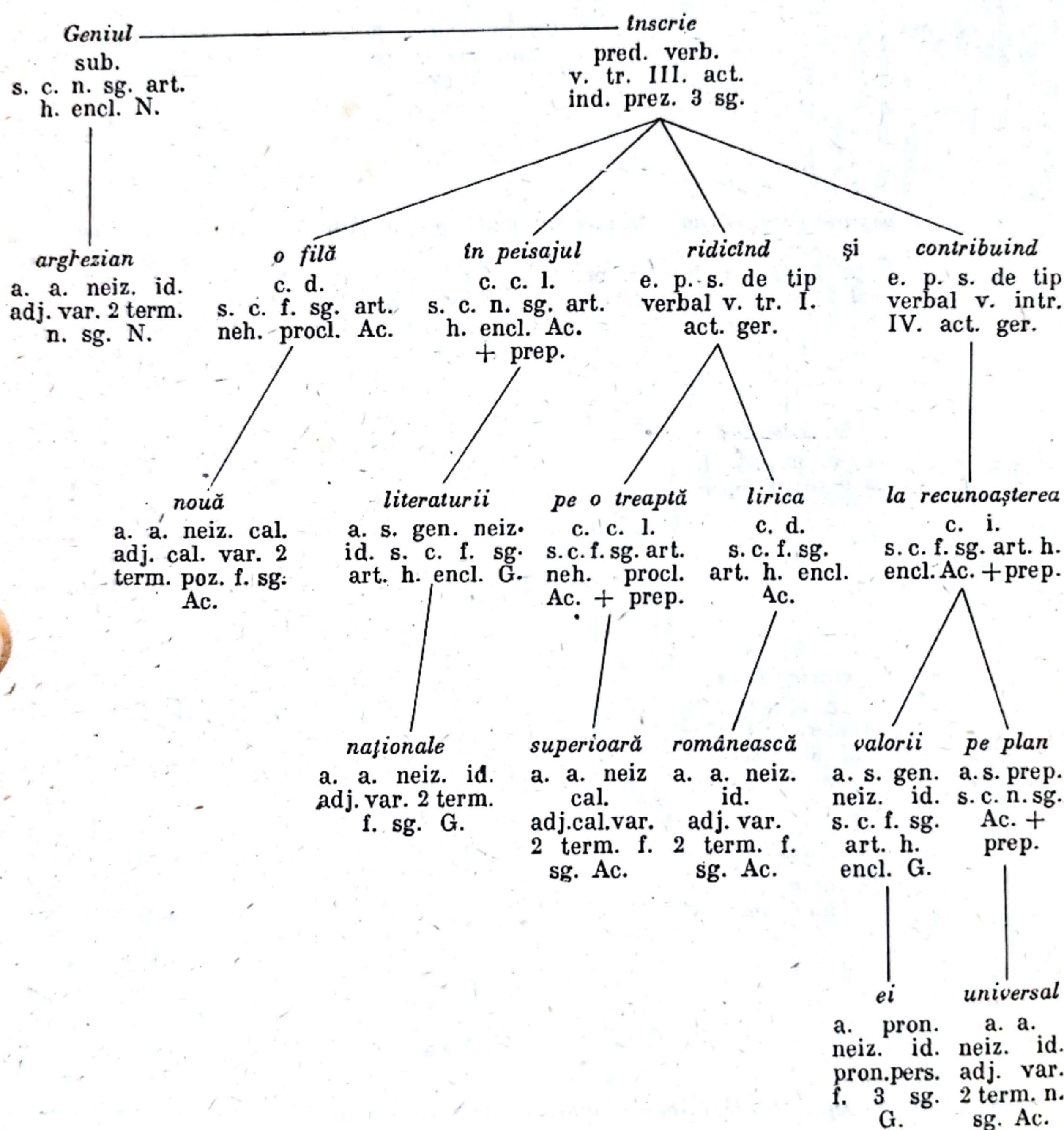

Obs. I. În direcţia este locuţiune prepoziţională care cere genitivul, deşi nu are corespondent adverbial, ea funcţionează numai înăuntrul unei propoziţii, fără să poată primi o atributivă, ca de exemplu, complementele condiţionale *în ipoteza (că)*, *în eventualitatea (că)* etc., care nu sînt locuţiuni prepoziţionale, ci substantive în acuzativ cu prepoziţie. (Vezi GA, II, § 665, a şi *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, cap. III, p. 23.)

Obs. II. Complementul circumstanţial de mod nţ. loc *la kilometri* este subordonat adverbului *departe* din componenţa locuţiunii prepoziţionale *departe de*, şi nu substantivului *Ciulniţa*.

91. Geniul arghezian înscrie o filă nouă în peisajul literaturii naționale, ridicînd pe o treaptă superioară lirica românească și contribuind la recunoașterea valorii ei pe plan universal.

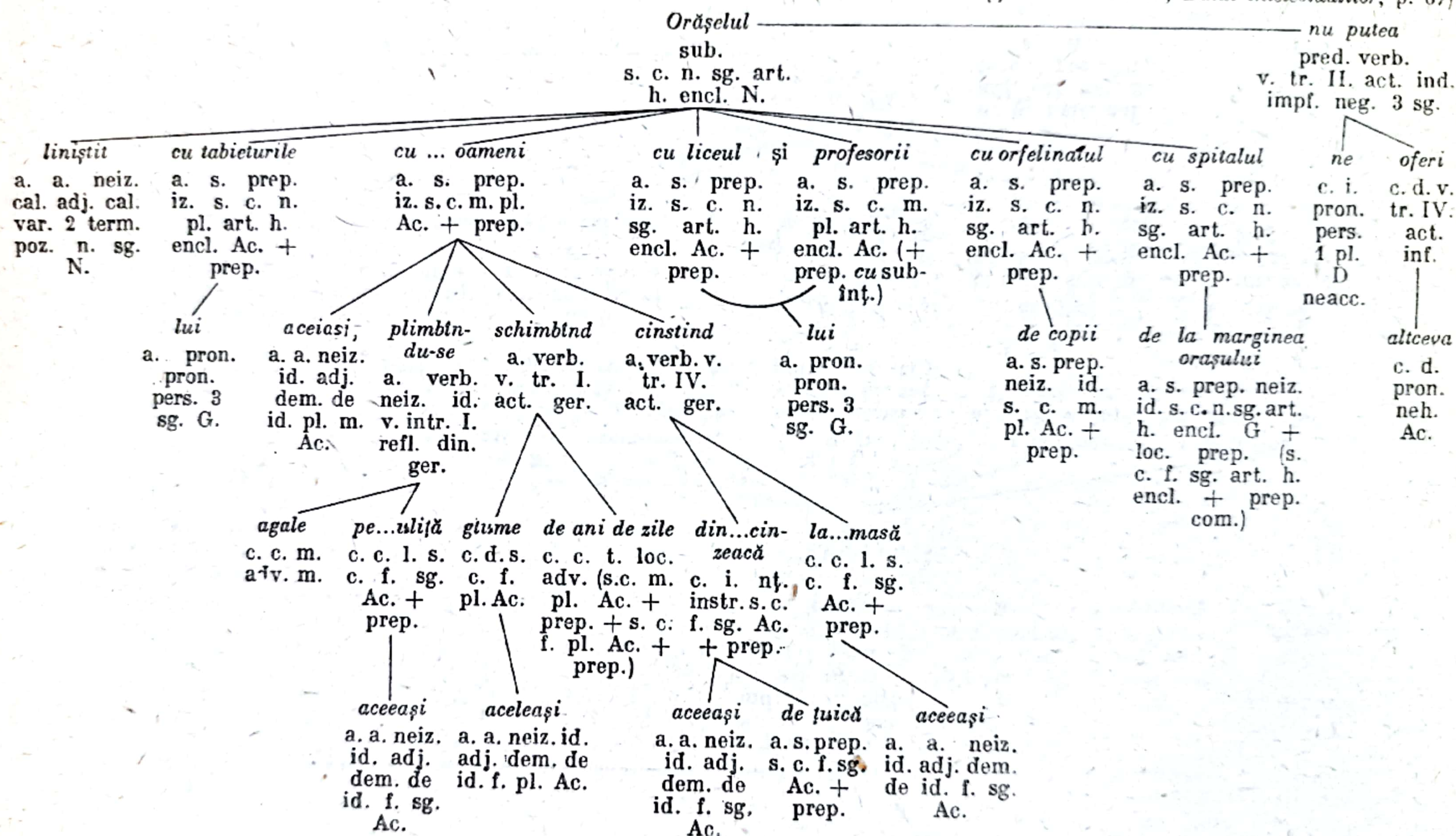
(CONSTANTIN CIUCHINDEL, *Antologia fabulei românești*, p. 211)

Obs. Pe plan este atribut și nu complement circumstanțial de loc deoarece infinitivul lung *recunoașterea* are valoare substantivală.

92. Orășelul liniștit, cu tabieturile lui, cu aceiași oameni plimbîndu-se agale pe aceeași uliță, schimbînd aceleași glume de ani de zile, cinstind din aceeași cinzeacă de țuică, la aceeași masă, cu liceul și profesorii lui, cu orfelinatul de copii, cu spitalul de la marginea orașului, nu ne putea oferi altceva.

(ȘTEFAN LUCA, *Balul intelectualilor*, p. 67)

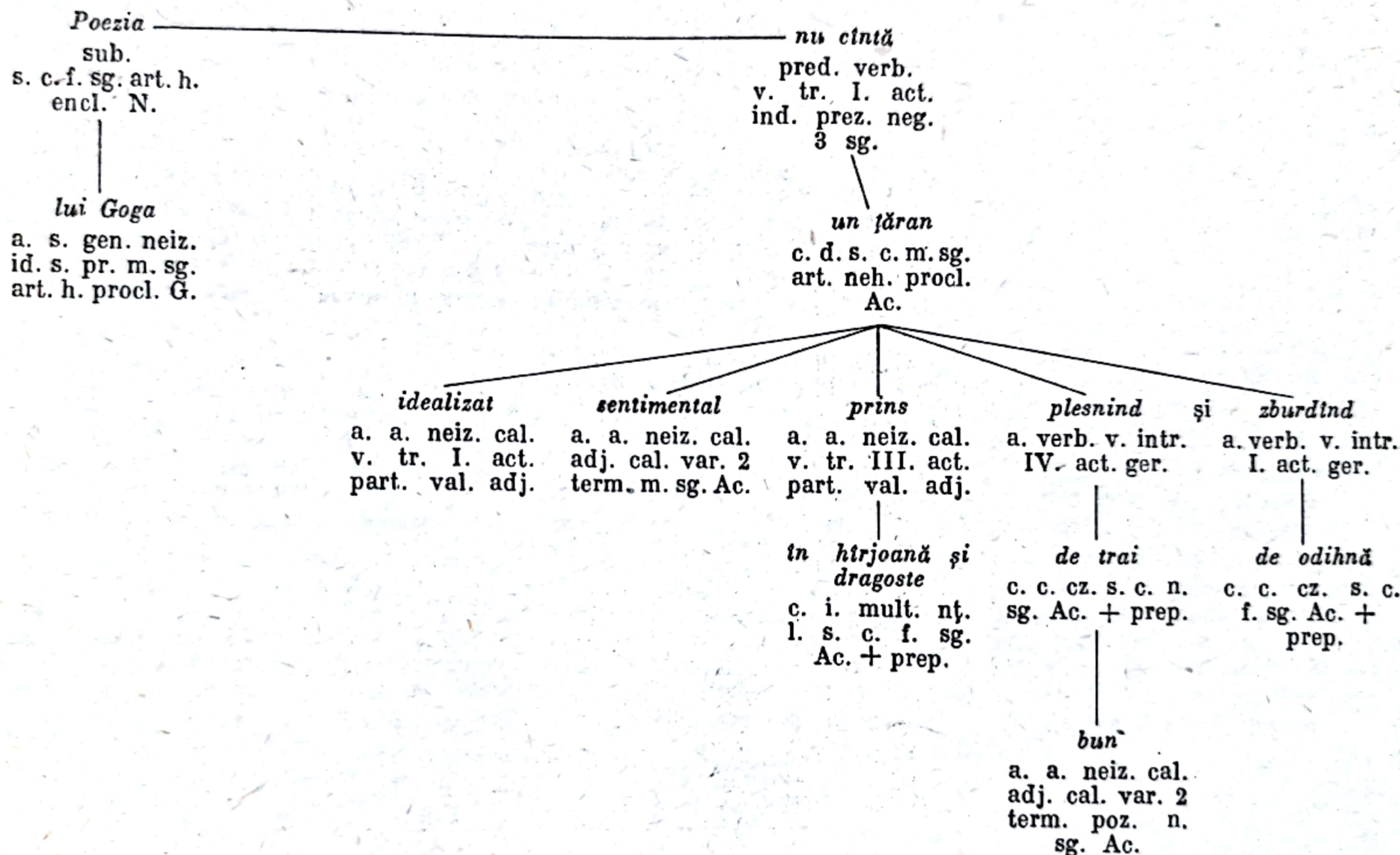
Obs. I. Atributul adjectival *liniștit* și atributele substantivale prepoziționale izolate: *cu tabieturile*, *cu...oameni*, *cu liceul* și *profesorii*, *cu orfelinatul*, *cu spitalul* au nuanță circumstanțială cauzală.

Obs. II. De ani de zile este locuțiune adverbială, deoarece are o formă fixă, neanalizabilă sintactic.

Obs. III. De la marginea este locuțiune prepozițională deoarece are corespondent adverbial: *dela margine* și nu poate primi o atributivă în cadrul frazei. (Vezi *Dificultăți ale analizei gramaticale*, p. 23.)

93. Poezia lui Goga nu cîntă un țăran idealizat, sentimental, prins în hîrjoană și dragoste, plesnind de trai bun și zburdînd de odihnă.

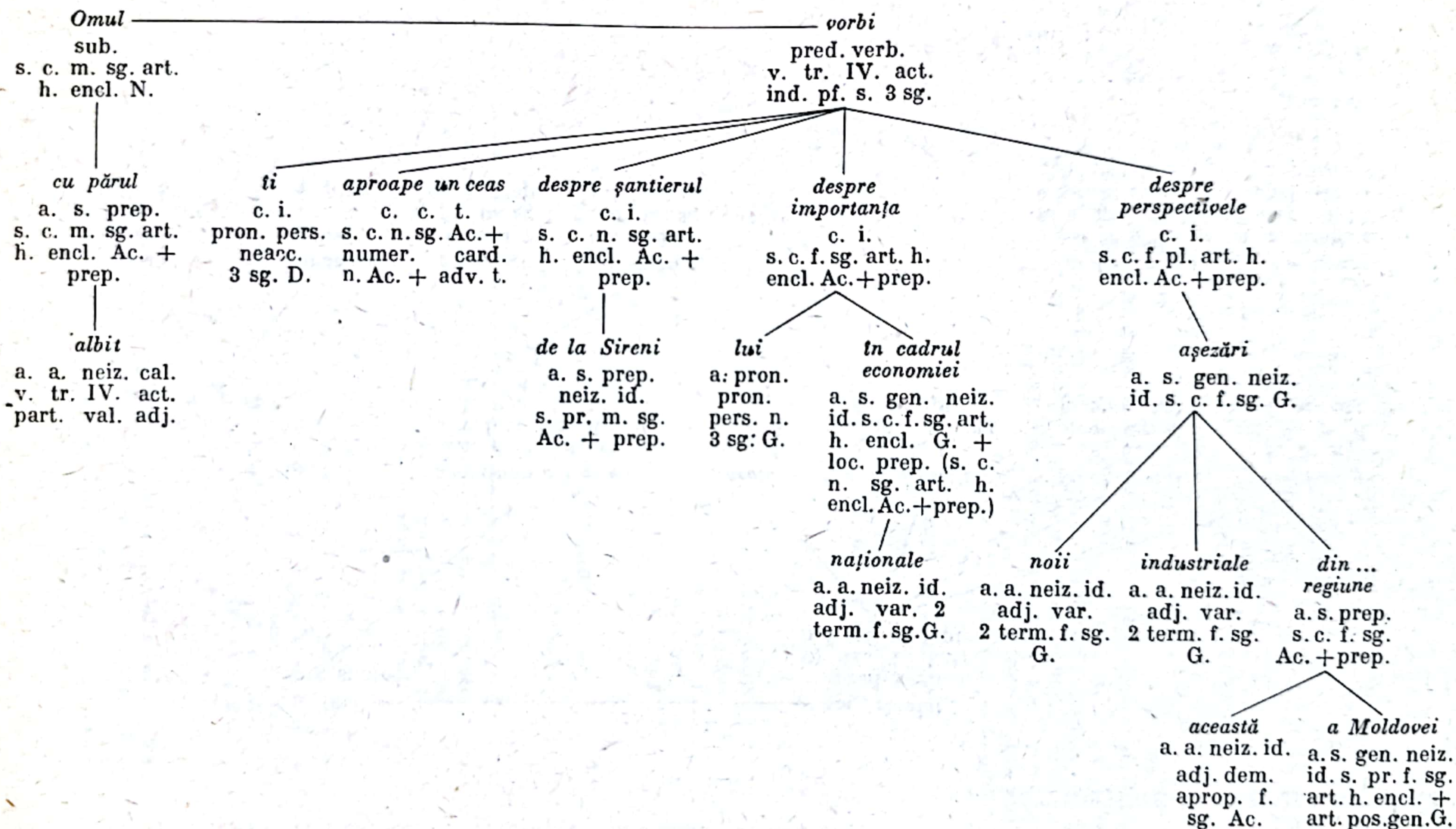
(OCTAVIAN GOGA, *Opere*, II, Prefață, p. LXVIII)

Obs. Verbul *a cînta* este, de obicei, *intranzitiv*. El poate fi tranzitiv, cînd are *complement direct intern* (din aceeași familie semantică): a cînta *un cîntec, o melodie* etc. În cazul de față este totuși tranzitiv, deși nu are c.d. intern, deoarece are un sens metaforic: *nu înfățișează, nu prezintă.*

94. Omul cu părul albit îi vorbi aproape un ceas despre șantierul de la Sireni și despre importanța lui în cadrul economiei naționale, despre perspectivele noii așezări industriale din această regiune a Moldovei.

(ION RUSE, *Martor în constelații*, p. 13)

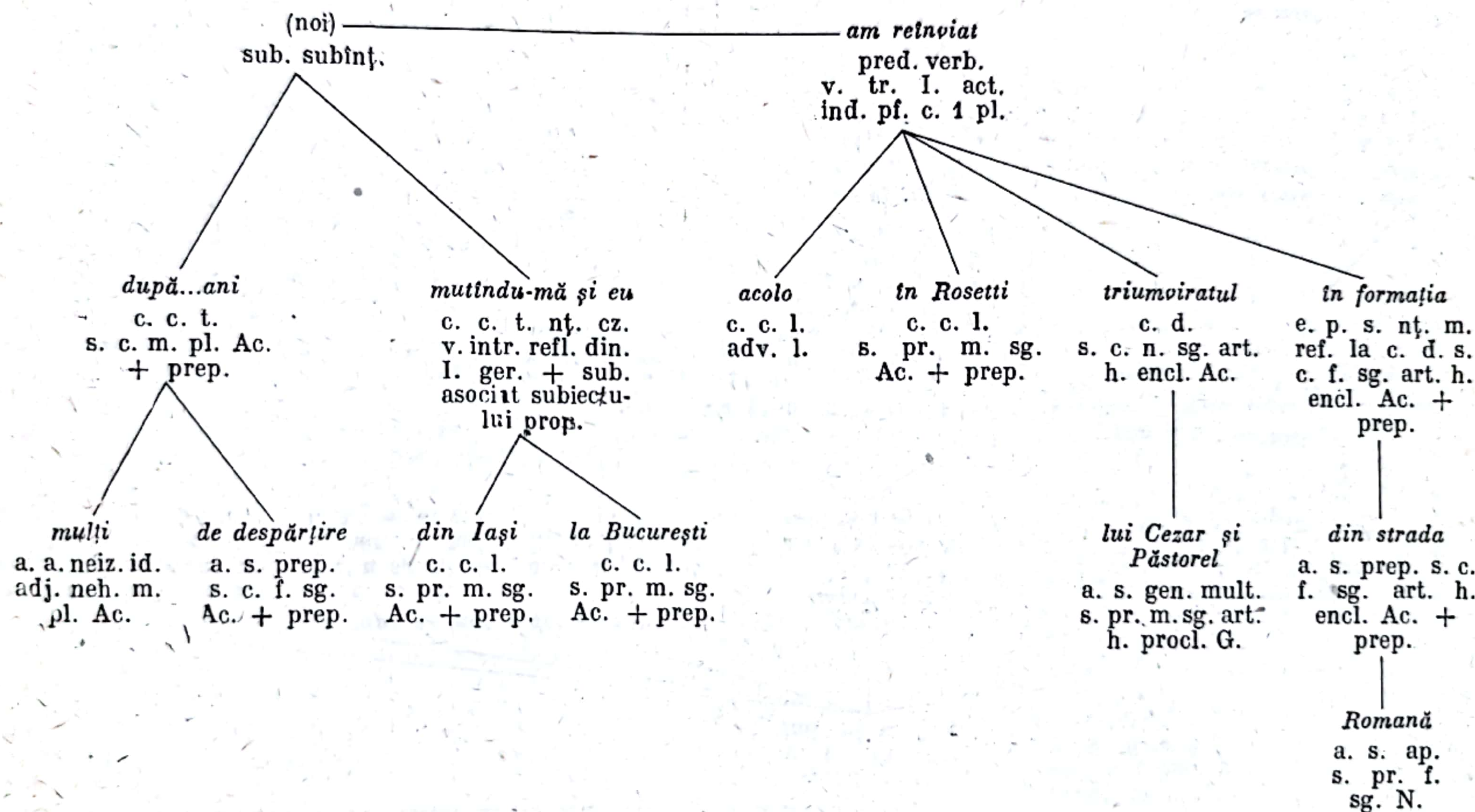

Obs. I. Grupul *aproape un ceas* este o sintagmă care exprimă aproximația.

Obs. II. *În cadrul* este locuțiune prepozițională, deși nu are corespondent adverbial, însă funcționează în interiorul unei propoziții, fără să poată primi o atributivă de identificare.

95. După mulţi ani de despărţire, mutîndu-mă şi eu din Iaşi la Bucureşti, am reînviat acolo, în Rosetti, triumviratul lui Cezar şi Păstorel, în formaţia din strada Romană.

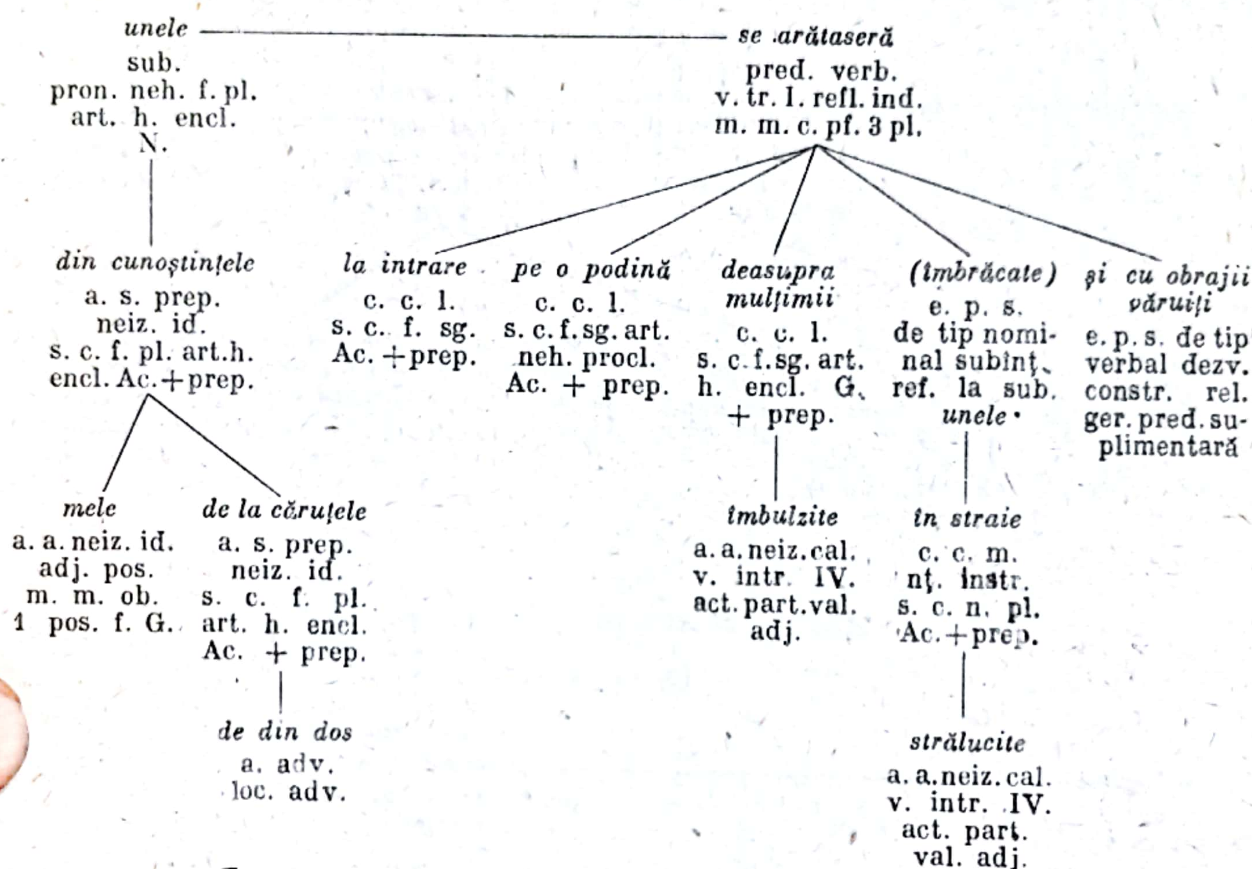
(DEMOSTENE BOTEZ, *Memorii*, p. 266)

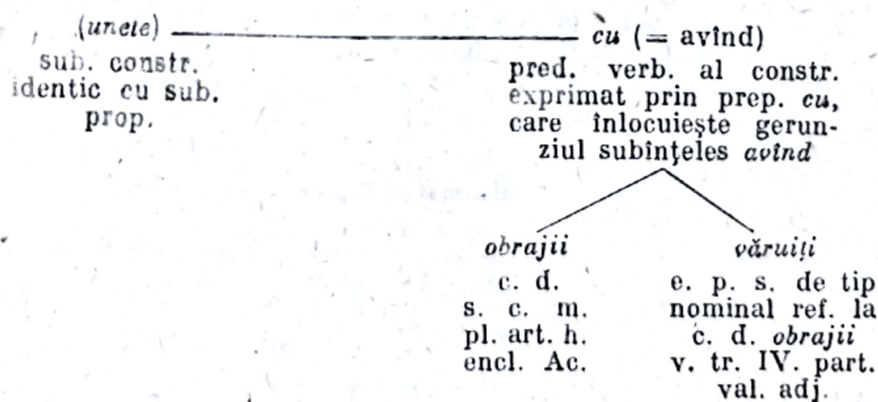
Obs. *În formaţia* este element predicativ suplimentar, şi nu atribut al substantivului *triumviratul*, deoarece se grupează semantic cu verbul *am reînviat*, avînd şi nuanţă modală.

96. La intrare, pe o podină, deasupra mulţimii îmbulzite, unele din cunoştinţele mele de la căruţele de din dos se arătaseră în straie strălucite şi cu obrajii văruiţi.

(MIHAIL SADOVEANU, *Cele mai vechi amintiri*, p. 240)

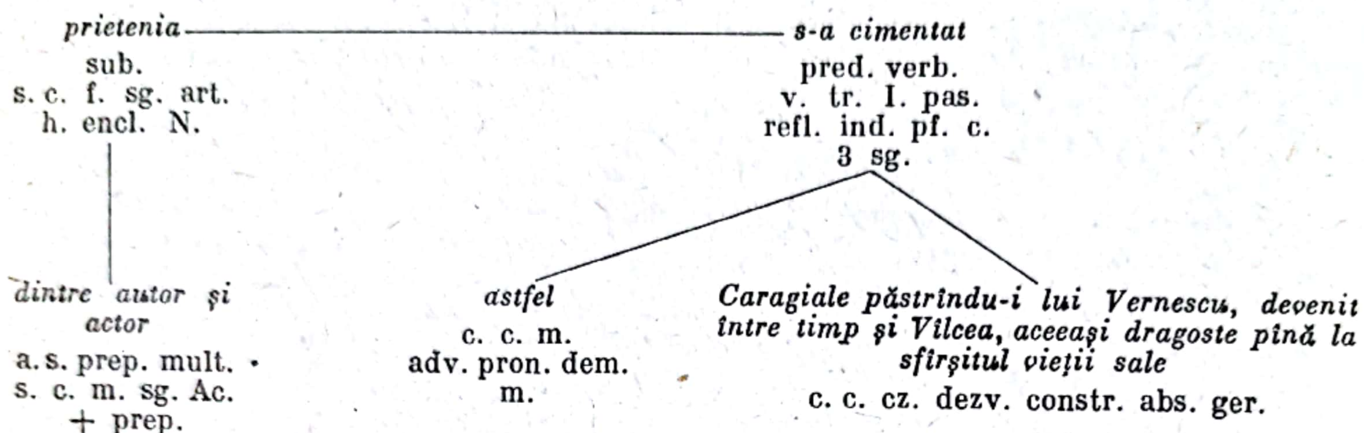
Analiza construcţiei relative gerunziale
(e. p. s. dezv.)

Obs. În construcţia relativă gerunzială *cu obrajii văruiţi*, predicatul *avînd* este înlocuit prin prepoziţia *cu*, care îndeplineşte totodată şi rolul de element introductiv al construcţiei. Necesitatea subînţelegerii gerunziului *avînd* rezultă din prezenţa complementului său direct *obrajii* şi a elementului predicativ suplimentar *văruiţi*, părţi de propoziţie secundare care, altfel, ar rămîne fără verb regent. (Vezi *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, cap. *Construcţiile relative* cu funcţie de element predicativ suplimentar dezvoltat, p. 71.)

97. Astfel s-a cimentat prietenia dintre autor şi actor, Caragiale păstrîndu-i lui Vernescu, devenit între timp şi Vîlcea, aceeaşi dragoste pînă la sfîrşitul vieţii sale.

(AUREL LEON, *Umbre*, p. 11)

Analiza construcţiei absolute gerunziale

(c. c. cz. dezv.)

Caragiale — sub. — s. pr. m. sg. N.

păstrînd — pred. verb. al construcţiei

-i — c. i. — pron. pers. m. 3 sg. neacc. D.

lui Vernescu — c. i. — s. pr. m. sg. art. h. procl. D.

devenit şi Vîlcea — a. nom. — v. cop. intr. act. IV. part. — n. pred. s. pr. sg. f. N. + adv. m. de nuanţare

între timp — c. c. t. — loc. adv. t. (s. c. n. sg. Ac. + prep.)

dragoste — c. d. — s. c. f. sg. Ac.

aceeaşi — a. a. neiz. id. adj. dem. de id. f. sg. Ac.

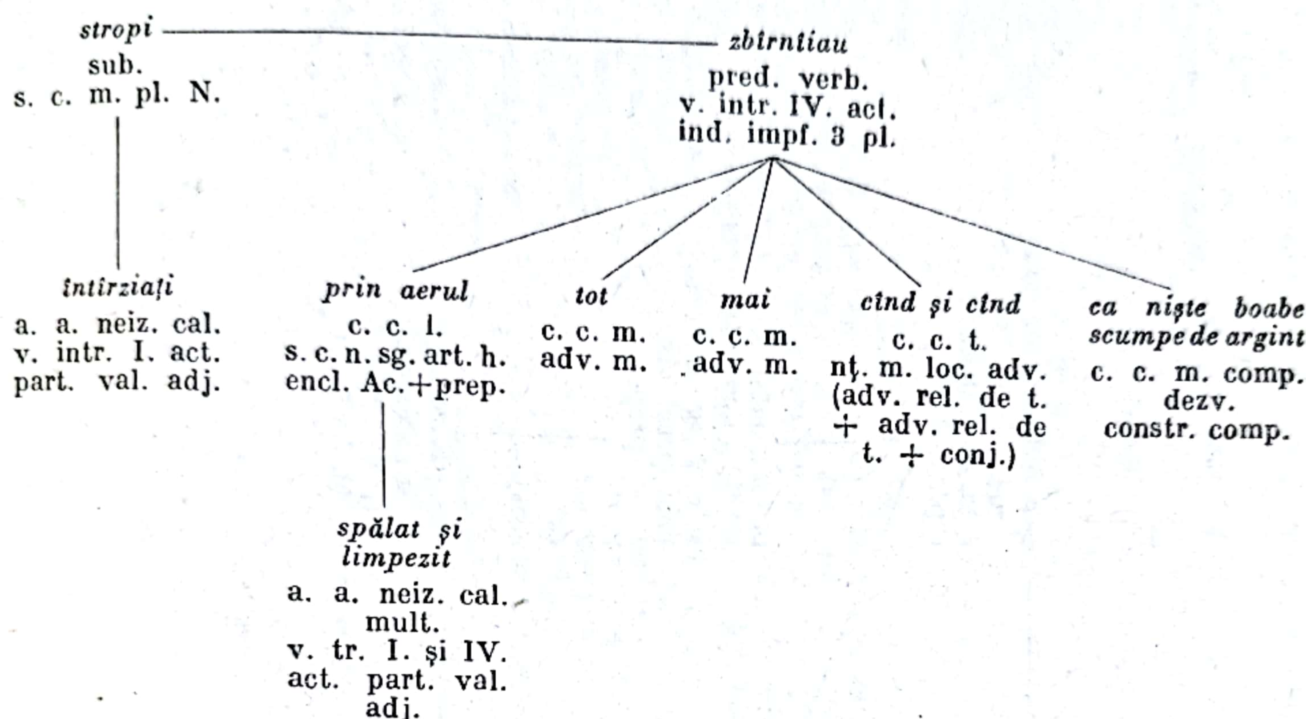
pînă la sfîrşitul — c. c. t. — s. c. n. sg. art. h. encl. Ac. + prep.

vieţii — a. s. gen. neiz. id. s. c. f. sg. art. h. encl. G.

sale — a. a. neiz. id. adj. pos. 1 ob. 1 pos. f. 3 G.

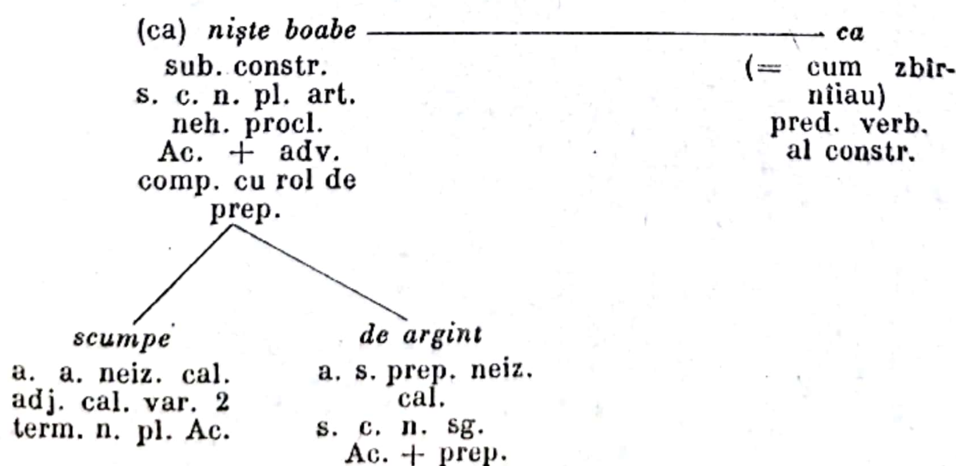
98. Prin aerul spălat şi limpezit, însă, tot mai zbîrnîiau cînd şi cînd stropi întîrziaţi, ca nişte boabe scumpe de argint.

(LIVIU REBREANU, *Opere alese*, p. 69)

Analiza construcţiei comparative

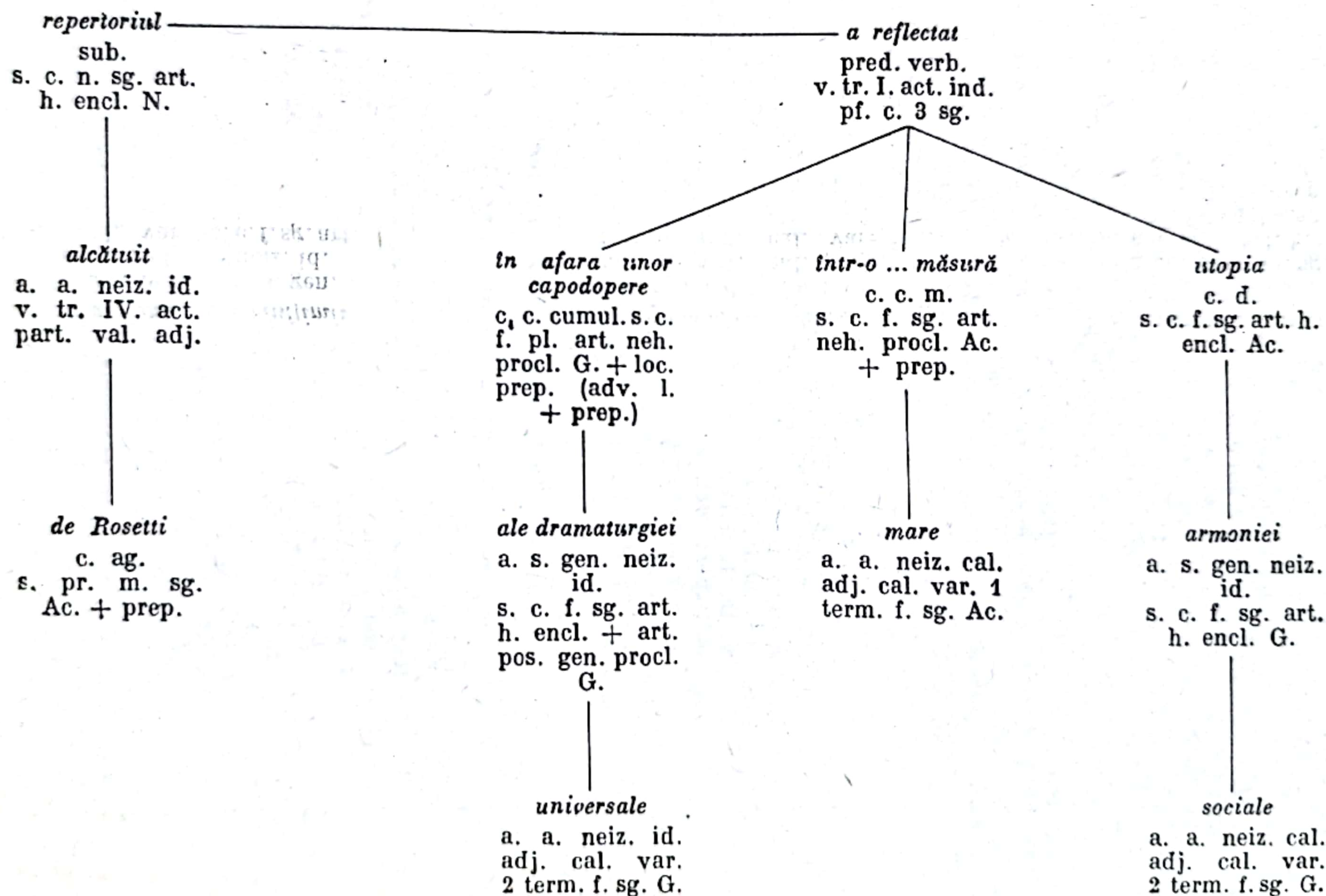
(c. c. m. comparativ dezv.)

Obs. Predicatul *zbîrnîiau* al construcţiei comparative este subînţeles şi înlocuit prin adverbul de mod comparativ *ca*, adverb care are şi valoare de element introductiv al construcţiei şi totodată de prepoziţie grupat cu substantivul în acuzativ *nişte boabe*. (Pentru construcţii comparative, vezi *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, p. 72 şi 287.)

99. În afara unor capodopere ale dramaturgiei universale, repertoriul alcătuit de Rosetti a reflectat într-o mare măsură utopia „armoniei sociale" [...]

(IOAN MASSOF, *Teatrul românesc*, p. 13)

7*

100. Iureşul de frăţească învăluire în duioasa îmbrăţişare aeriană a mulţimii de ieşeni venea direct, nemijlocit pentru marele scriitor şi pentru fapta lui, de o excepţională importanţă culturală, de a fi glorificat talentul românesc în literatura şi conştiinţa universală ca nimeni altul.

(AUREL LEON, *Umbre*, p. 36)

Iureşul —— *venea*

Iureşul: sub. s. c. n. sg. art. h. encl. N.

venea: pred. verb. v. intr. IV. act. ind. impf. 3 sg.

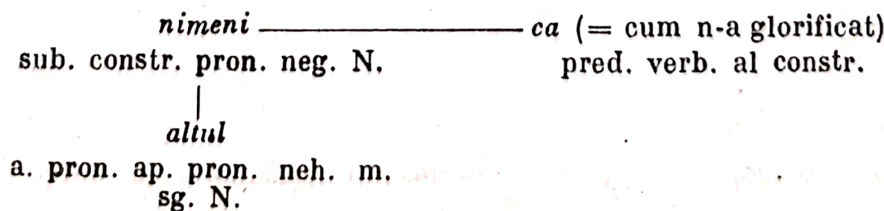
de ... învăluire (of *Iureşul*): a. s. prep. s. c. f. sg. Ac. + prep.

- *frăţească*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.
- *în ... îmbrăţişare*: a. s. prep. s. c. f. sg. Ac. + prep.
  - *duioasa*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac. art. h. encl.
  - *aeriană*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f. sg. Ac.
  - *a mulţimii*: a. s. gen. neiz. id. s. c. f. sg. art. h. encl. + art. pos. gen. procl. G.
    - *de ieşeni*: a. s. prep. s. c. m. pl. Ac. + prep.

Of *venea*:

- *direct*: c. c. m. adv. m.
- *nemijlocit*: c. c. m. adv. m.
- *pentru ... scriitor* şi: c. i. s. c. m. sg. Ac. + prep.
  - *marele*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 1 term. poz. sg. art. h. encl. Ac.
- *pentru fapta*: c. i. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.
  - *lui*: a. pron. pron. pers. m. 3 sg. G.
  - *de o... importanţă*: a. s. prep. s. c. f. sg. art. neh. procl. Ac. + prep.
    - *excepţională*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. sup. abs. f. sg. Ac.
    - *culturală*: a. a. neiz. cal. adj. cal. var. 2 term. f sg. Ac.
  - *de a fi glorificat*: a. verb. v. tr. I. act. inf. pf. + prep.
    - *talentul*: c. d. s. c. n. sg. art. h. encl. Ac.
      - *românesc*: a. a. neiz. id. adj. var. 2 term. n. sg. Ac.
    - *în literatura* şi: c. c. l. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. + prep.
    - *conştiinţa*: c. c. l. s. c. f. sg. art. h. encl. Ac. (+ prep. însubînţ.)
      - *universală*: a. a. neiz. id. adj. var. 2 term. f. sg. Ac.
    - *ca nimeni altul*: c. c. m. comp. dezv. constr. comp.

Analiza construcţiei comparative (c. c. m. comp. dezv.)

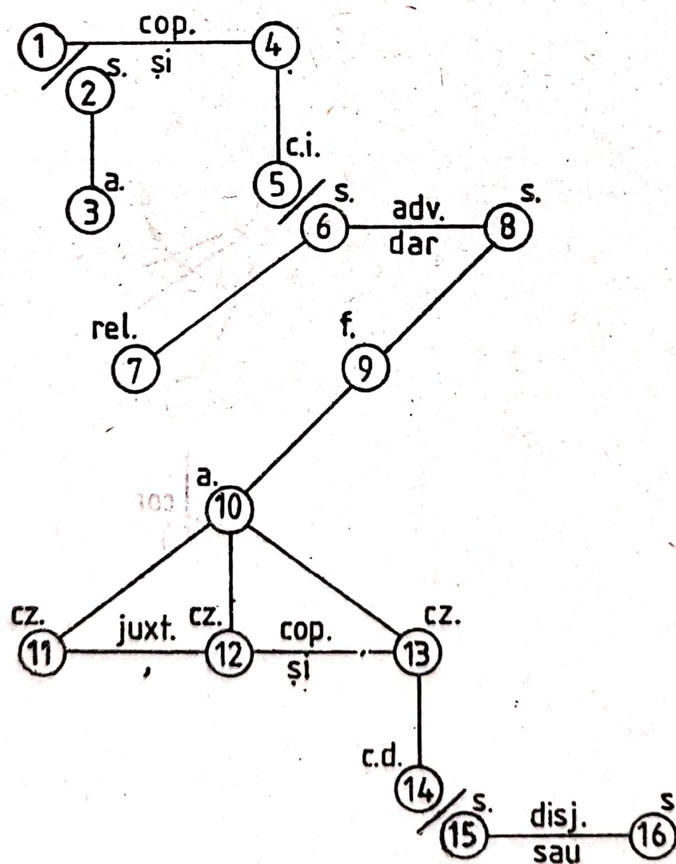
Partea a doua

SINTAXA FRAZEI

1. *Așa că* (1) *era mai greu* 1 / [să] (2) lucrezi cu un astfel de om 2 / [care] (3) îți aruncă la fiecare pas cîte un jet din veninul strîns ani de zile în inima lui 3 / și *Ceafalan se* (4) *gîndi* 4 / [că] (5) ar fi mai bine 5 / [să] nu (6) conteze deocamdată pe Valerian 6 / [în ceea ce] (7) privește chestiunile mari ale instalației, 7 / dar [nici să] nu (8) treacă automat peste ele 8 /, [să] nu și-l (9) pună în cap, lucru 9 / [pe care] n-avea să-l (10) reușească în nici un chip, 10 / [pentru că] Valerian (11) ținea încă la prestigiul lui de inginer petrolist bun, cu experiență și capacitate profesională deosebită, 11 / √‾ se (12) considera mai iscusit decît Dișu în ale instalației, 12 / și √‾ nu (13) admitea 13 / [să] se (14) creadă cumva 14 / [că] poate (15) fi înlocuit 15 / sau [că] s-ar (16) face mare brînză în șantier fără el. 16 /

(ION RUSE, *Martor în constelații*, p. 151)

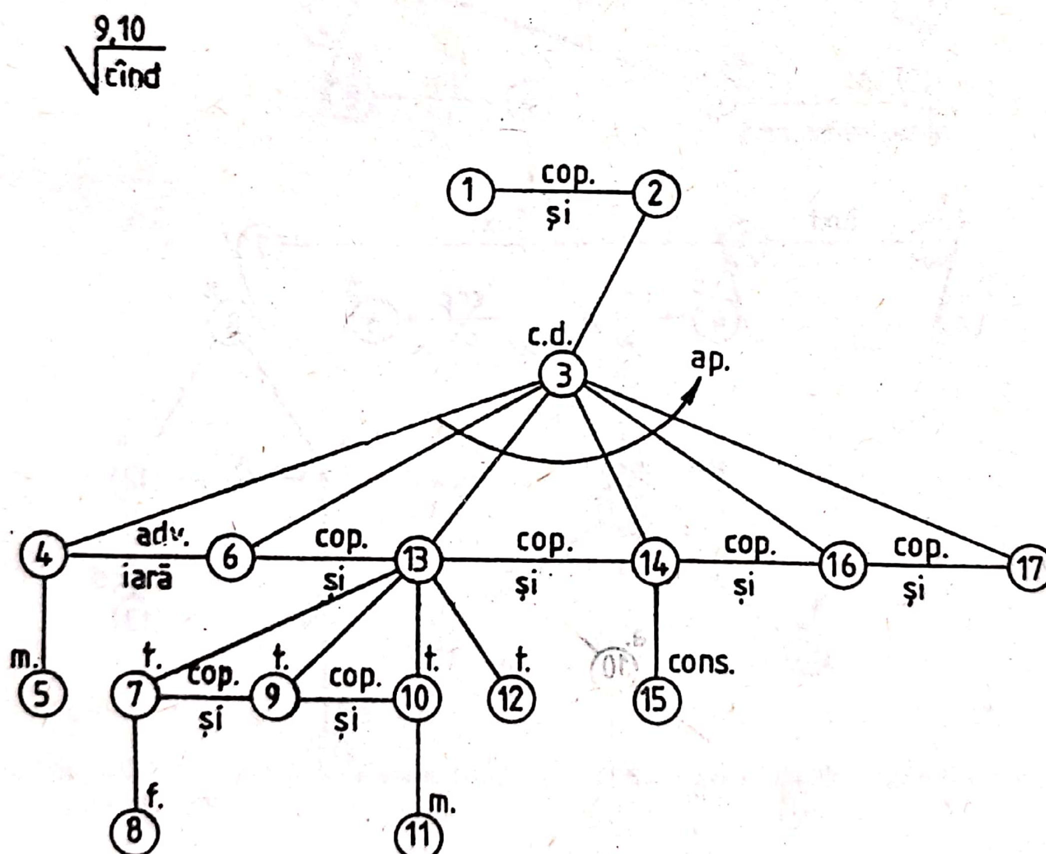
12,13 √pentru că

Obs. Locuțiunea conjuncțională coordonatoare *așa că* leagă contextual fraza de cele spuse în precedenta, iar propoziția 1, izolată de context, este principală.

2. *Tu, Harap-Alb, rămîi*[(1)] *aici într-însa toată ziua*[1] / şi *iaca*[(2)][2] / [ce] ai[(3)] de făcut[3] /: pune-ţi[(4)] obrăzarul[4] / [cum] se pune,[(5)][5] / iară sabia să n-o slăbeşti[(6)] din mînă;[6] / şi de-a-miază[13] / [cînd] a veni[(7)] cerbul aici la izvor[7] / [să] beie[(8)] apă[8] / şi √‾ s-o culca[(9)][9] / ş √‾ -a adormi[(10)] cu ochii deschişi,[10] / [cum] i-i[(11)] feliuşagul,[11] / tu,[13] / [îndată ce] li-i auzi[(12)] horhăind[12] / [să] ieşi[(13)] încetişor[13] / şi [să] potriveşti[(14)] aşa[14] / [ca să] zbori[(15)] capul dintr-o singură lovitură de sabie[15] / şi apoi răpede [să] te arunci[(16)] în groapă[16] / şi [să] şezi[(17)] acolo într-însa pînă după asfinţitul soarelui.[17] /

(ION CREANGĂ, *Harap-Alb*, p. 70)

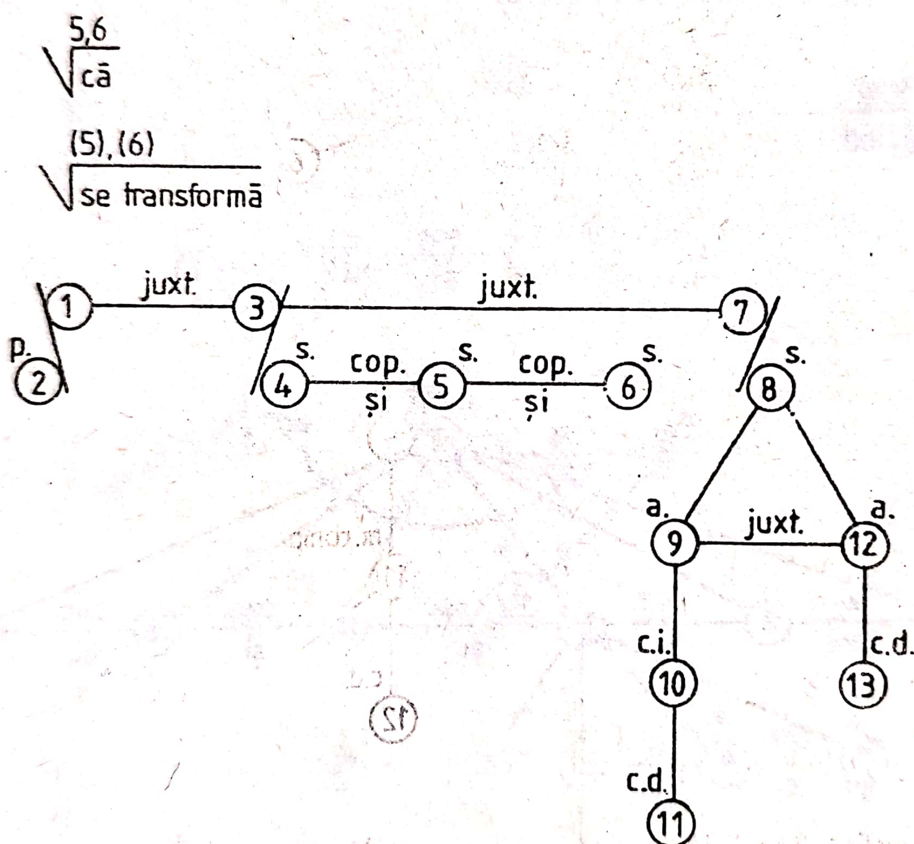

Obs. I. Iaca din propoziţia 2 are valoare predicativă. Este interjecţie cu valoare de verb tranzitiv ce nu poate fi complinit de o subiectivă.

Obs. II. A veni din propoziţia 7 este la timpul viitor popular *(va veni)*. La fel şi verbul *a adormi (va adormi)* din propoziţia 10.

3. *Dar esențialul*[(1)] *este*[1] / [că] de acum încolo totul se va desfășura[(2)] firesc,[2] / *esențial*[(3)] *este*[3] / [că] un mugure se transformă[(4)] în floare[4] /, și √[5] o floare √[(5)] în fruct verde[5] / și √ un fruct verde √[(6)] într-un fruct copt;[6] / *esențial*[(7)] *este*[7] / [că] am descoperit[(8)] clipele[8] / [în care] contemplînd un arbore nu eram[(9)] în stare[9] / [să] știu[(10) 10] / [dacă] este[(11)] viu[11] sau mort[11] /, clipele[8] / [în care] mîngîind cu pașii un pămînt nu putem[(12)] ghici[12] / [dacă] va mai înverzi[(13)] vreodată.[13] /

(ANA BLANDIANA, *Calitatea de martor*, p. 22)

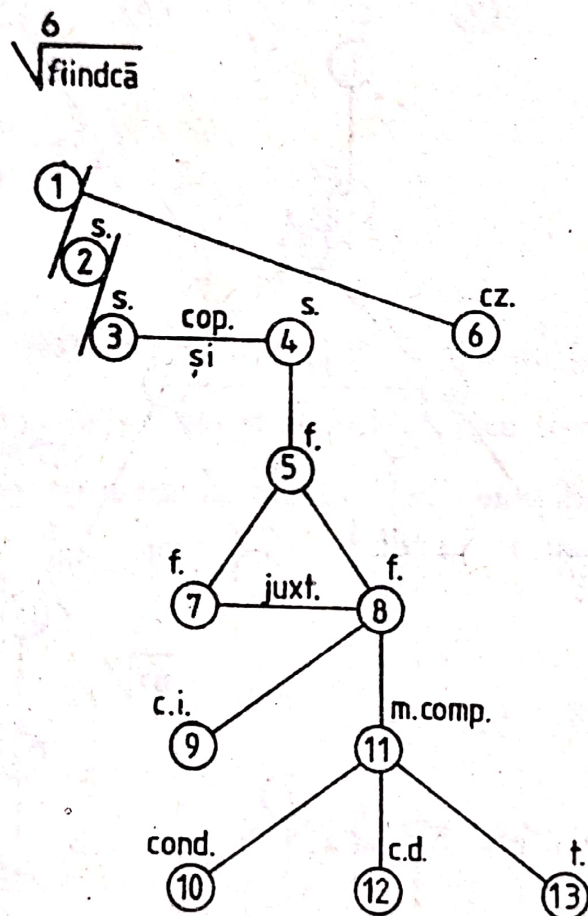

Obs. I. Termenii *esențialul* din prop. 1 și *esențial* din prop. 3 și 7 au valori morfologice și funcțiuni sintactice diferite. Primul este subiect urmat de verbul copulativ *este* care se cere complinit de o prop. predicativă, iar al doilea intră în componența predicatelor nominale ale propozițiilor regente 3 și 7, predicate care se cer complinite de o subiectivă, propozițiile regente respective neavînd alt subiect.

Obs. II. În propoziția 11, predicatul nominal are nume predicativ multiplu: cele două nume predicative se află în raport de coordonare disjunctivă: *viu* sau *mort*.

4. (1) *Aproape* 1 / [că]-i (2) veni 2 / [să] se (3) ridice 3 / și [să] (4) fugă, 4 / [să] (5) ajungă acolo, 5 / √‾ (6) poate întîrzia trenul, 6 / [să]-l (7) privească din umbră, 7 / [să] se (8) încredințeze încă o 8 dată / [că] el (9) era omul acela, 9 / [ca și cum], 11 / [dacă] ar fi (10) înșelat-o ochii, 10 / (11) puteau 11 / [s]-o (12) înșele și urechile 12 / [cînd] îi (13) auzise numele. 13 /

(RADU TUDORAN, *Dunărea revărsată*, p. 43)

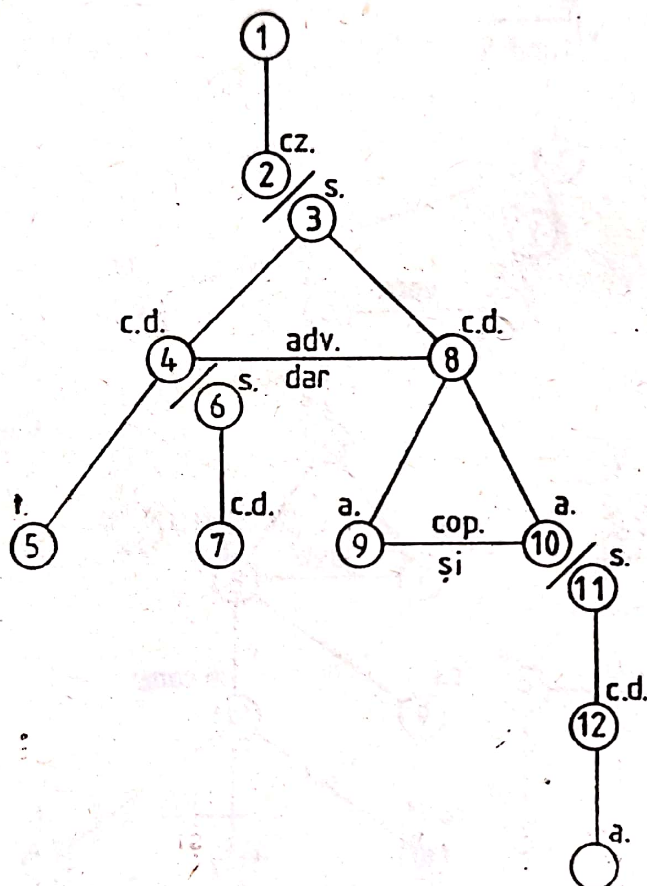
Obs. Propoziția circumstanțială de timp 13 poate avea două regente: modala 11 și completiva directă 12.

5. *Am* (1) *căutat-o cu toată bunăvoința,* 1 / [fiindcă] (2) trebuie 2 / [să] (3) știi 3 / [că] mi s-a (4) propus 4 / [îndată ce] mi-am (5) luat examenul final 5 / [să] (6) încep 6 / [să] (7) activez din nou într-un activ de partid regional, 7 / dar √‾ (8) n-am găsit în mine platoșa unei credințe

mai puţin intime decît cea [8] / [pe care] o [(9)] păstrez din copilărie [9] / şi [pe care] trebuie [(10)] [10] / [să] [(11)] ştii [11] / [că] cu greu mi-am [(12)] regăsit-o în acei ani de început [12] / [cînd] [(13)] munceam pămîntul ca simplu zilier. [13] /

(MARIN PREDA, *Marele singuratic*, p. 297)

8 √că

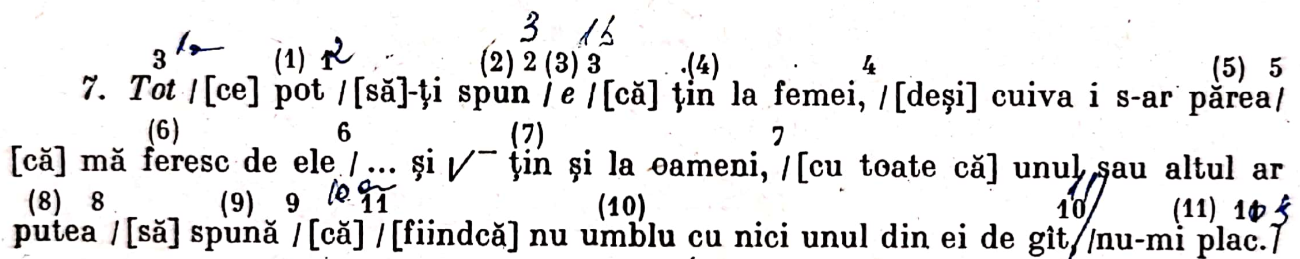

Obs. Prop. atributivă 13 are ca termen regent substantivul *ani* din propoziţia regentă 12.

6. *Cu ani în urmă, în ziua* [2] / [cînd] [(1)] venise aici [1] /, *Niculae era* [(2)] *hotărît* [2] / [să] nu [(3)] stea în această grădină decît cîteva luni, [3] / [pînă] avea să i se [(4)] piardă urma [4] / şi [să] [(5)] scape de excludere, [5] / *dar clipa* [7] / [cînd] [(6)] intrase în seră [6] / *îl* [(7)] *hotărîse* [7] / [să] [(8)] rămînă [8] / şi [să] nu mai [(9)] umble în căutarea unui loc bun [9] /, [deşi] cu studiile sale secundare l-ar

fi[(10)] găsit cu uşurinţă; /[10] *un miros dulce de primăvară îl întîmpinase*[(11)],/ [pe care] de atunci nici munca necalificată la pregătitul răsadurilor, nici condiţia lui de simplu muncitor şi nici durata, anii petrecuţi, nu reuşiră[(12)] /[12] [să] i-l smulgă[(13)] din suflet. /[13]

(MARIN PREDA, *Marele singuratic*, p. 53)

7. *Tot*[3] /[ce] pot[(1)] /[1] [să]-ţi spun[(2)] /[2] *e*[(3)] /[3] [că] ţin[(4)] la femei, /[4] [deşi] cuiva i s-ar părea[(5)] /[5] [că] mă feresc[(6)] de ele /[6] ... şi ţin[(7)] şi la oameni, /[7] [cu toate că] unul sau altul ar putea[(8)] /[8] [să] spună[(9)] /[9] [că] /[11] [fiindcă] nu umblu[(10)] cu nici unul din ei de gît, /[10] nu-mi plac[(11)]. /[11]

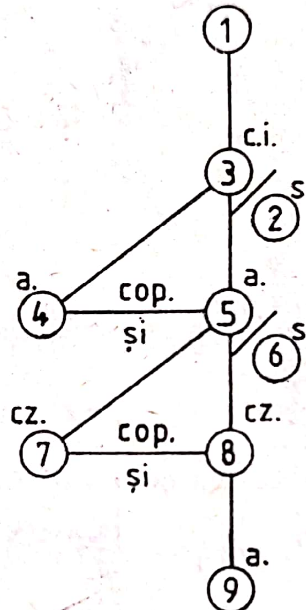
(MARIN PREDA, *Marele singuratic*, p. 122)

8. *Așa, mi-am* [(1)]*dat seama*[1] / [că] / [ceea ce] mi se [(2)]întîmplase[2] / era un[(3)] lucru[3] / [care] [(4)]era al meu[4] / și √‾ [(5)]trebuia[5] / [să]-l [(6)]trăiesc numai eu[6] /, [fiindcă] [(7)]mi-era dat,[7] / și √‾ nimeni [(8)]n-avea chef[8] / [să]-l [(9)]trăiască în locul meu.[9] /

(MARIN PREDA, *Marele singuratic*, p. 113)

5 √pe care

8 √fiindcă

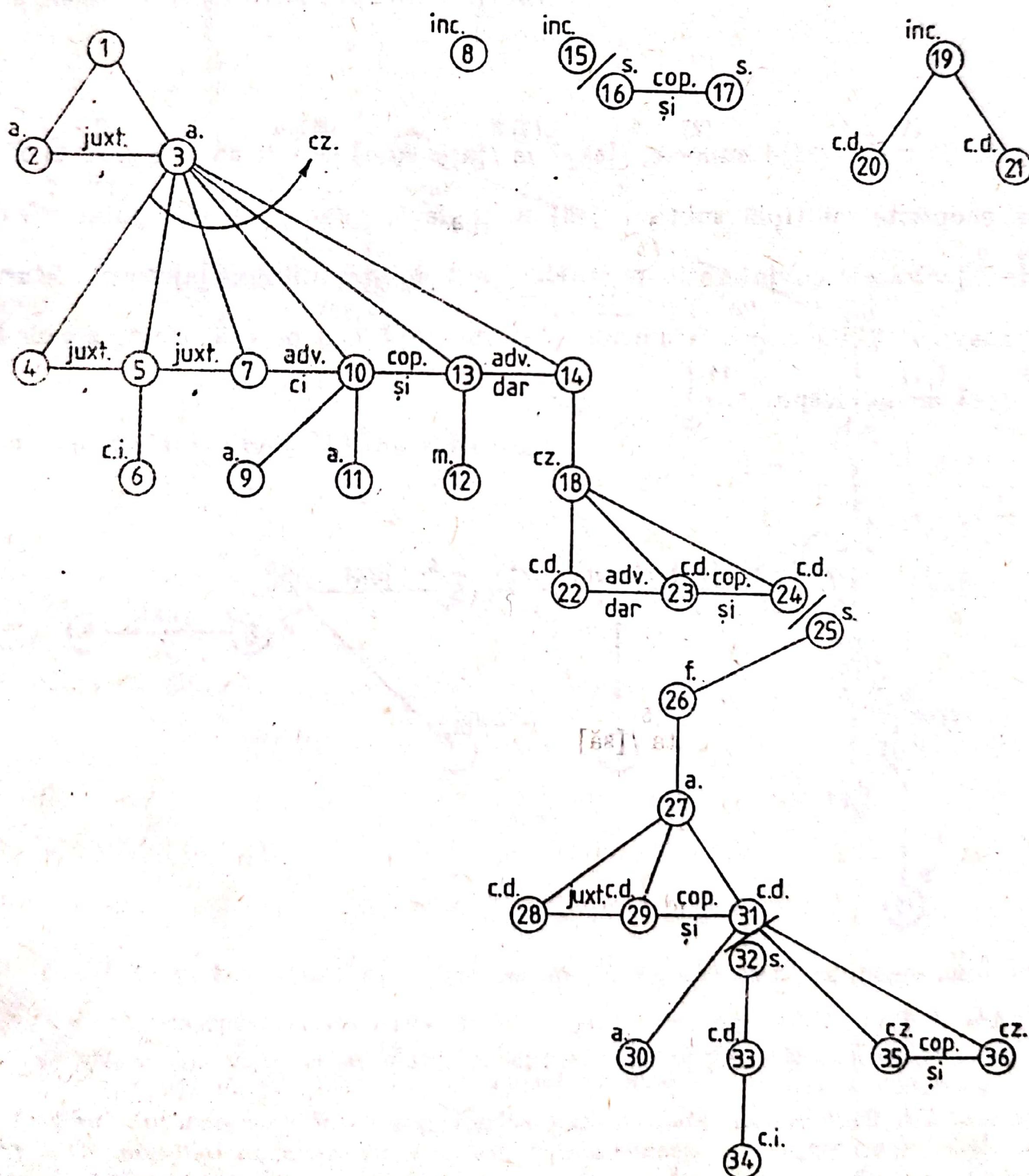

9. *Mai* [(1)]*avea de citit cîteva rînduri dintr-un referat lung, plin de proteste abia deghizate, privind situația unui teatru*[1] / [care] [(2)]mergea prost,[2] / [care] [(3)]ajunsese o magazie de vechituri,[3] / [nu pentru că] nu [(4)]existau actori,[4] / [nu pentru că] nu [(5)]existau regizori tineri, gata[5] / [să] [(6)]pună în scenă clasici sau moderni,[6] / [nu pentru că] instituția ca atare se [(7)]prăbușea de vechime,[7] / ci, pur și simplu,[10] / și el asta o [(8)]știa,[8] / [pentru că] directorul, cu toată vivacitatea[10] / [de care] [(9)]dădea dovadă în ședințele de partid,[9] / era [(10)]învechit, pisălog, demodat, cărunt, ruinat sufletește, spunînd de douăzeci de ani același lucru, răspunsuri[10] / [în care] nu [(11)]credea nici el,[11] / și √‾ atunci,[13] / [cît] [(12)]înțelegea[12] / [(13)]trebuiau luate măsuri[13] /, dar √‾ [(14)]măsurile întîrziau[14] /[pentru că] cineva,[18] / nu se [(15)]știa[15] / [unde] [(16)]√‾[16] / și [cine] [(17)]era acela,[17] / mai [(18)]spunea[18] / [cine] [(19)]știe[19] / [unde] [(20)]√‾[20] / și [cui] [(21)]√‾[21] / [că] [(22)]e într-adevăr demodat și decăzut[22] /, dar [că] nu [(23)]aveau pe altcineva în colțul acela uitat de pro-

[23] vincie / și [(24)] [că] [24] trebuia / [(25)] [să] rămînă pe locul [25] său, / [(26)] [să] ducă mai departe trena lui de discursuri [26] interminabile / [(27)] [în care] declara fără [27] rușine / [(28)] [că] fără partid ar fi murit de mult, / [28] [că] fără învățăturile acestui partid [...] ar fi [(29)] rămas un învechit/ [29] / și el — proaspăt activist venit de undeva din industrie / [31] [unde] fiecare element

13,14,16,36 √pentru că   (20),(21) √spunea

(16) √era   31 √că

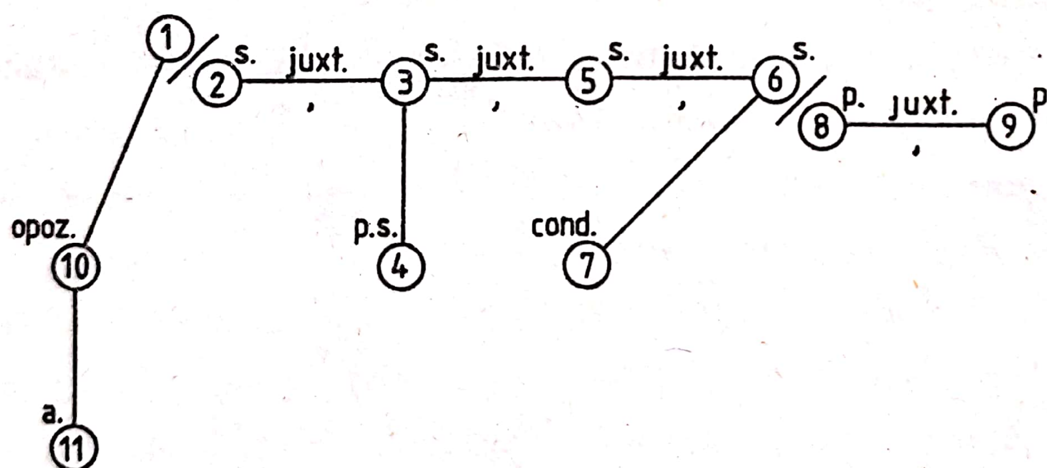

învechit şi decăzut era (30) înlocuit fără multă vorbărie, 30 / (31) trebuia 31 / [să] (32) accepte 32 / [că] în colţul acela uitat de provincie nu se mai (33) găsea într-adevăr nimeni în stare 33 / [să]-l (34) înlocuiască pe demnul bărbat, pe căruntul orator cu ochi de viezure, cu privire albastră tăioasă, cu vorba lui melodioasă, plină de farmec de actor ratat, 34 / [pentru că] meseria asta de actor ratat îl (35) urcase pe scaunul acelui teatru uitat de provincie, 35 / şi √‾ tot ea, această meserie, îl (36) distrusese. 36 /

(EUGEN BARBU, *Martiriul sf. Sebastian*, p. 17)

10. *Trebuia* (1) 1 / [să]-l (2) suporte, 2 / [să]-l (3) ia 3 / [aşa cum] (4) este 4 /; să i se (5) uite în albumele acoperite cu ţiglă subţire, 5 / [să] se (6) prefacă, 6 / [dacă] va mai (7) putea, 7 / [că] îl (8) crede 8 /, [că] acele cuvinte atît de stupide, atît de obişnuite, cu ajutorul sfaturilor dumneavoastră etc... (9) pot fi crezute, 9 / [în loc să]-l (10) dea pe uşă afară, spunîndu-i tot 10 / [ce] (11) crede despre el. 11 /

(EUGEN BARBU, *Martiriul sf. Sebastian*, p. 23)

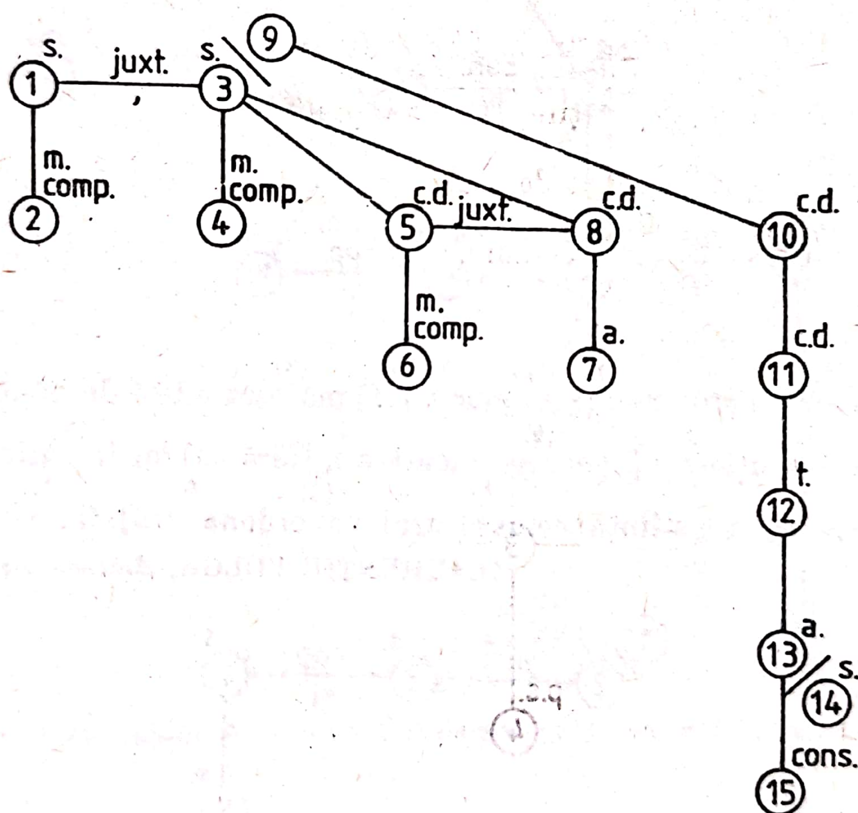
Obs. I. Prop. 4 este predicativă suplimentară referitoare la complementul direct *l*.

Obs. II. Prop. 8 şi 9 sînt predicative, fiindcă verbul regent *a se preface* este aici sinonim cu verbul *a se face*.

Obs. III. Prop. 10, opoziţională, este subordonată verbului *trebuia* din prop. 1. Ea este implicit subordonată şi subiectivelor 2, 3 5 şi 6 care sînt incluse din punct de vedere logic în regenta lor, prop. 1.

11. [Cine] mă (1) cunoaşte 1 / [cum] m-ai (2) cunoscut d-ta; 2 / [cine] (3) ştie, 3 / [cum] (4) ştii d-ta 4 /, [că] n-am (5) putut iubi nici pe mamă-mea mai mult 5 / [decît] te-am (6) iubit, 6 / [că] cel mai mic sacrificiu 8 / [ce] (7) binevoiai a mi-l face 7 / (8) mi-atrăgea încă acea iubire, 8 / *acela va* (9) *şti* 9 / [cum] am (10) trebuit 10 / [să] (11) fiu 11 / [cînd] am (12) căpătat siguranța 12 / [că] (13) era destul 13 / [să] (14) ieşi pe la Văratec (adică la Piatra) 14 / [pentru ca să] nu mai (15) gîndeşti la mine. 15 /

(AUGUSTIN Z.N. POP. *Mărturii*, p. 107)

Obs. I. Prop. 1 şi 3 sînt subiective reluate în regentă prin pronumele demonstrativ *acela*.

Obs. II. Prop. 11 este completivă directă şi nu subiectivă, deoarece verbul regent *am trebuit* nu este unipersonal ca formă şi impersonal ca înţeles.

Obs. III. Între prop. 10 şi 11 este caz de împletire a subordonatei cu regenta: adverbul relativ *cum*, care face parte topic din prop. 10 are funcţiunea sintactică de nume predicativ în prop. 11, completivă directă a prop. 10.

12. *Îmi* (1) *pare totuşi bine* 1 /[că] am (2) ajuns 2 /[să] (3) văd oameni de bine, 3 /[care] convinşi de adevăr (4) caută 4 /[să] (5) rupă negurile 5 /[care] o (6) învăluie pe biata Veronică 6 /şi [să] o (7) facă 7 /[să] (8) apară iarăşi luminoasă şi strălucitoare 8 /[cum] a (9) fost în adevăr 9 /, şi [cum] a (10) luminat cu iubirea ei pe nefericitul geniu, Eminescu. 10 /

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Mărturii*, p. 111)

13. *Mi-ar* (1) *fi nu ştiu cum* 1 /[să] (2) mor 2 /, [să] (3) mă aşez adică de bună voie înaintea plutonului de execuţie 3 / şi [s]-(4) accept moartea 4 /, [fără să]-mi (5) fi confruntat măcar o dată conştiinţa cu conştiinţa celui 5 /[care] va (6) ordona 6 /[să] (7) fiu omorît. 7 /

(LAURENŢIU FULGA, *Alexandra şi infernul*, p. 27)

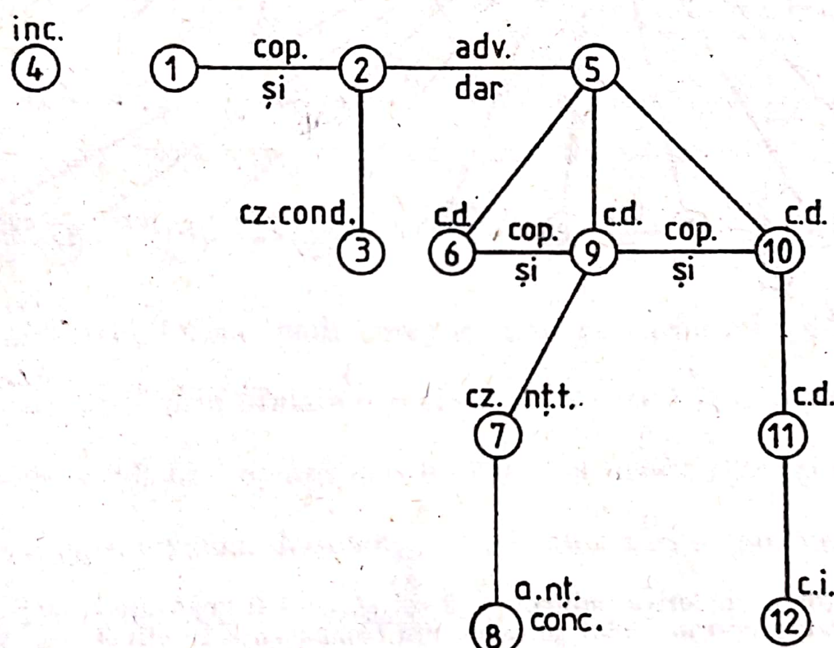
Obs. I. Grupul *nu ştiu cum* este o locuţiune adverbială cu funcţiune de nume predicativ şi, împreună cu *Mi-ar fi*, formează o expresie impersonală, care cere o subiectivă.
Obs. II. Prop. 3 şi 4 au funcţiune de apoziţie pe lîngă prop. 2.

14. *Poate îi* [(1)] *era frică*, [1] / *și* [(2)] *face bine* [2] / [că] se [(3)] ferește, [3] / își [(4)] spunea Anatol, [4] / *dar* [(5)] *înțelese* [5] / [că] oamenilor ca ei nu le [(6)] era frică decît de lucruri neprevăzute [6] / și [că] [9] / [odată ce] [(7)] avea un adăpost, [7] / [oricît] de rudimentar [(8)] √‾ [8] / liniștea sa [(9)] creștea [9] / și √‾ [(10)] putea [10] / [să] se [(11)] gîndească în voie [11] / [la ceea ce] [(12)] avea de făcut de aici înainte. [12] /

(EUGEN BARBU, *Martiriul sf. Sebastian*, p. 64)

√ că (10)

√ ar fi (8)

Obs. Prop. 3 este cauzală-condițională, deoarece prop. regentă 2 are caracter exclamativ.

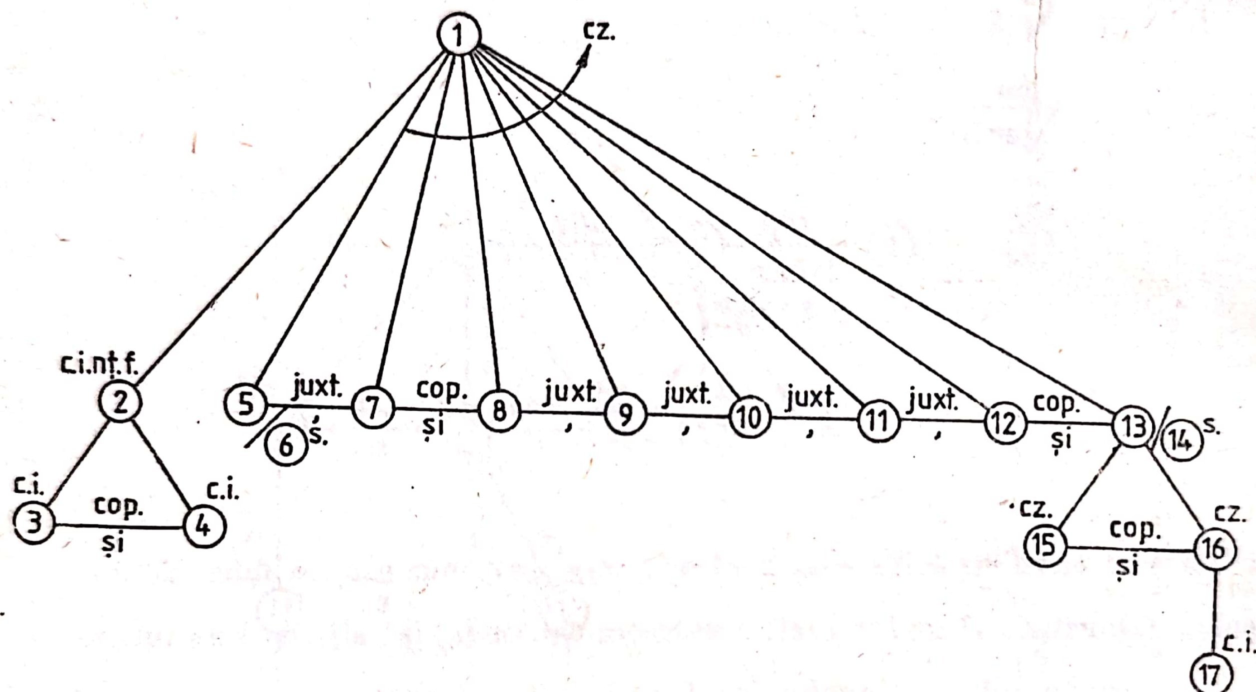
15. *Nimeni nu* [(1)] *sta* [1] / [să] [(2)] facă socoteala [2] / [cîți] [(3)] pieriseră [3] / și [pe cîți] vii se mai [(4)] putea conta [4] /, [fiindcă] tot se mai [(5)] spera [5] / [că] oamenii [(6)] vor ieși din beznă, ori din moarte, [6] / √‾ iar se [(7)] încropeau contraatacuri [7] / și √‾ iarăși pînza [(8)] pîriia [8] /, √‾ se [(9)] rupea, [9] / √‾ pămîntul se-[(10)]nvîrtea cu cei vii, [10] / √‾ îi [(11)] înghițea pe cei morți, [11] / √‾ toamna [(12)] era foarte frumoasă [12] / și √‾ uneori [(13)] părea de-a dreptul neverosimil [13] / [că] lumea se [(14)] afla în

Scanned with OKEN Scanner

14 (15)
război,/ √ somnul supraviețuitor era frecventat de fermecătoarele făpturi ale

15 (16) 16 (17) 17
trecutului/ și √‾ nimeni n-ar fi avut chef /[să] moară./

(LAURENȚIU FULGA, *Alexandra și infernul*, p. 171)

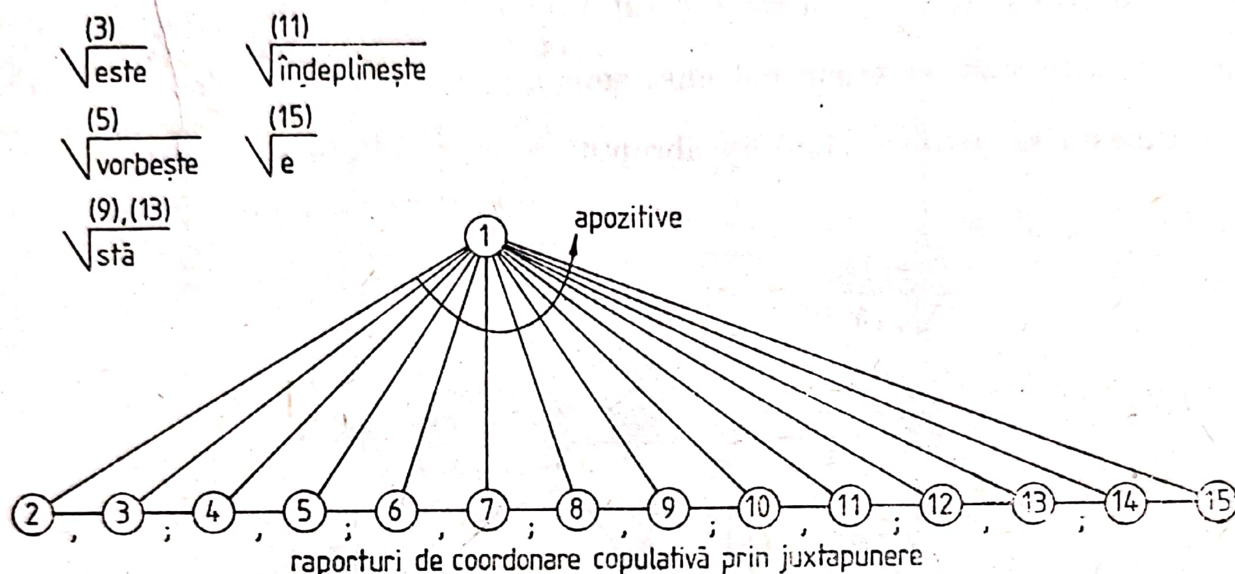

Obs. Propozițiile completive indirecte 3 și 4 pot fi analizate ca atributive, avînd ca termen regent substantivul articulat *socoteala* din componența locuțiunii verbale *să facă socoteală.*

16. Reținem pe cele mai importante: (1) 1 / limbajul poetic este (2) dominat de inefabil, 2 / cel matematic √‾ (3) dominat de explicabil; 3 / primul vorbește (4) despre nuanțe, culori, sunete, 4 / celălalt √‾ (5) despre numere, cantitate; 5 / primul dispune (6) de ambiguitate infinită, 6 / în al doilea ambiguitatea este (7) absentă; 7 / primul stă (8) sub semnul particularului, 8 / al doilea √‾ (9) sub cel al generalului; 9 / primul îndeplinește (10) o funcție de sugestie 10 /, cel matematic √‾ (11) una noțională; 11 / [...] limbajul poetic stă (12) sub semnul

vrajei, [12] / cel matematic [(13)] √‾ sub semnul lucidității; [13] / primul [(14)] e sub semnul creației, [14] / al doilea [(15)] √‾ sub semnul rutinei. [15] /

(CONSTANTIN PARFENE, *Literatura în școală*, p. 15)

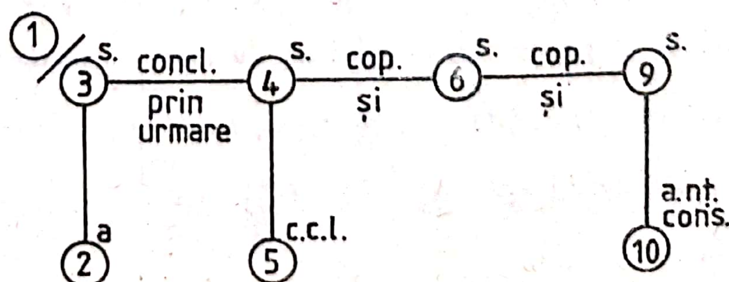

17. Se [(1)] *știe* [1] / [că] forma [3] / [sub care] se [(2)] anunță șarlatanii [2] / [(3)] este în genere cea mai atrăgătoare [3] /, √‾ prin urmare [(4)] e acolo mai frumoasă [4] / [unde] scopul [(5)] e mai urît [5] /, și √‾ nimic nu se [(6)] înfrumusețează mai mult [6] / — și [(7)] firește [7] / [că] și [(8)] era trebuință [8] / — decît tocmai răul, minciuna, decadența [6] / și √‾ nu [(9)] e nici o cauză atît de rea, [9] / [care] să nu [(10)] găsească apărătorii ei firești. [10] /

(MIHAI EMINESCU, *Despre cultură și artă*, p. 26)

4,6,9 √că

inc. 7 / 8 s.

8*

18. [Dacă] aş (1) căuta 1 / (2) [să] motivez întîrzierea răspunsului meu, 2 / (3) *nu aş putea* 3 /, *şi, cu toate acestea, să mă* (4) *crezi* 4 / (5) [că] n-am avut timp atît 5 / (6) [cît] să pot 6 / (7) [să] scriu 7 /;
(8) √‾ *o mie şi o sută de nimicuri şi de prostii* 8 / (9) [care]-ţi răpesc timpul 9 / [pe lîngă care]
(10) √‾ şi afaceri mai serioase 10 / (11) *şi aşa a trecut vremea,* 11 / (12) [cînd] bag de seamă 12 / [că] poate
(13) comit o nedreptate nerăspunzînd unui amic 13 /, (14) [care] se va fi mirînd 14 / (15) [ce]-a păţit necunoscuta sa prietenă 15 / [de] ex abrupto* a încetat de a mai (16) scrie. 16 /

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Mărturii*, p. 119)

(8),(10)
√ au fost

3 —cop. şi— 4 —juxt. ,— 8 —cop. şi— 11
3 —cond.— 1 —c.d.— 2
4 —c.i.— 5 —m.nt. cons.— 6 —c.d.— 7
8 —a.— 9
8 —a.— 10
11 —a.— 12 —c.d.— 13 —a.— 14 —c.i.— 15 —cons.— 16

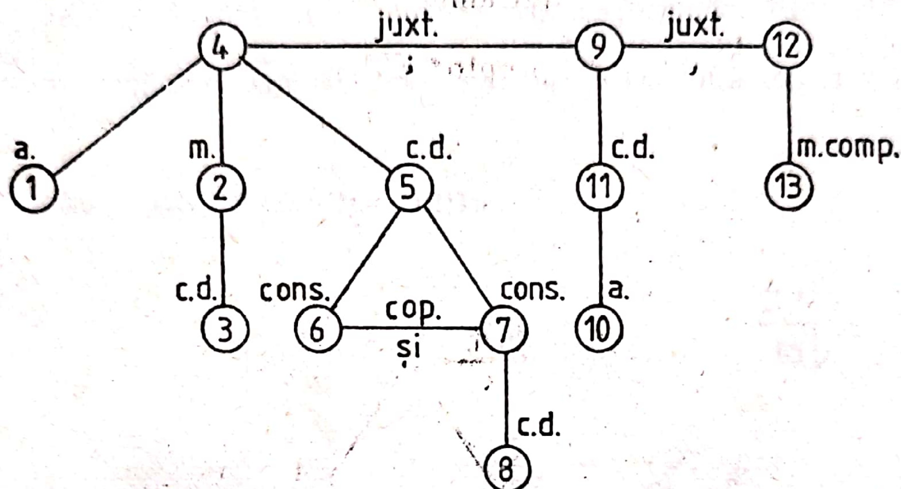
19. *Bolnav, neavînd nici o poziţie socială sigură,* 4 / [prin care] să-ţi (1) pot pregăti un trai modest şi poate fericit alături de mine; 1 / *sărac* 4 /, [precum] bine (2) ştii 2 / [că] (3) sînt 3 / *şi avînd pururea grija zilei de mîni, tu* (4) *crezi* 4 / că eu aş (5) putea fi atît de nelegiuit 5 / (6) √‾ [să]pot veni lîngă tine 6 / şi √‾ [să] nu (7) vreau 7 / [să] (8) viu 8 ; / (9) *crezi* 9 / [că] în starea 11 /

* dintr-o dată

(10) 10 (11) 11 (12)
[în care] mă aflu / îmi abate a face infidelități, / *mă crezi în sfîrșit de o sută de*
12 (13) 13
ori mai mizerabil / [de cum] sunt în stare a fi. /

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Mărturii*, p. 128)

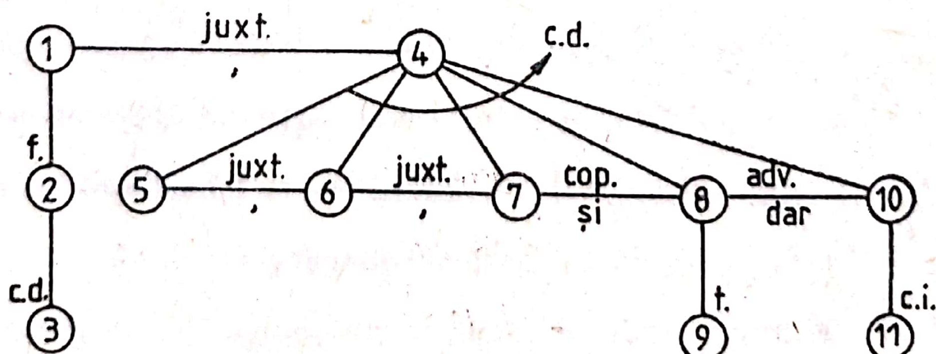
6,7
√încît

(1) 1 (2) 2 (3) 3 (4) 4
20. Îmi întinse mîna / [ca să] văd / [cît] de rece e, / *îmi spuse* / [că] de două
(5) 5 (6) 6 (7)
zile nu s-a mai făcut foc la el, / [că] toată noaptea a tremurat, / [că] e cam umedă
7 (8) 8 (9)
odaia lui / și [că] multe sărbători triste a avut el / [de cînd] face umbră pămîn-
9 (10)
tului /, dar / — prin așa urîtă sărăcie și gînduri urîte, ca de data asta, nu-și aduce
10 (11) 11
aminte / [să] mai fi trecut. /

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Mărturii*, p. 71)

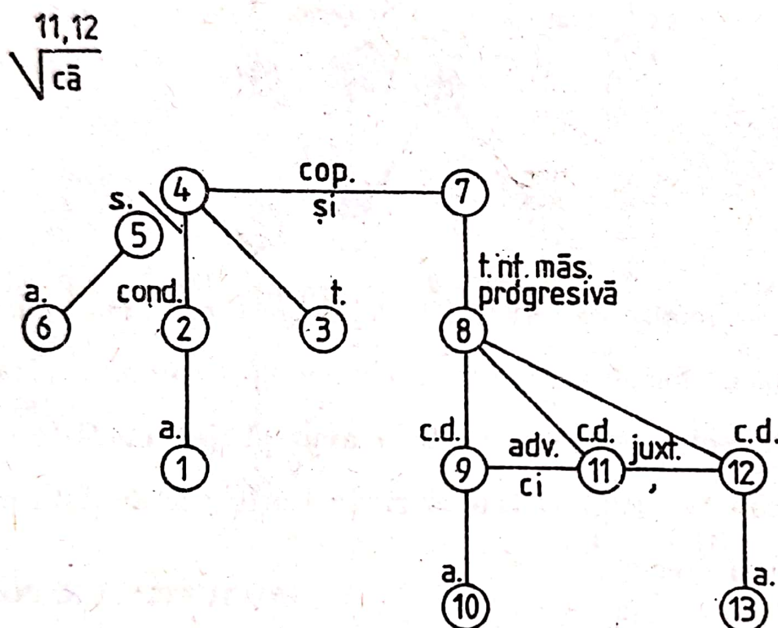
10
√că

Obs. Între prop. 10 și 11 este caz de împletire a subordonatei cu regenta: c. i. cu nț. de loc *prin ... sărăcie* și *gînduri* din prop. 10 au funcție sintactică în prop. 11, completiva indirectă a prop. 10.

21. [Dacă] bărbații [2]/[care] ne [(1)]părăsesc [1]/ [(2)]au partea lor de erori comună la toată suflarea omenească, [2]/[cînd] [(3)]părăsesc arena de luptă, [3]/ [(4)]*cată* [4]/[să] ne [(5)]aducem aminte de serviciile mari [5]/[ce] le-au [(6)]adus cauzei publice [6]/ *și o* [(7)]*facem aceasta cu atît mai mult*, [7]/[cînd] [(8)]vedem [8]/[că] acele servicii nu [(9)]consistă, ca la multe din reputațiile uzurpate, din închipuirea greșită [9]/[ce] și-ar [(10)]face-o opinia publică despre ele, [10]/ ci /√‾ [(11)]sînt reale, adevărate, [11]/ /√‾ au [(12)]lăsat urmări binefăcătoare [12]/[ce] [(13)]subzistă pînă astăzi. [13]/

(MIHAI EMINESCU, *Despre cultură și artă*, p. 84)

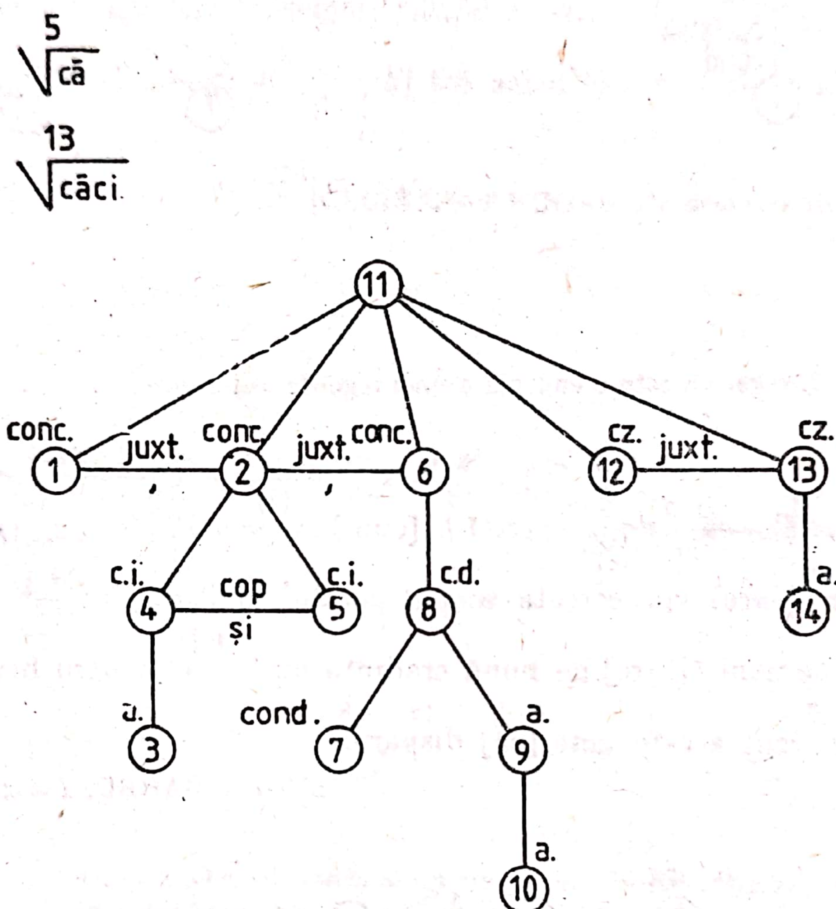

Obs. În prop. principală 4 predicatul *cată* are înțeles de *trebuie*. De aceea prop. 5 este subiectivă.

22. [Deși] nu mai [(1)]împărtășim entuziasmul cărții lui Bălcescu pentru ideile profesate azi de colegii lui de la 1848, [1]/[deși] ne-am [(2)]încredințat cu durere [2]/[că] chiar aceia, [4]/[ce] azi le [(3)]reprezintă [3]/, nu mai [(4)]sînt pătrunși [4]/ și /√‾ se [(5)]slujesc de dînsele ca de o pîrghie pentru ajungerea unor interese mici, [5]/[deși] [(6)]știm [6]/ [că] [8]/[dacă] inima lui [(7)]era vie în vremea noastră, [7]/ prin cartea lui ar fi [(8)]trecut o suflare rece de ironie asupra piticilor [8]/[care] [(9)]îngînau a împărtăși simțirile unei inimi, [9]/[pe care]

n-au [(10)] ştiut-o niciodată, / [10] *totuşi entuziasmul lui ca atare ne* [(11)] *încălzeşte* [11] / [căci] [(12)] este sincer, adevărat, energic, / [12] √ [(13)] s-arată cu acea neşovăire / [13] [de] care ne minunăm [(14)] în caracterele antichităţii. / [14]

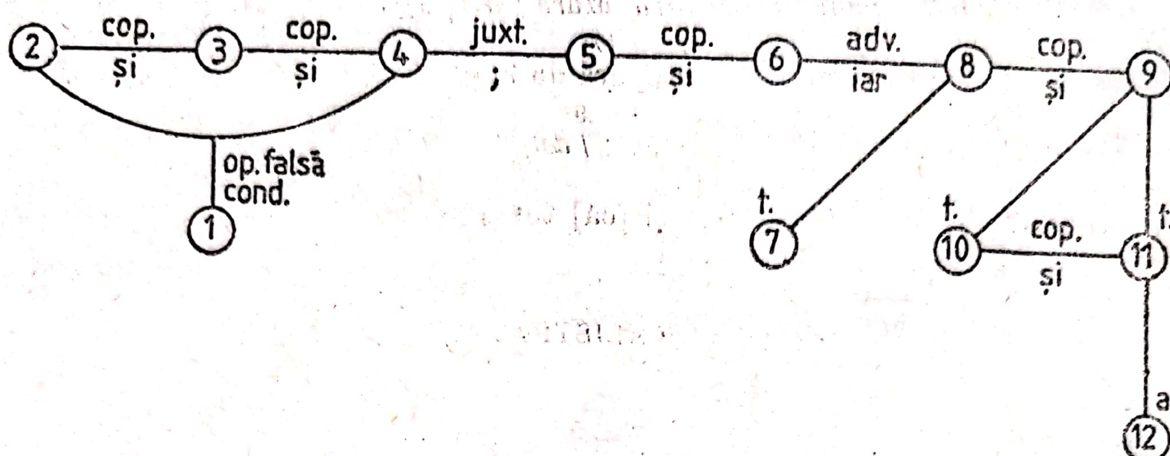
(MIHAI EMINESCU, *Despre cultură şi artă*, p. 81)

23. *Căci* [2] / [dacă] Pisicuţa îşi [(1)] apăra nasul, scuturînd din cap în toate părţile, / [1] *musca nu mai puţin, cu o repeziciune de cea mai vrednică balistică,* [(2)] *ochea* [2] / şi [(3)] *prindea nasul Pisicuţii din zbor* [3] / *şi se* [(4)] *înfunda, cu iuţeala unei săgeţi, în adîncul uneia din nările ei;* [4] / *atunci Pisicuţa* [(5)] *sorbea* [5] / *şi îşi* [(6)] *umfla pieptul său puternic cu jumătate din atmosfera pămîntească;* [6] / *iar* [8] / [cînd] aerul, astfel sorbit, [(7)] era înapoiat cerului sub forma ruptă şi zguduitoare a unei furtunoase note de trombon, [7] / *musca* [(8)] *ţişnea zăpăcită din narea Pisicuţii* [8] /, *şi îi* [(9)] *trebuia vreme* [9] / [pînă să] se [(10)] dezmetecească [10] / şi

(11) 11 (12) 12
[să] se descurce din ierburile încîlcite /, [în care] fusese aruncată, / spre a-şi găsi
11
din nou echilibrul de luptă./

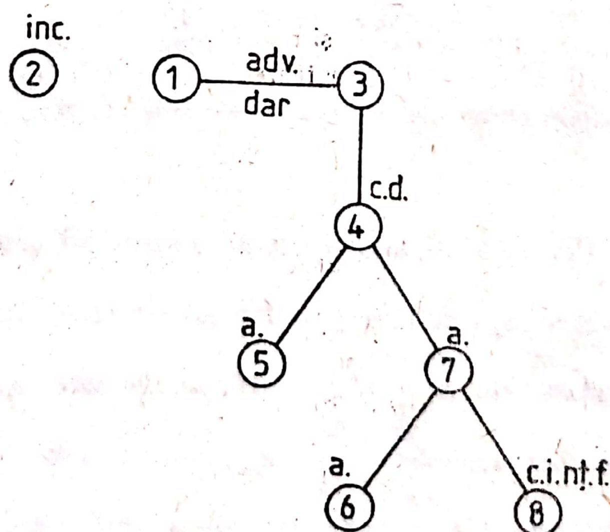
(CALISTRAT HOGAŞ, *Pe drumuri de munte*, p. 204)

Obs. Prop. 2, regentă, este o cauzală a unei regente anterioare.

(1) 1 (2) 2 (3) 3 (4)
24. Să lucrăm cu oala acoperită /, [cum] se spune, / *dar aş vrea* / [să] lăsăm
4 (5) 5
impresia celor / [care] vor cerceta scopul acestei lovituri / [că], de fapt, nu nişte
7 (6) 6
nenorociţi de oameni / [care] de bună credinţă au lucrat pentru binele patriei / au
(7) 7 (8) 8
fost interesaţi / [ca] aceste acte [să] dispară./

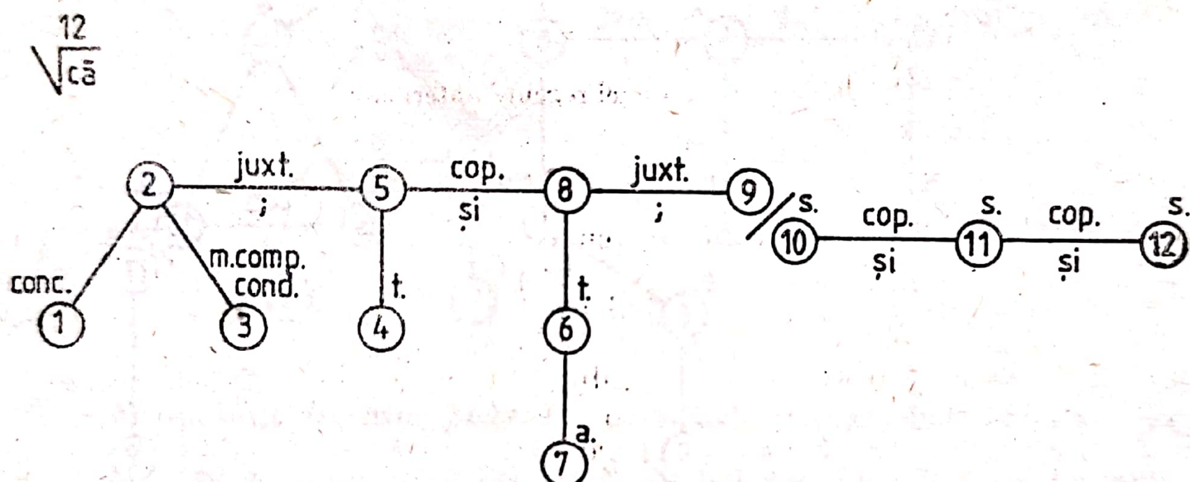
(EUGEN BARBU, *Incognito*, III, p. 241)

Obs. Prop. 2 este incidentă şi nu modală, deoarece constituie o comunicare paralelă cu comunicarea principală. Ea este un comentariu privitor la caracterul popular al expresiei *a lucra cu oala acoperită*.

25. *Şi* [2] / [măcar că] nevasta lui Honcu [(1)] nu era în casă, [1] / *totuşi el* [(2)] *vorbea de dînsa*, [2] /
[ca şi cum] ar fi [(3)] fost de faţă; [3] / *doar* [5] / Honcu [cînd] [(4)] vorbea de la el de-acasă, [4] /
glasul lui [(5)] *răspundea tocmai pe Măgura Mare* [5] / *şi* [8] / [cînd] ar fi [(6)] avut nevoie de che-
mat vrun vătăjel de la comună, [6] / [care] [(7)] era de la dînsul cale de o jumătate de ceas [7] /
tot din cerdacul caselor lui l-ar fi [(8)] *strigat*; [8] / *astfel se* [(9)] *zice* [9] / [că] el da [(10)] porunci satului
întreg, strigînd de la el de acasă, [10] / şi [că] tot satul revărsat pe vale îl [(11)] auzea [11] /
şi [(12)] [12] /‾-l asculta./

(CALISTRAT HOGAŞ, *Pe drumuri de munte*, p. 248)

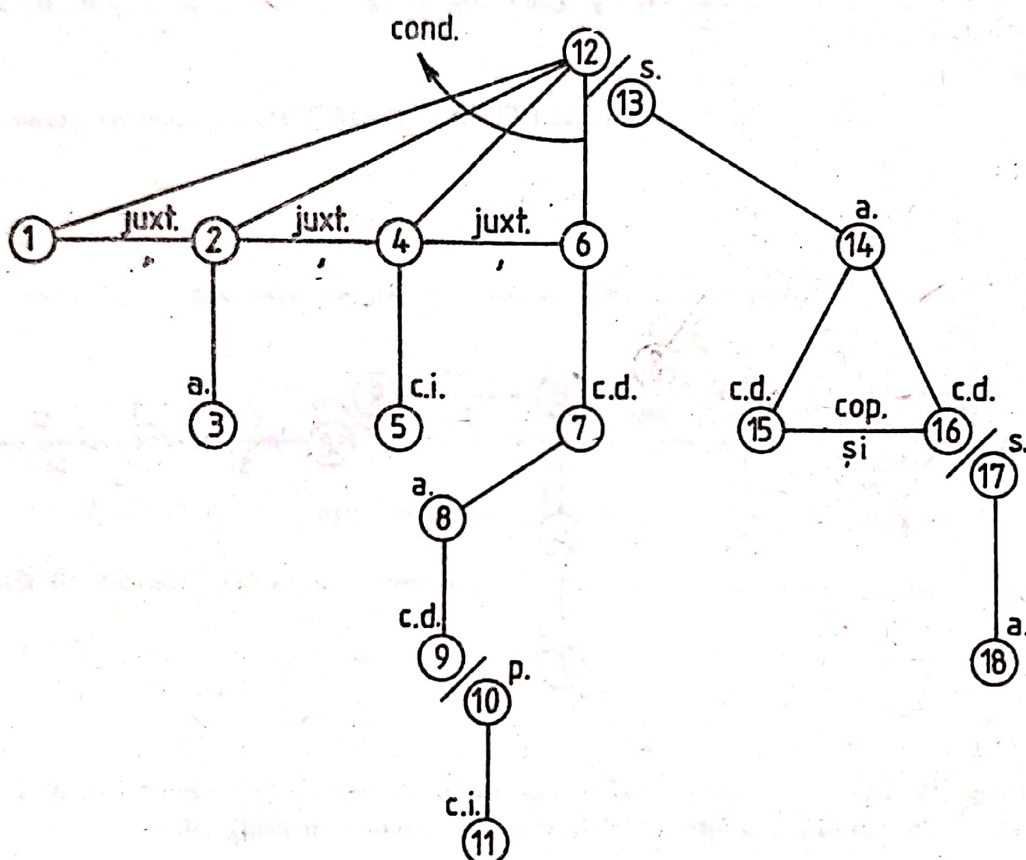

Obs. Prop. 4 începe cu subiectul *Honcu* şi nu cu conjuncţia subordonatoare *cînd*. Această inversare este frecventă în stilul liber. Altfel, ar fi un anacolut în prop. 5.

26. *Iar* [12] / [dacă] [(1)] ne gîndim la calitatea pură şi profundă a lirismului său, [1] /
[dacă] ne [(2)] gîndim la faptul [2] / [că] Eminescu a [(3)] apărut într-o literatură începătoare,
fără tradiţii, fără modele, fără o limbă artistică, fără limbă literară fixată; [3] / [dacă]
ne mai [(4)] gîndim [4] / [că] el a [(5)] avut de luptat cu mizeria, cu boala, cu obtuzitatea mediu-
lui şi răutatea oamenilor [5] /, [dacă] mai [(6)] adăugăm [6] / [că] opera lui, creată în condiţii
aşa de grele, a fost [(7)] înfăptuită la vîrsta de treizeci şi trei de ani, pînă la vîrsta [7] /
[cînd] un poet de o aşa puternică gîndire abia [(8)] începe [8] / [să] [(9)] devină [9] / [ceea ce] e

[(10)] menit [10] / [să] [(11)] fie [11] / — *atunci* [(12)] *poate* [12] / [că] [(13)] avem dreptul [13] / [să] [(14)] spunem [14] / [că] în Eminescu natura [(15)] crease pe cel mai mare liric modern [15] / şi [că], geloasă pe propria-i operă, [(16)] i-a plăcut [16] / [să] [(17)] sfarme de timpuriu minunata oglindă [17] / [în care] [(18)] s-a răsfrînt atît de încîntător. [18] /

(EUGEN LOVINESCU, *Mite. Bălăuca*, p. 137)

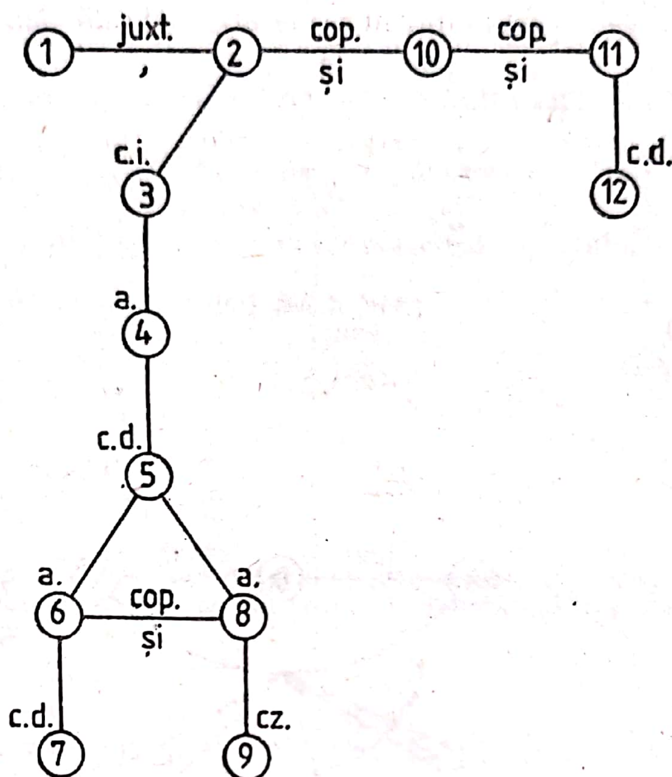
Obs. În prop. 12 conjuncţia *iar* stabileşte un raport coordonator adversativ cu o regentă anterioară din context.

27. *Nu se* [(1)] *plîngea de nimic,* [1] / [(2)] *ducea o existenţă ştearsă, mulţumindu-se* [2] / [numai să] [(3)] facă o vizită pe săptămînă rudelor ei, [3] / [care] o [(4)] întrebau cu insistenţă [4] / [ce] se [(5)] întîmplă cu omul acesta [5] / [despre care] ea le [(6)] spusese [6] / [că] se [(7)] bucură de o înaltă protecţie [7] / şi [cu care] încă nu se [(8)] căsătorise [8] / [pentru că] procesul lui de divorţ se

Scanned with OKEN Scanner

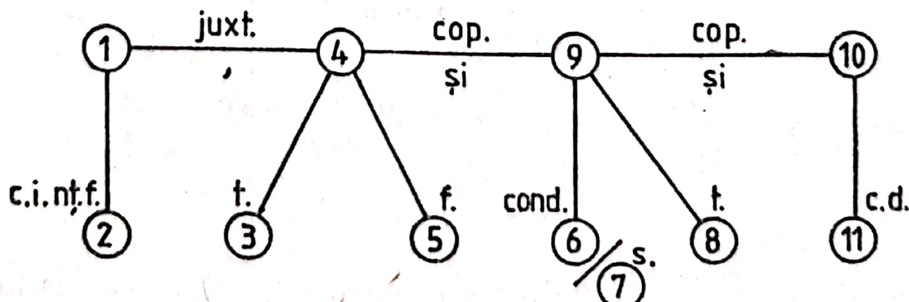
[(9)] prelungea [9] / *şi timpul* [(10)] *trecea* [10] / *şi lumea* [(11)] *începuse* [11] / [să] [(12)] vorbească pe seama ei, [12] / *lucrul* [11] *lăsîndu-o însă nepăsătoare.* /

(EUGEN BARBU, *Incognito*, III, p. 335)

28. — Să vă [(1)] *siliţi din toate puterile* [1] / [să] nu [(2)] adormiţi [2] /; [cînd] vi se vor [(3)] lipi ochii de somn, [3] / *să vă* [(4)] *ciupiţi* [4] / [ca să] [(5)] goniţi somnul, [5] / *şi* [9] / [dacă] se va [(6)] întîmpla [6] / [(7)] [să] cădeţi doborîţi, [7] / [îndată ce] vă voi [(8)] deştepta eu [8] / *să vă* [(9)] *sculaţi fără zgomot* [9] / *şi să nu mă* [(10)] *întrebaţi* [10] / [pentru ce] [(11)] √‾ [11] . /

(*Basme populare*, p. 101)

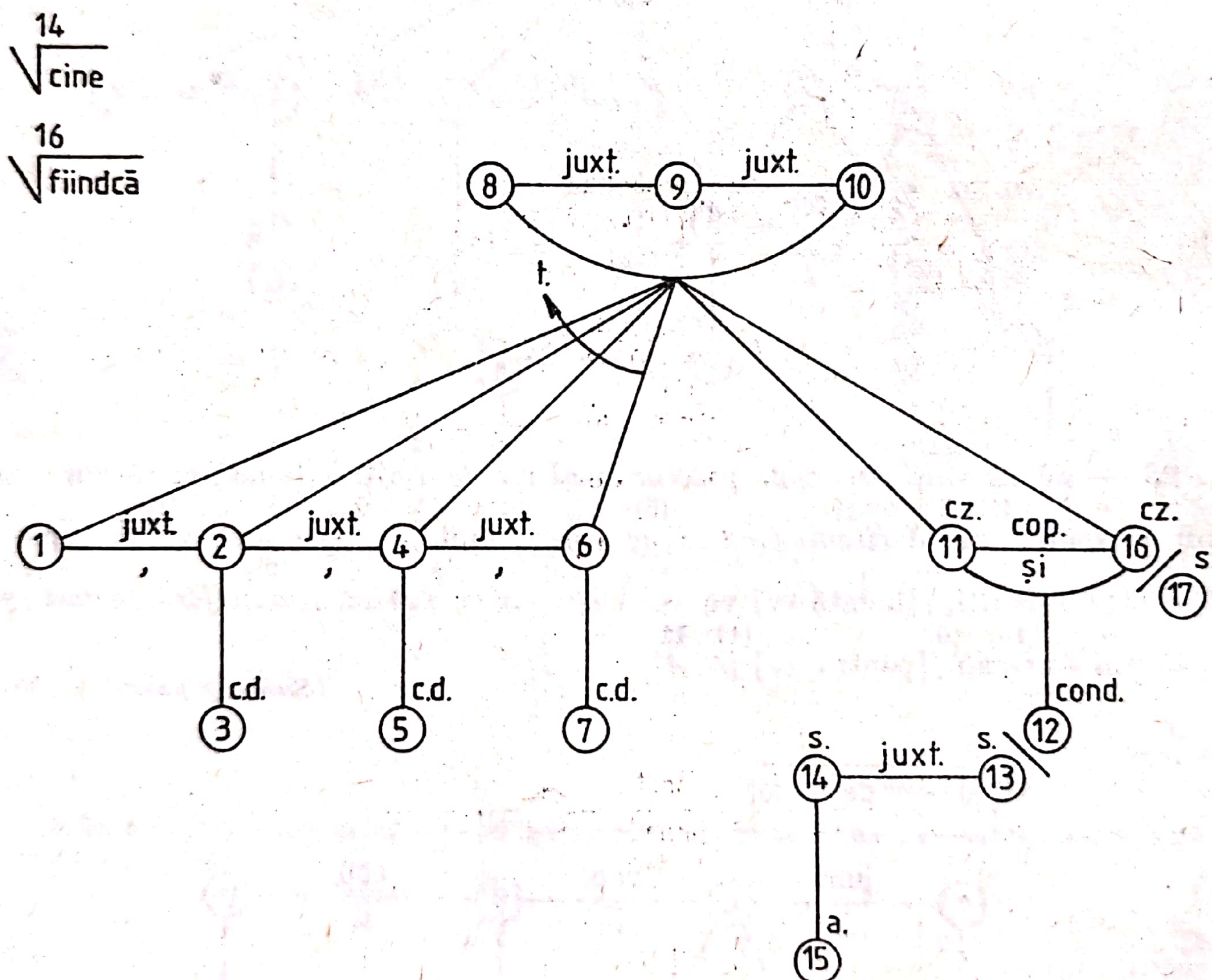

Obs. I. În prop. 1, 4, 9 şi 10 predicatele sînt exprimate prin verbe la modul conjunctiv cu valoare de *imperativ*.

Obs. II. Prop. 11 este eliptică de predicat, fiind redusă la elementul conjuncţional introductiv, *pentru ce*, care îndeplineşte şi funcţia de complement de cauză.

29. [Cînd] boierimea (1) păstrase numai puţin din bunul spirit al timpurilor vechi, 1 / [cînd] moleşirea (2) începea 2 / [s]-o (3) cuprindă, 3 / [cînd] nu mai (4) ştia 4 / [să] (5) se lupte, 5 / [cînd] nu prea (6) ştia 6 / [să] (7) lucreze 7 /, *sapa n-a* (8) *căzut din mîna ţăranului,* 8 / *topo-* (9) *rul i-a rămas la îndemînă;* 9 / *ţara a* (10) *rămas bogată* 10 / [fiindcă] pămîntul a (11) fost lucrat, 11 / 16 şi / [dacă] ar (12) fi fost 12 / [cine] (13) să muncească 13 /, √‾ să spuie (14) cuvîntul 14 / [ce] se (15) aştepta, 15 / √‾ din aceeaşi mulţime răbdătoare şi harnică s-ar (16) fi ivit 16 / şi [cine] s-o (17) apere. 17 /

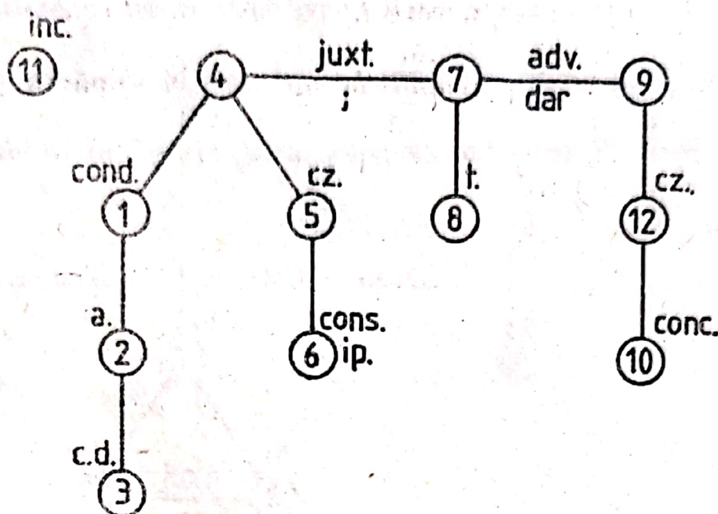
(NICOLAE IORGA, *Istoria literaturii române,* p. 5)

30. Acum 4 / [de]-o (1) fi vreunul din dumneavoastră 1 / [de] n-a (2) ascultat 2 / [ce]-ai (3) spus, 3 / (4) *eu n-am ce-i face,* 4 / [c]-al doilea nu mai (5) spui 5 / [să] mă (6) taie; 6 / *oi mai* (7) *spune,* 7 / [cînd] mi-o (8) veni 8 bine, / *altă poveste şi mai minunată, cu zmei şi cu balauri,* / *da'*

p-asta ba[9] / [că] de l... popa,[12] / [(10)] [că] e popă[10] /, [(11)] să iertaţi,[11] / şi tot nu [(12)] toacă de două ori pentru o babă surdă.[12] /

(*Basme populare*, p. 86)

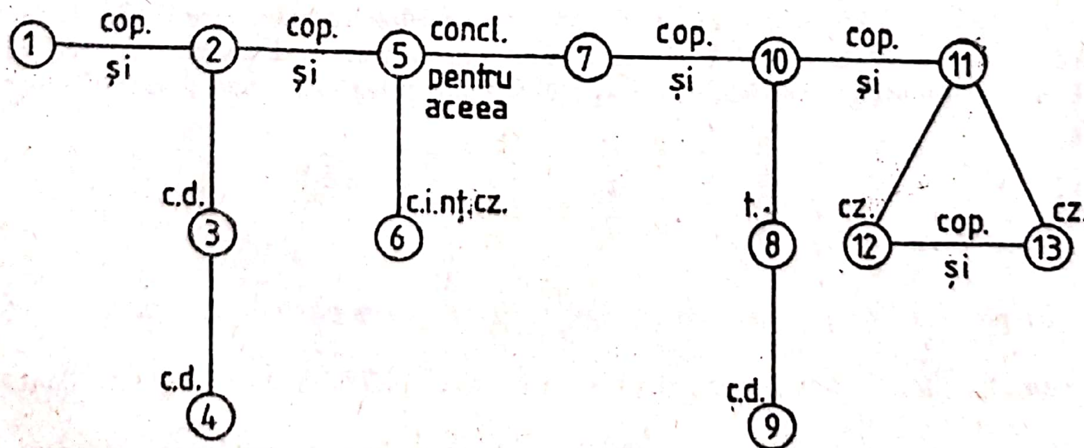
Obs. I. În prop. 4 c. d. este exprimat prin construcţia relativă infinitivală *ce face*.

Obs. II. Adverbul de negaţie *ba* din prop. 9 are valoare verbală, deci are funcţie de predicat verbal *(nu spun)*.

31. *Dar el* [(1)] *vorbea*[1] / *şi* [(2)] *ştia*[2] / [ce] [(3)] vrea[3] / [să] [(4)] zică[4] / *şi parcă-i* [(5)] *părea bine*[5] / [că] [(6)] băieţii rîd[6]; / *pentru aceea băieţii* [(7)] *rîdeau din ce în ce mai puţin*[7] / *şi* / [(10)] [mai ales după ce] [(8)] profesorul i-a spus[8] / [(9)] [să] zică lecţia de ieri,[9] / *ei nu mai* *rîdeau deloc*,[10] / *şi mie îmi* [(11)] *părea bine*[11] / [(12)] [fiindcă] Huţu ştia lecţia[12] / şi [(13)] √‾ o spunea frumos.[13] /

(IOAN SLAVICI, *Nuvele*, p. 39)

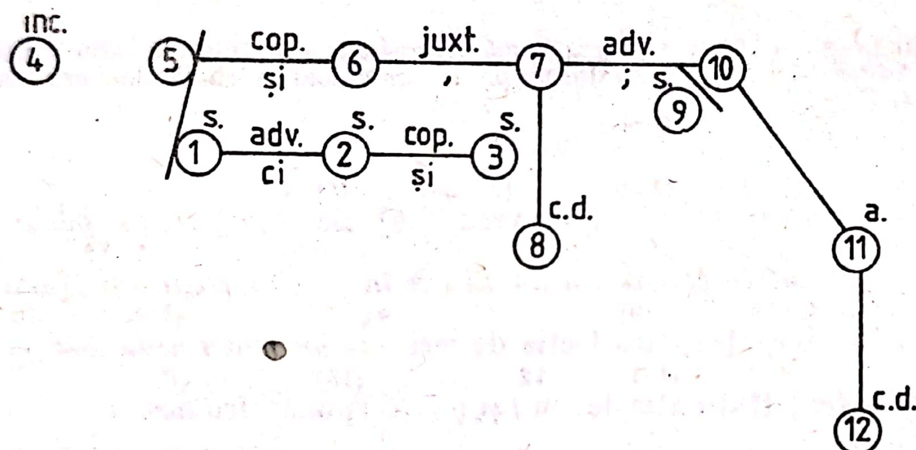
• $\sqrt[13]{\text{fiindcă}}$

Obs. În prop. 8, elementul conjuncţional introductiv este *mai ales după ce*, întrucît locuţiunea adverbială *mai ales* nu face decît să nuanţeze locuţiunea conjuncţională *după ce*.

32. [Cum că] ei nu au $^{(1)}$schimonosit ^{1}/, ci √‾ au $^{(2)}$deşteptat la viaţă limba română şi cu ea simţul naţional, ^{2}/ şi [cum că] au $^{(3)}$făcut-o spre glorificarea lor personală şi ^{3}/ (fie $^{(4)}$zis de noi) ^{4}/ eternă, ^{3}/ *asta* $^{(5)}$*e prea adevărat;* ^{5}/ *şi nu* $^{(6)}$*negăm,* ^{6}/ *nu* $^{(7)}$*putem* ^{7}/ [s]-o $^{(8)}$negăm; ^{8}/ [cum că] însă ei ar fi $^{(9)}$avut intenţiunea de a depărta pe ţăran de d-ta, d-le critic, ^{9}/ *asta nu* $^{(10)}$*poate fi adevărat, decît în cazul,* ^{10}/ [cînd] d-ta singur vei fi $^{(11)}$voind ^{11}/ [să] te $^{(12)}$depărtezi de el. ^{12}/

(MIHAI EMINESCU, *Despre cultură şi artă*, p. 126)

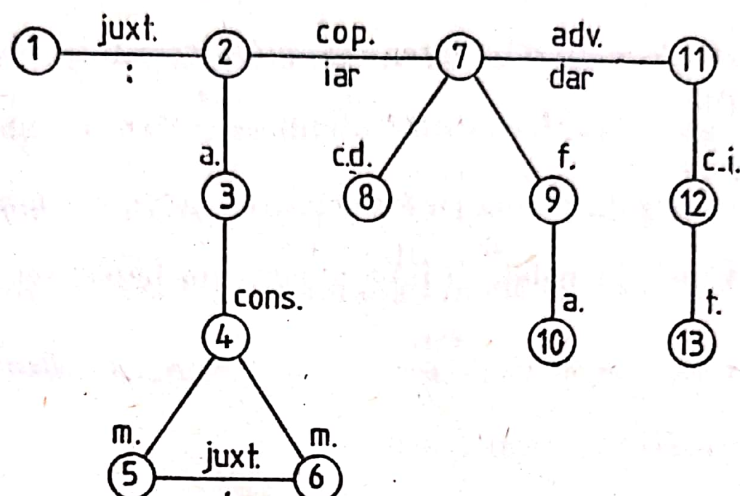
Obs. I. Prop. subiective 1, 2 şi 3 sînt reluate în prop. regentă 5 prin pronumele demonstrativ *asta.* Acelaşi lucru pentru subiectiva 9 subordonată propoziţiei 10.

Obs. II. Între prop. 7 şi 10 raportul este de coordonare *adversativă.* Conjuncţia *însă*, care desparte prop. 7 şi 10, apare în frază în faţa subiectivei 9. Este un exemplu de mobilitate a acestei conjuncţii, care poate să apară oriunde între cele două propoziţii coordonate adversative.

33. *Astfel şi-a* $^{(1)}$*împărţit averea în două părţi:* ^{1}/ *cu o parte a* $^{(2)}$*cumpărat acareturi,* ^{2}/ [care]-i $^{(3)}$aduceau destul venit ^{3}/ [ca să] $^{(4)}$poată trăi ^{4}/ [cum] se $^{(5)}$cuvine, ^{5}/ [fără să] $^{(6)}$s-atingă de capete; ^{6}/ *iar cu cealaltă jumătate, în bani sunători, a* $^{(7)}$*hotărît* ^{7}/ [să] se $^{(8)}$pună pe petreceri, ^{8}/ [încaltea să]-şi $^{(9)}$destoarcă răbdările suferite sub străşnicia ^{9}/ [în care]-l

(10) ţinuse tată-său pînă la aşa vîrstă coaptă; 10 / *dar* (11) *s-a jurat* 11 / [că] n-are să mai cheltuiască (12) apoi nimica peste această sumă 12 / [după ce] (13) şi-o face toate chefurile. 13 /

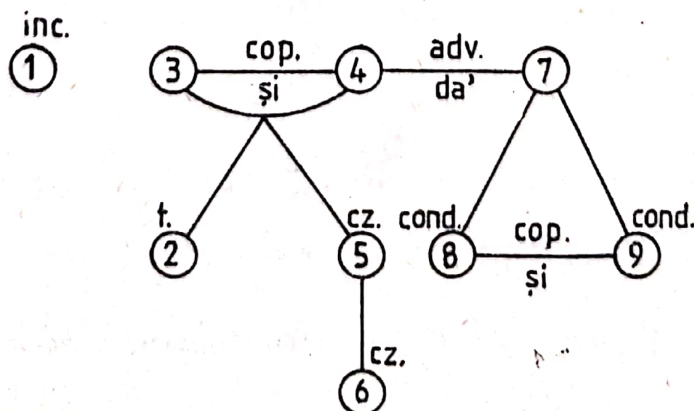
(*Basme populare*, p. 223)

Obs. Conjuncţia coordonatoare adversativă *iar*, care stabileşte relaţia dintre prop. 2 şi 7, are valoare copulativă.

34. — *Apoi, dă, cucoane,* 3 / — (1) răspunse tot Huţan — 1 / [păn]-om (2) da din sus de Preluce, în dreptul Rotăriei, 2 / *om tot* (3) *urca* 3 / *ş-om tot* (4) *scobori*, 4 / [că] până-n sus de (5) Preluce n-om putè mere pe vale 5 / [că]-i (6) valea strîmtă şi plină de stînci; 6 / *da' deacolo-nainte* 7 / [dac]-o (8) da Dumnezeu 8 / şi / ̄ (9) om trece cu lumină peste Tazlău, 9 / *apoi* (7) *merem până-n sat tot pe drum de hodină.* 7 /

(CALISTRAT HOGAŞ, *Pe drumuri de munte*, p. 229)

35. *În zadar îi* [(1)] *spuse* [1] / [(2)] [c]-a umblat [2] / și √ [(3)] a ostenit [3] /, √ [(4)] a trecut prin multe [4] / și √ [(5)] s-a canonit [5] /, [ca să] [(6)] caute alifia [6] / [ce] [(7)] dezmorțește vinele [7] /; *în zadar îl* [(8)] *încredința* [8] / [că] [(9)] a găsit-o [9] / și √ [(10)] vine cu ea de peste nouă mări și nouă țări [10] /; *în zadar* [(11)] *stărui* [11] / [să]-l [(12)] frece [12] / √ [(13)] fie măcar și numai la ochi și la tîmple [13] / [căci] [(14)] el ținea una și bună [14], / [că] alta [(15)] e aceea [15] / [pe care] [(16)] o știa dînsul [16] / și √ [(17)] o aștepta [17]; / [(18)] *o luă drept vrăjitoare* [18] / [care] [(19)] vrea [19] / [să]-l [(20)] piardă cu farmecele ei [20] / [(21)] *ba în cele din urmă se îndîrji* [21] / și [(22)] *voi* [22] / [s]-o [(23)] dea afară din palat [23] / și [s]-o [(24)] alunge din împărăția lui. [24] /

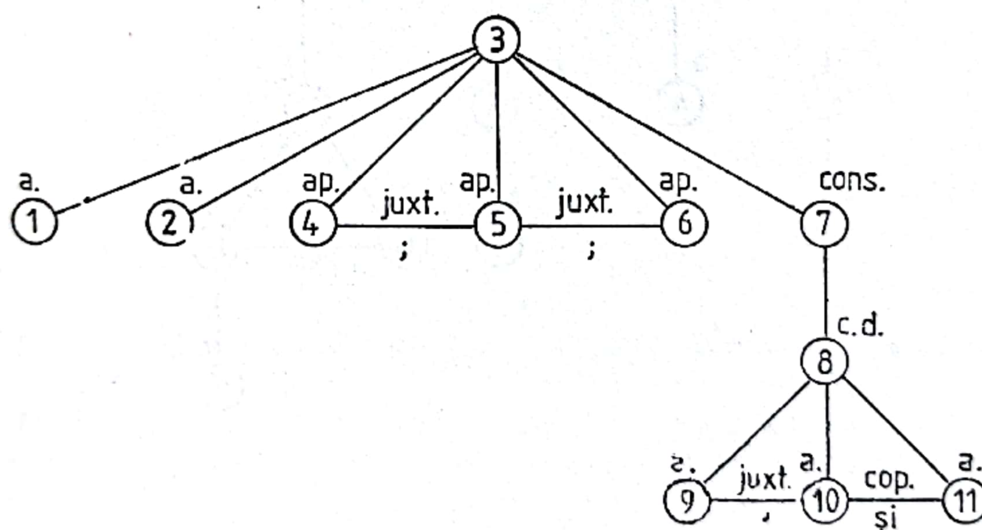
(*Basme populare*, p. 135)

Obs. I. În prop. 18 verbul *luă* este urmat de elementul predicativ suplimentar *drept vrăjitoare*.

Obs. II. În prop. 13 predicatul este *(să) fie*, cu sensul lui *întîmplă-se*.

36. *Și afară de acestea, babele*[3] / [care] trag[(1)] pe fundul sitei în 41 de bobi,[1] / *toți zodierii și cărturăresele*[3] / [pe la care] căutase[(2)] pentru mine[2] / *și femeile bisericoase din sat îi băgase*[(3)] *mamei o mulțime de bazaconii în cap, care de care mai ciudate:*[3] / ba [că] am[(4)] să petrec între oameni mari;[4] / ba [că]-s[(5)] plin de noroc, ca broasca de păr;[5] / ba [că] am[(6)] glas de înger și multe alte minunății,[6] / [încît] mama, în slăbiciunea ei pentru mine, ajunsese[(7)] a crede[7] / [că] am să ies[(8)] un al doilea Cucuzel, podoaba creștinătății,[8] / [care] scotea[(9)] lacrimi din orice inimă împietrită,[9] / √‾ aduna[(10)] lumea de pe lume în pustiul codrilor,[10] / și √‾ veselea[(11)] întreaga făptură cu viersul său.[11] /

(ION CREANGĂ, *Amintiri din copilărie*, p. 33)

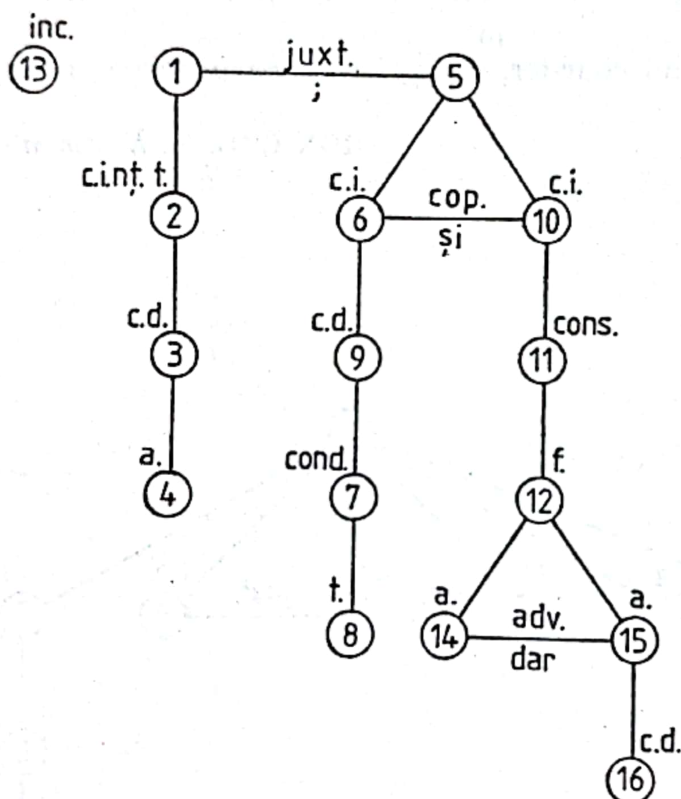
37. *Și să nu te miri*[(1)][1] / [cînd] îți spun[(2)][2] / [că] dumneata ești[(3)] vinovat de toate[3] / [cîte] mi s-au întîmplat[(4)];[4] / *adu-ți*[(5)] *aminte*[5] / [că] te-am rugat[(6)][6] / [dacă] pleci[(7)] de dimineață,[7] / [pînă] n-oi fi[(8)] eu deștept,[8] / [să] închizi[(9)] ușa de la drum,[9] / și √‾ dumneata n-ai[(10)] închis-o,[10] / [ca să] intre[(11)] duhul necurat[11] / [să]-mi umple[(12)] capul cu visul acela[12] /

[14] [care], / [(13)] n-am ce [13] zice, / [(14)] era [14] frumos, / dar √¯ pe urmă numai eu [(15)] ştiu [15] / [ce] a [(16)] tras pielea mea după urma [16] lui./

(ION LUCA CARAGIALE, *Nuvele şi povestiri*, p. 234)

10 √că

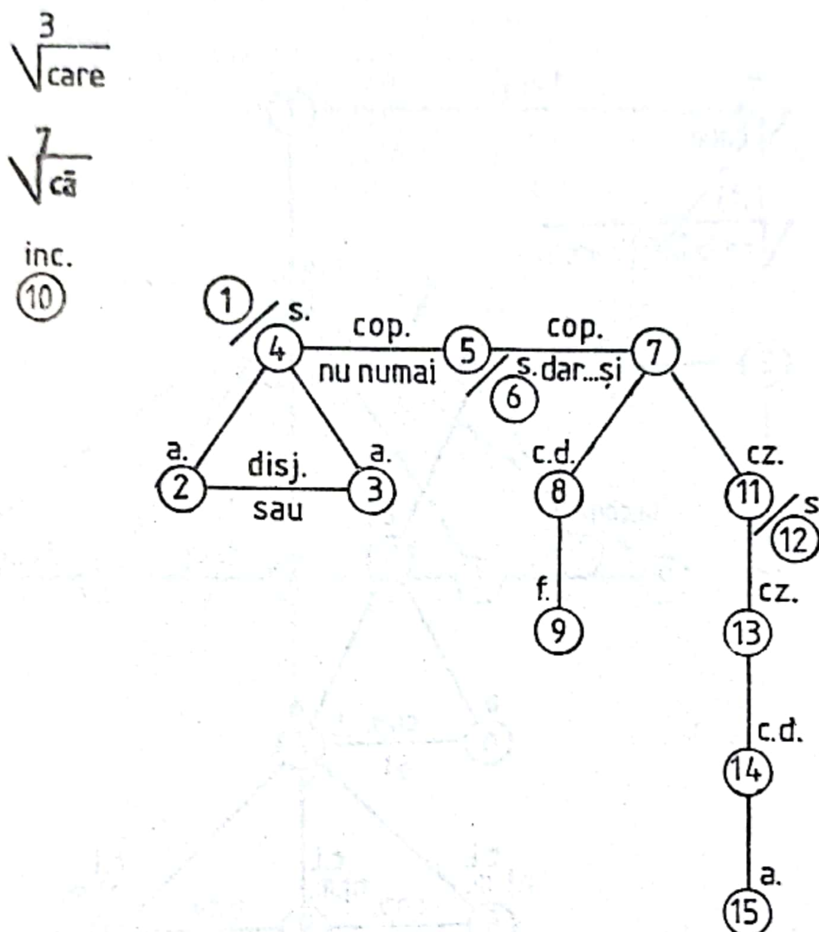
15 √care

38. *E* [(1)] *adevărat* [1] *însă* / [că] mai tîrziu, printr-o totală echilibrare de idei asupra lucrărilor [4] / [care] se [(2)] cuvin [2] / sau √¯ nu se [(3)] cuvin [3] / şi printr-o subită grijă de onorabilitate Ann [(4)] suprimase cu totul asemenea aventuri [4] / şi nu numai [că] i s-ar fi [(5)] părut de prost [5] gust / [să] [(6)] meargă cu şevaletul în tramvai, [6] / dar √¯ îi şi [(7)] interzicea lui Paul [7] / [să] mai [(8)] vină seara pe cîmp, [8] / [ca să] o [(9)] ia de la lucru, [9] / [fiindcă] [11] / — [(10)] spunea ea — [10] / [(11)] e la urma urmelor posibil [11] / [să] [(12)] umble mereu cu el pe străzi mărginaşe, [12] / [mai

(13) (14) 14 (15)
ales că] ar putea/[să] o vadă camarazi de ai ei, /[care] întîmplător s-ar fi întors
15
de la lucru prin același cartier./

(MIHAIL SEBASTIAN, *Accidentul*, p. 98)

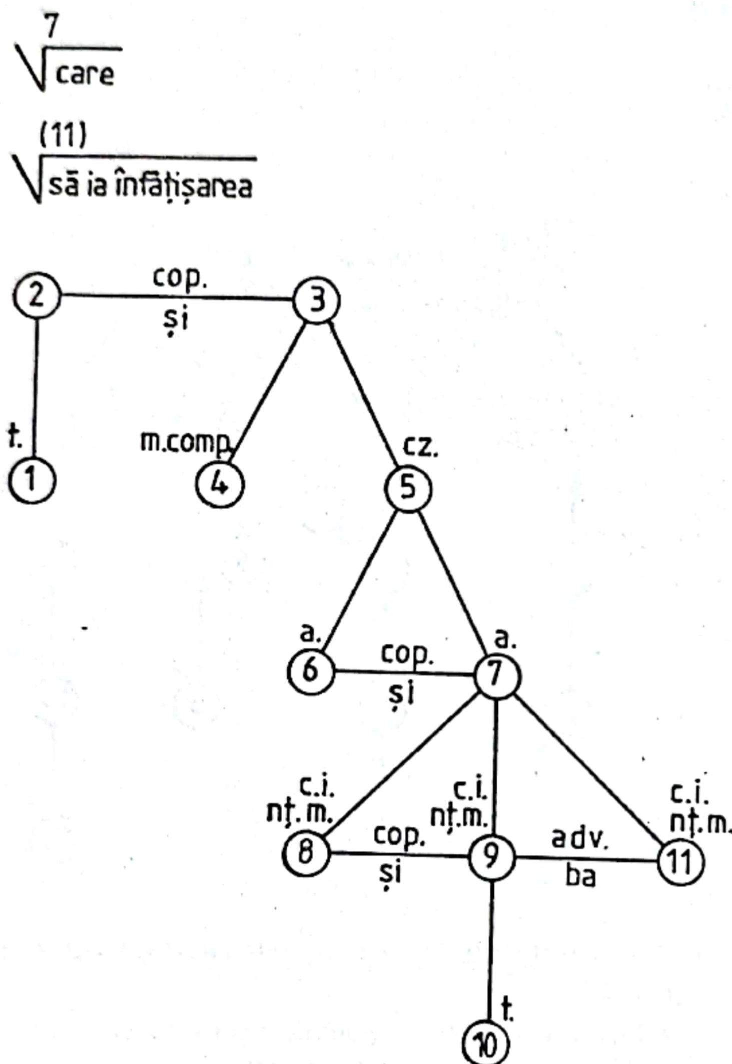
Obs. I. În prop. 13 subiectul verbului *ar putea* este substantivul *camarazi* din prop. 14, completivă directă a prop. 13.

Obs. II. În prop. 7 locuțiunea conjuncțională coordonatoare *dar și* substituind pe *și* are valoare copulativă, avînd corelativ loc. adv. *nu numai* din prop. 5.

(1) 1 (2) 2
39. [Cum] a luat-o de gît /, *baba s-a scuturat de zdrențele ei și de urîciunea ei*/
(3)
și deodată s-a prefăcut într-o femeie tînără și frumoasă ca o zînă, strălucind și ea pe
3 (4) 4 (5)
pămînt /[cum] strălucea luna-n cer /[fiindcă] baba asta era o fată de împărat
5 (6)
mare, /[care,] de mititică se dedase la știința farmecelor și la meșteșugul vrăjito-
6 (7) 7 (8)
riei / și /⁻, pentru păcatele ei, fusese blestemată /[să] se preschimbe în hodoroagă

cerşetoare [8] / şi [să] nu-şi mai [(9)] ia înfăţişarea ei de mai înainte decît atunci [9] / [cînd] [(10)] o putea păcăli pe dracu, [10] / ba încă şi atunci [(11)] √‾ numai pe vremea nopţii. [11] /

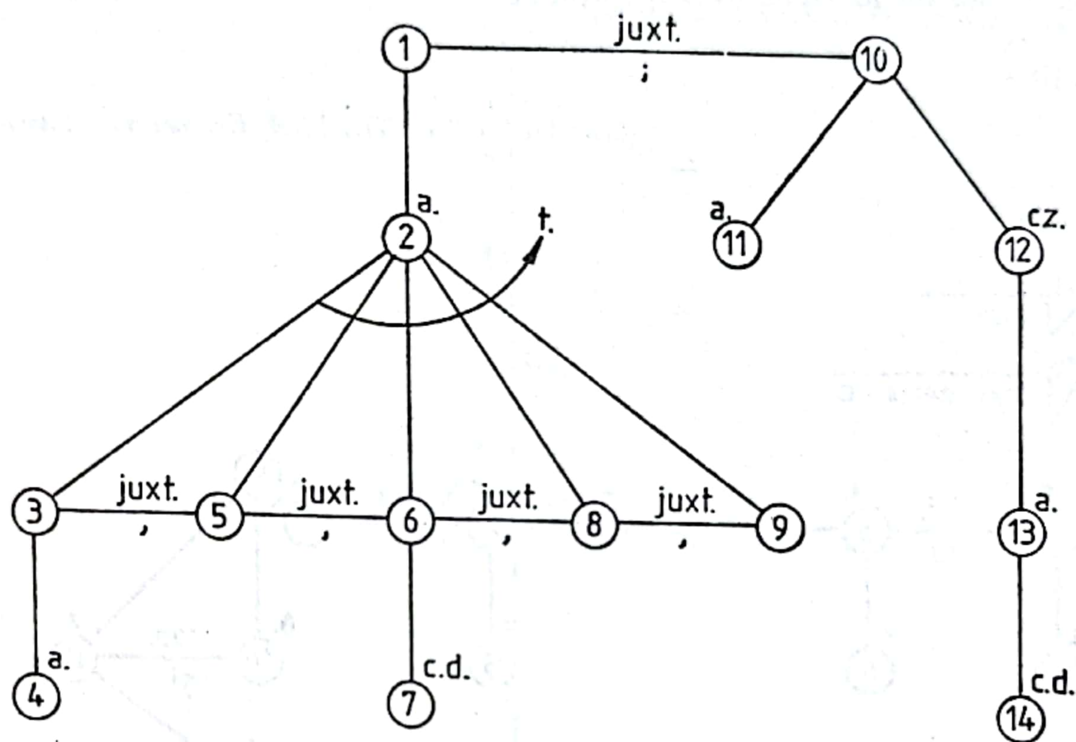
(ION LUCA CARAGIALE, *Nuvele şi povestiri*, p. 204)

[(1)] 40. *Perduse toate bucuriile, toată părerea de bine,* [1] / [pe care] [(2)] o simte [2] / [cînd] [(3)] vede pe acela [3] / [pentru care] [(4)] simte tragere de inimă, [4] / [cînd] [(5)] îi vorbeşte, [5] / [cînd] [(6)] poate [6] / [să]-i [(7)] facă vreo mulţumire, [7] / [cînd] [(8)] primeşte o vorbă bună de la dînsul, [8] / [cînd] [(9)] se gîndeşte la el; [9] / [(10)] *perduse mîngîierea* [10] / [ce] [(11)] se revarsă peste sufletul omenesc

la vederea podoabelor lumii[11] / [căci] nimic [(12)] nu dă lumii o mai strălucită podoabă decît omul[12] / [despre care] [(13)] putem[13] / [să] ne [(14)] facem gînduri bune şi plăcute.[14] /

(IOAN SLAVICI, *Moara cu noroc*, p. 58)

41. [Să] [(1)] contempli grandioasa geometrie a oraşului,[1] / [să] te [(2)] încînţi de gama rafinată a luminii[2] / [ce]-l [(3)] învăluie,[3] / [să] [(4)] descoperi cu mereu reînnoită emoţie siluetele bazilicilor cu albe cupole etajate la orizont,[4] / [să] [(5)] urmăreşti de pe vreun pod sau alt punct ridicat desfăşurarea circulaţiei pe impecabile drumuri, mărginite mai toate de copaci[5] / [pe care] aerul marin îl [(6)] împrospătează continuu,[6] / sau [să] [(7)] petreci cu ochii noaptea procesiunea maşinilor,[7] / [ale căror] lumini scînteietoare, divers colorate, se [(8)] rostogolesc ca într-un imens caleidoscop,[8] / *îţi [(9)] dă un vîrtej*[9] / [care] [(10)] îţi taie respiraţia[10] / şi /√‾ [(11)] face[11] / [să]-ţi [(12)] năvălească în minte atîtea lucruri deodată: din trecut sau proiectate în vremea[12] / [cînd] nu vei mai [(13)] fi aici[13] / — sau [de cînd] nu vei mai [(14)] fi deloc —[14] / niciodată însă din clipa prezentă[12] / [cînd] parcă te [(15)] simţi rătăcit, pierdut — spre a dobîndi apoi, treptat, ca la ieşirea dintr-o trapă, con-

știința certă[15] /[că] te afli[(16)] într-un punct mic de pe glob,[16] /[prin ceea ce] spiritul francez a știut[(17)] /[17] și /— știe[(18)] [18] /[să] înfăptuiască[(19)] /[19] și [să] păstreze,[(20)] [20] /[că] ești[(21)] într-un pelerinaj spre o frumusețe, ferită cu hotărîre de atingerea ta, un miraj[21] /[pe care] îl poți[(22)] contempla de la cuvenită distanță,[22] /[fără să]-ți fie îngăduit[(23)] [23] /[să] te apropii[(24)] prea mult.[24] /

(MARGARETA STERIAN, *Evocări de călătorie*, p. 21)

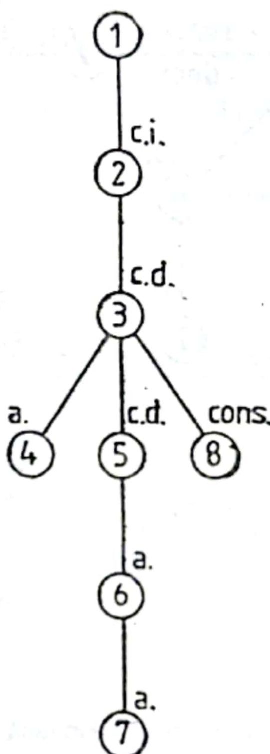
11 √ care

18 √ prin ceea ce

Obs. Atributiva 6 este subordonată substantivului *punct* din prop. 5.

42. [(1)] *Țin* [1] / [(2)] [să] vă [2] spun / [(3)] [că] dosarul trebuie ținut într-un loc discret, sugerînd [3] celor / [(4)] [care] s-ar interesa de el [4] / [(5)] [că] e o chestiune [5] / [(6)] [în care] sînt interesați oameni apropiați persoanei [6] / [(7)] [pe care] o cunoaștem cu toții, [7] / [(8)] [așa încît] orice curiozitate va fi stinsă imediat. [8] /

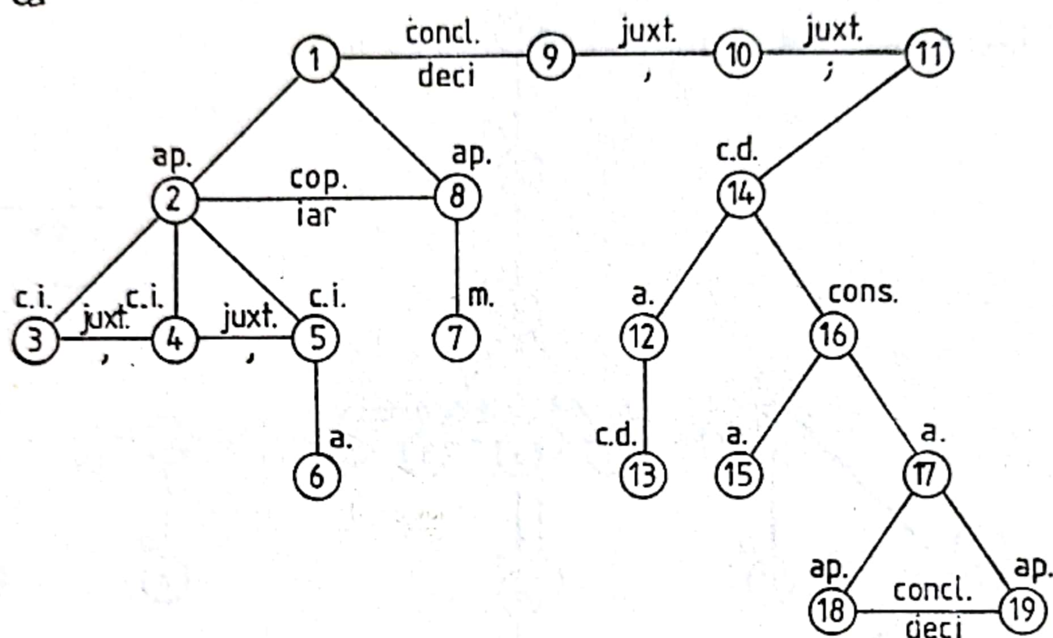
(EUGEN BARBU, *Incognito*, III, p. 337)

43. [(1)] *Aventura este interioară, o aventură spirituală:* [1] / [(2)] eroul este pornit [2] / [(3)] [să] descopere lumea, [3] / [(4)] [să] o cunoască, [4] / [(5)] [să] afle noul [5] / [(6)] [pe care] acesta i-l mai poate oferi, [6] / iar această căutare a noului, [8] / [(7)] [după cum] însuși se exprimă undeva, [7] / [(8)] reprezintă prețul cel mai de seamă, și poate singurul, al vieții; [8] / [(9)] *tendința spre cunoaștere nu este deci o acțiune limitată la sfera facultăților intelectuale,* [9] / [(10)] *ea devine fapt trăit, experiență de viață;* [10] / [(11)] *să mai notăm* [11] / [că] nimic [14] / [(12)] [din ceea ce] el caută [12] / [(13)] [să] cunoască [13] / [(14)] nu este dinainte ignorat, cel puțin în aparență; [14] / [astfel încît] întreaga experiență a eroului, [16] / [(15)] [căreia] nu-i putem găsi alt nume mai potrivit decît aventură, [15] / [(16)] are și semnificația unei versificări, a unei redescoperiri a lumii, cu emoția

inertă, dar şi a unei descoperiri dintru început, pe un teren virgin, potrivit postulatului socratian [16] /[după care] ştim [(17)] doar atît: [17] /[că] sîntem [(18)] neştiutori, [18] /√‾ deci cantitatea de ştiinţă măreşte [(19)], proporţional, pe aceea de neştiinţă. [19] /

(TUDOR ARGHEZI, *Ce-ai cu mine, vîntule?*, p. V)

Obs. I. Prop. 2 este apozitivă, deoarece urmează după semnul [:], două puncte, care este un indiciu de subordonare. Ea redă explicit întregul conţinut al prop. regente 1.

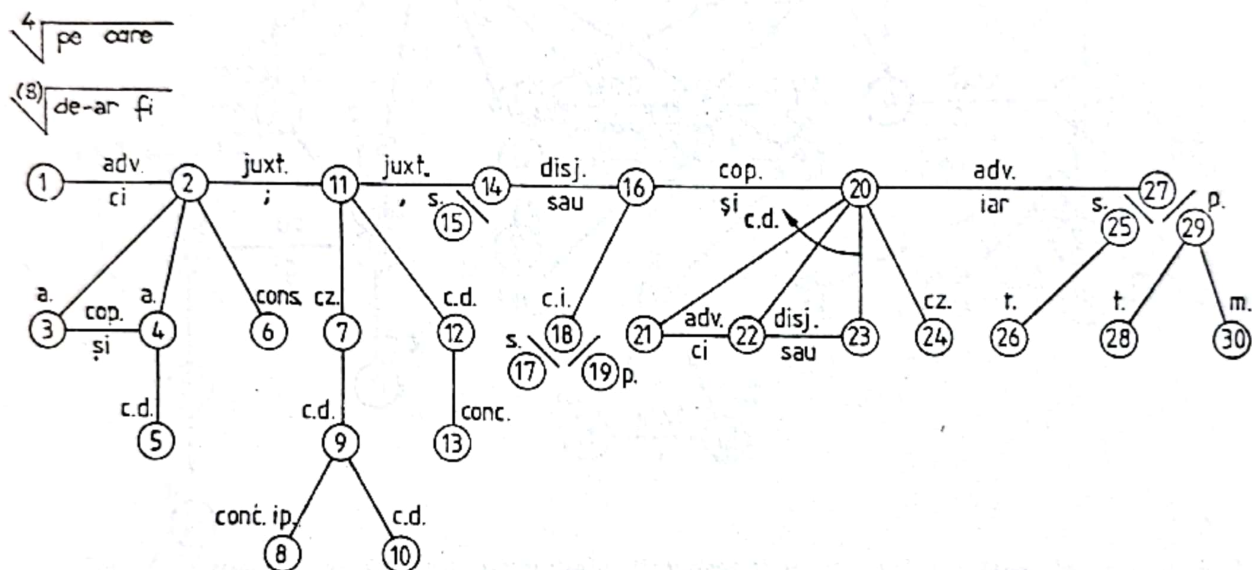
Obs. II. Atributiva 15 are ca regent substantivul *experienţa* din prop. 16.

Obs. III. Conjuncţia *iar* care stabileşte raportul coordonator dintre propoziţiile subordonate apoziţional 2 şi 8 are valoare copulativă.

44. *Dar acest lucru nu mai venea [(1)] de la înfăţişarea zănatică a lui Valerian,* [1] / *ci era [(2)] un lucru* [2] /[de care] era [(3)] convins însuşi Valerian, [3] / şi √‾ vrea [(4)] [4] / [să]-l dovedească [(5)] în fiecare zi; [5] /[aşa încît] cu această pornire în pretenţie mare a lui Valerian avea [(6)] să lupte din greu nu numai Ceafalan, ci întregul personal al instalaţiei; [6] /[fiindcă] Valerian credea [(7)] cu adevărat [7] /[că] [9] /[măcar] √‾ [(8)] numai prezenţa lui fizică [8] / şi tot făcea [(9)] [9] /[să] meargă [(10)] şantierul bine, [10] / *el credea* [(11)] [11] /[că] totul merge [(12)] ca pe roate [12] /[chiar dacă] el nu face [(13)] nimic sau aproape nimic, [13] / *lui i se părea* [(14)] [14] /[că] stînd în birou cu

Any, afară totul [(15)] merge [15] bine, / *sau era* [(16)] *convins* [16] / [că] [18] / [dacă] [(17)] se plimbă puţin printre muncitori, [17] / asta [(18)] însemna [18] / [că]-i şi [(19)] conduce; [19] / *şi din cauza asta de multe ori îşi* [(20)] *permitea* [20] / [să] nu mai [(21)] iasă pe şantier, [21] / ci [(22)] [să] întîrzie [22] / sau [(23)] [să] lipsească cu desăvîrşire din şantier [23] / [căci] treaba tot [(24)] mergea; [24] / *iar* [27] / [dacă] [(25)] mergea [25] / [cînd] nu se [(26)] plimba pe şantier, [26] / *atunci* [(27)] *însemna* [27] / [că] [29] / [şi cînd] se [(28)] plimba [28] / [(29)] era tot fără nici un folos, [29] / [după cum] îi [(30)] aruncase odată în faţă un betonist candriu şi rîzăreţ. [30] /

(ION RUSE, *Martor în constelaţii*, p. 153)

Obs. I. În prop. 8 este subînţeleasă conjuncţia *de* ca o complinire a locuţiunii conjuncţionale *măcar de.* Caracterul concesiv al acestei propoziţii este întărit şi de prezenţa corelativului *tot* din regenta 9.

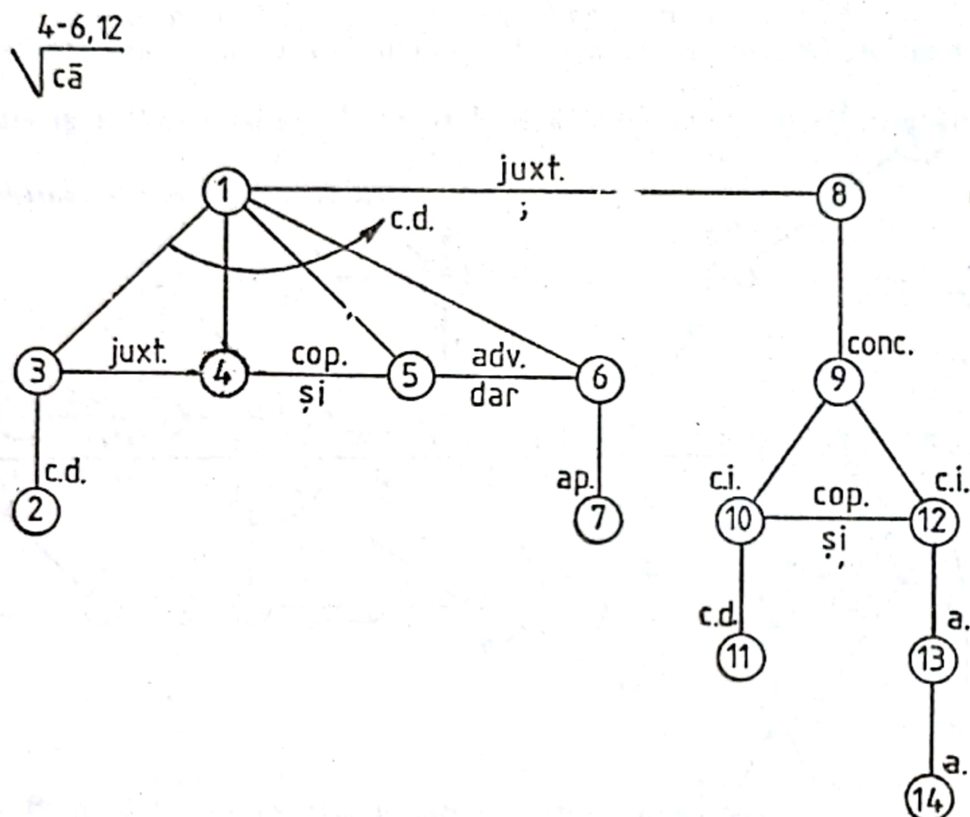
Obs. II. Prop. 28 are şi o nuanţă concesivă ipotetică, fiind introdusă prin conjuncţia *şi* condiţional, cu înţeles de *chiar cînd.*

Obs. III. Pronumele *asta* din prop. 18 este subiectul verbului *însemna*, care reia prop. subiectivă 17.

45. *În fond Suslănescu* [(1)] *sperase* [1] / [că], în aceste ore, ştiind [3] / [că] n-o să-l mai [(2)] vadă poate niciodată, [2] / George se [(3)] va apropia de el, [3] / √‾ i se va [(4)] destăinui [4] / şi √‾ se vor [(5)] despărţi egali, [5] / iar √‾ el va [(6)] putea uita sau clasa [6] / [ceea ce] [(7)] era totuna; [7] / *îi era drag George* [8] /, [deşi] îşi [(9)] dădea seama [9] / [că] ar [(10)] fi putut tot atît de bine [10] / [să]-l [(11)] urască [11] /

şi /‾ [(12)] ar fi fost tot atît de ridicol, ca pe vremea [12] /[cînd] [(13)] ura generalii [13] / [care]-l [(14)] învinseseră pe Napoleon.[14] /

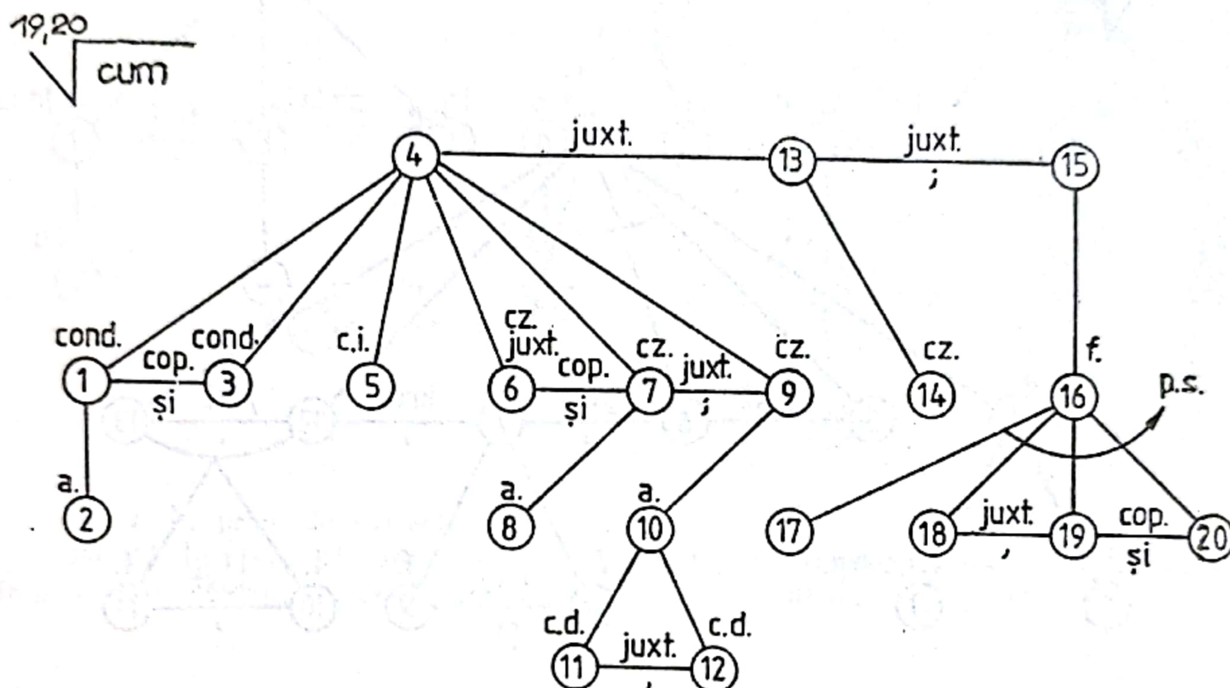
(TITUS POPOVICI, *Setea*, II, p. 277)

46. [Dacă] [(1)] pleci din Bucureşti cu trenul [1] /[care] [(2)] merge spre Predeal [2] /, [...] şi [dacă] lenea şi lipsa de dragoste pentru priveliştea naturii te [(3)] ţin pironit pe bancheta ta plină de purici [3] / — *să nu te* [(4)] *plîngi cititorule* [4] /[că] nu te-a [(5)] prevenit nimeni [5] / — [(6)] începi a vedea tot mai des nălucind pe la ferestre rampele podurilor [6] / şi-n aceeaşi clipeală [(7)] auzi vîjîind pe sub vagon, apă repede şi puternică, [7] /[ce] parcă numai cu acest vuiet al ei îţi [(8)] dă senzaţia de răcoare; [8] /apoi dealuri neregulate, din ce în ce mai strînse, mai apropiate, [(9)] încep a se ivi pe la ferestre ca nişte pumni monstruoşi, ameninţători, [9] /[ce] parcă [(10)] ar voi [10] /[să] [(11)] spargă geamul, [11] /[să] te [(12)] provoace; [12] [(13)] / *scoală călătorule*, [13] /[c]-ai [(14)] intrat în umbra îmbătătoare a Carpaţilor, [14] / [(15)] *scoală* [15] / [de] [(16)] vezi

munţii[16] /[cum] se ridică[(17)] înaintea ta ca niște domuri colosale în ruină[17] / și Prahova,[16]/ [cum] fuge,[(18)] [18] / √‾ se înfoaie[(19)] [19] / și √‾ șuieră,[(20)] ca un șarpe formidabil sub roţile vagoanelor.[20] /

(ALEXANDRU VLAHUŢĂ, *România pitorească*, p. 36)

Obs. I. Prop. 13 și 15 sînt principale (imperative), semnul [;] ţine locul conjuncţiei *deci*.

Obs. II. Predicativa suplimentară 17 se referă la c.d. *munţii* din prop. regentă 16, iar predicativele suplimentare 18, 19 și 20 se referă la c. d. *Prahova* din aceeași regentă.

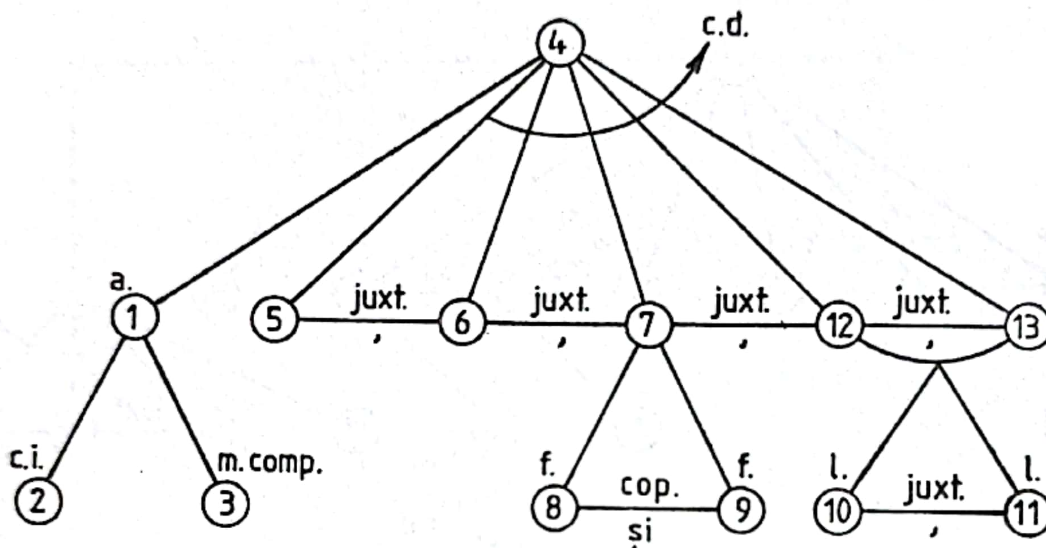
Obs. III. Adverbul relativ *cum*, folosit ca element conjuncţional introductiv pentru propoziţiile subordonate predicative suplimentare (17, 18, 19, 20) nu are, în fraza respectivă, valoare relativă *(care)*. (Vezi GA, II, § 880 a.)

47. *Zi de zi telegramele,*[4] /[în care] unii oameni s-au deprins[(1)] [1] /[să] afle[(2)] o distracţie,[2] /[ca și cum] toate aceste lucrări ar fi fost organizate,[(3)] ca la cinematograf, pentru plăcerea spectatorilor,[3] / *ni anunţă*[4] /[că] de jur împrejurul nostru mii de oameni, tineri și bătrîni, cad în luptă,[(5)] [5] /[că] populaţii întregi își lasă avutul pradă[(6)] focului și jafului,[6] /[că] mii de ostateci sînt ţinuţi în ţeri streine,[(7)] [7] /[ca să] lîncezească[(8)] [8] /

și să (9) piară, 9 /[că] 12 /[unde] (10) a fost muncă și bucurie omenească, 10 /[unde] copiii (11) au rîsul vesel în jurul vetrei, 11 /acolo (12) e prăpăd și pustiu, 12 /√‾ (13) e iadul pe pămînt. 13 /

(NICOLAE IORGA, *Pagini alese*, I, p. 360)

13 √că

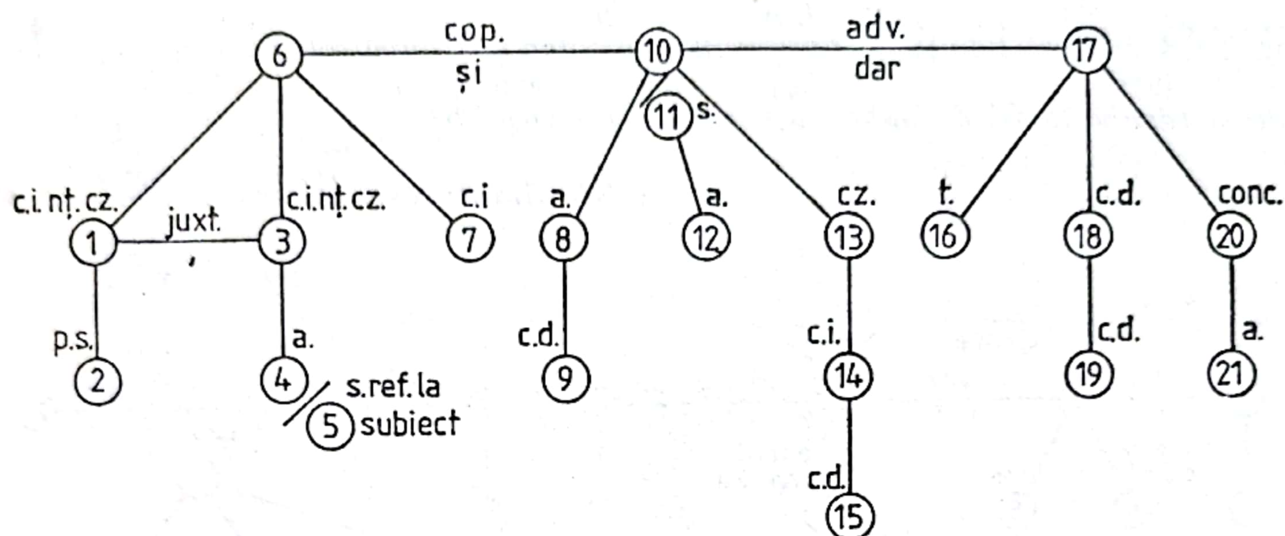

Obs. Prop. 3 este subordonată prop. 1 care include din punct de vedere logic și completiva indirectă 2. În felul acesta, modala comparativă 3 determină implicit și prop. 2.

48. *Mirat* 6 /[că] nu mai (1) arată 1 /[așa cum] se (2) știa, 2 /[că] deformațiile fizice, apărute pe neobservate, surprinzător, (3) erau o penibilă realitate 3 /[cu care] (4) trebuia 4 /[să] (5) se obișnuiască, 5 /*se* (6) *hotărî* 6 /[să] (7) aștepte 7 /*și, în momentele acelea lungi, grele,* 10 /[cînd] privirea satisfăcută a bătrînului (8) refuză 8 /[să] (9) se clintească de pe el, 9 /*îi* (10) *veni iarăși* 10 /[să] (11) rîdă la gîndul 11 /[că] defecțiunile lui sufletești se (12) răsfrînseră și asupra organismului, însă incomplet 12 /[căci] știindu-se de mult dedublat era (13) convins 13 /[că] transformarea (14) va trebui 14 încă /[să] (15) continue 15 /; *dar* 17 /[pînă ce] ea va (16) deveni totală, 16 / (17) *simțea* 17 /[că] (18) poate 18 / [să] (19) vorbească orice, 19 / [deși], în situația dată, firești i se (20) păreau întrebările cît mai bizare cu putință și nu cele referitoare la dramele

bătrînului, la nevoia acută a unei prietenii [20] / [pe care] o [(21)] încercase, mai demult, atît de patetic. [21] /

(GIB MIHĂESCU, *Donna Alba*, p. 63)

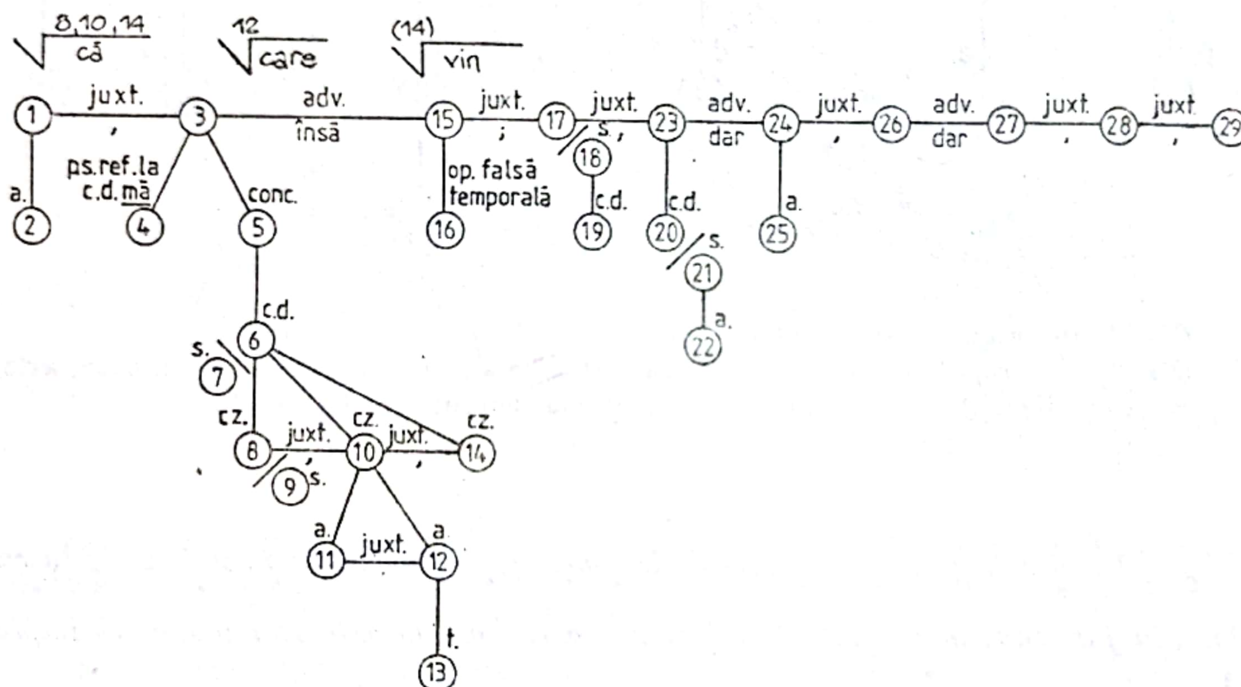
Obs. I. În prop. 20 subiectul este multiplu.

Obs. II. În prop. 14 am considerat că verbul *va trebui* este personal și tranzitiv, avînd drept subiect substantivul *transformarea* și drept complement direct prop. 15.

49. În lungile momente de uitare, de contopire cu înțeleapta imobilitate a lucrurilor din jur, sau, mai exact, de solidaritate cu ele, [(1)] *am de cele mai multe ori impresia* [1] / [(2)] [că] aud soneria, [2] / *un țîrîit lung, discret mă face* [(3)] [3] / [să] tresar [(4)] cu plăcere, [4] / [deși] [(5)] știu [5] / [că] nu [(6)] trebuie [6] / [să] mă [(7)] caute nimeni, [7] / √‾ [(8)] nu are [8] / cine să mă [(9)] caute, [9] / √‾ citațiile pentru diversele impozite mi le [(10)] lasă, la poartă, femeia [10] / [care]-mi [(11)] face curățenie, [11] / √‾ [(12)] vine [12] / [numai cînd] o [(13)] chem, [13] / √‾ rarele vizitatoare — de cu seară, întotdeauna [(14)] √‾ împreună cu mine, [14] / *însă, cu toate aceste, mă* [(15)] *îmbrac cu grijă, repede;* [15] / [în vreme ce] nelipsita senzație de așteptare se [(16)] acutizează [16] /; *în secunda aceea lungă, explosivă, îmi* [(17)] *face plăcere* [17] / [(18)] [să] cred [18] / [că] de astă dată [(19)] m-am înșelat; [19] / *spunîndu-mi* [23] / [că] totuși [(20)] trebuie [20] / [să] [(21)] fie cineva, un tip cu insomnii ori un dezorientat [21] /, [care] [(22)] a greșit adresa, [22] / o păpușică uitată, ieșită din evidență, rămasă în noaptea aceea în stradă sau pusă pe vizite stupide [21] /, [(23)] *improvizez pentru fiecare posibilitate niște*

fraze de bun sosit, gesturi de regret, invitații reci ori exagerat de afectuoase, /[23] *dar întotdeauna mă* [(24)] *întîmpină coridorul gol, pustiu, împărțit în carouri moarte, uzate, găleata milenară, mătura, cîrpa îmbibată cu apă noroioasă, pereții* [24] / [care] cu decenii în urmă [(25)] fuseseră albi [...], [25] / [(26)] *aprind lumina,* [26] / *dar nici după colț* [(27)] *nu e nimeni,* [27] / *coridorul* [(28)] *rămîne la fel de întunecat* [28] /, *nu se mai* [(29)] *poate trezi.* [29] /

(ANA BLANDIANA, *Calitatea de martor*, p. 49)

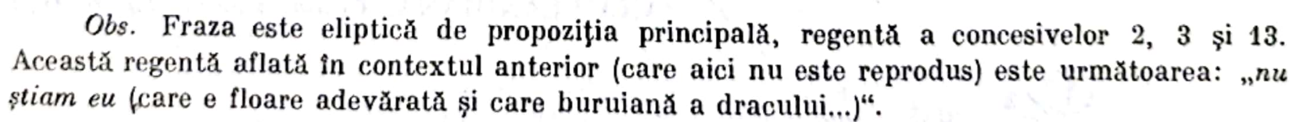
Obs. I. Verbul *nu are* din prop. 8 are înțelesul de *nu există.*

Obs. II. Prop. 16 este opozițională, falsă temporală, deoarece exprimă un raport adversativ sub forma unei propoziții subordonate temporale. Ea poate fi convertită într-o propoziție principală coordonată adversativă cu prop. 15: *iar nelipsita senzație de așteptare se acutizează.*

50. [Deși][2], / [dacă] [(1)] mă gîndesc bine, [1] / [(2)] știam [2] / sau /‾ [(3)] poate [3] / [că] acuma [(4)] știu [4] / și mi [(5)] se [5] pare / [că] [(6)] n-am fost niciodată neștiutor, [6] / [deși] / [(13)] [cînd] ne uităm [(7)] la un copil [7] / și /‾ [(8)] îl vedem [8] / [cum] se [(9)] pitește după un stîlp [9] / și /‾ [(10)] scoate singur niște răgnete de surpriză [10] / [de]-ți [(11)] sparge urechile [11] / [cînd] te [(12)] vede tot el [12] /, ne [(13)] dăm seama [13] / [cam

cum] [(14)] am fost și noi [14] / [cînd] [(15)] eram mici [15] / și [că] [(16)] neștiința nu e ceva [16] / [care] [(17)] nu știi [17] /
[19] și / [dacă] [(18)] îți spune cineva [18] / √‾ [(19)] ai aflat, [19] / ci √‾ [(20)] e o stare [20] / [pe care] [(21)] o trăiești cu toată ființa ta [21] / și √‾ [(22)] nu te poate scoate din ea nici o învățătură a nimănui. [22] /

(MARIN PREDA, *Intrusul*, p. 25)

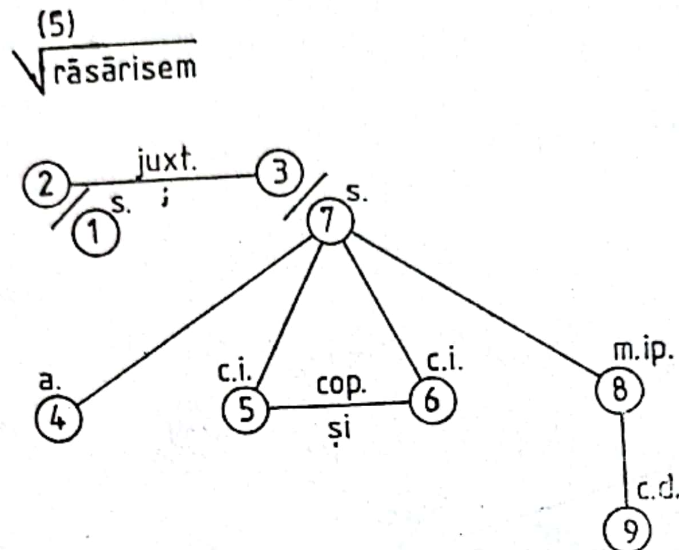

Obs. Fraza este eliptică de propoziția principală, regentă a concesivelor 2, 3 și 13. Această regentă aflată în contextul anterior (care aici nu este reprodus) este următoarea: „*nu știam eu* (care e floare adevărată și care buruiană a dracului...)".

51. Ceea ce s-a [(1)] petrecut atunci în sufletul lui [1] / [(2)] *a fost mai iute decît fulgerul;* [2] / [(3)] *destul* [3] / [că], cu niște ochi de două ori mai mari decît cei [7] / [ce] [(4)] poate-i avea de obicei, [4] / cu o față lungă și spăriată și neputîndu-se lămuri [7] / [de unde] √‾ [(5)] [5] / și

[cum] răsărisem noi așa din pămînt, / se uită la noi, măsurîndu-ne cu privirea zăpăcită de sus pînă jos și îndesîndu-ne tot mai tare în părete, / [ca și cum] ar fi voit / [să] scape de o vedenie supărătoare./

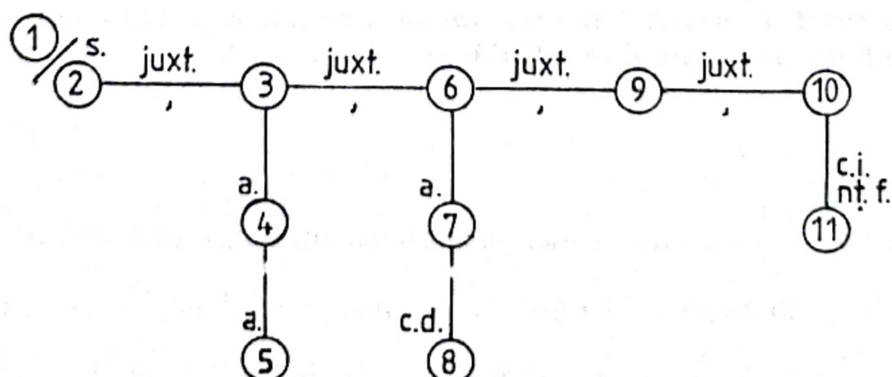
(CALISTRAT HOGAȘ, *Pe drumuri de munte*, p. 7)

Obs. Prop. 5 este eliptică de predicat, fiind redusă la elementul conjuncțional subordonator *de unde* care îndeplinește în propoziție funcția de complement circumstanțial de loc.

52. *De ce nu e posibil* / [să] fiu uitată, / [să] mă topesc în propria mea viață, / [care] nu vrea altceva / [decît să] fie cît mai obișnuită /, [să] dispar în propria mea ființă, / [care] nu vrea / [decît să] nu fie observată /, [să] nu exist mai mult decît în versurile mele, / [să] nu fiu supusă reflectoarelor lacome / [să] proiecteze peste pagina mea umbra-mi stîngace, profanatoare./

(ANA BLANDIANA, *Calitatea de martor*, p. 165)

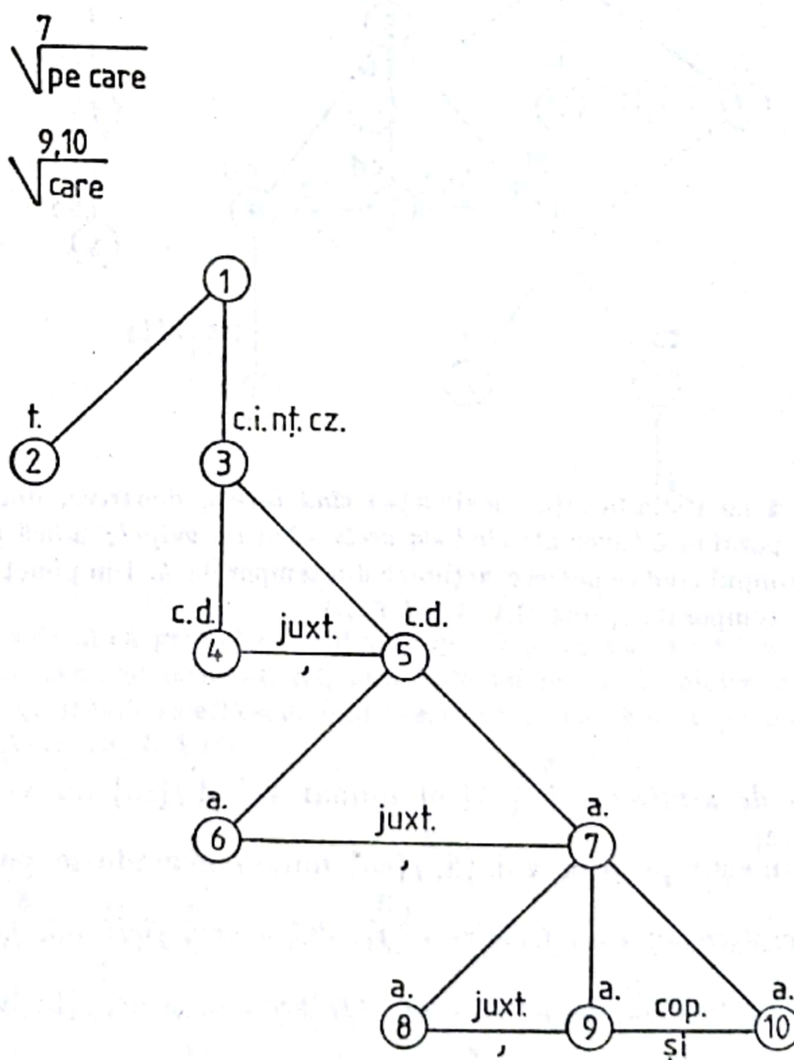
Obs. I. Prop. 6, 9 și 10 sînt subiective coordonate cu subiectivele 2 și 3, deoarece sînt introduse prin aceeași conjuncție, *să* și au același subiect inclus, *eu.*

Obs. II. În prop. 10 *reflectoarelor* este o personificare. În felul acesta, prop. 11 are și nuanță finală.

Obs. III. În prop. 5 adverbul *decît* are sens restrictiv (antonim al adverbului *numai*) încît prop. respectivă este atributivă, și nu circumstanțială de excepție. Ca să fie de excepție, ar fi trebuit ca în regentă să existe și un termen de referință negativ, de ex. *care nu vrea* **nimic**, *decît să fie cît mai obișnuită.*

53. *Cum să nu-i pară*[(1)] *bine*,[1] / [cînd] scapă[(2)] de școală,[2] / [că] poate[(3)] / [să][3] uite,[(4)][4] /
[să]-și[(5)] ușureze capul ostenit și amețit de atîtea lucruri,[5] / [pe care] nu le-a înțeles,[(6)][6] /
√‾ nu le-a simțit[(7)] intrînd în mintea și în viața lui, ca ceva sănătos[7] / [care] se topește,[(8)][8] /
√‾ se amestecă[(9)] în sîngele lui,[9] / și √‾-i face[(10)] bine[10] /.

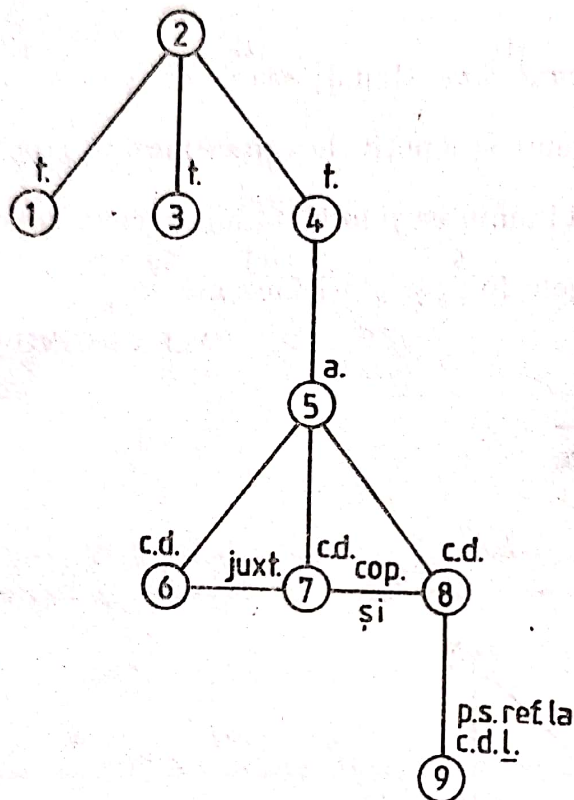
(ALEXANDRU VLAHUȚĂ, *Dan*, p. 34)

Obs. Prop. 1 este enunțiativă exclamativă; adverbul *cum* nu are aici valoare de conjuncție subordonatoare.

54. [După ce] [(1)]făcu focul[1] /, [(2)]*sta acolo*[2] / [pînă să] se [(3)]gătească mîncarea,[3] / [cînd] / [(4)]văzu deodată înaintea lui un vulpoi[4] / [care] îl [(5)]rugă[5] / [să]-şi [(6)]lege ogarul,[6] / [să]-i [(7)]dea şi lui un codru de pîine, un pahar de vin[7] / şi [să]-l [(8)]lase[8] / [să] se [(9)]încălzească şi el la foc.[9] /

(IOAN SLAVICI, *Nuvele*, p. 253)

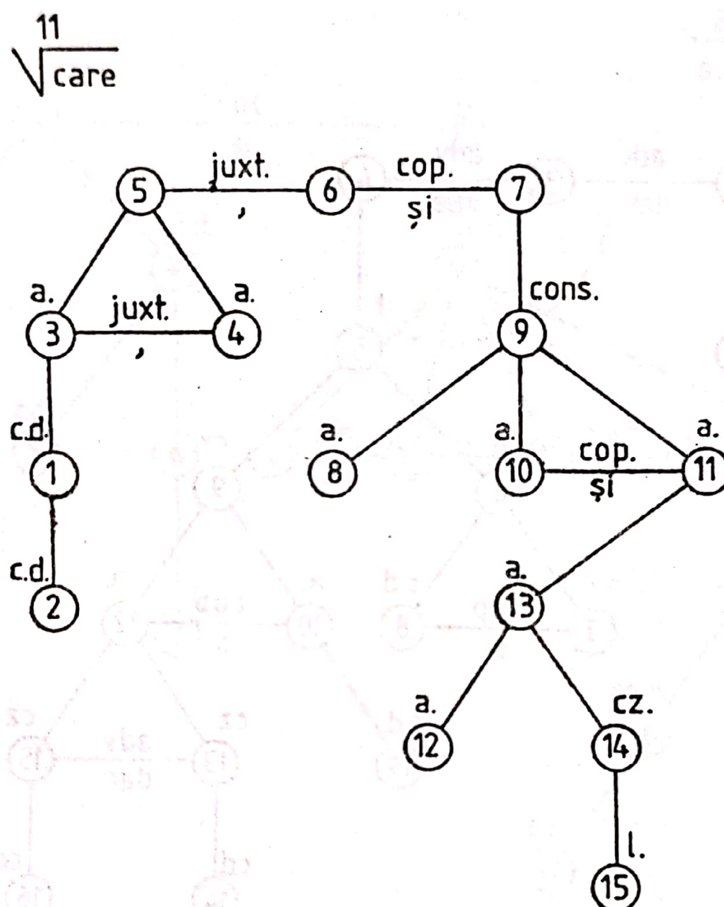

Obs. În prop. 4 ne aflăm în faţa construcţiei *cînd invers*, deoarece, din punct de vedere logic, raportul temporal este inversat: *cînd sta acolo văzu un vulpoi*; adică prop. 2 principală arată, în realitate, timpul cînd se petrece acţiunea din temporala 4. Din punct de vedere formal, prop. 4 este totuşi temporală. (Vezi GA, II, § 807.)

55. *Cuprins de sentimentul*[5] / [că] el numai voind[3] / [să] nu [(1)]voiască[1] / [ceea ce] [(2)]voieşte[2] / [(3)]îşi împlineşte propria voinţă,[3] / [că] numai negîndu-se pe sine se [(4)]afirmă pe el însuşi,[4] / *omul îmbătat de fericire se* [(5)]*revoltă contra firii sale*[5] /, [(6)]*îşi perde bunul cumpăt*[6] / *şi* [(7)]*cade într-un fel de desfrîu al stăpînirii de sine,*[7] / [încît] pînă chiar şi Schopenhauer, îmbătat de fericirea[9] / [pe care] i-o [(8)]dau inspiraţiile lui în adevăr mari,[8] / [(9)]priveşte cu un fel de mirare pietoasă la cei[9] / [ce] se [(10)]martirizează pe sine[10] /

şi √‾ nu mai (11) găsesc cuvîntul 11 / [pentru care] cel 13 / [ce] şi-a (12) curmat el însuşi viaţa 12 / e (13) socotit deopotrivă cu cel mort în furci, 13 / [căci] amîndoi (14) au mers 14 / [unde] îşi (15) ştiau moartea. 15 /

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 327)

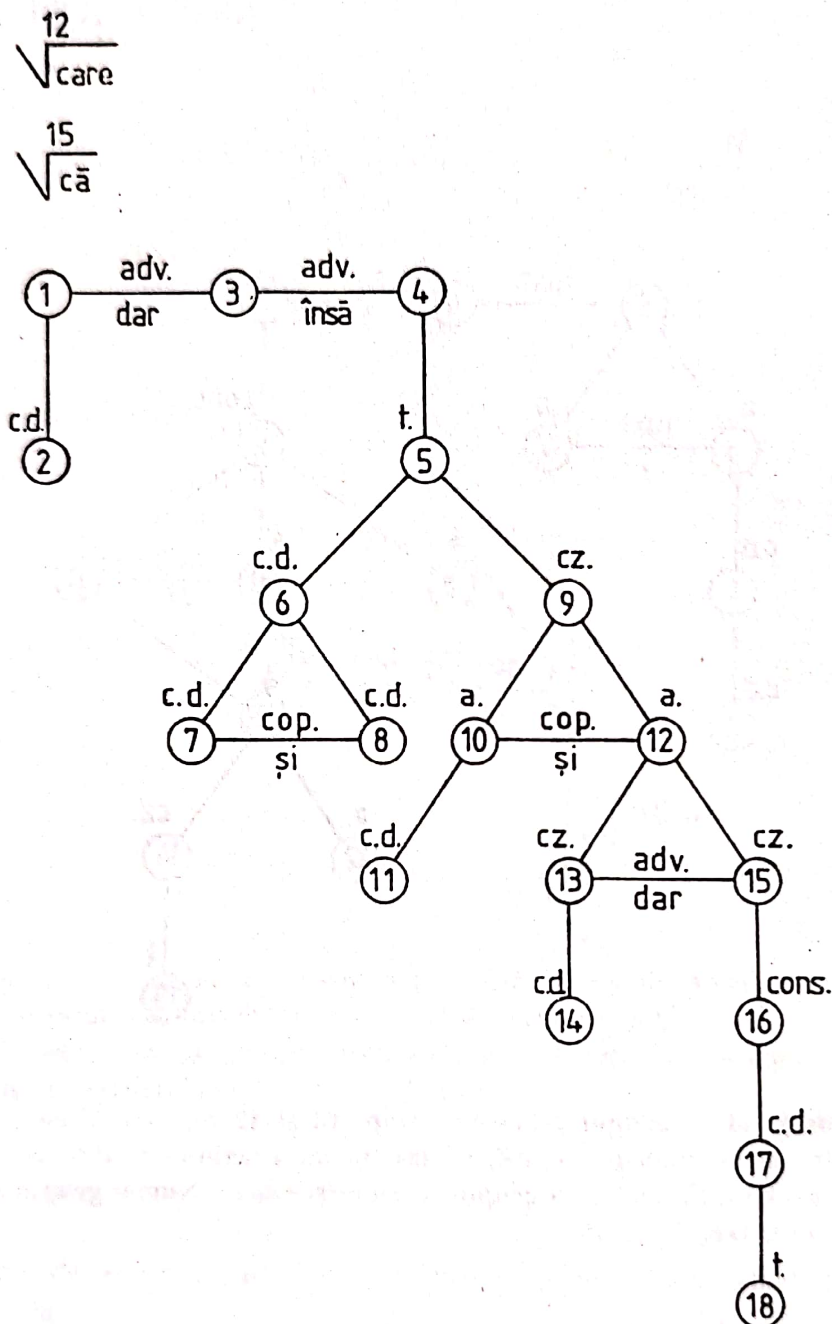

Obs. Am considerat că grupul *cel ce* din prop. 13 şi 12 nu constituie o unitate morfologică, ci un pronume semiindependent, *cel*, urmat de un pronume relativ, *ce*, care introduce o atributivă. În aceeaşi situaţie se află şi grupurile *cei ce* şi *cele ce*. Numai grupul *ceea ce* este o unitate morfologică. (Vezi GA, I, § 165.)

56. *Şi meşterul* (1) *începea* 1 / [să]-mi (2) spună [...], 2 / *dar eu nu-l mai* (3) *auzeam*, 3 / *însă în felul ăsta mă* (4) *ducea el cu vorba* 4 / [ori de cîte ori] îi (5) ceream 5 / [să]-mi (6) spună 6 / [cum] (7) face el rost de clienţi 7 / şi [cum] se (8) tocmeşte 8 / [fiindcă] astea (9) erau două lucruri 9 / [care] (10) nu ştiam 10 / [cum] să (11) le fac 11 / şi √‾ mă (12) ţineau legat de el, 12 / nu [că] aş (13) fi vrut 13 / [să]-l

[(14)] [14] las / dar /√‾ [(15)] mi se părea așa de [15] greu / [că] [(16)] îmi închipuiam [16] / [că] or să [(17)] treacă mulți [17] ani / [pînă să] [(18)] învăț [18] și eu./

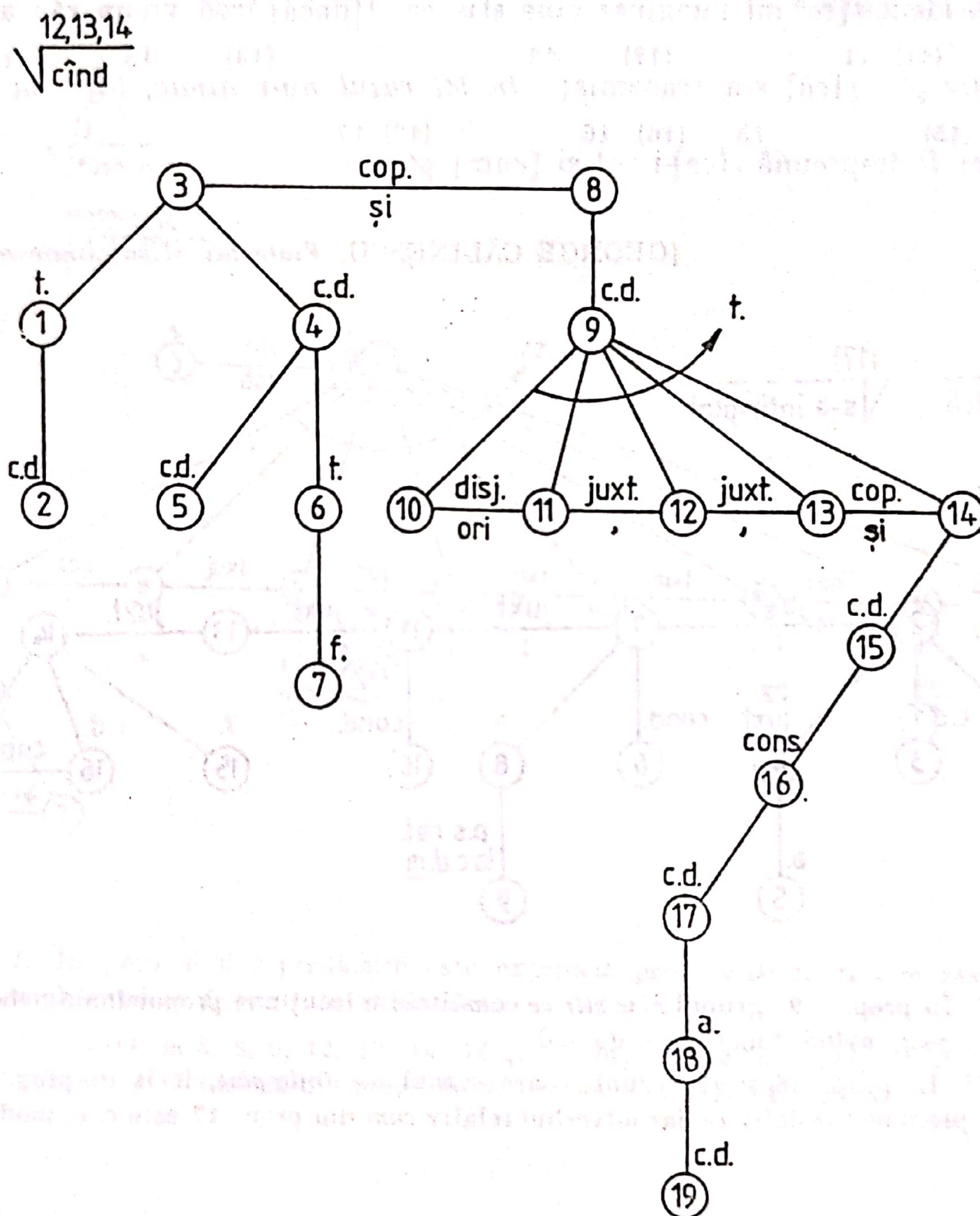
(EUGEN BARBU, *Oaie și ai săi*, p. 23)

57. Și [3] *astăzi*, / [cînd] [(1)] pot [1] / [să] [(2)] judec, [2] / [(3)] *știu* [3] / [ce] fericită [(4)] trebuia [4] / [să] [(5)] fie [5] mama / [cînd] [(6)] veneam la dînsa [6] / [ca] să-mi [(7)] mărturisesc vinovăția [7] / *și* [(8)] *înțeleg* [8] / [de ce] nu [(9)] eram pedepsit de părinții mei decît atunci [9] / [cînd] le [(10)] făceam altora vreo [10] durere / ori [cînd] [(11)] mințeam, [11] /√‾ mă [(12)] ascundeam, [12] /√‾ mă [(13)] fățăream [13] / și √‾ [(14)] voiam [14] /

(15) 15
[să] înşel pe părinţii mei, învinovăţind pe toţi ori dezvinovăţindu-mă pe mine,/
(16) 16 (17) 17 (18) 18
[încît] ei trebuiau / [să] afle de la alţii adevărul, / [pe care] eu aş fi putut / [să] li-l
(19) 19
spun mai bine ca oricine./

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 340)

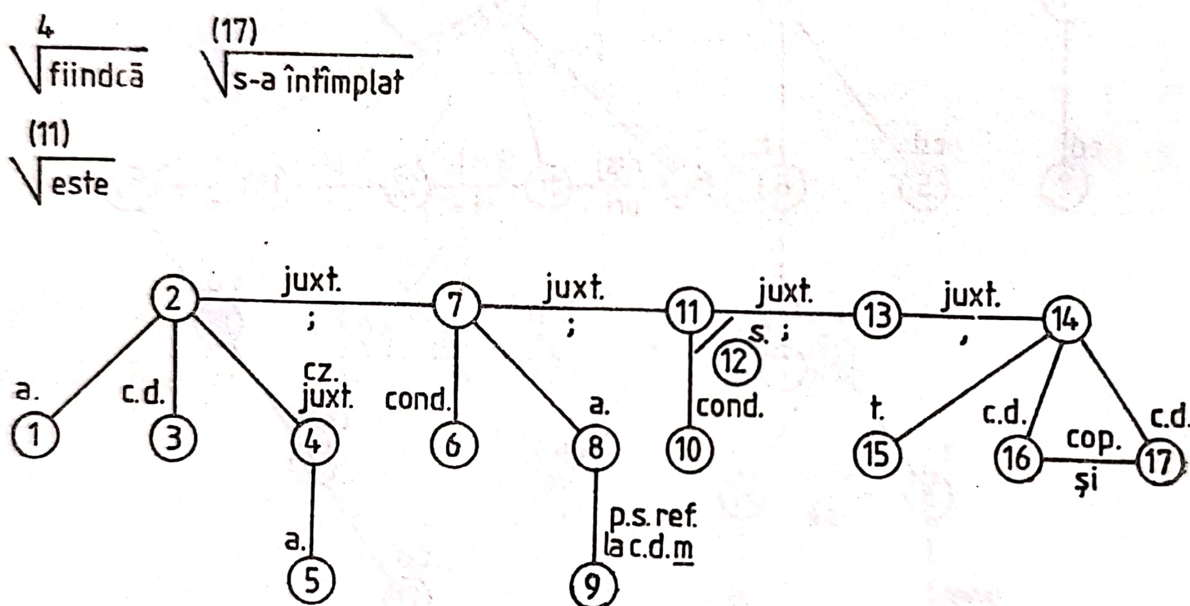
Obs. I. Prop. temporale 10, 11, 12, 13 şi 14 au şi caracter *apozitiv* faţă de adverbul pronominal demonstrativ *atunci* din regentă 9.

Obs. II. Prop. consecutivă 16 este subordonată gerunziilor *învinovăţind* şi *dezvinovăţindu-mă* din prop. 15 care arată cauzele reale ale verbului *trebuiau* din consecutiva 16 . (Între o propoziţie consecutivă şi regenta ei există un raport *cauzal:* cauza este exprimată prin regentă, iar efectul, prin consecutivă.)

Obs. III. În prop. 16 verbul *trebuiau* nu are sens impersonal, nefiind unipersonal ca formă, întrucît se află la persoana a III-a plural, acordat cu subiectul său, *ei*.

58. *La informațiile*[2] / [care] mi le ceri[(1)] prin scrisoarea ta din urmă,[1] / *nu*[(2)] *pot*[2] / [să]-ți răspund[(3)] mai nimic,[3] / √‾[(4)] sunt lucruri[4] / [care]. cu greu le-aș[(5)] putea confia unei scrisori;[5] / [dacă] răul n-a existat[(6)] la tine,[6] / *atunci e o închipuire*[(7)] *a mea și o frică*,[7] / [care] m-a[(8)] făcut[8] / [să]-mi imaginez[(9)] cine știe ce;[9] / [dacă] însă vreun rău[(10)] a existat,[10] / *apoi pozitiv*[(11)] √‾[11] / [că][(12)] s-a transmis;[12] / *în tot cazul nu-i*[(13)] *nimic*,[13] / *îți voi*[(14)] *explica*[14] / [cînd] vom[(15)] fi împreună[15] / [ce]-i[(16)] [16] / și [cum] √‾[(17)] [17] /.

(GEORGE CĂLINESCU, *Viața lui Mihai Eminescu*, p. 253)

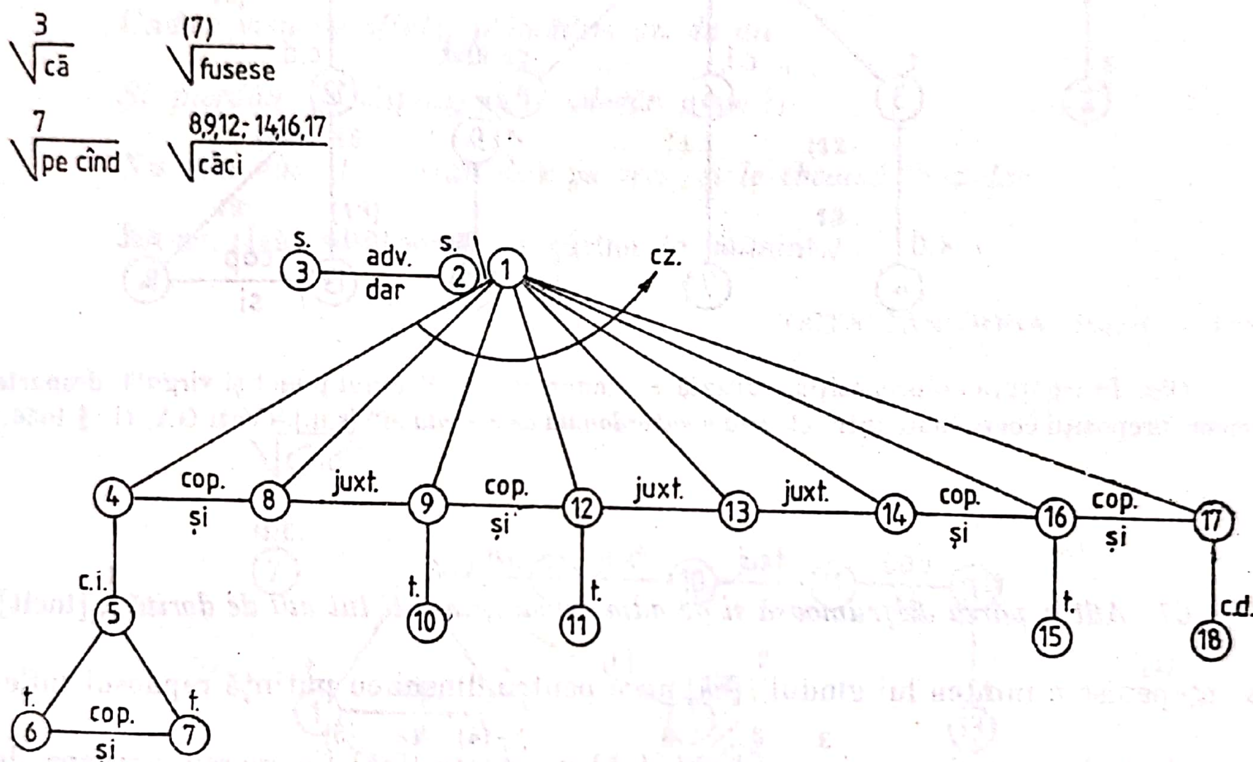
Obs. I. În prop. 9 grupul *cine știe ce* constituie o locuțiune pronominală nehotărîtă, cu înțelesul de *ceva*, avînd funcțiunea de c.d.

Obs. II. În prop. 16 și 17 verbul *-i* are sensul *s-a întîmplat*, încît în prop. 16 și 17 subiect este pronumele relativ *ce*, iar adverbul relativ *cum* din prop. 17 este c. c. mod.

59. *Se vede*[(1)][1] / [că] zmeii erau[(2)] răi, puternici,[2] / dar √‾ glagorie n-aveau[(3)] nici cît negru sub unghie,[3] / [căci] el nu se[(4)] gîndi deloc[4] / [de unde][(5)] găsise unchiașul sculele și cercurile de fier[5] / [pe cînd] fusese[(6)] răpit fără veste de Făt-Frumos, după spusa lui[6] / și √‾ √[(7)] aruncat în acel ostrov,[7] / și √‾[(8)] alergă spre casă ca un Vlad,[8] / √‾[(9)] orbăcăi

prin pimniță[9] / [pînă ce] [(10)]dădu de cercuri[10] / și,[12] / [după ce] [(11)]le găsi,[11] / √‾ [(12)]veni cu ele,[12] / √‾ [(13)]așeză din nou butoiul,[13] / √‾ [(14)]mai scoase din doage[14] / și[16] / [după ce] [(15)]-l bătu bine[15] / √‾ [(16)]sări iar înăuntru[16] / și / √‾ [(17)]începu[17] / [să] [(18)]se umfle din nou.[18] /

(*Basme populare*, p. 123)

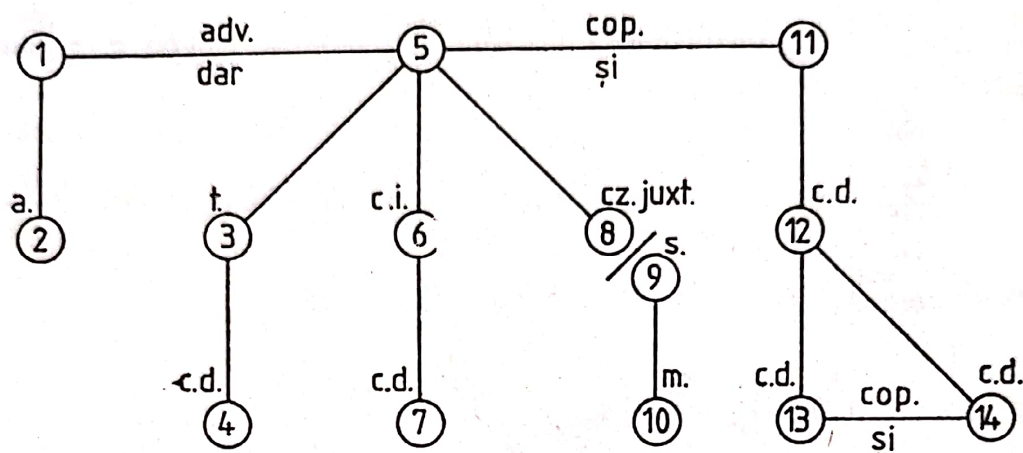
Obs. I. În prop. 6 și 7 predicatul este exprimat prin verbe la diateza pasivă, încît în prop. 7 verbul auxiliar *fusese* este subînțeles.

Obs. II. Cauzalele 4, 8, 9, 12, 13, 14, 16 și 17 sînt subordonate prop. 1 și prin aceasta, implicit, și subiectivei 2 inclusă din punct de vedere logic în prop. 1, regenta sa.

60. *Paraschiv, Nilă și Achim și-au* [(1)]*păstrat pentru ei impresia*[1] / [care] [(2)]le-a făcut-o povestirea tatălui lor,[2] / *dar*[5] / [cînd] au [(3)]aflat[3] / [că] Bălosu [(4)]a dat totuși porumbul cu șaptezeci de lei[4] / [(5)]*nu s-au mai mulțumit*[5] / [să] [(6)]observe ca la început,[6] / [că] tatăl [(7)]lor n-a făcut mare brînză cîștigînd o mie de lei[7] /; trebuia[8] / [să] [(9)]cîștige o mie cinci

sute[9] / [cum] [(10)]a făcut Bălosu,[10] / *și* [(11)]*au început*[11] / [să] [(12)]murmure[12] / [că] a [(13)]omorît caii și căruța de pomană[13] / și [că] [(14)]și-a bătut joc de munca lor.[14] /

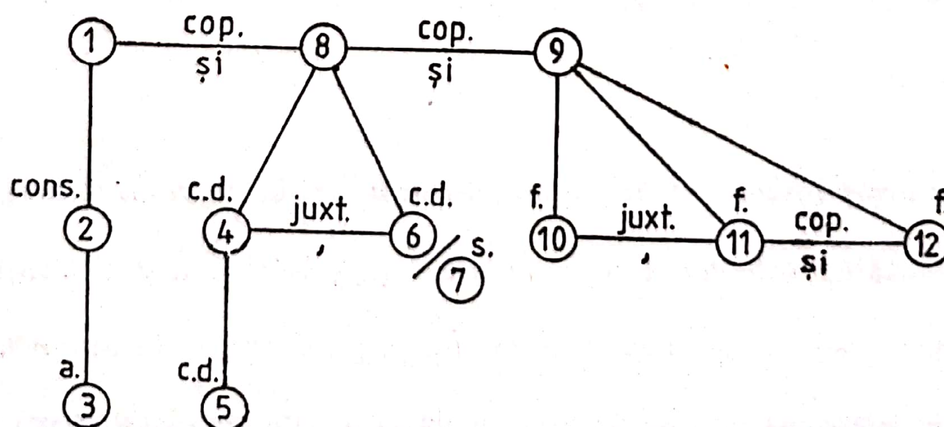
(MARIN PREDA, *Moromeții*, p. 23)

Obs. În legătură cu propoziția cauzală 8 reamintim că „Semnul punct și virgulă desparte uneori propoziții coordonate între ele sau *o subordonată de regenta ei*" (s.n.). (Vezi GA, II, § 1056.)

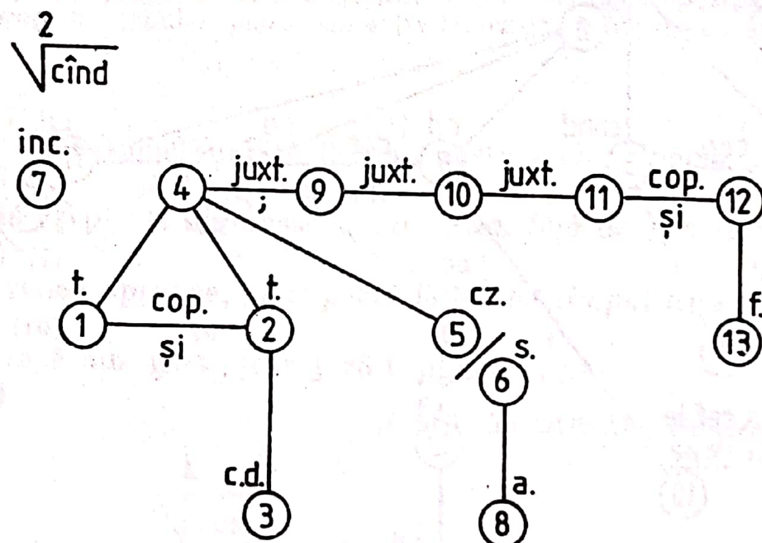
61. *Atît îi* [(1)]*părea de frumoasă și de admiratoare, inimii lui atît de dorită*[1] /, [încît] [(2)]se-nțepenise-n mintea lui gîndul[2] / [că] nu [(3)]e pentru dînsul cu putință repaosul sufletesc decît în apropierea ei,[3] / *și știind*[8] / [că] nu [(4)]poate[4] / [să] [(5)]fie mereu aproape de dînsa,[5] / [că] [(6)]trebuie[6] / [să]-și [(7)]rupă gîndul de la dînsa,[7] / *s-a* [(8)]*siluit pe sine*[8] / *și s-a* [(9)]*dus departe*,[9] / [ca să] nu o mai [(10)]vadă,[10] / [să] [(11)]se piardă prin lumea cea mare[11] / și [(12)][s]-o uite.[12] /

(*Basme populare*, p. 113)

62. [Cînd] privirea ostenită mi-o (1) pironesc la pămînt, 1 /
Şi /— (2) privesc 2 / [cum] (3) se roteşte ţărna spulberată-n vînt, 3 /
Stau (4) *pe gînduri* 4 / [căci] (5) îmi vine 5 / [ca] al ţărnei rotogol
[Să]-l (6) asemăn 6 / (7) nu ştiu cum 7 / cu-al iluziilor stol, 6 /
[Ce] se (8) pierde tremurînd, alungat de-un vînt duşman; 8 /
Unde-s (9) *visurile sfinte, plămădite an de an*
Şi pierdute în clipita unui adevăr amar? 9 /
Nu mai (10) *vin* 10 / — (11) *s-au dus pe veci* 11 / *şi le* (12) *cheamă în zadar*
Inima, 12 / [să] (13) se-ntoarcă ca ţărîna în pămînt. 13 /

(OCTAVIAN GOGA, *Poezii*, p. 163)

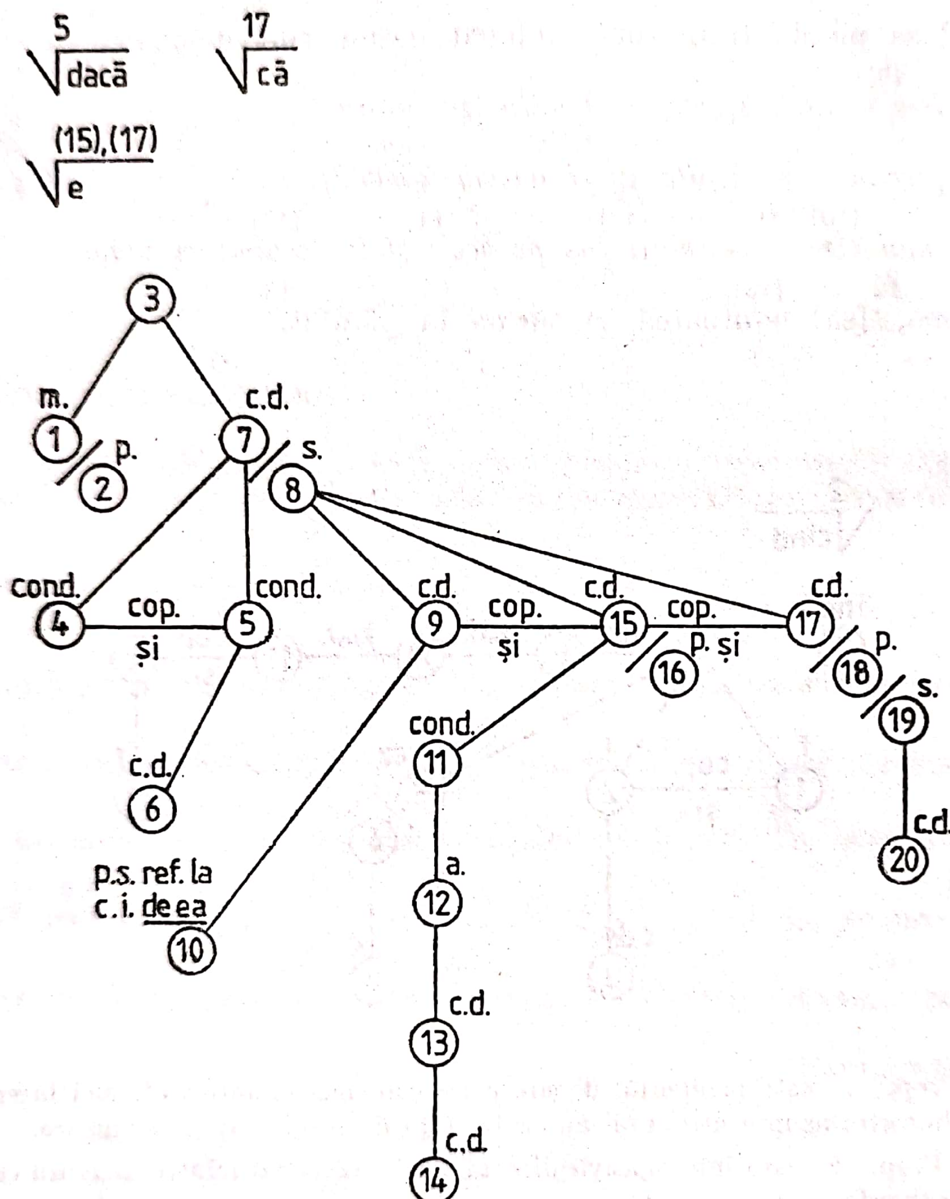
Obs. I. Prop. 7 este incidentă, deoarece nu este nici enunţiativă, nici interogativă, ci exprimă o nedumerire asupra atitudinii autorului faţă de propria lui comunicare.

Obs. II. Prop. 9 este interogativă directă, încît adverbul relativ *unde* nu este element conjuncţional subordonator, ci c. c. l.

63. [Fără să] (1) par 1 / [că] mă (2) interesează situaţia ei cu tot dinadinsul, 2 / (3) *îi dădui de înţeles* 3 / [că] 7 / [dacă] (4) ţine la mine 4 / şi /— (5) vrea 5 / [să] ne mai (6) vedem, 6 / (7) era bine 7 / [să] (8) ştie 8 / [că] mie-mi (9) place de ea 9 / [aşa cum] (10) era înainte 10 / şi 15 [că] / [dacă] asta e (11) noua

ei formă /[11] [prin care] ea [(12)] vrea /[12] [să]-mi [(13)] arate /[13] [că] mă [(14)] iubește, /[14] una [(15)] /√¯ /[15] [că] eu nu [(16)] sînt amator /[16] și /√¯ al doilea [(17)] /√¯ /[17] [că] nu-mi [(18)] vine în nici un caz /[18] [să] [(19)] cred /[19] [că] n-a [(20)] pățit nimic./[20]

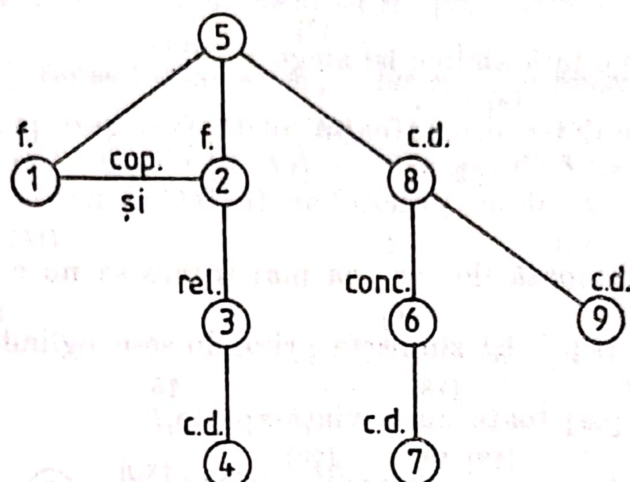
(MARIN PREDA, *Intrusul*, p. 155)

64. [Ca să] fiu [(1)] dar drept /[1] și [să] te [(2)] pun îndată la adăpost /[2] [despre orice] neajunsuri ar [(3)] putea /[3] [să]-ți [(4)] vină după urma cuvintelor mele, /[4] [(5)] *recunosc, iubite autorule,* /[5] [că,] /[8] [deși] tu n-ai [(6)] avut de gînd, ca liricul nostru străbun Orațiu, /[6] [să] [(7)] arăți poeților din viitorime poteca cea bună, /[7] însă tot ai [(8)] știut, chiar și în materie

8 (9)
de vînătorie, / [să] urmezi părinteştile lui poveţe, luînd drept deviză tăcută a scrierii tale faimoasele lui versuri din Arta Poetică. / 9

(ALEXANDRU ODOBESCU, *Pseudokyneghetikos*, p. 191)

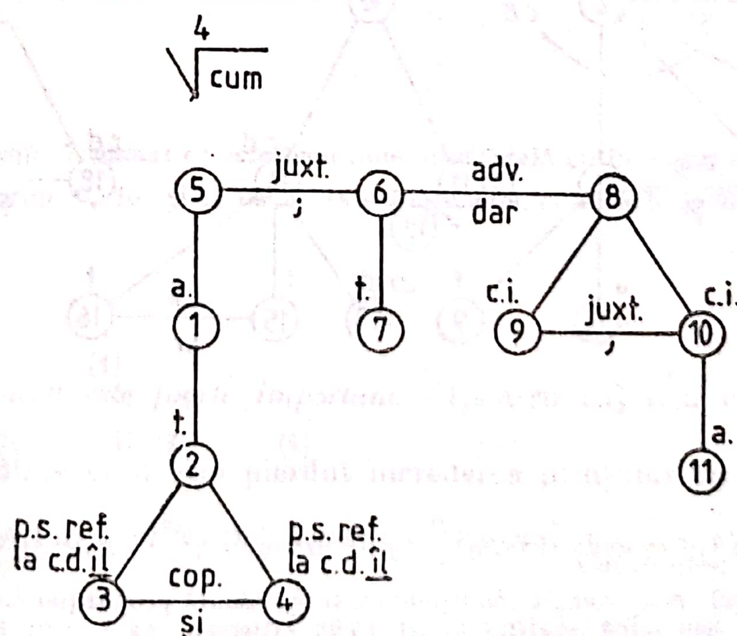

Obs. I. În prop. 8 *însă* nu este conjuncţie coordonatoare adversativă, ci adverb corelativ al conjuncţiei *deşi* din prop. 6, ca şi adverbul *tot* din aceeaşi propoziţie.

Obs. II. În prop. 3 verbul *ar putea* este activ tranzitiv, avînd drept subiect substantivul *neajunsuri*.

65. *Oamenii* [5] / [care] (1) mai înainte îl luau peste picior uneori, [1] / [cînd] (2) îl auzeau [2] / [cum] (3) le înfloreşte [3] / şi √‾ (4) le îngroaşă [4] / (5) *aveau acum faţă de el o rezervă sfioasă;* [5] / (6) *nu se fereau* [6] / [cînd] (7) venea aproape, [7] / *dar parcă le era tot timpul teamă* (8) [8] / [să] (9) nu spună o vorbă, [9] / [să] (10) nu facă un gest [10] / [care] (11) să-l jignească [11] /.

(RADU TUDORAN, *Dunărea revărsată*, p. 370)

66. *Pierdut* (1)*plîngea bătrînul* 1 / *și nu* (2)*putea-nțelege* 2 /

[Cum] (3)poate-un om cu milă 3 / [să] (4)calce pe o floare, 4 /

[De ce] o (5)rup 5 / [ca]-n urmă [s]-o (6)puie prin pahare, 6 /

Și [pentru ce] o fată anume își (7)alege

O floare 7 / [cum] i-s (8)ochii 8 / [ca]-n plete [să] și-o (9)prindă? 9 /

(10)*Nu vede ea* 10 / în plete 12 / [oricîte]-ar (11)fi 11 / [să]-și (12)puie 12 /

[Că] 14 / [de]-i (13)frumoasă floarea 13 / ea mai frumoasă (14)nu e 14 /

[Cînd] (15)stă 15 / și √‾ (16)își zîmbește privindu-se-n oglindă 16 /,

(17)*Nu vede ea* 17 / [că] toate (18)au o viață-aparte, 18 /

Și 22 / [cînd] pe lume (19)poate 19 / [să] (20)fie adorată

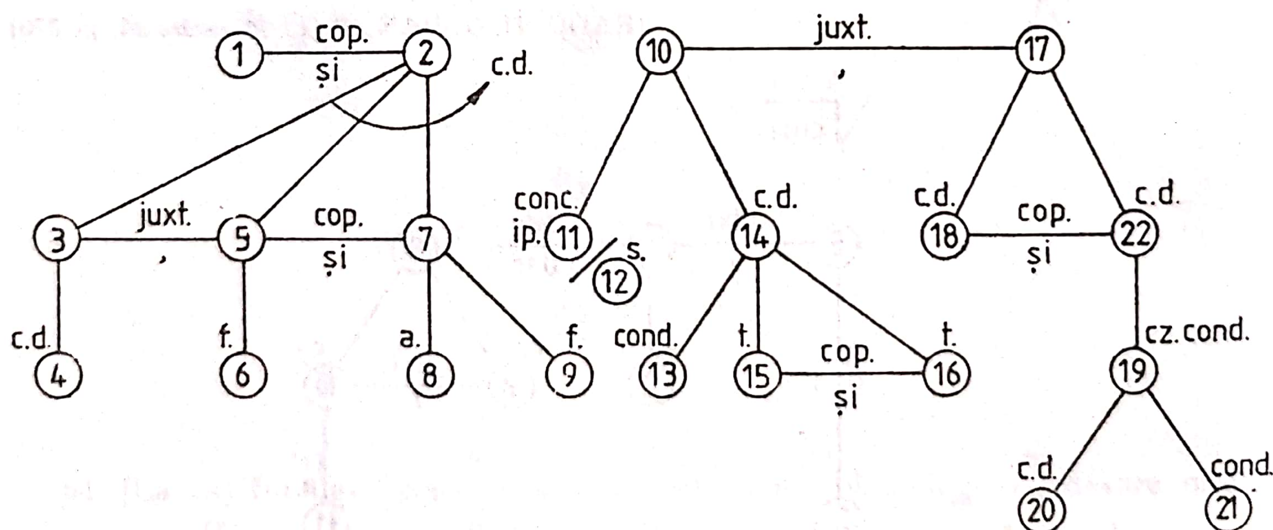
Și fără flori frumoase, 20 / [dacă]-i (21)frumoasă fată? 21 /

√‾ De ce (22)să-și împrumute splendoarea unei moarte. 22 /

(DIMITRIE ANGHEL, *Poezii*, p. 134)

16 √cînd

22 √că

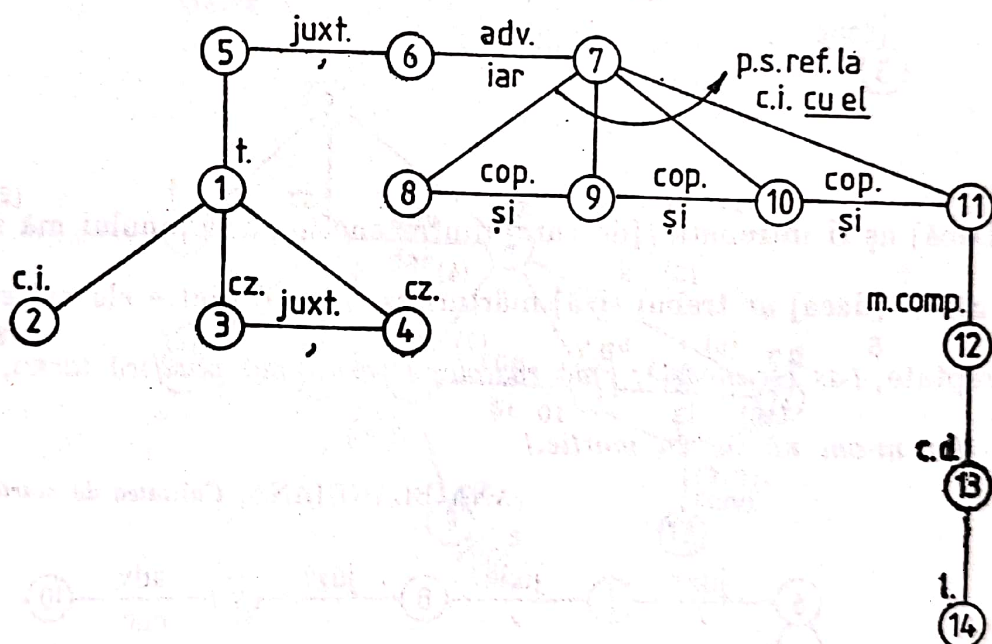
Obs. I. Prop. 22 este c.d., interogativă retorică, întrucît redă, în realitate, o afirmație, și nu o interogație propriu-zisă.

Obs. II. Prop. 19 este cauzală-condițională, subordonată propoziției interogative retorice 22. (Vezi GA, II, § 810 b.)

67. [Pînă să] se (1)hotărască el[1] / [să]-l (2)omoare,[2] / [că] nu-i (3)venea,[3] / [că] (4)îi era milă de aşa frumuseţe de cerb,[4] / *cerbul* (5)*peri*,[5] / *nu se mai* (6)*văzu vreo două zile*,[6] / *iar a treia zi numai că se* (7)*pomeni feciorul de împărat cu el*[7] / [că] (8)intră în curte tot într-o fugă[8] / şi √‾ iar (9)pleacă[9] / şi √‾ iar se (10)întoarce[10] / şi √‾ iar se (11)duce mugind şi dînd din picioare şi uitîndu-se cu ochii[11] / [ca şi cum] l-ar fi (12)rugat[12] / [să] (13)meargă cu el[13] / [unde]-l (14)duce.[14] /

(*Basme populare*, p. 85)

√‾ că [9,10,11]

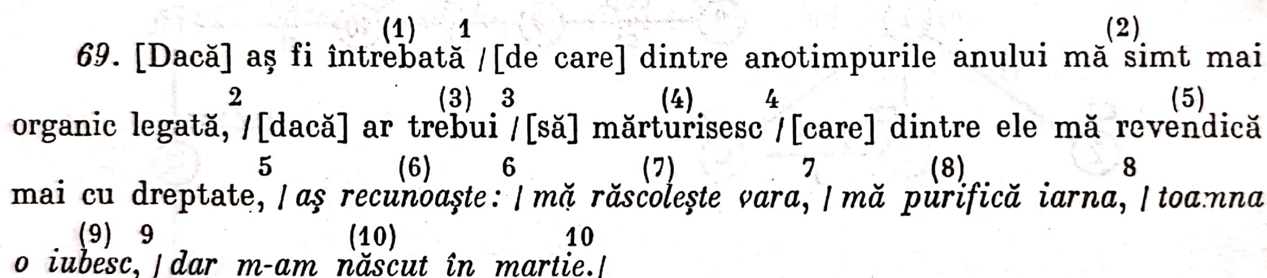

Obs. I. În prop. 7 *numai că* este locuţiune adverbială cu înţelesul *deodată*.
Obs. II. În prop. 9, 10 şi 11 *iar* nu este conjuncţie, ci adverb cu înţelesul *iarăşi*.

68. *Acest lucru* (1)*este foarte important*,[1] / [pentru că] (2)ştiu oameni[2] / care,[4] / [cît] de ascuţiţi la minte (3)erau,[3] / au (4)pierdut încrederea prinţului prin duplicitatea lor[4] / şi au (5)ajuns[5] / [să] nu mai (6)poată negocia cu el;[6] / [dacă][8] / [aşa cum] se (7)întîmplă uneori,[7] / (8)trebuie cu orice preţ[8] / [să] (9)ascunzi ceva în cuvintele tale,[9] / *se* (10)*cuvine*[10] / [să] o (11)faci

cu destulă artă [11] /[pentru ca] lucrul [să] nu [(12)] se [12] observe / [14] iar / [(13)] [dacă] se observă [13] /
[(14)] [să] ai scuză pregătită și promptă. [14] /

(*Diplomați iluștri*, p. 56)

69. [Dacă] aș fi [(1)] întrebată [1] /[de care] dintre anotimpurile anului mă [(2)] simt mai organic legată, [2] /[dacă] ar [(3)] trebui [3] /[să] [(4)] mărturisesc [4] /[care] dintre ele mă [(5)] revendică mai cu dreptate, [5] / *aș* [(6)] *recunoaște:* [6] / *mă* [(7)] *răscolește vara,* [7] / *mă* [(8)] *purifică iarna,* [8] / *toamna o* [(9)] *iubesc,* [9] / *dar m-am* [(10)] *născut în martie.* [10] /

(ANA BLANDIANA, *Calitatea de martor*, p. 103)

Obs. I. Prop. 2 este completivă directă subordonată verbului *a întreba*, care este dublu tranzitiv. Această subordonată exprimă obiectul direct al *lucrului*, iar subiectul verbului *aș fi întrebată*, la diateza pasivă, reprezintă obiectul direct al *persoanei*.

Obs. II. Prop. 7, 8, 9 și 10 sînt *principale* și nu completive directe, deoarece nu sînt introduse prin conjuncții subordonatoare, ci reproduc vorbirea directă a autorului. Conjuncțiile subordonatoare nu pot fi subînțelese, fiindcă nu au mai fost exprimate anterior în context.

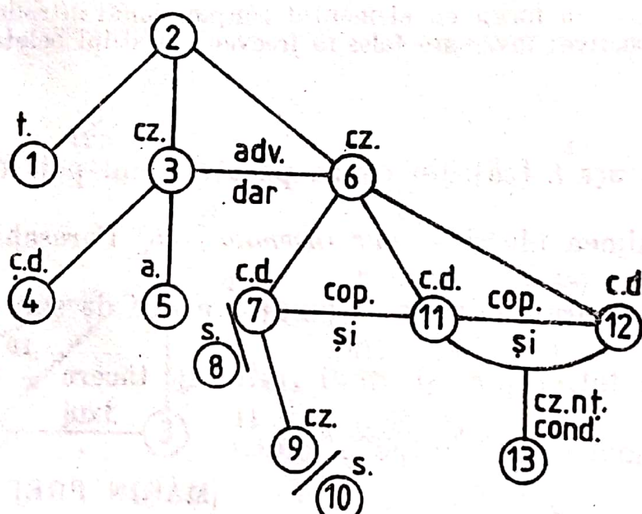
70. [De cînd] ai (1) plecat d-ta, 1 / *m-am* (2) *culcat cu aici*, 2 / [c]-a (3) vrut 3 / [să] se (4) culce 4 / ofițerul 3 / [care] a (5) venit în locul d-tale, 5 / dar √‾ și tata a (6) zis 6 / [că] mai bine (7) √‾ 7 / [să] (8) mă culc eu, 8 / [că] d-ta tot (9) trebuie 9 / [să] te (10) întorci 10 / și √‾ de ce să o (11) ia un străin 11 / și (12) [s]-o strice, 12 / [cînd] azi, mîine... (13) √‾ 13 ./

(LIVIU REBREANU, *Pădurea spînzuraților*, p. 211)

6,11 √că

(13) √vei veni

(7) √este

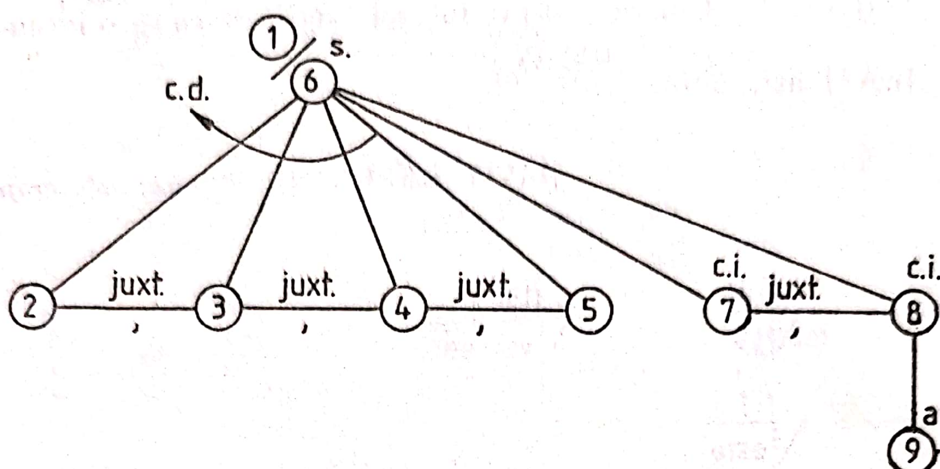
Obs. I. Conjuncția *și* din prop. 6 are valoare adverbială.

Obs. II. Prop. 13, eliptică de predicat, este subordonată unor regente interogative retorice, 11 și 12.

71. (1) *Poate* 1 / [că] pătrunzător și atent, observînd 6 / [cît] de ușor se (2) transformă în natură culorile, 2 / florile [cît] de repede se (3) trec, 3 / vîntul [cît] de des se (4) schimbă, 4 / căldura și frigul [cît] de neașteptat și frecvent se (5) înlocuiesc, 5 / s-a (6) convins 6 / [că] iarna însăși nu (7) poate fi decît inofensivă și repede trecătoare, 7 / [că] iarna însăși

se va [(8)]plictisi de propria ei intransigență[8] / [care] nu [(9)]trebuie luată prea în serios.[9] /

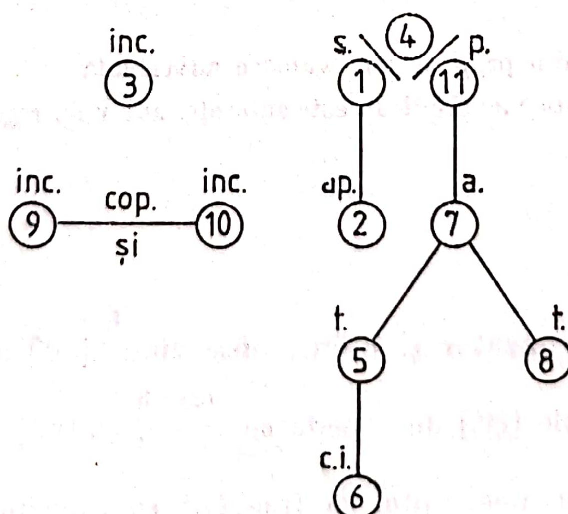
(ANA BLANDIANA, *Calitatea de martor*, p. 163)

Obs. Prop. 3, 4 și 5 nu încep cu elementul conjuncțional introductiv, adverbul relativ *cît*, ci cu subiectele respective: inversare folosită frecvent în stilul beletristic.

72. [Dacă] [(1)]ar fi așa[1] /, [că] din cauza păcatelor nu [(2)]poți dormi[2] / — [(3)]continuă el cercînd ușor vechimea ulucii[3] —, / [(4)]*ar însemna*[4] / [că] Paraschiv al meu,[11] / [care][7] / [cînd] se [(5)]apucă[5] / [să] [(6)]doarmă[6] / [(7)]doarme[7] / [pînă] [(8)]iese apă de sub el,[8] / [(4)]*ar însemna*[4] / — și aici Moromete se [(9)]întrerupse[9] / și [(10)]gîndi restul în tăcere[10] — / [(4)]*ar însemna*[4] / [că] e [(11)]omul cu inima cea mai curată de pe pămînt.[11] /

(MARIN PREDA, *Moromeții*, p. 177)

Obs. Verbul *ar însemna* din prop. principală 4 este reluat, cu același înțeles și aceeași predicativă, încă de două ori. El nu exprimă trei predicate distincte.

73. [Cînd] marea-ntărîtată corabia-ţi zdrobeşte[(1)],[1] /

[Cînd] loc de mîntuire nu este[(2)], nici liman,[2] /

[Cînd] cu grozave furii asupra ta porneşte[(3)]

Spumoasele lui valuri bătrînul Ocean,[3] /

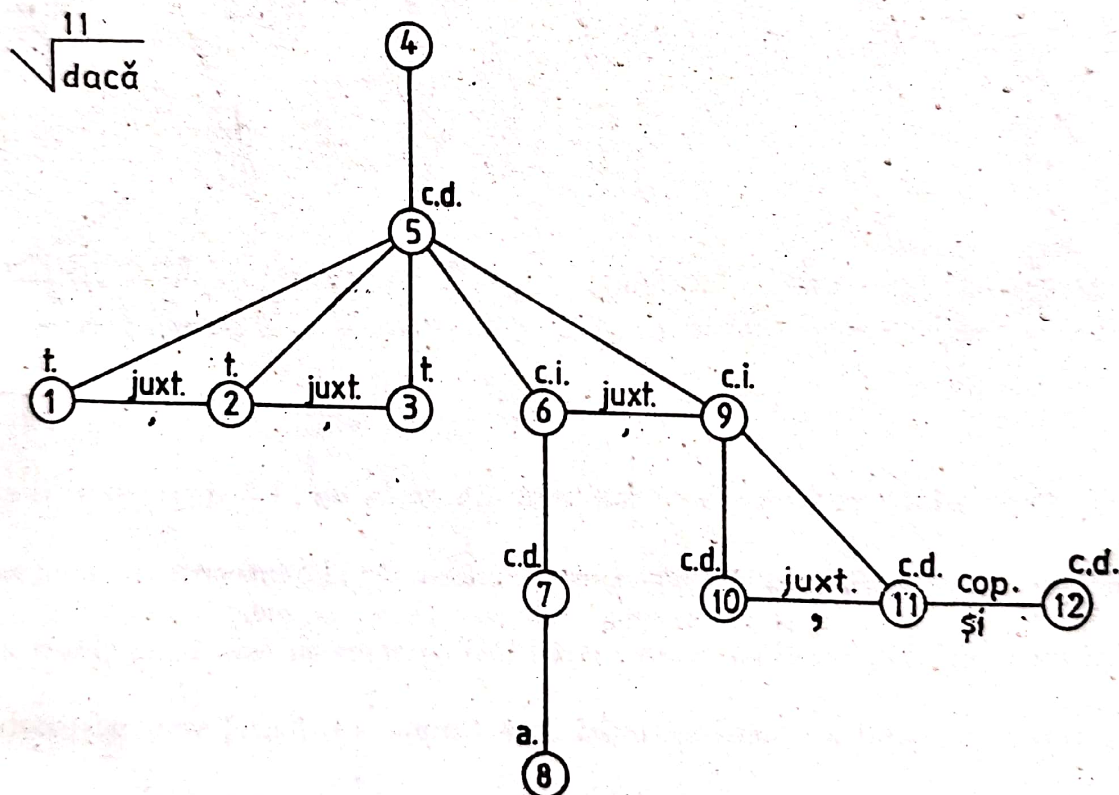
Spune-mi[(4)] [4] / îţi pas-atuncea[(5)] [5] / [să] ştii[(6)] [6] / [de] mai pluteşte[(7)]

Catargul fără pînze[7] /, [ce] nu-ţi e[(8)] de-ajutor,[8] /

[Să] vezi[(9)] [9] / [dacă] pe unde se ţine[(10)] [10] /, √‾ se clăteşte[(11)] [11] /

Şi [dac]-ai fost[(12)] odată în barcă sau vapor?[12] /

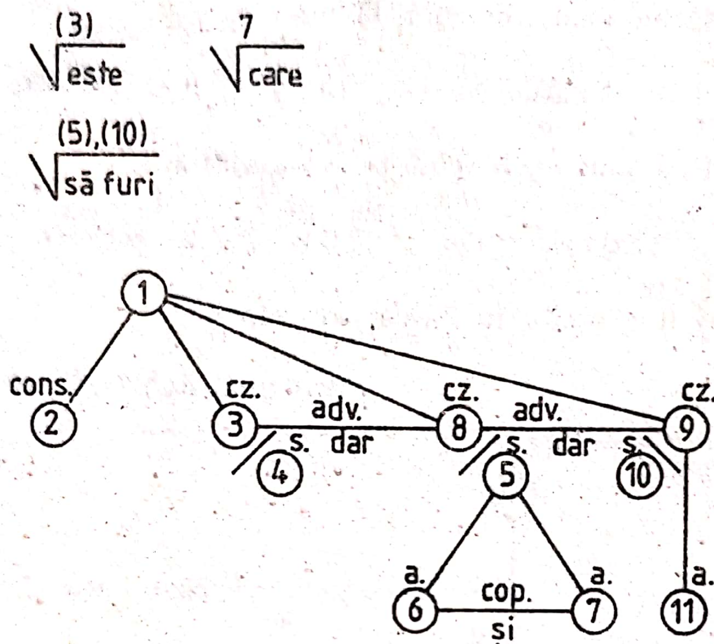
(GRIGORE ALEXANDRESCU, *Poezii*, p. 21)

74. *De astă dată, bietul băiat, pleacă*[(1)] *amărît şi cătrănit,*[1] / [de] nu-l mai ţineau[(2)] picioarele;[2] / lesne lucru[(3)] √‾[3] / [să] furi[(4)] o cloşcă şi un cal,[4] / dar[8] / √‾[(5)] un zmeu groaznic şi puternic,[5] / [care] a băgat[(6)] spaima într-o mulţime de împăraţi[6] / şi √‾ a pustiit[(7)]

toate împărăţiile vecine,[7] / nu [(8)] era deloc lucru lesne,[8] / dar, dimpotrivă, [(9)] era peste putinţă[9] / [(10)] √‾ [10] / cu tot biciul[9] / [ce] [(11)] avea el înfăşurat pe după coapse.[11] /

(*Basme populare*, p. 119)

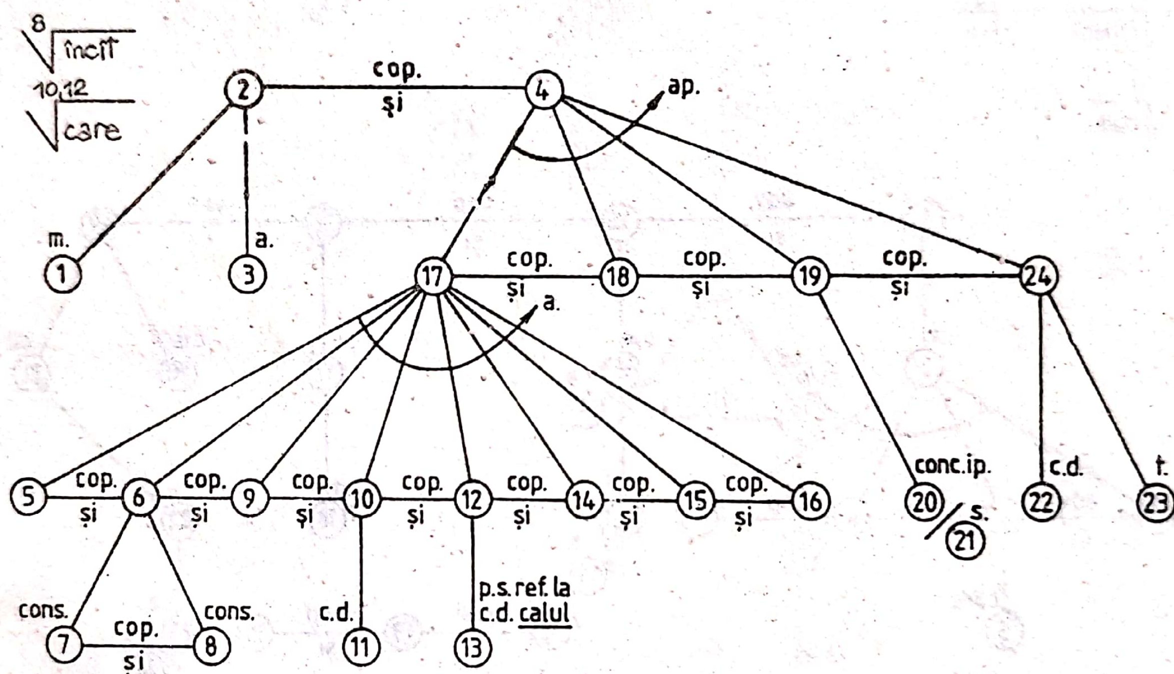
Obs. I. Prop. cauzală 3 este juxtapusă.

Obs. II. Prop. 10 este o subiectivă subînţeleasă: *să furi un zmeu groaznic şi puternic.*

75. *Cuprinzîndu-se din ce în ce mai mult din an în an*[2] / [— după cum] îi [(1)] arăta pîrcălabul[1] — / *a tot* [(2)] *supus grămezile*[2] / [care] [(3)] umblau după vînt cu caii şi cu căruţele[3] / *şi le-a* [(4)] *făcut din capul lor o lege:*[4] / [că] toţi oamenii cu faţa în unghiuri şi cu barba rară;[17] / şi [care] [(5)] au ochii strunjiţi spre tîmple;[5] / şi [care] [(6)] stau pe cal toată viaţa lor[6] /, [încît] [(7)] au gleznele încovoiate[7] / şi √‾ nu mai [(8)] pot umbla bine pe pămînt;[8] / şi [care] [(9)] ştiu a arunca arcanul la o sută de paşi;[9] / şi √‾ [(10)] obişnuiesc[10] / [să] [(11)] mănînce carne crudă frăgezită sub şa;[11] / şi √‾ [(12)] pot trage din arc cu amîndouă mîinile [...], lăsînd calul[12] / [să] [(13)] fugă[13] / şi cîrmindu-l numai din pulpe,[12] / şi [care] [(14)] pot lua din zbor cu suliţa un inel de pe pămînt;[14] / şi [care] [(15)] pot călări în picioare pe cal;[15] / şi

(16) [care] pot umbla fără întrerupere în şa nouă zile; 16 / toţi aceştia (17) să se cunoască fraţi; 17 / şi [să] nu-şi (18) fure calul [...] sub pedeapsă de moarte; 18 / şi o poruncă [s]-o (19) îndeplinească 19 / [chiar dac]-ar (20) fi 20 / [să] (21) piară; 21 / şi 24 / [orice] altă seminţie (22) s-ar afla împrejur, 22 / [cît] (23) pot umbla ei cu caii, 23 / [s]-o (24) supuie cu viclenie, cu fier, cu prigonire şi moarte. 24 /

(MIHAIL SADOVEANU, *Opere*, vol. VIII, p. 426)

Obs. Prop. 5, 6 etc. sînt şi coordonate cu atributele *cu faţa în unghiuri*, *cu barba rară* din prop. 17 în care subiectul *oamenii* este reluat prin (toţi) *aceştia*.

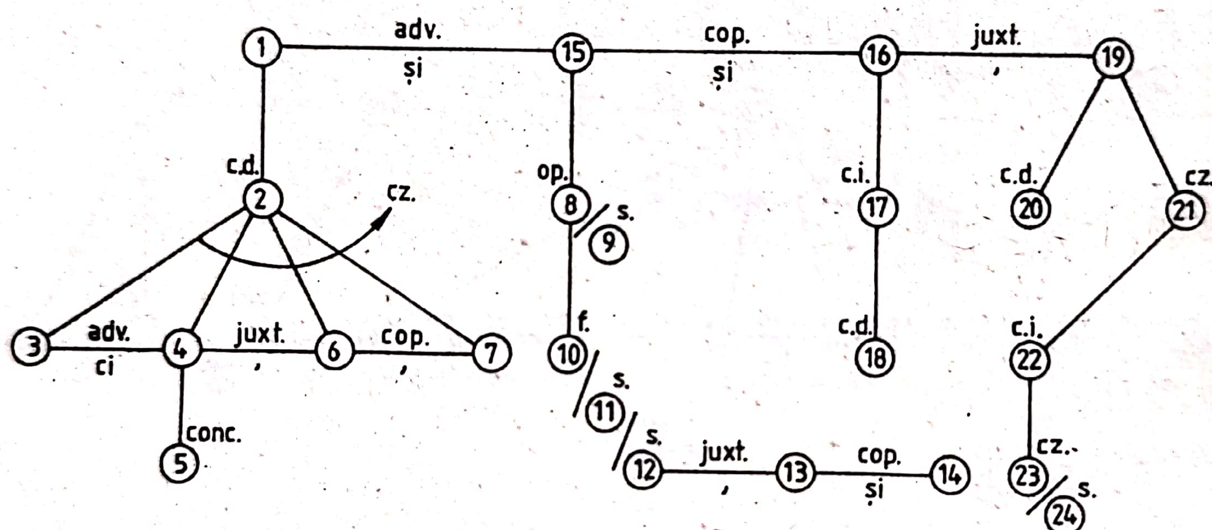
76. *Nici nu* (1) *ştiu* 1 / [cum] m-am (2) pomenit şef, 2 / [nu pentru că] inginerul mă (3) numise, 3 / ci [fiindcă] mă (4) pricepeam, 4 / [fără să] (5) fi învăţat vreodată, 5 / √‾ (6) dam ordine 6 / şi √‾ (7) mi se auzea gura peste tot 7 / 15 *şi* / [de unde] la început (8) trebuise 8 / [să] (9) mă stăpînesc 9 / [să] (10) nu se vadă 10 / [că] (11) îmi plăcea 11 / [cum] indicaţiile mele se (12) transformau în faptă 12 /, [cum] (13) omul se punea în mişcare sub ochii mei 13 / şi √‾ terenul se (14) modifica: 14 / *mai pe*

urmă această plăcere a [(15)] *pierit* [15] / *și nu mă mai* [(16)] *mulțumeam* [16] / [să] [(17)] văd [17] / [că] [(18)] oamenii se mișcă, [18] / *acum* [(19)] *voiam* [19] / [să] [(20)] se miște mai repede [20] /, [fiindcă]-mi [(21)] dădeam seama [21] / [că] această construcție [(22)] nu însemna încă nimic, [22] / √‾ abia după terminarea ei [(23)] avea să se vadă [23] / [care] [(24)] erau planurile inginerului. [24] /

(ION RUSE, *Martor în constelații*, p. 79)

$\sqrt[6,7]{\text{fiindcă}}$ $\sqrt[23]{\text{că}}$

$\sqrt[14]{\text{cum}}$

Obs. I. Prop. 8 este opozițională, falsă concesivă. Raportul dintre ea și regentă 15 poate fi convertit într-un raport adversativ: „la început trebuise... însă mai pe urmă această plăcere a pierit." Ea are și o nuanță concesivă, adverbul *de unde* fiind echivalent cu conjuncția *deși*.

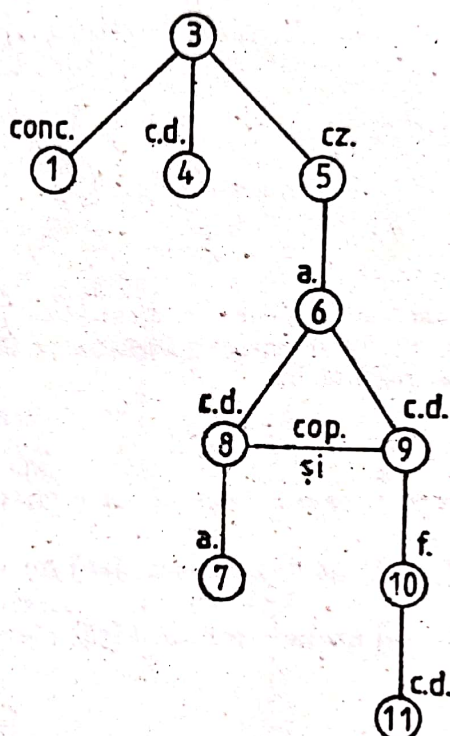
Obs. II. Prop. 10 este subordonată prop. 8 care include din punct de vedere logic și subiectiva sa 9.

77. Costea Chioru, [3] / [deși] [(1)] este cel mai mîrșav și mai calpuzan dintre toți grecii din Țara Românească, [1] / dar ce-mi [(2)] pasă! [2] / *el nu va* [(3)] *putea* [3] / [să]-mi [(4)] mănînce moșia [4] /, [căci] am [(5)] înscrisul lui [5] / [care] dă [(6)] pe față [6] / [că] moșia postelnicului [8] / [pe care] am

[(7)] cumpărat-o de la sultan — mezat —, [7] / [(8)] este a mea [8] / şi √ el nu [(9)] este decît un vechil pus din parte-mi [9] / [ca să] nu [(10)] zică lumea [10] / [(11)] [că] cumpăr moşiile stăpînului meu cu bani furaţi de la dînsul. [11] /

(NICOLAE FILIMON, *Ciocoii vechi şi noi*, p. 203)

$\sqrt[9]{că}$

78. Ea [(1)] √ *bogată,* [1] / *eu* [(2)] √ *sărac;* [2] / *ea* [(3)] √ *curtenită,* [3] / *eu* [(4)] √ *izgonit şi dispreţuit:* [4] / *ea* [(5)] √ *slabă, mică şi palidă,* [5] / *eu* [(6)] √ *voinic, mare şi rumen;* [6] / *ea* [(7)] √ *slujită de o familie întreagă de slugi,* [7] / *eu* [(8)] √ *slugărnicind* [8] / [tocmai cînd] viaţa [(9)] are mai mult amor propriu şi mai curat entuziasm; [9] / *ea* [(10)] √ *ignorantă ca un copil* [10] / [ce] abia se [(11)] înalţă clătinîndu-se pe picioare, [11] / *eu* [(12)] √ *obosit de-atîtea tomuri, d-atîtea experienţe, d-atîta ştiinţă de carte şi de meditaţii,* [12] / [cît] abia [(13)] poţi înghesui într-o bibliotecă; [13] / *ea* [(14)] √ *trăind o viaţă de vise,* [14] / *eu* [(15)] √ *reducînd lumea la o maşină* [15] / [care] [(16)] se mişcă [16] / şi √ se

(17) 17 (18) 18

cumpănește pe picioare / și $\sqrt{\ }$ pornește în tăria unei mișcări inițiale / [care] nu

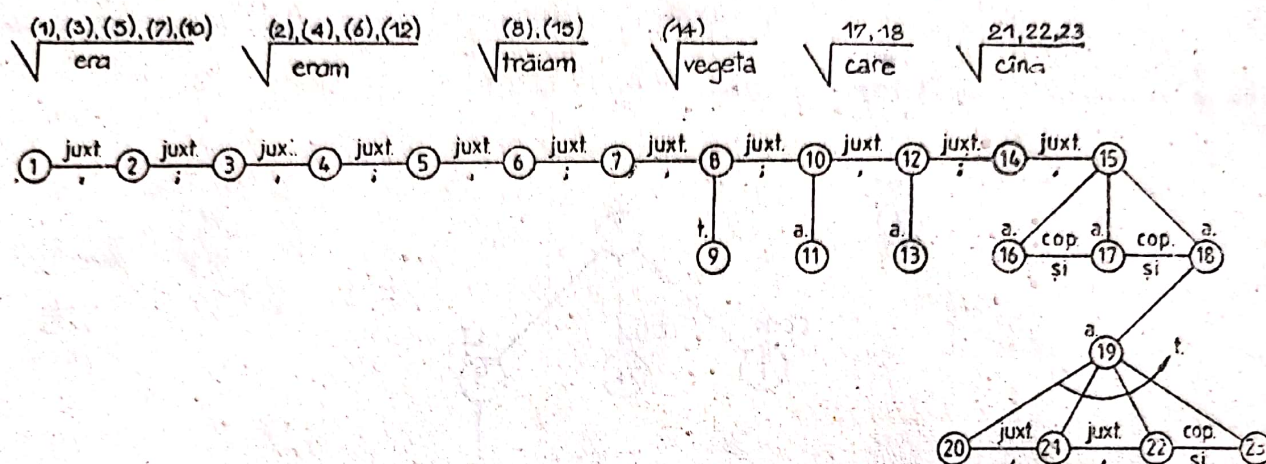
(19) 19 (20) 20 (21) 21

se stinge decît atunci / [cînd] oasele se usucă /, $\sqrt{\ }$ mușchii seacă,/ $\sqrt{\ }$ nervii se

(22) 22 (23) 23

apătează / și $\sqrt{\ }$ arterele se îngroașe./

(BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA, *Nuvele și povestiri*, p. 249)

Obs. I. Prop. principale sînt eliptice de predicat.

Obs. II. Prop. 20, 21, 22, 23 au caracter apozitiv pe lîngă adverbul pronominal demonstrativ *atunci* din prop. 19, regenta lor.

(1) 1 (2) 2 1 (3) 3 (4) 4

79. *Era*, / [ce]-i drept /, *aspră*,/ *dar ei nu-i păsa* / [de ceea ce] fac eu;/ *vorba*

(5) 5 (6) 6 (7) 7 (8) 8 (9) 9

era / [numai să] nu cad,/ [să] nu mă lovesc,/ [să] nu mă tai,/ [să] nu mă ard,/ [să]

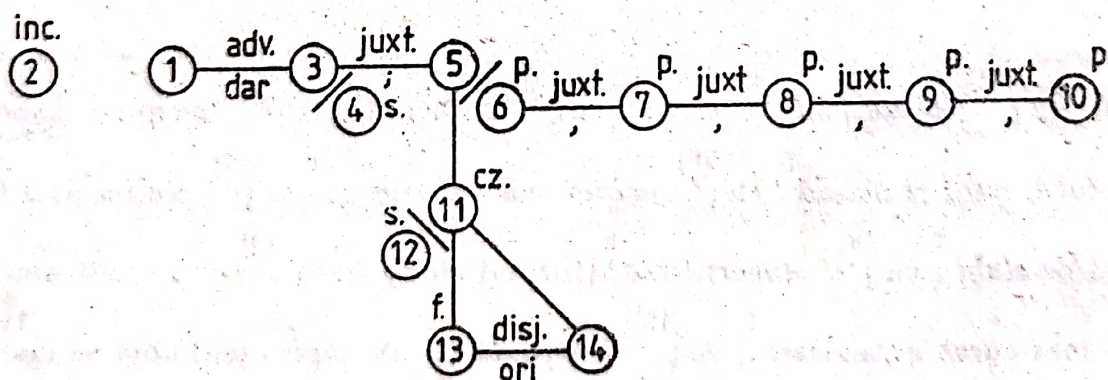
(10) 10 (11) 11 (12) 12 (13) 13

nu mă fac de rușine,/ [căci] atunci trebuia / [să] alerg la ea / [ca să]-mi lege rana/

(14) 14

ori [să] mă mîngîie./

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 339)

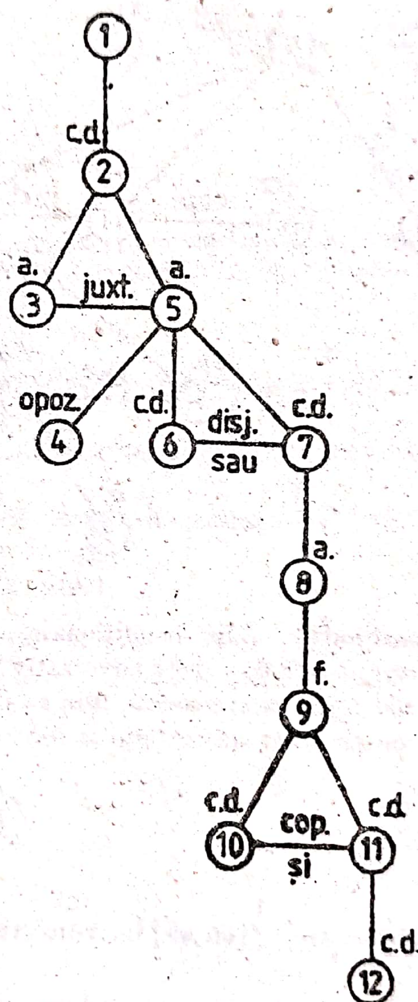

Obs. I. Prop. 11, cauzală, este subordonată prop. 5, care, din punct de vedere logic, include și predicativele 6, 7, 8, 9 și 10. În felul acesta, prop. 11 arată și cauza acțiunilor din aceste predicative.

Obs. II. Prop. 13 și 14, finale, sînt subordonate prop. 11, care, din punct de vedere logic include și subiectiva 12. În felul acesta, finalele mai sus menționate arată și scopul acțiunii din subiectiva 12.

80. *Considera*[(1)] [1] / [că] jumătate din decăderea lui cădea[(2)] din vina oamenilor[2] / [în mijlocul cărora] trăia,[(3)] [3] / [care][5] / [în loc să]-l ia[(4)] cu binişorul şi cu multă grijă pentru sensibilitatea lui bolnavă[4] / căutau[(5)] [5] / [să]-i impună[(6)] [6] / sau [să]-i pretindă[(7)] lucruri şi conduite[7] / [pe care] el nu le accepta[(8)] dinadins,[8] / [ca să] le arate[(9)] [9] / [că] nu-i este[(10)] frică de ei[10] / şi [că] nimeni nu poate[(11)] [11] / [să]-l constrîngă[(12)] la nimic.[12] /

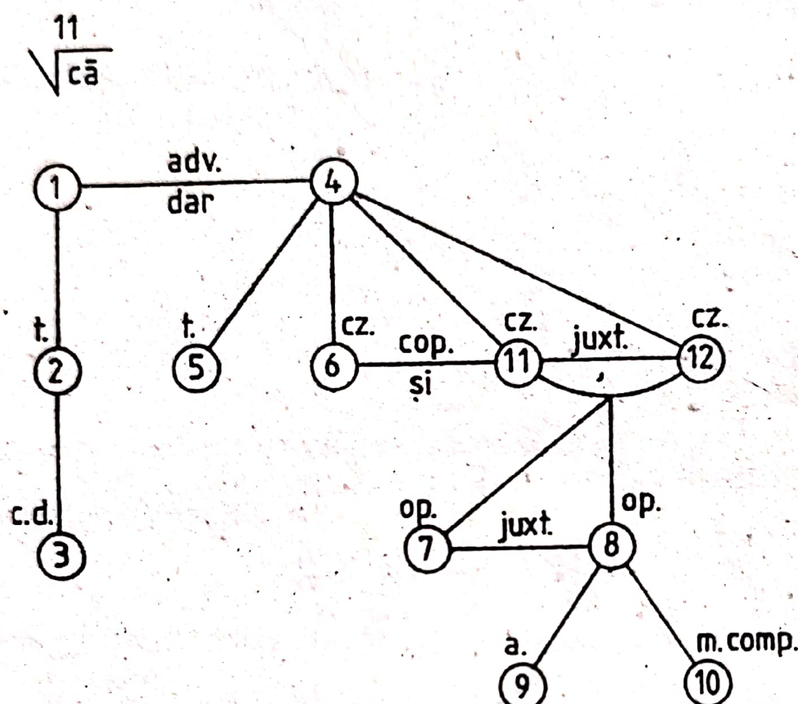
(ION RUSE, *Martor în constelaţii*, p. 334)

81. *Iubeşte*[(1)], *amice*,[1] / [cît] mai poţi[(2)] [2] / să iubeşti[(3)] [3] / *dar păstrează-ţi*[(4)] *bunul cumpăt*[4] / [cînd] e[(5)] vorba de manifestarea iubirii tale,[5] / [căci] nu slăbiciune, ci tărie este[(6)] iubirea,[6] / *şi* √‾[11] / [dacă] iubirea ne face[(7)] buni şi îngăduitori,[7] / [dacă] iubirea ne dă[(8)]

tăria de a ierta pe cei[8] / [ce] ne-au [(9)]făcut rău[9] / şi de a ne umili noi înşine mai bucu-ros[8] / [decît ca să] [(10)]umilim pe alţii,[10] / tot iubirea ne [(11)]face şi drepţi,[11] / tot ea ne [(12)]dă şi tăria de a fi aspri, neînduplecaţi şi neînduraţi.[12] /

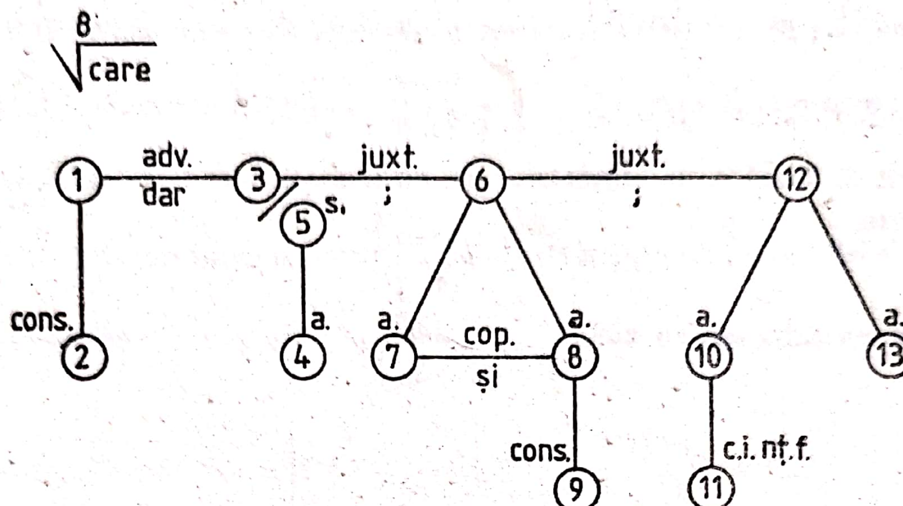
(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 333)

Obs. Prop. 7 şi 8 sînt opoziţionale, false condiţionale, raportul dintre ele şi regenta lor, prop. 11 şi 12, putînd fi convertit într-un raport adversativ: *iubirea ne face buni şi îngăduitori şi ne dă tăria de a ne umili noi înşine mai bucuros, însă tot iubirea ne face şi drepţi.* Ele au şi o nuanţă cumulativă marcată de prezenţa adverbului *şi* din regentă.

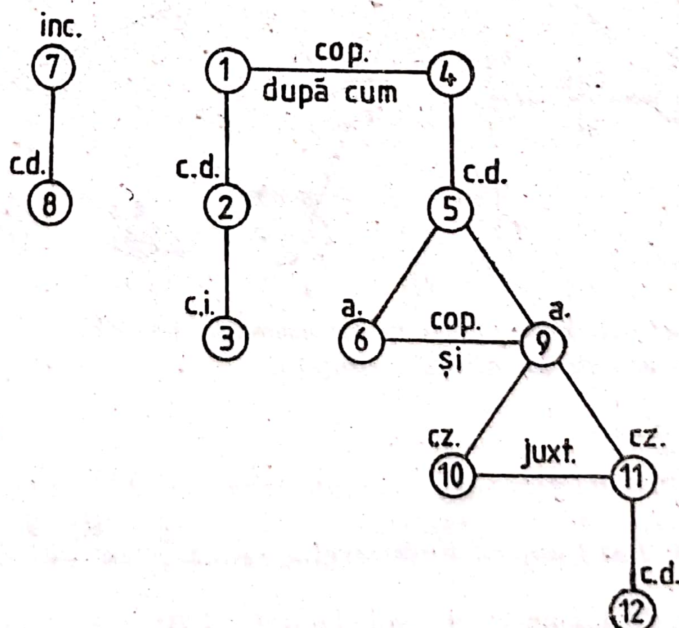
82. *N-[(1)]avea un glas atît de puternic*[1] / [ca să] [(2)]cutremure mulţimea,[2] / *dar se [(3)]simţea*[3] / [că] tot[5] / [ce] [(4)]spune[4] / [(5)]porneşte dintr-o mare încredere şi-o mare putere a inimii;[5] / *muncitorii îl [(6)]ascultau într-o tăcere*[6] / [care] [(7)]creştea[7] / şi √ se încorda într-atît,[8] / [încît] printr-o lege firească a sufletului omenesc, nu se [(9)]putea sfîrşi decît printr-o furtună;[9] / *odată cu ultimele lui cuvinte*[12] / [pe care] zadarnic se [(10)]străduise[10] / [să] le [(11)]facă mai răsunătoare,[11] / [(12)]*zbucniră aplauze îndesate, grele şi strigăte de încuviin-*

12 (13)
țare, într-un vuiet / [care] suplinea, retrospectiv, chiar și lipsa de glas a lui
13
Donos./ (RADU TUDORAN, *Dunărea revărsată*, p. 409)

Obs. Prop. 2 este consecutivă și nu finală, deși este introdusă prin locuțiunea conjuncțională *ca să*, aceasta datorită prezenței adverbului corelativ *atît* în regentă.

(1) 1 (2) 2 (3) 3
83. Cred / [că] ți-ai dat seama singur / [c]-ai făcut o prostie atunci, / [după
(4) 4 (5) 5 (6) 6 (7) 7
cum] cred / [că] și-au dat seama și alții / [care] s-or încrezut în vorbele / nu știu /
8 (9) 9 (10) 10
[cui] / și [care]-și mușcă degetele acuma, / [fiindcă] n-or venit cu noi, / [fiindcă]
(11) 11 (12) 12
n-or făcut / [ce]-am zis noi./ (IOAN SLAVICI, *Nuvele*, p. 112)

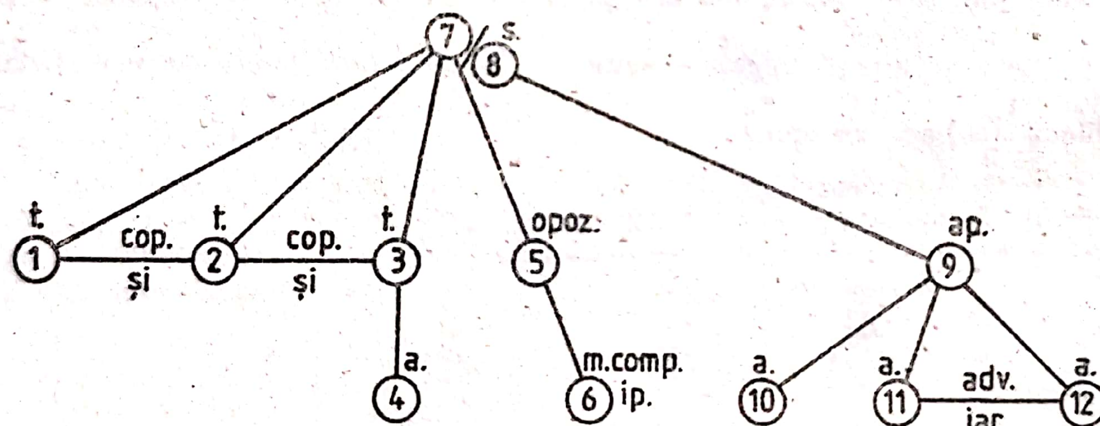
Obs. Prop. 7 este incidentă, dar ea poate fi analizată ca o construcție atributivă pe lîngă substantivul regent *vorbele*.

84. [Cînd] a ajuns[(1)] însă la fața locului /[1] și √‾ a început[(2)] slujba,/[2] și √‾ a prînzit[(3)] laolaltă cu ceilalți monahi /[3] [care] alcătuiau[(4)] personalul deservent al catedralei mitropolitane,/[4] [în loc să] se bucure[(5)] pentru schimbare,/[5] [așa cum] ar fi[(6)] făcut oricare altul în locul lui,/[6] *s-a întîmplat*[(7)] /[7] [exact ceea ce] a bănuit[(8)] dintru început:/[8] l-a cuprins[(9)] un dor nebun de lacul de la mînăstire, de luntrișoara lui, de aerul și de verdeața/[9] [pe care] nu le[(10)] afla aici,/[10] de pîinea cît țestul de mare și chiar de bucătăria de obște,/[9] [unde] se[(11)] dădea mîncare cu toptanul,/[11] iar nu √‾[(12)] ca aici cu un căuc de o sută de grame./[12]

(DAMIAN STĂNOIU, *Amintiri din mănăstire*, p. 43)

2,3 √cînd

(12) √se dădea

Obs. În prop. 8 adverbul *exact* intră în componența elementului conjuncțional introductiv *exact ceea ce*, fiind adverb de mod de nuanțare.

85. *Firesc ar fi*[(1)] *fost* /[1] [să] schimb[(2)] slujba,/[2] [dacă] țineam[(3)] /[3] [să] fiu[(4)] în slujbă,/[4] și [(5)] [să] trăiesc ca un fecior de bani gata, făcînd cel mult politică,/[5] [așa cum] mi-a [(6)] spus ministrul, fără a ști /[6] [că] se[(7)] face ecoul lumii întregi,/[7] [a cărei] nedumerire

fusese[(8)] sporită de faptul[8] / [că][10] /, [după ce] rămăsesem[(9)] în poliţie,[9] / nu[(10)] voiam[10] / nici [să] înaintez,[(11)][11] / de trei ori cedînd locul unor colegi mai în etate,[10] / [ca,] la retragere, [să] aibă[(12)] pensie mai mare,[12] / şi de alte două,[10] / [ca să] dau[(13)] putinţă unor numiri din afară.[13] /

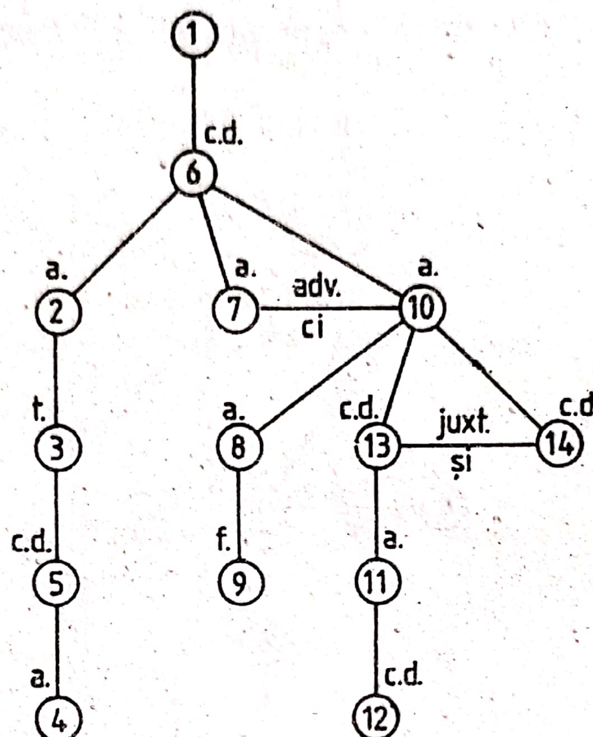
(MATEI CARAGIALE, *Craii de Curte-Veche*, p. 262)

1 — s. — 2
1 — cond. — 3
3 — c.i. — 4
3 — c.i. — 5
4 — cop. şi — 5
5 — m. — 6
6 — c.d. — 7
7 — a. — 8
8 — a. — 10
10 — t. nţ. cumul. — 9
10 — c.d. — 11
10 — f. — 12
10 — f. — 13
12 — juxt. — 13

86. Eu cred[(1)] *însă*[1] / [că] bucuria sau plăcerea[6] / [pe care] o simţeai,[(2)][2] / [cînd] vedeai[(3)][3] / [că] omul[5] / [în care] ai[(4)] tras[4] / nu se mai mişcă[(5)][5] / izvora[(6)] nu din faptul[6] / [că] tu ai ucis[(7)] un om,[7] / ci din aceea[6] / [că] omorînd un om[10] / [care] venea[(8)] asupra ta[8] / [să] te omoare[(9)][9] / şi pe urmă unul şi încă unul, ştiai[(10)][10] / [că] numărul celor[13] / [care] voiau[(11)][11] / [să]

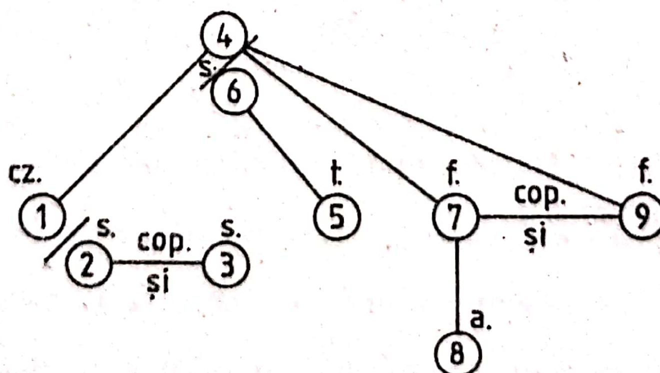
te omoare[(12)] pe tine[12] / a scăzut[(13)][13] /, [că] primejdia de a fi și tu omorît a devenit[(14)] mai mică.[14] /

(ZAHARIA STANCU, *Jocul cu moartea*, p. 213)

87. [Fiind] însă [că] adeseori se întîmpla[(1)] [1] / [că] unul spunea[(2)] povestea[2] / și √‾ ceilalți[(3)] adormeau[3] /, *s-a hotărît*[(4)][4] / [ca] atunci[6] / [cînd] povestitorul zice[(5)] „ciolan"[5] / toți ceilalți [să] zică[(6)] „ciorbă",[6] / [pentru ca] astfel [să] se deie[(7)] pe față cel[7] / [ce] doarme[(8)] înainte de vreme[8] / și [să]-și[(9)] afle cuvenita răsplată în ghionturi numărate.[9] /

(IOAN SLAVICI, *Nuvele*, p. 57)

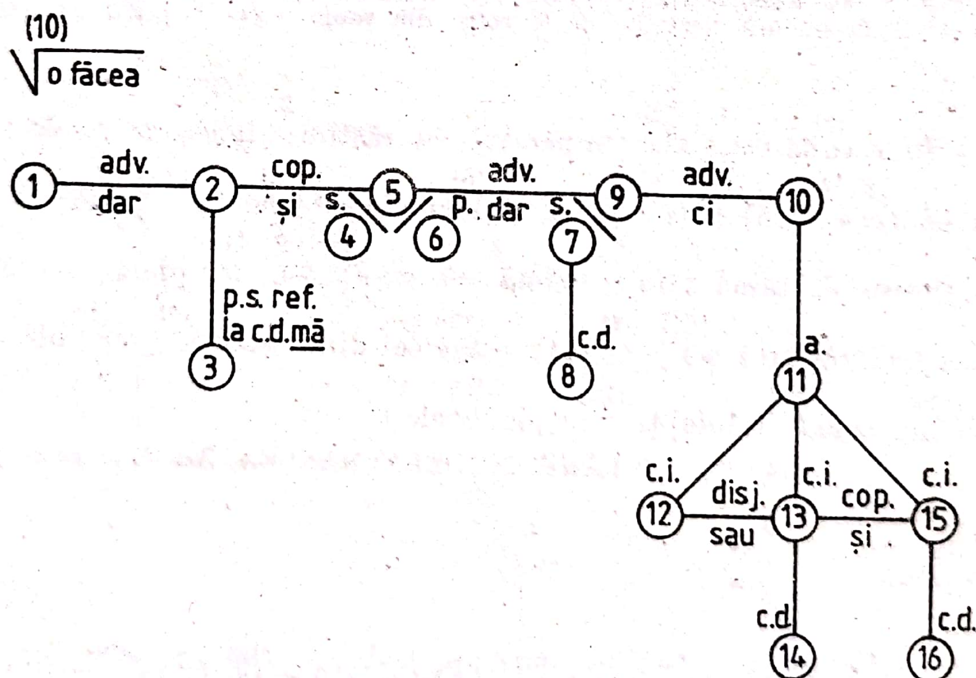

Obs. I. Finalele 7 și 9 sînt subordonate principalei 4, care include din punct de vedere logic și subiectiva 6. În felul acesta, se arată implicit și subordonarea finalelor față de prop. 6. În aceeași situație se află și cauzala 1.

Obs. II. Elementul introductiv al cauzalei 1 este disociat prin prezența conjuncției coordonatoare adversative *însă* care aparține principalei.

88. [(1)] *Eram încă bănuitor* [1] / *dar ochii lui mari, întunecați și adînci mă făcură* [(2)] [2] / [(3)] [să] văd în el un om blînd, [3] / și [5] / [dacă] în surîsul lui mai stăruia [(4)] încă o urmă de șovăială, [4] / [(5)] *e* [5] / [că] tot nu [(6)] avea deplină încredere, [6] / *iar* [9] / [dacă] intenționa [(7)] [7] / [să] ascundă [(8)] ceva, [8] / [(9)] *nu era un gînd dușmănos,* [9] / *ci poate* √‾ [(10)] *cu teamă* [10] / [că] eu însumi aș putea [(11)] fi în stare [11] / [să] împiedic [(12)] [12] / sau [să] zădărnicesc [(13)] [13] / [ce] și-ar fi pus [(14)] în gînd, [14] / și [să] tulbur [(15)] [15] / [ce]-i sta [(16)] lui la inimă. [16] /

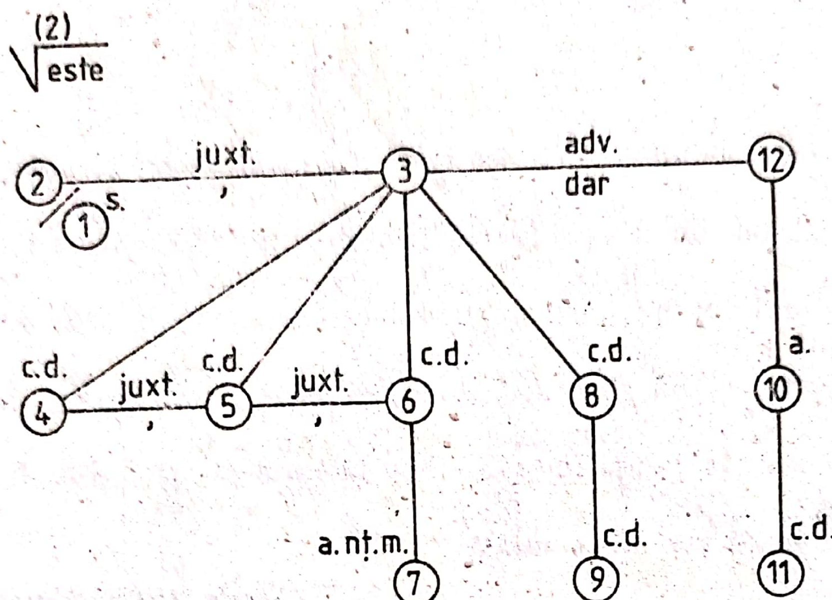
(*Nuvela română contemporană*, p. 131)

89. [Dacă] d-lui Macedonski nu-i place [(1)] talentul lui Eminescu, [1] / √‾ [(2)] *treaba d-sale,* [2] / *nime nu-l oprește* [(3)] *a spune* [3] / [că] Eminescu n-a [(4)] avut nici pic de dar poetic, [4] / [că] n-a [(5)] știut nici a rima, [5] / [că] n-a întrebuințat [(6)] o limbă [6] / [cum] se [(7)] cuvine, [7] / în sfîrșit

(8) 8 (9) 9 12 (10) 10
[orice]-ar fi poftit / [să] născocească, / *dar a ocărî un om* / [care] nu poate / [să]
(11) 11 (12) 12
se apere / *este o fapță sălbatecă* [...] /

(GARABET IBRĂILEANU, *Studii literare*, p. 37)

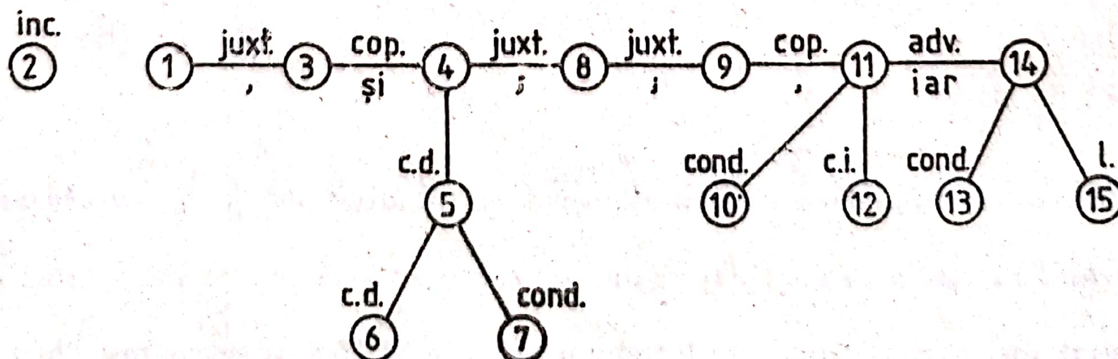

Obs. Prop. 8 este subordonată verbului *a spune* din prop. 3 *(a spune orice ar fi poftit)*, iar prop. 9 este subordonată verbului *ar fi poftit* din prop. 8 *(ar fi poftit să născocească)*.

(1) 1 (2) 2 (3) 3
90. — *Ia ascultă-mă*, / zise împăratul cu răstire; / *lumea te laudă* / *şi chiar*
(4) 4 (5) 5 (6) 6 (7)
dumneata ai spus / [că] poți / [să]-mi aduci cloşca zmeului / [dacă] te voi face
7 (8) 8 (9) 9 11 (10) 10
cel dintîi sfetnic de taină; / *du-te îndată* / *de mi-o ad-o*, / *şi* / [dacă] vei izbuti, / *pe*
(11) 11 (12) 12 14
cinstea mea împărătească mă jur / [că] te fac cel dintîi sfetnic / *iar* / [de unde] nu
(13) 13 (14) 14 (15) 15
√ , / *îți pui capul* / [unde]-ți stau picioarele. /

(BARBU ŞTEFĂNESCU DELAVRANCEA, *Nuvele şi povestiri*, p. 115)

(13)
√vei izbuti

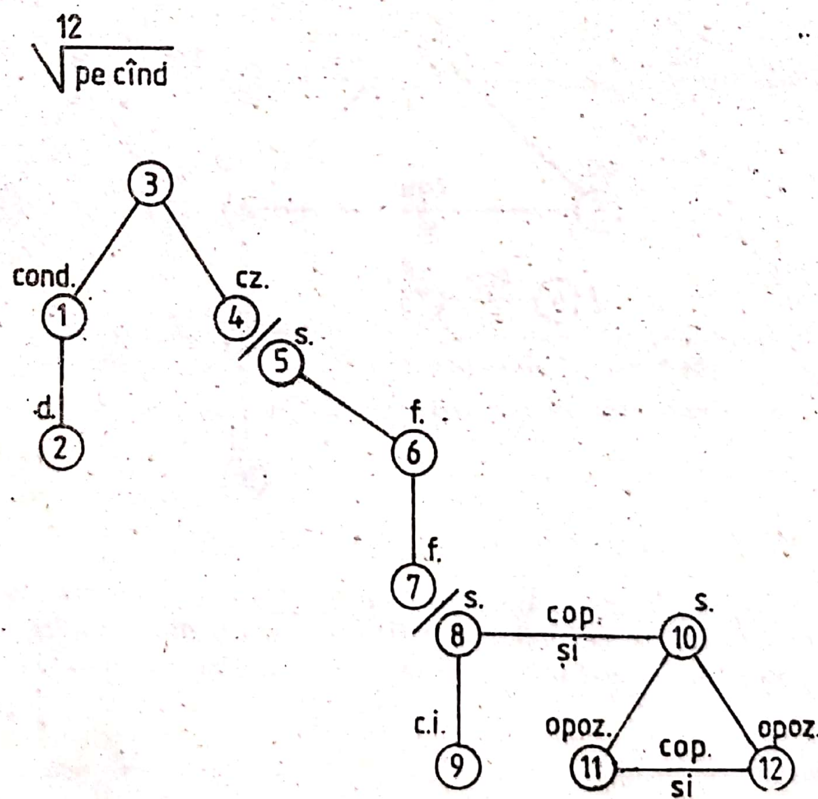

Obs. I. Am considerat prop. 9 principală, nu finală, deoarece predicatul ei este exprimat printr-un verb la modul imperativ. În acest caz, conjuncţia *de* are valoare copulativă echivalentă conjuncţiei *şi*.

Obs. II. În prop. 13 locuţiunea conjuncţională introductivă *de unde* are înţelesul *dacă*. Ea este specifică introducerii propoziţiilor condiţionale negative eliptice de predicat. (Vezi GA, I, § 392 şi II, § 855.)

91. [Dacă] (1) ţii 1 / [să] (2) fii curios 2 / *te vei* (3) *convinge tu însuţi,* 3 / [căci] (4) e destul 4 / [să-ţi] (5) acoperi ochii cu mîna 5 / [ca să] (6) stai cu mintea trează 6 / [pentru ca] invederat [să] (7) ţi se arate 7 / [că] viaţa ta întreagă, atît în vis, cît şi aevea, (8) atîrnă 8 / [numai şi numai de la ceea ce] (9) simţi în inima ta, 9 / şi [că] mişelul nici chiar prin vis nu (10) poate scăpa de mişelia lui 10 / [pe cînd] omul bine simţitor vesel (11) veghează 11 / şi √‾ dulce (12) doarme. 12 /

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 357)

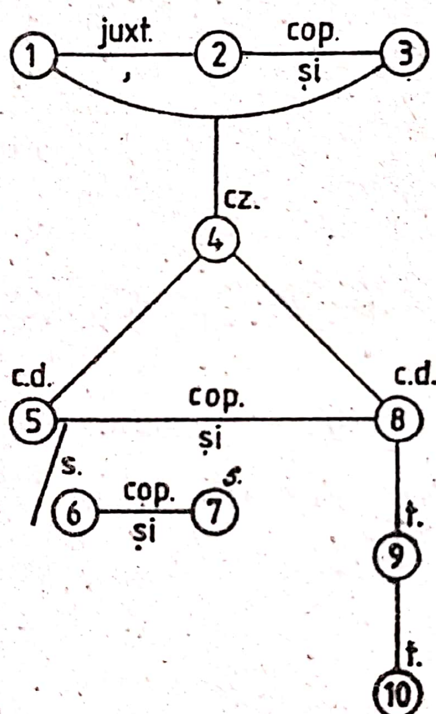

Obs. I. În prop. 9 elementul introductiv este locuţiunea conjuncţională *numai şi numai de la ceea ce*, întrucît adverbul de mod restrictiv nuanţează întreaga propoziţie.

Obs. II. Prop. 11 şi 12 sînt opoziţionale, false temporale. Raportul dintre ele poate fi convertit printr-un raport adversativ: *mişelul nu poate scăpa de mişelia lui, însă omul simţitor vesel veghează...*

92. — O, îndură-te,(1) 1 / *privește-l,*(2) 2 /
Și din ochii tăi c-o rază de viață încălzește-l(3) 3 //
[Căci] tu știi(4) 4 / [ce] farmec dulce-i(5) 5 / [să]-ți lipești pruncul de piept,(6) 6 /
Ațintit [să]-ți steie-asupră-i,(7) și prin somn ochiul deștept,7 /
Și [cum] inima-ți tresare,(8) 8 / c-un scîncet [cînd] el te cheamă(9) 9 /
[Să]-l acoperi(10) cu iubirea și cu paza ta de mamă.10 /

(ALEXANDRU VLAHUȚĂ, *Poezii*, p. 26)

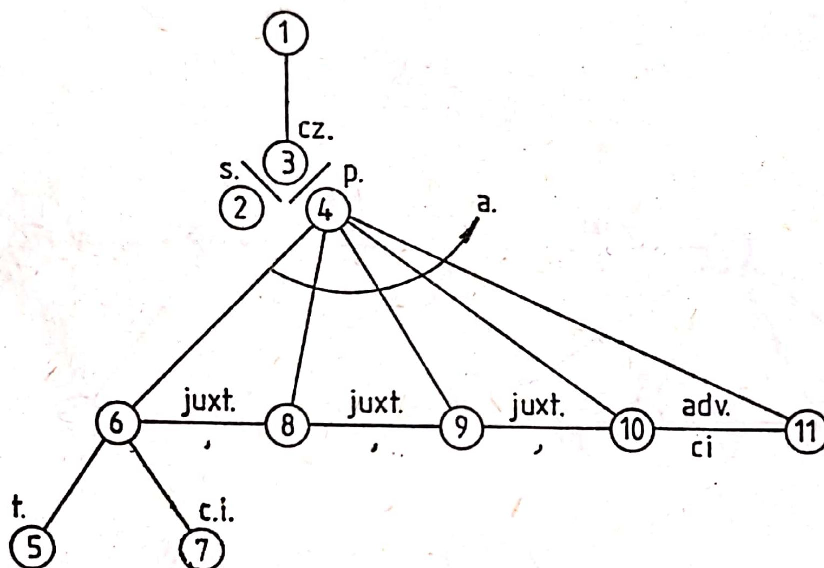
Obs. Prop. 7 nu începe cu conjuncția subordonatoare *să*, ci cu elementul predicativ suplimentar *ațintit:* caz frecvent în stilul beletristic. Aceeași situație se întîlnește și în prop. 9, — regenta finalei 10 — care începe cu c. c. instr. *c-un scîncet*, și nu cu adverbul relativ *cînd*.

93. N-am să-ți dau răspuns(1) *la întrebările acestea* 1 / [căci] 3 / [ce] voiesc eu(2) 2 / e(3) 3 / [numai să] deștept(4) în mine sentimentul 4 / [că] atunci 6 / [cînd] eram copil(5) 5 / nu-mi dădeam seama(6) 6 / [despre ceea ce] făceam,(7) 7 / / nu mă făceam(8) judecător în faptele

mele, /[8] √‾ nu [(9)] alegeam, /[9] √‾ nu [(10)] raționam,[10] / ci √‾ [(11)] cedam celor mai puternice din impulsurile mele momentane.[11]/

(IOAN SLAVICI, *Amintiri*, p. 335)

8,9,10,11 $\sqrt{\text{că}}$

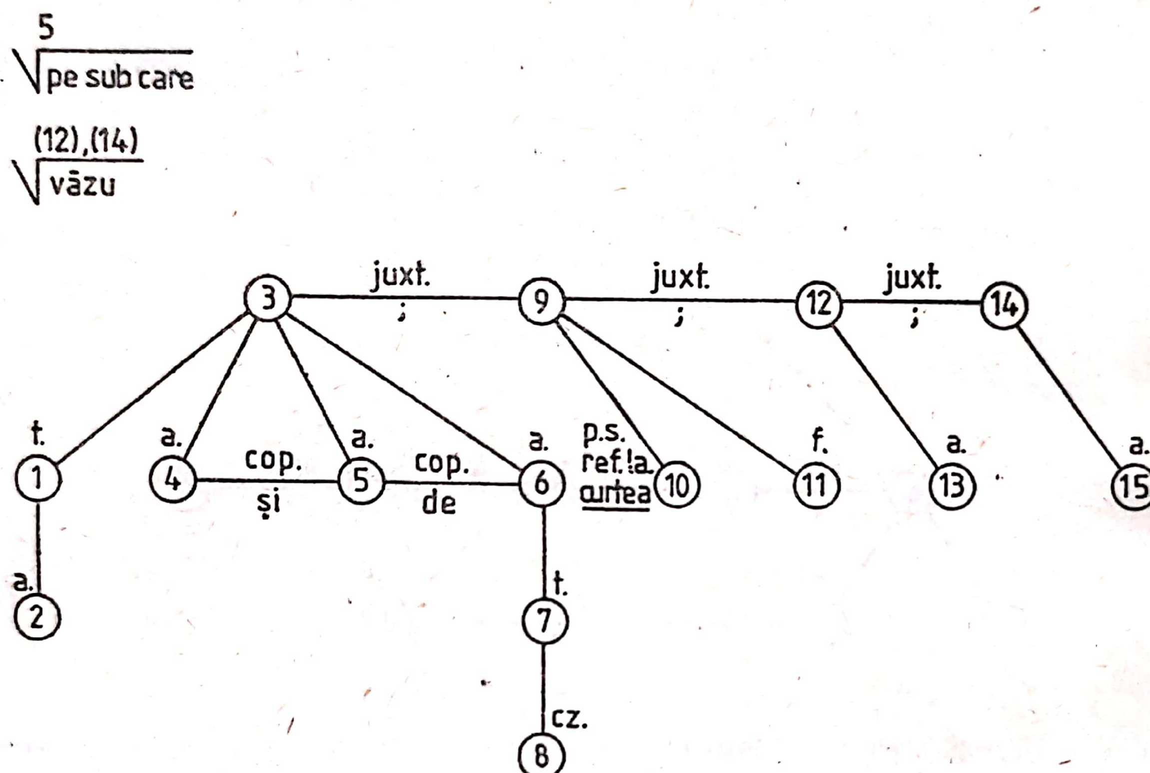
Obs. I. În prop. 4 elementul introductiv este locuțiunea conjuncțională *numai să*, deoarece adverbul de mod restrictiv *numai* nuanțează acțiunea verbului *să deștept*, predicatul prop. 4.

Obs. II. Prop. 5 are și un caracter apozitiv față de adverbul *atunci* din prop. 6.

94. [Cînd] [(1)] ajunseră în satul Ciulniței,[1]/ [pe care] nu mai [(2)] era nici un strop de apă,[2]/ [(3)] *Damian văzu satul luminat pe vîrful dealului*[3]/ [pe sub care] [(4)] curgea pîrîul[4]/ și [(5)] √‾ mergea[5]/ [de] se [(6)] vărsa în Ialomița,[6]/ [cînd] [(7)] putea[7]/ [deoarece] de cele mai multe ori [(8)] nu se vărsa nicăieri, fiind sec[8]/; [(9)] *văzu curtea boierească*[9]/ [cum] o [(10)] știa,[10]/ *așezată pe deal, fără gard dinspre gîrlă, și toate slugile, toți argații ieșiți*[9]/ [să]-l [(11)] vadă venind;[11]/ *în dreapta și în stînga* [(12)] √‾, *curți țărănești*,[12]/ [unde] mai peste tot doi sau trei cai,

legați de cîte un otgon, [(13)] se-nvîrteau pe-un vraf de grîu, bătînd din cap și din coadă;[13] / *în vadul gîrlei,* [(14)] √‾ *copii în scutece, lăsați în paza altora* [14] / [ce] de-abia [(15)] umblau pe picioare.[15] /

(DUILIU ZAMFIRESCU, *Viața la țară*, p. 46)

Obs. I. Prop. 6 a fost considerată atributivă, coordonată copulativ cu 5, și nu finală, deoarece scopul este conceput în general ca aparținînd unei ființe animate inteligente, ceea ce nu e cazul cu *pîrîul*. Elementul introductiv *de* din propoziția 6 are valoarea lui *și*.

Obs. II. Prop. 7 are caracter restrictiv, fiind subînțeles adverbul *numai*.

Obs. III. Atributiva 15 este subordonată pronumelui nehotărît *altora* din prop. 14.

95. [(1)] *Poate* [1] / [că] [4] / [din pricină că] nu [(2)] avea încă un loc al lui, și numai al lui [2] / [unde] [(3)] să-și orînduiască, după bunul plac, zilele și nopțile, [3] / poate și din pricina asta [(4)] îl încerca tot mai des în ultima vreme o aprigă nemulțumire față de

sine, de tot [4] / [ceea ce] [(5)] făcea el dimineaţa şi pînă seara, ajungînd mereu la păre-rea [5] / [că] ar [(6)] trebui [6] / [să] [(7)] facă altceva, mai de folos şi pentru el şi pentru alţii [7] /, şi [să] se [(8)] poarte altfel, mai hotărît [8] /, [cînd] o [(9)] ia într-o direcţie [9] / [să] nu mai [(10)] [10] ezite /, [să] nu mai [(11)] dea înapoi [11] /, şi [să] se-[(12)] ntrebe la-nceput [12] / [dacă]-i [(13)] [13] bine / ori √‾ [(14)] √‾ [14] rău / [ceea ce] [(15)] [15] vrea / [să] [(16)] [16] facă /, şi nu [(17)] [17] √‾ / [cînd] e [(18)] prea tîrziu [18]. /

(NICOLAE ŢIC, *Navetiştii*, p. 144)

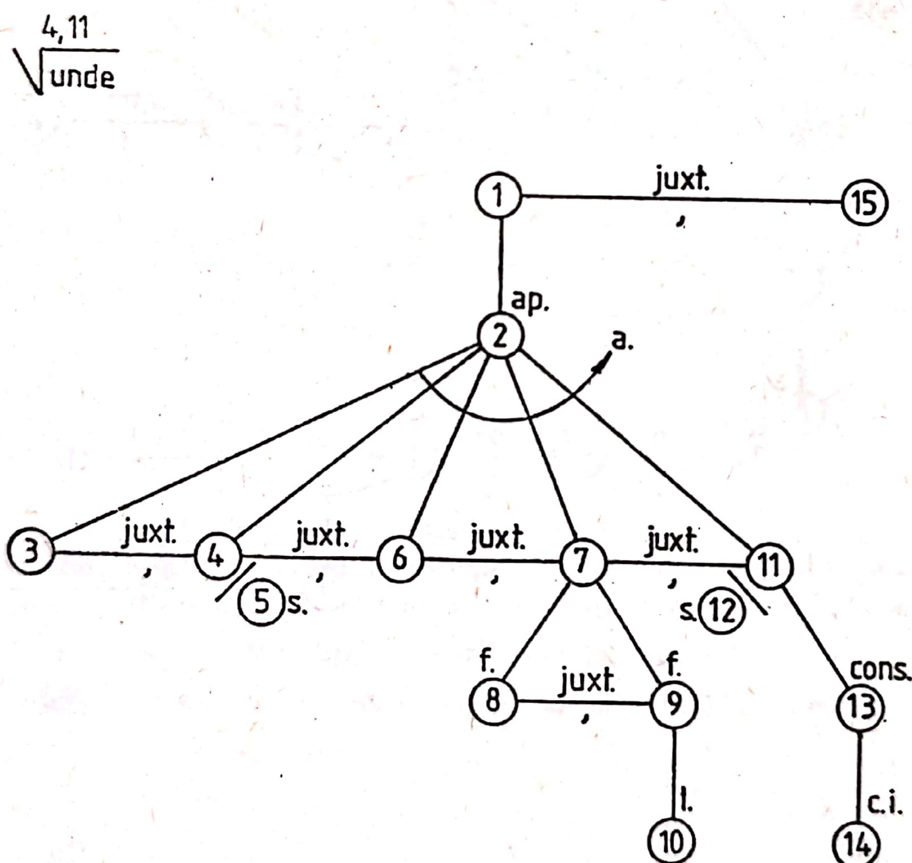
14 √dacă   (14) √e

(17) √să se întrebe

Obs. Propoziţia subiectivă 12 este în raport de coordonare copulativă cu propoziţia subiectivă 8. Între propoziţiile subiective 7, 8, 10, 11, 12 şi 17 raportul de coordonare se realizează pe două planuri, raportate la regentul *ar trebui*: planul principal incluzînd subiectivele 7, 8, 12 şi 17 şi planul secundar cu subiectivele 10 şi 11.

96. *Eu, domnule director, am*[(1)] *și eu utopiile mele,*[1] / de mult visez[(2)] o școală, un ideal de școală,[2] / [unde] băiatul să[(3)] vie cu plăcere,[3] / √‾ [să]-i fie[(4)] drag[4] / [să] învețe,[(5)] nu pentru o diplomă, ci pentru a-și satisface neliniștea, nevoia firească a minții lui,[5] / o școală,[2] / [unde] să nu[(6)] fie examene, și note, și apel nominal,[6] / [unde] profesorul să fie[(7)] un prieten bun al elevilor,[7] / [pentru ca] aceștia [să]-l iubească,[(8)][8] / [să] le fie[(9)] dor de el,[9] / [cînd] nu-i[(10)] de față[10] / √‾ [să] li se pară[(11)][11] / [că]-i aud[(12)] mereu cuvîntul lui blînd și înțelept,[12] / [pentru ca] toată viața [să]-și aducă[(13)] aminte[13] / [de ce] au învățat[(14)] cu el în școală,[14] / *în sfîrșit, ce să-ți mai spun?*[(15)][15] /

(ALEXANDRU VLAHUȚĂ, *Opere alese*, p. 35)

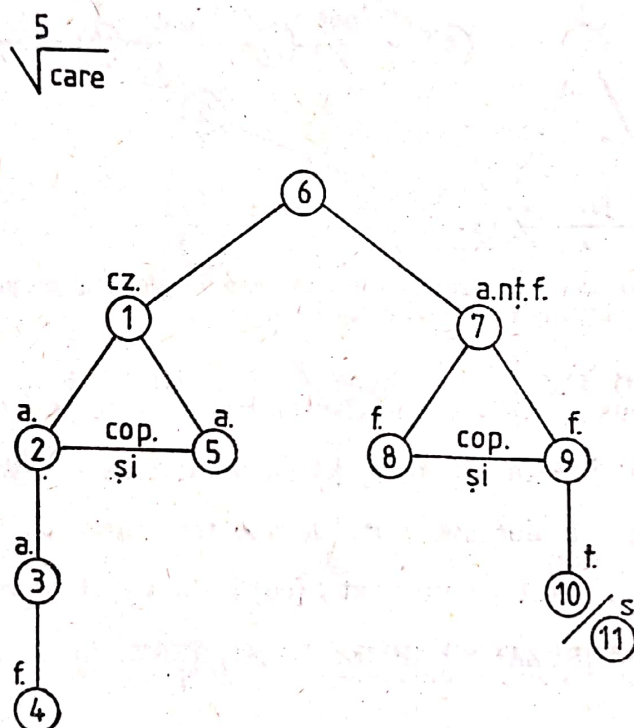

Obs. I. Prop. 13 este consecutivă, nu finală, deoarece în regenta sa, prop. 11, subiectul nu este o persoană, care să urmărească un scop, ci un fapt, exprimat prin subiectiva 12; astfel că locuțiunea conjuncțională introductivă *pentru ca să* are înțelesul de *încît.*

Obs. II. Prop. 15 este o interogativă retorică.

97. *Și*[6] /[fiindcă] de cîtva timp se[(1)] ivise niște tîlhari pe acel munte,[1] /[care] pîndeau[(2)] pe cei[2] /[ce] veneau[(3)][3] /[să]-și boteze[(4)] copiii[4] / și /— -i omora[(5)][5] /, *strașnică poruncă dete*[(6)] *împăratul*[6] /[ca să] puie[(7)] oaste împrejurul fîntînei[7] /[să] păzească[(8)][8] / și [să] apere[(9)] pruncul[9] /[cînd] va[(10)] fi[10] /[să] se ivească[(11)] tîlharii.[11]/

(PETRE ISPIRESCU, *Basme, legende, snoave*, p. 127)

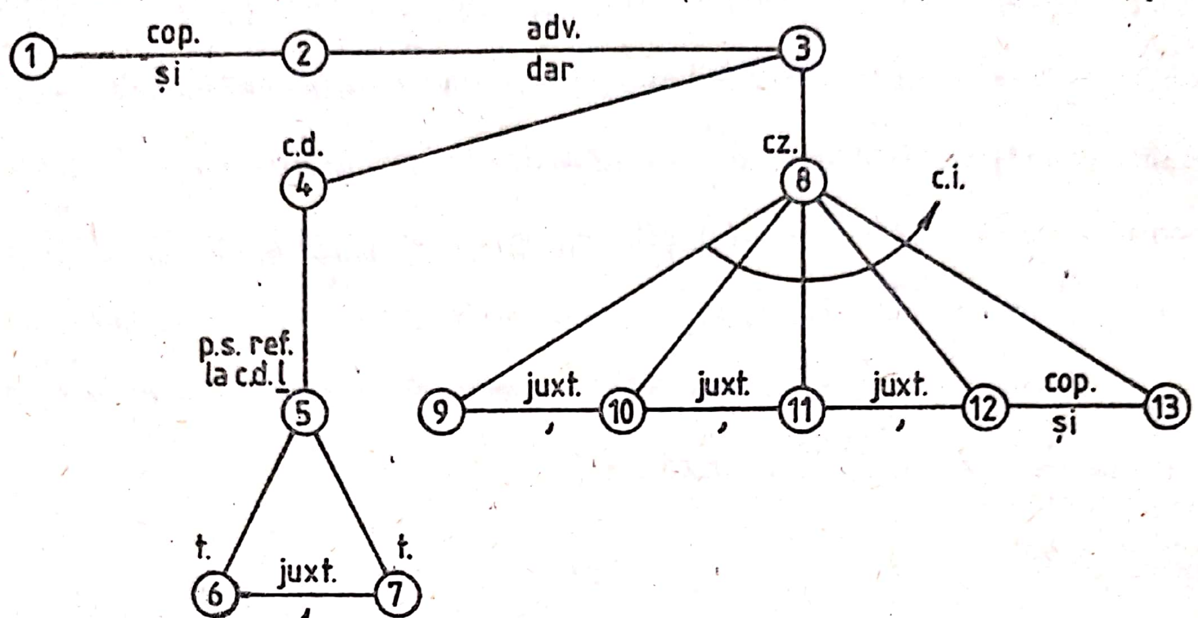

Obs. Verbul *va fi* din prop. 10 are valoare impersonală, cu sensul *se va întîmpla.*

98. *O să scape*[(1)] *de el*[1] / *și gata,*[(2)][2] / *dar i-a cerut patronului*[(3)][3] /[să]-l mai lase[(4)][4] /[să] lucreze[(5)][5] /[cît] o mai putea,[(6)][6] /[cît] l-or mai ține[(7)] picioarele,[7] /[pentru că] s-a obișnuit[(8)][8] / [să] se scoale[(9)] de dimineață,[9] / [să] facă[(10)] drumul pînă la tipografie pe jos[10] /,

(11) [să] intre în atelier, 11 / (12) [să] dea bună dimineaţa oamenilor 12 / şi (13) [să] se apuce de treabă. 13 /

(EUGEN BARBU, *Oaie şi ai săi*, p. 50)

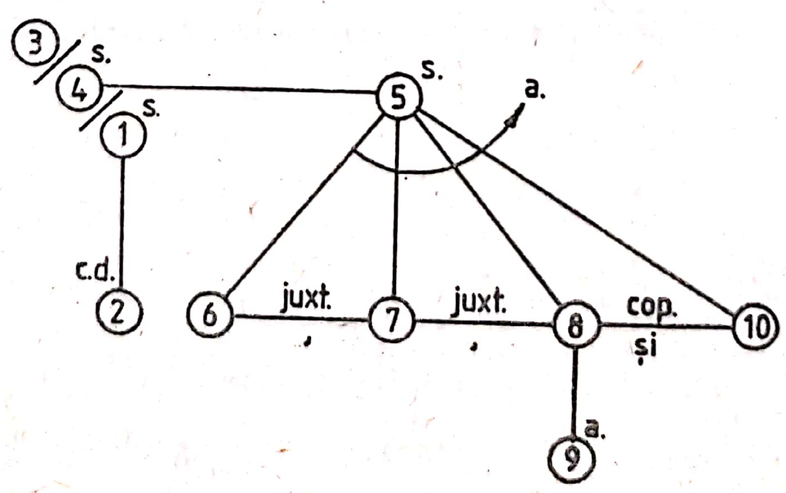

Obs. Adverbul predicativ *gata*, prin care este exprimată propoziţia 2 este, din punct de vedere semantic, echivalent cu verbul *se va termina.*

99. (1) [Cine] a spus 1 / (2) [că] Dimitrie Cantemir a fost un scriitor rău 2 / (3) *se vede* 3 / (4) [că] nu era filolog, 4 / (5) [că] judeca din perspectiva omului de pe stradă, 5 / (6) [care] a intrat într-o bibliotecă, 6 / √ (7) a deschis una din cele trei cărţi scrise de marele savant în româneşte, 7 / √ (8) a căzut pe un text 8 / (9) [ce] i s-a părut obscur 9 / şi √ (10) s-a lăsat păgubaş. 10 /

(SUZANA CARMEN DUMITRESCU, *D. Cantemir*, *Antologie*, p. 230)

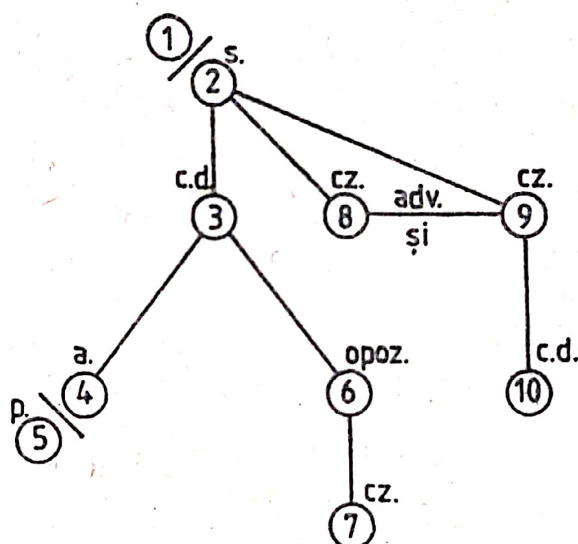
7,8,10
√care

100. (1)*Poate*[1] /[că] ofițerul a (2)înțeles[2] /[că] (3)e mai bună afacerea pentru el[3] /[să] (4)se facă la noapte[4] /[că] (5)doarme[5] /[decît să] mai (6)meargă aşa pînă la Semlin, hărțuit mereu[6] /[că] se (7)află în țară străină,[7] /[mai ales că] nu se mai (8)oprea nici un piroscaf[8] / și $\sqrt{\ }$ pe malul celălalt nu (9)puteau[9] /[să] (10)vorbească cu lopătarii.[10]/

(CAMIL PETRESCU, *Un om între oameni*, p. 98)

$\sqrt[9]{\text{că}}$

Obs. Cauzalele 7 și 8 nu sînt coordonate între ele, deoarece au regente diferite: prop. 7 arată din ce cauză era hărțuit, iar prop. 8 și 9 arată din ce cauză e mai bună afacerea să se facă la noapte că doarme.

Partea a treia

TEXTE PROPUSE PENTRU ANALIZĂ

A. PROPOZIȚII

1. Alături de darul povestirii, Neculce are, ca nimeni altul pînă la el, darul portretizării figurilor evocate, însușirea de romancier.

(COLECTIV, *Istoria literaturii române*, I, p. 611)

2. Etapa înțelegerii subiectului, prin operația de analiză filologico-semantică a structurii enunțului său, este urmată de etapa căutării elementelor indispensabile tratării.

(CONSTANTIN PARFENE, *Compozițiile în școală*, p. 136)

3. Nu departe de casa noastră, pe un dîmb din marginea gîrlei era o varniță cu trei cuptoare, săpate în pămînt, ca niște puțuri, dar mult mai largi decît cele obișnuite.

(RADU TUDORAN, *Retragerea fără torțe*, p. 11)

4. Pasiunea lui Eminescu pentru carte, pentru răsfoiri în biblioteci, în propria-i zestre de cărți și în fondurile publice îi prilejuiesc satisfacții încă din copilărie.

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, p. 165)

5. Oferind rezolvarea directă și completă a cazurilor concrete, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* este un instrument de informare rapidă și scutită de interpretări subiective din partea cititorilor.

(COLECTIV, *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, p. V)

6. Un eficient exercițiu de formare la elevi a deprinderii de a expune oral, de a vorbi în fața unui auditoriu numeros, este explicația de text.

(CONSTANTIN PARFENE, *Compozițiile în școală*, p. 161)

7. Cartea de față, scrisă pe temeiul a foarte multe materiale documentare descoperite de autor, este invitație, ghid spiritual, însoțitoare pe urmele pașilor lui Eminescu, muzeu al larilor neaoși, al iubirii lui de patrie, depozit orfic al amintirii, ceremonialelor, recunoștinței și contemplării unui creator nepereche.

(AUGUSTIN Z.N. POP, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, p. 10)

8. Pacea de la Adrianopol (1829) și aplicarea în Țările române a Regulamentelor Organice au creat condiții propice de dezvoltare a Principatelor, facilitînd intrarea lor în circuitul economic european.

(GEORGE POTRA, *Din Bucureștii de altădată*, p. 76)

9. Din cînd în cînd, de după întinderea neagră a păpurișului, cerul se aprindea de o scăpărătură palidă, îndepărtată.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri și suflete*, p. 174)

10. Geniul creator al lui Creangă constă — aşadar — în integrarea armonioasă a filonului folcloric în opera sa literară, în adecvarea lui perfectă la împrejurare.

(N. MIHĂESCU, *Norme gramaticale şi valori stilistice*, p. 76)

11. Proporţia judicioasă dintre teorie şi practică, orientarea teoriei înseşi spre practică şi înţelegerea justă a practicii ca practică a comunicării sînt principalele probleme ale predării limbii române în şcoală.

(*Limbă şi literatură*, nr. 4, 1982, p. 469)

12. La Curtea domnească, camerele erau luminate cu luminări de ceară galbenă, apoi albă şi în cele din urmă cu lumînări de stearină, puse în policandre sau sfeşnice de argint sau de bronz.

(GEORGE POTRA, *Din Bucureştii de altădată*, p. 106)

13. Waterloo înseamnă sfîrşitul unei epopei şi sfîrşitul unui destin de excepţie.

(MANOLE NEAGOE, *Mari bătălii din istoria lumii*, p. 100)

14. Camera mea, cu tot mirosul ei de busuioc, îmi părea închisoare.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 228)

15. Raportată la necesitatea de a oferi profesorilor, dar mai ales elevilor, un material cît mai variat şi suficient pentru exerciţii şi analize gramaticale, cartea de faţă înscrie în paginile ei nu numai capitole privind sintaxa propoziţiei şi a frazei, ci şi probleme de morfologie, fonetică, vocabular şi stil, pentru înţelegerea textului din punct de vedere lingvistic.

(SILVIU CONSTANTINESCU, *Exerciţii şi analize gramaticale*, p. 3)

16. Afară de asta, prezentări detaliate şi, în general, competente, şi nu numai ale celor două aspecte amintite mai sus, există în literatura de specialitate, atît străină, cît şi românească.

(*Limba română*, nr. 6, 1982, p. 493)

17. Limba, pentru a reda cît mai fidel gîndirea, formulează propoziţiile şi frazele îmbinînd cuvintele într-o ordine cerută de conţinutul comunicării.

(VASILE ŞERBAN, *Sintaxa limbii române, Curs practic*, p. 24)

18. Cu tot năduhul din mine, m-am lăsat furat de frumuseţea priveliştei din faţa mea.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 268)

19. Totul vorbeşte în învăţarea ortografiei pentru diversificarea metodelor şi pentru adaptarea lor la situaţie, la regulă şi la raportul dintre regulă şi dezvoltarea psihică a elevilor.

(G. BELDESCU, *Ortografia în şcoală*, p. 66)

20. Încărcaţi parcă cu nămol, norii atîrnau grei, posomorînd valea, întunecînd zările.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 165)

21. Pentru identificarea felurilor propoziţiilor din frază şi, mai ales, pentru evitarea confuziilor, pe lîngă procedeele folosite, un rol deosebit îl deţine punctuaţia din interiorul frazei.

(SILVIU CONSTANTINESCU, *Exerciţii şi analize gramaticale*, p. 5)

22. Exprimarea condiţionalului prin gerunzii prezintă întotdeauna posibilitatea de a cumula şi alte nuanţe circumstanţiale.

(VASILE ŞERBAN, *Sintaxa limbii române, Curs practic*, p. 267)

23. Casa nouă se arăta vederii neaşteptat de vie şi decolorată în părăginirea de cimitir a grădinii.

(CONSTANTIN ŢOIU, *Însoţitorul*, p. 23)

24. Înainte de a merge în cartierul cel mai vechi din Copenhaga, mi-am început ziua printr-o plimbare plăcută, într-una din părţile moderne ale oraşului [...].

(RADU TUDORAN, *La nord de noi înşine*, p. 381)

25. Numai argintul de pe bălţile îngheţate se vedea lucind rece şi vrăjmaş, sub sclipirea tristă a stelelor de iarnă.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 141)

26. Un turnuleţ căptuşit cu şiţă galbenă, proaspăt pusă şi acoperit provizoriu cu carton gudronat se înălţa deasupra casei ca un foişor de observaţie.

(CONSTANTIN ŢOIU, *Însoţitorul*, p. 23)

27. Valuri de căldură se revărsau peste cîmpia nesfîrşită cu gara minusculă înfiptă parcă în mijlocul ei.

(SORIN TITEL, *Ţara îndepărtată*, p. 234)

28. Într-un hangar, alături de bărcile vikinge stătea ca un urs brun, cam ursuz, dîrzul şi neînfricatul Fram, vasul polar al lui Fridtjof Nansen.

(RADU TUDORAN, *La nord de noi înşine*, p. 331)

29. Puţin mai departe, într-o piaţă plină de lume, un funicular trecea pe deasupra mulţimii, legînd între ele două clădiri moderne, sediile unor instituţii, bănci sau societăţi anonime.

(*Ibidem*, p. 411)

30. Lumina crudă plină de vînt, cu cerul verde şi ostil, scoate în evidenţă peisajul cvasipustiu, turmentat de rafale.

(RADU THEODORU, *Din nou spre Sud*, p. 152)

31. Cu toată existenţa acestor cazuri excepţionale, clasificarea părţilor de vorbire în elementare şi instrumentale rămîne un mijloc preţios de înţelegere a structurii logico-sintactice a limbajului.

(N. ANGHELESCU TEMELIE, ADRIAN GH. POPESCU, *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, p. 13)

32. Măcar la recapitulări, cele patru feluri de articol trebuiau puse împreună, pentru a avea o privire de ansamblu asupra unui instrument gramatical de reală importanţă morfologică, sintactică şi stilistică.

(*Limbă şi literatură*, nr. 1, 1983, p. 87)

33. În limba română, accentul stă în mod frecvent pe una dintre ultimele două silabe ale cuvîntului.

(*Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, p. 25)

34. Denumirile marilor evenimente istorice şi documentele istorice de mare importanţă se scriu cu iniţială majusculă [...]

(*Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, p. 28)

35. Limba recurge la sinonime din nevoia de a nuanța, de a varia sau de a preciza ideea.

(*Limba și literatura română*, nr. 1, 1983, p. 9)

36. Toate luminile din casă erau stinse, afară de una.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, I, p. 316)

37. Alegerea regentei, mai precis a predicatului regentei, este lucrul cel mai important pentru rezolvarea exercițiului de compunere de fraze după schemă.

(*Limbă și literatură română*, nr. 1, 1983, p. 11)

38. Drumul de la regulă la deprindere, trecînd prin exercițiu, variază după regulă și după raportul dintre regulă și posibilitățile psihice ale copiilor.

(G. BELDESCU, *Ortografia în școală*, p. 67)

39. Densitatea și concentrarea acestei părți, multitudinea și complexitatea faptelor analizate, interpretate și ordonate într-un sistem, fac destul de dificilă încercarea de a o prezenta altfel decît în ansamblu.

(*Limba română*, nr. 6, 1982, p. 524)

40. Taică-său, așezat înaintea lui, în fotoliu, cu pipa lui de cireș în gură, îl contempla ore întregi, mai descoperind cîte un amănunt, trecut cu vederea, și împărtășindu-i-l fiului său.

(CONSTANTIN ȚOIU, *Galeria cu viță sălbatică*, p. 70)

41. După *Ion*, cea mai solidă creație obiectivă a literaturii române inspirată din lumea țărănească este romanul *Moromeții* de Marin Preda.

(M. UNGHIANU, *Marin Preda, vocație și aspirație*, p. 55)

42. Întunericul punea stăpînire încetul cu încetul peste tot, începînd cu unghierele mai îndepărtate și deschizăturile ferestrelor.

(DAN TĂRCHILĂ, *Mireasa lumii*, p. 93)

43. Ceasul mitropoliei bătu de douăsprezece ori, solemn și familiar, ca o pendulă într-un mare salon cu luminile stinse.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, II, p. 98)

44. O jumătate de oră de mers cu piciorul, chiar după o zi obositoare, rămîne pentru mine o plăcere de repetat la întoarcere.

(RADU TUDORAN, *Oglinda retrovizoare*, p. 259)

45. Copil minune al poeziei, ca și Rimbaud, Labiș este o voce lirică de o puritate și de o gravitate extraordinară.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Moartea unui poet*, p. 337)

46. Olguța, cu toate îndrăznelile ei de cugetare, cu tot adorabilu-i cinism, este un suflet ales.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, II, p. 398)

47. Sania noastră înainta mereu în pustietatea albă a cîmpiei, lăsînd o dîră adîncă pe fața neatinsă a întinderii.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri și suflete*, p. 210)

48. Cu trei ani în urmă, cîţiva boieri din Moldova fugiseră în Ţara Românească, luînd drumul pribegiei, de sila domnului [...]

(DAN TĂRCHILĂ, *Mireasa lumii*, p. 85)

49. La Florenţa, ieşind din catedrală pe la ora patru după-amiază, m-am pomenit pe neaşteptate într-o ploaie măruntă şi rece de toamnă.

(RADU TUDORAN, *Oglinda retrovizoare*, p. 10)

50. Ca acasă la tine / Nu-i nicăieri bine.

(Proverb)

B. FRAZE

1. Dacă este vorba ca o operă literară să fie manifestarea sinceră a sufletului tău, este firesc să nu o poţi crea decît în mediul în care trăieşti, în împrejurările în care s-a format, s-a limpezit zi cu zi fiinţa ta sufletească.

(Predarea limbii şi literaturii române, p. 105)

2. De data asta, mi s-a părut că fac un adevărat sacrificiu să stau nemişcat în fotoliu, fără suflare, cu frica în sîn să nu mă apuce deodată tusea sau să strănut fără voie şi, pe deasupra, să mai înşel şi lumea că sînt transportat de măiestria cu care artiştii scoteau, cu arcuşul, acele sunete divine care... nu vibrează deloc pe coardele inimii unui profan.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 133)

3. — Jurăm să ne legăm de azi înainte unii cu alţii şi să ne apărăm ţările ca pe una singură, ca să nu se strice hotarele şi să se calce şi să rămînem neîntregi cu pămîntul ştirbit de pofta duşmanului şi-ntre noi să nu fie niciodată pricină, ci să ne silim să tocmim legămîntul nostru pentru a nu face zadarnică ziua aceasta vrednică.

(DAN TĂRCHILĂ, *Mireasa lumii*, p. 59)

4. Era toropit de o sfîrşeală atît de mare, încît nu mai avea putere să ţină nici punga în mînă şi, dacă nu s-ar fi grăbit călugărul să i-o ia, lui Beriboi i-ar fi căzut jos.

(Ibidem, p. 51)

5. Dacă aş fi putut să mă înşel eu singur şi să cred că într-adevăr aveam o chemare aşa de mare, desigur că într-un suflet aş fi suit dealul, fără să mai simţesc oboseala picioarelor şi fără să-mi dau seama că mi se înţepenea mîna pe geamantanul încărcat cu cărţi.

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 165)

6. Deşi cîteva avertismente sînt de natură să-l facă să mediteze mai mult, viaţa i se pare să fie şi ea colorată de o bună dispoziţie contagioasă, care nu-l părăseşte nici chiar atunci cînd apar semne îngrijorătoare.

(M. UNGHIANU, *Marin Preda, vocaţie şi aspiraţie*, p. 111)

7. Cum îmi băteam capul să-mi dau seama de cauza care o făcea pe bătrînă să mă privească pieziş, aud pe gazda mea că o întreabă: — Cum o mai duci, madam Popazu, cu chiriaşul matale?... Tot îl mai ţii?

(ALEXANDRU CAZABAN, *Chipuri şi suflete*, p. 93)

8. Dacă vrei să duci la bun sfîrşit ce-ai început — căuta el s-o convingă —, trebuie să spui cum s-a-ntîmplat.

(CONSTANTIN ŢOIU, *Însoţitorul*, p. 53)

9. Probabil că într-o zi voi fi nevoit să mă întorc la medicina cealaltă, şi sper ca slujitorii ei, pentru care n-am încetat să am admiraţie, să nu mă ţină la uşă; nu pretind altceva, nu aştept să taie nimeni viţelul cel gras pentru mine.

(RADU TUDORAN, *La nord de noi înşine*, p. 23)

10. Mi se pare, rulînd cu maşina plină de bagajele mele şi ale doctorului, că de fapt înnod strîns capetele aceleiaşi parîme, că noua croazieră este în fond o altă faţă a aceleiaşi aventuri existenţiale şi că în mod straniu şi explicit mi se pun din nou în lumină cîteva din temele fundamentale ale vieţii.

(RADU THEODORU, *Din nou spre Sud*, p. 57)

11. Cînd se face tîrziu şi odaia rămîne pustie, înainte ca masa să fie golită de cupe şi tăvi, căminarul adoarme în jilţ, barba castanie pare să se îmblînzească, şi mîinile mari, cu degete noduroase se aşează sub obraz, în chip de pernă.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Miradoniz*, p. 20)

12. Se întîmpla să le şi scoată de sub amanetare, de cele mai multe ori însă nu, dar vestimentaţia nu-l captiva într-atît, încît să devină mai grijuliu.

(*Ibidem*, p. 177)

13. Trebuie să inspecteze grădiniţa, să vadă dacă floarea-soarelui cea cu pălăria cît a căminarului a mai crescut, trebuie să vegheze stupii de lemn, plini de zumzet şi, mai ales, trebuie să cerceteze cursa de şoareci pe care a aşezat-o la gura beciului.

(*Ibidem*, p. 38)

14. Puţin timp înaintea plecării, după ce făcusem tot ce credeam că este necesar pentru viaţa maşinii, şi tot ce fusese posibil, ca să evit vreo surpriză, am observat că pompa centrală de frînă scăpa lichid, ce-i drept numai cu picătura, dar necazul putea să se agraveze, şi nu aveam cum să fac reparaţia, fiindcă îmi lipseau garniturile.

(RADU TUDORAN, *La nord de noi înşine*, p. 27)

15. Surugiul zadarnic îşi îndeamnă căluţii ca să urnească rădvanul, aceştia, cu urechile ciulite, ascultă şi dau din copite şi se face tot mai întuneric şi ninsoarea e din ce în ce mai deasă şi felinarul pîlpîie şi e gata să se stingă.

(SORIN TITEL, *Mi-m amintit de zăpadă*, p. 159)

16. Rămîn să-mi pun la punct notele şi să fac o sinteză a ceea ce cred că este esenţial din punct de vedere iahting în Marea Marmara pe care o găsesc ideală pentru turismul nautic.

(RADU THEODORU, *Din nou spre Sud*, p. 227)

17. O grindină s-a abătut peste mine, atunci, seara, într-o răpăială ca de mitralieră, cum aş fi definit-o astăzi, o ploaie de gloanţe, care în loc să mă străpungă, cădeau la pămînt şi foşneau în iarbă, în timp ce zumzetul din aer creştea întruna, umplînd tot văzduhul.

(RADU TUDORAN, *Retragerea fără torţe*, p. 9)

18. Cu înotul era altceva, mişcarea prin apă anula limitele, nu ştiu de ce; la capătul bazinului, cînd mă întorceam, mi se părea că merg înainte şi, dacă făceam aşa de patruzeci de ori, aveam impresia că am străbătut aevea o linie dreaptă de doi kilometri, mă şi miram că la sfîrşit mă găseam în locul de unde plecasem.

(*Ibidem*, p. 36)

19. În ziua plecării, chiar cînd mă pregăteam să ies pe uşă, mama unor prieteni, femeie de modă veche, cu obiceiuri patriarhale, mi-a telefonat să trec negreşit prin faţa casei, că nici nu va trebui să urc scările, căci ţine să-mi dea ceva care să-mi prindă bine.

(RADU TUDORAN, *La nord de noi înşine*, p. 49)

20. Dar braţul omului zidar al clădirii care-l va adăposti şi împodobi trebuie să vegheze ca al pilotului pornit pe mare cu corabia, căci în pămîntul biruit, cu încordări şi rădăcini adînci, pîndeşte furtuna vegetală, gata să-şi arunce valul de frunze, înecînd fapta omului temerar.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, II, p. 83)

21. Gramatica didactică orientată spre practică nu trebuie să fie un simplu rezumat al unei gramatici academice, cu reducerea direct proporţională, la o anumită scară, a tuturor capitolelor ei, ci poate şi trebuie să dea mai mult loc capitolelor care urmăresc însuşirea unor norme, incluzînd cît mai multe situaţii care cunosc abateri şi ezitări.

(*Limbă şi literatură*, nr. 4/1982, p. 469)

22. În ciuda faptului că nu am putut să reţin exact toate citatele, nu mi-a fost greu să îmi dau seama că una dintre aceste reviste de specialitate este cea în care sînt tipărite aceste rînduri.

(*Limba română*, nr. 2, 1983, p. 158)

23. Dacă mitul ca atare îşi încetase, desigur, existenţa, iar amintirea lui se păstra în forme literare de tipul celei menţionate mai sus, este firesc, desigur, să ne întrebăm pe ce şi-a bazat Heliade construcţia sa poetică, ce a constituit sursa sa de inspiraţie, ce a putut să preia el din fondul folcloric şi care este distanţa dintre ceea ce poetul ar fi putut cunoaşte din realitatea folclorică a epocii sale şi poemul său.

(*Limbă şi literatură*, nr. 4, 1982, p. 539)

24. De regulă, aceşti colaboratori ocazionali erau copii sau băieţandri cam fără căpătîi, care îşi cunoşteau mahalaua, băteau străzile de vreme ce n-aveau altă treabă şi aflau primii întîmplările; chiar dacă un om în toată firea ar fi vrut să-i concureze, să pună mîna pe băncuţă, nu se putea lua la întrecere cu ei, erau mai iuţi de picior şi ajungeau primii.

(RADU TUDORAN, *Retragerea fără torţe*, p. 175)

25. Am fiică la oraş, la Sebeş, are casă, mă tot cheamă, să mă mut la ea, da' eu nu plec d-aici din Iercoşeni, sat fermecător, cum nu-i altu' pe lume, satu meu, sat ridicat de braţe de haiduci, că-s mîndră, că moşii şi strămoşii iercuşenilor or fost haiduci falnici şi drepţi, de or luptat mulţi dintre ei şi în răscoala lui Horea.

(DANIEL TITEL, *Drumeţ prin Ţara Mioriţei*, p. 47)

26. Și fapta mea e legitimă nu fiindcă-mi apăr casa, ceea ce nu mă interesează decît pe mine, ci fiindcă apăr însăși casa literaturii, care trebuie să ne intereseze, deopotrivă, pe toți: fie că sîntem oaspeți, fie că sîntem gazde.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, II, p. 405)

27. Nimic n-ar fi mai ușor decît să le refac eu însumi, cu calendarul în mînă, dar atunci s-ar prăpădi ceva mai de seamă, autenticitatea participării mele la povestire, care se bizuie pe imaginație, nu pe date istorice.

(RADU TUDORAN, *Retragerea fără torțe*, p. 323)

28. Ca să cunoști o așezare, un oraș, trebuie să-i răsfoiești istoria, să-i știi ctitoriile de ieri, de azi, să-i măsori străzile cu pasul; dar pentru a te putea apropia de sufletul unui oraș, pentru a te îndrăgosti de el, trebuie să-i cunoști anotimpurile, dar mai ales oamenii, să fi schimbat cu ei o privire, un zîmbet, o vorbă.

(DANIEL TITEL, *Drumeț prin Țara Mioriței*, p. 27–28)

29. În fața capului cu plete negre și obraji rotunzi, care tresărea, clipea sperios și nu zbura, era ca un cioplitor, trăit numai în cariere de piatră, mînuitor de daltă și ciocan, deprins s-audă sunetul tare al fierului intrînd în stei, deprins să ridice puterea grea a blocului colțuros, care deodată ar vedea, cu dalta împlîntată și ciocanul ridicat, acolo unde erau stane, mărunt norod ușor de zburătoare.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, II, p. 72)

30. Îmi era milă de el, fiindcă știam ce-l așteaptă, știam că odată, cînd va fi cu opt ani mai mare și va coborî în locul meu, cum coboram eu astăzi, uitîndu-mă ca el în toate părțile, își va da seama că n-a descoperit nimic din ceea ce căutase și mereu, mereu trebuia să caute.

(RADU TUDORAN, *Retragerea fără torțe*, p. 493)

31. — Tu ești ca un pruncuț; e destul să se uite omul la tine ca să-și dea seama, spuse din nou prietenul.

(SORIN TITEL, *Mi-am amintit de zăpadă*, p. 103)

32. Sînt sigur că fără sculptură n-aș fi putut respira; prin sculptură am simțit că nu pot îmbătrîni, pentru că o pasiune te menține veșnic tînăr.

(DANIEL TITEL, *Drumeț prin Țara Mioriței*, p. 44)

33. Ca vara, în toiul arșiței, după o plimbare lungă, cînd ai în fața buzelor uscate un pahar brumat și nu-ți vine să-l bei fiindcă apa e nefiartă și bîntuie tifosul; pofta e și mai mare, și buzele și mai insuportabil uscate, și apa mai dorită.

(IONEL TEODOREANU, *La Medeleni*, I, p. 463)

34. Iritarea lui Chiril avea de fapt o cauză mai îndepărtată decît mica indiscreție a lui Brummer ce nu făcuse decît să scormonească mai vechi întîmplări.

(CONSTANTIN ȚOIU, *Galeria cu viță sălbatică*, p. 108)

35. „Și cum nimeni nu se grăbi să-i facă locul pe care și-l pretindea înaintînd, începu să și-l croiască cu bastonul în mînă, dînd pe unul și pe altul la o parte și oprindu-se în mijlocul adunării".

(M. UNGHIANU, *Marin Preda, vocație și aspirație*, p. 78)

36. „Aventura conştiinţei mele a început într-o zi de iarnă cînd o anumită întîmplare m-a făcut să înţeleg deodată că exist."

(*Ibidem*, p. 11)

37. Era firesc ca lumea să creadă că somnul îi era tulburat de amintirile execuţiilor, fără îndoială că mulţi oameni dintre acei care asistaseră la tragerea în ţeapă sau chiar dintre alţii, care auziseră numai povestindu-se despre ţepi, aveau noaptea vise îngrozitoare.

(DAN TĂRCHILĂ, *Mireasa lumii*, p. 27)

38. Bătrînul e nespus de bucuros să stea de vorbă cu ţîncul care îl ascultă fără să-l întrerupă ceasuri întregi, care îi cercetează avutul fără să-i facă pozne şi pentru care el păstrează fagurii cei mai buni şi rugii de mure copţi şi ciupercile cele mai frumoase.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Miradoniz*, p. 46)

39. Viscolul care bîntuise cîmpia patru zile, de nu-ţi vedeai nici încălţările, dacă încercai să ieşi din han, să priveşti lumea de afară, se oprise la fel de neaşteptat cum izbucnise.

(PAUL TUTUNGIU, *Drumul hoţilor*, I, p. 42)

40. Mă gîndesc că noi formăm aici un cerc şi că în mijlocul lui se află Labiş şi că el se învîrteşte cu o asemenea viteză în jurul lui însuşi încît se confundă şi nu se mai vede.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Moartea unui poet*, p. 414)

41. Intră în cancelarie, după ce a bătut în uşă, cu speranţa că nu i se va răspunde şi că se va putea întoarce în clasă, dar cum vocea dogită, a directorului chiar, l-a invitat să îndrăznească, şcolarul e gata să-şi mărturisească vina.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Miradoniz*, p. 92)

42. Mi se părea c-am dat peste ceva ce-am căutat o viaţă întreagă şi-acuma grija cea mai mare era ca nu cumva s-o scap din mînă.

(„România literară", nr. 14, 1983, p. 15)

43. Necazul este că trebuie să stai nemişcat, în loc să parcurgi interiorul ca să vezi ceea ce între timp ţi se suflă la ureche.

(RADU TUDORAN, *Oglinda retrovizoare*, p. 260)

44. „Iar tatăl meu, în loc să mi-o ia cu forţa, cum furioşi se pare că voiau ceilalţi, făcîndu-mă să scot răcnete, îmi mai dăduse una: „Ia-o mă, şi p-asta!"

(M. UNGHIANU, *Marin Preda, vocaţie şi aspiraţie*, p. 11)

45. Dispus să mă supun zarurilor, am hotărît ca în cazul cînd n-aş sfîrşi treaba aici pînă la ora zece, să mă întorc la Veneţia pentru încă o zi, acea zi tristă şi voluptoasă, fiindcă vine după plecare şi e nesperată.

(RADU TUDORAN, *Oglinda retrovizoare*, p. 7)

46. Că autorul însuşi a renunţat la ele este incontestabil, dar ca unul care ştiu că de multe ori poeţii erau obligaţi să-şi fragmenteze, adesea arbitrar, lucrările, pentru a-şi păstra şansa de a le vedea tipărite, mă întreb dacă Labiş n-a fost cumva silit să-şi mutileze poemul de vreun lector „intransigent".

(GHEORGHE TOMOZEI, *Moartea unui poet*, p. 254)

47. Cînd le auzeam glasul gutural de departe, inima îmi zvîcnea de emoție și rămîneam nemișcat în iarbă pînă ce iscoada, ocolind pe sus cireșul, se întorcea să ducă la tovarăși vestea că nu e nici o primejdie.

(GEORGE TOPÎRCEANU, *Versuri și proză*, p. 182)

48. Acesta-i răspunse că acum cîteva sute de ani un viteaz, se zice, ar fi ucis un zmeu în locurile acestea care erau pustii, și că de atunci încoace a fost cu putință să se așeze oameni acolo și să ridice acel oraș.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Miradoniz*, p. 161)

49. Cine încearcă să cunoască adevărata fire a poetului Nicolae Labiș, cine vrea să regăsească urmele pașilor săi, trebuie să-l caute mai întîi în munții străvechi ai Moldovei, pe culmea Stînișoarei.

(GHEORGHE TOMOZEI, *Moartea unui poet*, p. 67)

50. Ca și cum și-ar da seama că relatarea istorică rece pare să fie neînsemnată și poate să plictisească, Neculce știe s-o învioreze la tot pasul cu incidente captivante.

(COLECTIV, *Istoria literaturii române*, I, p. 610)

LUCRĂRILE DIN CARE S-AU ALES TEXTELE ANALIZATE

Achim, I., Olaru, T., *Cetățean, societate, familie*, Ed. Politică, 1970
Alexandrescu, Gr., *Poezii*, B.P.T., 1969
Anghel, Dimitrie, *Poezii*, E.P.L., 1968
Argeșanu, Florian, Ucrain, Constantin, *Tripticul vitejiei românești*, Ed. Sport Turism, 1977
Arghezi, Tudor, *Ce-ai cu mine, vîntule?*, Ed. Minerva, 1970
Arghezi, Tudor, *Versuri*, B.P.T., 1960
Balaci, Alexandru, *Dante Alighieri*, Ed. Tineretului, 1968
Barbu, Eugen, *Incognito*, III, Ed. Eminescu, 1978
Barbu, Eugen, *Jurnal*, E.P.L., 1966
Barbu, Eugen, *Martiriul sf. Sebastian*, E.P.L., 1969
Barbu, Eugen, *Oaie și ai săi*, E.S.P.L.A., 1960
*** *Basme populare*, Ed. Tineretului, 1966
Beldescu, G., *Ortografia în școală*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1973
Biberi, Ion, *Tudor Vianu*, E.P.L., 1966
Blaga, Lucian, *Hronicul și cîntecul vîrstelor*, Ed. Tineretului, 1965
Blandiana, Ana, *Calitatea de martor*, Ed. Cartea Românească, 1970
Bojin, Alexandru, *Studii de stil și limbă literară*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1972
Botez, Demostene, *Memorii*, Ed. Minerva, 1970
Brătescu-Voinești, Al. I., *Întuneric și lumină*, E.P.L., 1961
Caragiale, I.L., *Nuvele și povestiri*, Ed. Tineretului, 1969
Caragiale, Mateiu, *Craii de Curte-Veche*, B.P.T., 1965
Cazaban, Alexandru, *Chipuri și suflete*, Ed. Minerva, 1973
Călinescu, G., *Bietul Ioanide*, E.P.L., 1965
Călinescu, G., *Enigma Otiliei*, Ed. Tineretului, 1965
Călinescu, G., *Viața lui Mihai Eminescu*, E.P.L., 1966
Cerna, Panait, *Poezii*, E.S.P.L.A., 1959
Chiriță, Constantin, *Drum bun, cireșari!*, Ed. Tineretului, 1963
Chiriță, Constantin, *Teroarea Albă*, Ed. Tineretului, 1968
Ciobanu, Fulvia, Sfîrlea, Lidia, *Cum scriem, cum pronunțăm corect*, Ed. Științifică, 1970
Ciuchindel, Constantin, *Antologia fabulei românești*, Ed. Tineretului, 1966
Colectiv, *Istoria literaturii române*, I, Ed. Academiei R.S.R., 1970
Creangă, Ion, *Amintiri din copilărie, povești și povestiri*, E.S.P.L.A., 1960
Creangă, Ion, *Pagini alese*, E.S.P.L.A., 1959
Delavrancea, B.Șt., *Nuvele și povestiri*, Ed. Tineretului, 1963
*** *Diplomați iluștri*, Ed. Politică, 1969
Eminescu, M., *Despre cultură și artă*, Ed. Junimea, 1970
Eminescu, M., *Poezii*, B.P.T., 1965
Filimon, N., *Ciocoii vechi și noi*, Ed. Tineretului, 1961
Fulga, Laurențiu, *Alexandra și infernul*, Ed. Tineretului, 1968
Galaction, Gala, *O lume nouă*, Ed. Politică, 1970
Gane, Constantin, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, III, Ed. Junimea, 1973
Gîrleanu, Emil, *Cea dintîi durere*, Ed. Ion Creangă, 1971

Goga, Octavian, *Opere*, I—II, B.P.T., 1965
Hogaş, Calistrat, *Pe drumuri de munte*, B.P.T., 1968
Ibrăileanu, Garabet, *Studii literare*, E.P.L., 1957
Ibrăileanu, Garabet, *Adela*, E.P.L., 1966
Iorga, N., *Istoria literaturii române sec. XVIII (1768—1821)*, Ed. Didactică şi Pedagogică. 1969
Iorga, N., *Pagini alese*, I—II, E.P.L., 1965
Ispirescu, P., *Basme, legende, snoave*, B.P.T., 1966
Leon, Aurel, *Umbre*, Ed. Eminescu, 1970
Lovinescu, Eugen, *Mite. Bălăuca*, Ed. Eminescu, 1971
Luca, Ştefan, *Balul intelectualilor*, Ed. Tineretului, 1966
Massoff, Ioan, *Teatrul românesc*, E.P.L., 1966
Mihăescu, Gib, *Donna Alba*, Ed. Eminescu, 1970
Mihăescu, N., *Norme gramaticale şi valori stilistice*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1973
Minulescu, I., *Banchetul meu*, Ed. Cartea Românească, 1971
Neagoe, Manole, *Napoleon*, Ed. Meridiane, 1970
Neagoe, Manole, *Mari bătălii din istoria lumii*, Ed. Scrisul Românesc, 1974
Negoiţescu, Ion, *Poezia lui Eminescu*, Ed. Eminescu, 1970
Negulescu, Ion, *Semnale necunoscute*, Ed. Tineretului, 1965
Odobescu, Al., *Pseudokyneghetikos*, E.P.L., 1960
Papadima, Ovidiu, *Cezar Boliac*, E.S.P.L.A., 1966
Parfene, C., *Compoziţiile în şcoală.*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1980
Parfene, C., *Literatura în şcoală*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1977
Petrescu, Camil, *Un om între oameni*, E.P.L., 1965
Petrescu, Cezar, *Apostol*, E.P.L., 1963
Petrescu, Cezar, *Întunecare*, E.P.L., 1965
Piru, Al., *Panorama deceniului literaturii române 1940—1950*, E.P.L., 1968
Pop, Z.N. Augustin, *Mărturii*, Ed. Tineretului, 1967
Pop, Z.N. Augustin, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport Turism, 1978
Popişteanu, Cristian, *România în Antanta Balcanică*, Ed. Politică, 1968
Popovici, Titus, *Setea*, I—II, B.P.T., 1961
Potra, George, *Din Bucureştii de altădată*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981
Preda, Marin, *Intrusul*, Ed. Eminescu, 1970
Preda, Marin, *Marele singuratic*, ed. a II-a, Ed. Cartea Românească, 1976
Preda, Marin, *Moromeţii*, E.P.L., 1959
*** *Predarea limbii şi literaturii române*, 6, 1981, Biblioteca Centrală Pedagogică
Rebreanu, Liviu, *Opere alese*, I—II, E.P.L., 1959
Rebreanu, Liviu, *Pădurea spînzuraţilor*, E.P.L., 1964
Roman, Carol, *Mărturii despre tineri şi tinereţe*, E.P.L., 1970
Ruse, Ion, *Martor în constelaţii*, Ed. Tineretului, 1964
Sadoveanu, M., *Anii de ucenicie*, Ed. Minerva, 1970
Sadoveanu, M., *Cele mai vechi amintiri*, Ed. Minerva, 1970
Sadoveanu, M., *Divanul persian*, Ed. Minerva, 1971
Sadoveanu, M., *Nada Florilor*, Ed. Minerva, 1970
Sadoveanu, M., *Opere*, vol. VIII, E.S.P.L.A., 1960
Sadoveanu, Profira, *Stele şi luceferi*, E.P.L., 1969
Sebastian, Mihail, *Accidentul*, E.P.L., 1968
Slavici, I., *Amintiri*, E.P.L., 1967
Slavici, I., *Moara cu noroc*, B.P.T., 1960
Slavici, I., *Nuvele*, I, B.P.T., 1960
Stancu, Zaharia, *Desculţ; Jocul cu moartea*, B.P.T., 1960
Stănoiu, Damian, *Amintiri din mănăstire*, E.P.L., 1962

Sterian, Margareta, *Evocări de călătorie*, Ed. Cartea Românească, 1970
Streinu, Vladimir, *Clasicii noștri*, Ed. Tineretului, 1969
Tănăsescu, Claudiu Dan, *Strigătul ierbii*, Ed. Albatros, 1978
Tărchilă, Dan, *Mireasa lumii*, Ed. Militară, 1973
Teodoreanu, Ionel, *În casa bunicilor*, Ed. Tineretului, 1968
Teodoreanu, Ionel, *La Medeleni*, I—II, Ed. Minerva, 1978
Theodoru, Radu, *Din nou spre Sud*, Ed. Albatros, 1982
Titel, Daniel, *Drumeț prin Țara Mioriței*, Ed. Sport Turism, 1982
Titel, Sorin, *Mi-am amintit de zăpadă*, Ed. Eminescu, 1973
Titel, Sorin, *Țara îndepărtată*, Ed. Eminescu, 1974
*** *Titulescu Nicolae*, Ed. Politică, 1982
Tomozei, Gh., *Miradoniz*, Ed. Ion Creangă, 1970
Tomozei, Gh., *Moartea unui poet*, Ed. Cartea Românească, 1972
Tomozei, Gh., *Muzeul ploii*, Ed. Cartea Românească. 1973
Topîrceanu, G., *Balade vesele și triste*, E.P.L., 1969
Topîrceanu, G., *Versuri și proză*, Ed. Albatros, 1978
Tudoran, Radu, *Dunărea revărsată*, Ed. Tineretului, 1961
Tudoran, Radu, *La nord de noi înșine*, Ed. Eminescu, 1979
Tudoran, Radu, *Oglinda retrovizoare*, Ed. Eminescu, 1970
Tudoran, Radu, *Retragerea fără torțe*, Ed. Eminescu, 1970
Tutungiu, Paul, *Drumul hoților*, I, Ed. Albatros, 1979
Țic, Nicolae, *Navetiștii*, Ed. Eminescu. 1974
Țic, Nicolae, *Suplinitorii*, Ed. Cartea Românească, 1982
Țoiu, Constantin, *Galeria cu viță sălbatică*, Ed. Eminescu, 1976
Țoiu, Constantin, *Însoțitorul*, Ed. Eminescu, 1981
Țuculescu, Radu, *Grădina suspendată*, Ed. Albatros, 1981
Unghianu, M., *Marin Preda, vocație și aspirație*, Ed. Eminescu, 1973
Vianu, T., *Despre stil și arta literară*, Ed. Tineretului, 1965
Vianu, T., *Scriitori români*, I—II, E.P.L., 1964
Vîrtosu, Emil, *Paleografia romano-chirilică*, Ed. Științifică, 1959
Vlahuță, Al., *Opere alese*, E.S.P.L.A., 1959
Vlahuță, Al., *România pitorească*, Ed. Tineretului, 1961
Vlahuță, Al., *Versuri și proză*, Ed. Albatros. 1971
Zamfirescu, Duiliu, *Viața la țară*, E.P.L., 1965

BIBLIOGRAFIE LINGVISTICĂ SELECTIVĂ

Academia R.S.R., *Gramatica limbii române*, vol. I–II, 1963

Andrei, Mihail, Ghiţă, Iulian, *Culegere de exerciţii lexicale, fonetice, gramaticale şi stilistice*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1971

Anghelescu Temelie, N., Popescu, Adrian, Gh., *Dificultăţi ale analizei gramaticale*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976

Asan, Finuţa, *Propoziţia apozitivă şi apoziţia*, în „Limba română", 4, 1961, p. 312–316

Asan, Finuţa, Vasiliu, Laura, *Reluarea complementului în limba română*, în *Studii de gramatică*, III, 1961, p. 93–105

Asan, Finuţa, Vasiliu, Laura, *Unele aspecte ale sintaxei infinitivului în limba română*, în *Studii de gramatică*, I, 1956, p. 97–113

Avram, Mioara, *Despre analizele gramaticale cu mai multe soluţii*, în „Limba română", 2, 1983, p. 143–146

Avram, Mioara, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie*, în *Studii de gramatică*, I, 1956, p. 141–164

Beldescu, G., *Coordonarea simplă, complexă şi contextuală*, în „Limba română", 3, 1958, p. 19–38

Beldescu, G., Popescu, I., *Gramatica limbii române (cu noţiuni de vocabular şi fonetică)*, manual pentru liceele pedagogice, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1972

Beldescu, G., (coord.), *Probleme de gramatică şi stilistică în şcoala generală şi în liceu*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1967

Bercea, Livius Petru, *Contribuţii la cunoaşterea raportului apozitiv*, în „Limba română", 5, 1972, p. 449–454

Bulgăr, Gh., *Analiza gramaticală şi contextul*, în *Limbă şi literatură*, V, 1961, p. 27–34

Bulgăr, Gh., *Limba română. Sintaxă şi stilistică*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1968

Bulgăr, Gh., Stati, S., *Analize sintactice şi stilistice*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1970

Carabulea, Elena, *Atributele circumstanţiale*, în „Studii şi cercetări lingvistice", 3, 1959, p 343–356

Caragiu, Marioţeanu-, Matilda *Sintaxa gerunziului românesc*, în *Studii de gramatică*, II, 1957, p. 61–89

Ciobanu, Fulvia, *Cu privire la construcţiile care exprimă cumulul şi excepţia*, în „Limba română", 4, 1962, p. 375–386

Coleaşă, Iancu, *Probleme de gramatică română. Întrebări şi răspunsuri*, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1981

Constantinescu, Silviu, *Exerciţii şi analize gramaticale* (Culegere pentru cl. V–VIII), Ed. Didactică şi Pedagogică, 1976

Constantinescu, Silviu, *Exerciţii de sintaxă*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977

Constantinescu, Silviu, *Să ne verificăm cunoştinţele de limbă română*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982

Coteanu, Ion, *În legătură cu „subordonatele" explicative*, în „Limba română", 1, 1960, p. 27–33

Coteanu, Ion, (sub. red.), *Limba română contemporană*, vol. I–II, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1974

Coteanu, Ion, *Anticiparea complementului prin pronume, o regulă gramaticală nouă?*, în „Limba română", 3, 1963, p. 242–246

Crașoveanu, D., *Considerații privind circumstanțialul instrumental*, în „Limba română", 6, 1980, p. 591—596
Crașoveanu, D., *În jurul categoriei predicatului*, în „Analele Universității Timișoara", VI, 1968, p. 141—158
Crașoveanu, D., *Observații asupra unor verbe nepredicative*, în „Limba română", 5, 1973, p. 487—489
Diaconescu, I., *Complementul calității*, în „Limba română", 2, 1960, p. 14—18
Dimitrescu, Florica, *Locuțiunile verbale în limba română*, Ed. Academiei R.S.R., 1958
Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată, Morfologia*, Ed. Junimea, 1979
Dimitriu, C., *Observații în legătură cu verbele semiauxiliare de aspect*, în „Limba română", 4, 1967, p. 297—303
Dragomirescu, Gh.N., *Adverbul și determinarea adverbială în limba română*, în „Limba română", 4, 1960, p. 34—37
Dragomirescu, Gh.N., *Manual preparator...*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1969
Drașoveanu, D.D., *Concesivă sau adversativă?*, în „Limba română", 1, 1954, p. 81—95
Drașoveanu, D.D., Dumitrașcu, P., Zdrenghea, M., *Analize gramaticale și stilistice*, ediția a II-a, Ed. Științifică, 1966
Gabrea, Maria, *Observații asupra pronumelor* **care, cine, ce,** în „Limba română", 2, 1972, p. 127—133
Graur, Al., *Diatezele*, în „Studii și cercetări lingvistice", 1, 1969, p. 13—22
Graur, Al., *Gramatica azi*, Ed. Academiei R.S.R., 1973
Graur, Al., *Părțile principale ale propoziției*, în „Limbă și literatură", 6, 1962, p. 47—52
Graur, Al., *Pentru o sintaxă a propozițiilor principale*, în *Studii de gramatică*, I, 1956, p. 121—139
Guțu, Valeria, *Semiauxiliarele de mod*, în *Studii de gramatică*, I, 1956, p. 57—81
Guțu-Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române, Probleme și interpretări*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1973
Hodiș, V., *Elementul predicativ suplimentar, Contribuții*, în „Limba română", 6, 1967, p. 485—489
Hodiș, Viorel, *Aspecte ale multiplei subordonări în frază*, în „Cercetări de lingvistică", 2, 1969, p. 247—253
Hristea, Th., (autor principal), *Sinteze de limba română*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1982
Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană*, Ministerul Învățămîntului, 1954
Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1978
Irimia, D., *Structura gramaticală a limbii române. Verbul*, Ed. Junimea, 1976
Metea, Alexandru, Drincu, Sergiu, *Analize gramaticale*, Ed. Facla, 1974
Mitran, M., *Note despre coordonare*, în „Limba română", 5, 1962, p. 507—513
Neamțu, G.G., *Despre calitatea de pronume al lui* **cel (cea, cei, cele),** în „Cercetări de lingvistică", 2, 1970, p. 314—322
Nicolescu, A., *Probleme de sintaxă a frazei*, Ed. Științifică, 1969
Nicolescu, A., *Probleme de sintaxă a propoziției*, Ed. Științifică, 1970
Oiță, I., *Despre propozițiile explicative*, în „Limba română", 5, 1961, p. 445—461
Poalelungi, Gh., *Locuțiunile adjectivale*, în „Limba română", 6, 1953, p. 17—24
Popescu-Marin, Magdalena, *Observații asupra topicii atributului adjectival în limba română*, în *Studii de gramatică*, III, 1961, p. 161—178
Popescu, Ștefania, *Contribuții la cunoașterea propoziției subiective*, în *Limbă și literatură*, 11, 1966, p. 351—374
Popescu, Ștefania, *Gramatică practică a limbii române, cu o culegere de exerciții*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1971
Popescu, Ștefania, *Propozițiile subordonate consecutive construite cu modul conjunctiv*, în *Limbă și literatură*, 10, 1965, p. 247—272
Rizescu, I., *Complementul circumstanțial de măsură și propoziția subordonată corespunzătoare*, în „Studii și cercetări lingvistice", 3, 1959, p. 357—382
Rizescu, I., *Note asupra subordonatelor explicative*, în „Limba română", 1, 1960, p. 21—26
Rizescu, I., *Observații asupra adverbelor predicative în limba română*, în „Studii și cercetări lingvistice", 3, 1961, p. 283—287

Rusu, G.C., *Unități propoziționale (sau frazeologice) nepredicative*, în „Limba română", 2, 1975, p. 33–39
Sățeanu, C., *Coordonarea explicativă*, în *Limbă și literatură*, 11, 1966, p. 375–385
Stati, Sorin, *Elementul regent în relația de subordonare*, în „Studii și cercetări lingvistice", 3, 1957, p. 263–274
Șerban, V., *Sintaxa limbii române. Curs practic*, ed. a II-a, Ed. Didactică și Pedagogică, 1970
Șuteu, Flora, *Atribut pronominal sau complement indirect?*, în „Limba română", 3, 1962, p. 267–276
Șuteu, Flora, *Însemnări pe marginea unor construcții gerunziale*, în „Limba română", 5, 1957, p. 15–22
Teodorescu, Ecaterina, *Curs de sintaxa limbii române* (xerografiat), Iași, 1974
Teodorescu, Ecaterina, *În problema structurii părților de propoziție cu privire specială la predicatul nominal*, în „Limba română", 2, 1979, p. 123–125
Teodorescu, Ecaterina, *Propoziția subiectivă*, Ed. Științifică, 1972
Teodorescu, Ecaterina, *Reflexiv și pronominal*, în „Limba română", 5, 1965, p. 545–553
Trandafir, Gh., *Atribut adverbial sau complement circumstanțial de mod?*, în Analele Universității Craiova, II, 1973, p. 211–215
Trandafir, Gh., *Contribuții la definirea complementului sociativ în limba română*, în „Limba română", 2, 1968, p. 175–177
Trandafir, Gh., *Contribuții la studiul propoziției subiective*, în „Limba română", 2, 1972, p. 121–138
Trandafir, Gh., *Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale*, Ed. Scrisul Românesc, 1982
Trandafir, Gh., *Relațiile sintactice în cadrul frazei*, în „Limba română", 5, 1974, p. 385–391
Vasiliu, Laura, *Părțile de propoziție multiple*, în *Studii de gramatică*, III, 1961, p. 79–91
Zdrenghea, M., *Limba română contemporană. Morfologia* (xerografiată), Cluj, 1970
Zdrenghea, M., **Zdrenghea, Stela**, *Probleme de analiză morfologică*, Ed. Științifică, 1971

INDICE SINTACTIC*

* Cifrele trimit la numărul propozițiilor și frazelor în care se găsesc părțile de propoziție și, respectiv, subordonatele din frază.

1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 21, 25, 26, 28, 29, 32, 38, 41, 44, 48, 49, 50, 51, 52, 58, 60, 61, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 76, 79, 82, 85, 87, 88, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 99, 100; **propoziția predicativă:** 3, 7, 10, 12, 26, 44, 63, 72, 79, 88, 93, 100; **propoziția atributivă:** 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 68, 70, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100; **propoziția apozitivă:** 2, 16, 35, 43, 45, 72, 75, 84, 96; **propoziția completivă directă:** 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 69, 70, 71, 73, 75, 76, 77, 80, 81, 83, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 98, 99, 100; **propoziția completivă indirectă:** 1, 3, 4, 6, 8, 9, 14, 15, 18, 20, 22, 24, 26, 27, 28, 31, 33, 35, 37, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 59, 60, 65, 67, 71, 72, 73, 76, 82, 83, 85, 88, 90, 91, 93, 96, 98; **propoziția circumstanțială de loc:** 17, 47, 55, 67, 90; **propoziția circumstanțială de timp:** 2, 5, 6, 11, 20, 21, 23, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 39, 40, 44, 48, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 65, 66, 67, 70, 72, 73, 75, 78, 81, 84, 85, 86, 92, 93, 94, 95, 97, 98; **propoziția circumstanțială de cauză:** 1, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15, 22, 27, 29, 30, 31, 34, 38, 39, 40, 44, 46, 48, 49, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 67, 68, 70, 74, 76, 77, 79, 81, 83, 87, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 100; **propoziția circumstanțială de scop:** 1, 4, 9, 20, 28, 33, 35, 37, 38, 46, 47, 57, 61, 62, 64, 66, 68, 77, 78, 79, 80, 85, 86, 87, 91, 92, 94, 96, 97; **propoziția circumstanțială de mod:** 2, 4, 11, 12, 13, 18, 19, 25, 33, 39, 41, 43, 44, 47, 51, 60, 63, 67, 75, 81, 84, 85; **propoziția circumstanțială instrumentală:** 41; **propoziția circumstanțială de relație:** 1, 64; **propoziția circumstanțială condițională:** 4, 10, 18, 21, 22, 23, 26, 28, 29, 30, 34, 37, 46, 50, 58, 63, 66, 68, 69, 85, 90, 91; **propoziția circumstanțială concesivă:** 6, 7, 22, 25, 30, 35, 44, 45, 48, 49, 50, 64, 66, 68, 75, 76, 77, 82; **propoziția circumstanțială consecutivă:** 2, 11, 18, 19, 30, 33, 36, 37, 42, 43, 44, 55, 56, 57, 61, 74, 75, 82, 96; **propoziția circumstanțială opozițională:** 10, 49, 76, 80, 81, 84, 91, 100; **propoziția predicativă suplimentară:** 10, 12, 46, 48, 49, 50, 54, 58, 63, 65, 67, 75, 88, 94, 98.

CUPRINS

Redactor : MARICA PIETREANU
Tehnoredactor : ANGELA ILOVAN

Coli de tipar : 13.
Bun de tipar 5.09.1984.

Comanda nr. 40 034
Combinatul poligrafic
„CASA SCÎNTEII“
București — R.S.R.